

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK İNŞAAT SEKTÖRÜNDE ALTERNATİF
UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİ

Onur KAYABAŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı

Yapı Programı

Danışman

Doç. Dr. Hande ALADAĞ

Temmuz, 2024

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRK İNŞAAT SEKTÖRÜNDE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK
ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİ**

Onur KAYABAŞI tarafından hazırlanan tez çalışması 11.07.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, Yapı Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hande ALADAĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Hande ALADAĞ, Danışman

Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DEMİRDÖĞEN, Üye

Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Murat ÇEVİKBAŞ, Üye

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Danışmanım Doç. Dr. Hande ALADAĞ sorumluluğunda tarafımca hazırlanan Türk İnşaat Sektöründe Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Bilinirliği başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Onur KAYABAŞI

İmza

Canım Eşim,

Biricik Oğlum

ve

Kıymetli Aileme

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren, her daim içtenlikle sorularıma yanıt veren, tez çalışmamın hazırlanmasında büyük katkısı olan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Hande Aladağ'a çok teşekkür ederim. Çalışmanın hazırlanması sırasında, benden desteğini esirgemeyen, anlayışı ve yardımlarıyla her zaman yanımda duran, motivasyonumu yüksek tutan, ilmi araştırmacı kimliği ile beni destekleyen canım eşim, Bilim Tarihi Araştırmacı ve Uzmanı, Yazar Hatice Kübra İpek'e, gözlerindeki şefkati ile bana tüm zorlukların üzerinden gelme cesareti veren ve yaşının ötesinde derin anlayışı ile destek olan biricik oğlum Muhammed Ömer Kayabaşı'na, henüz daha dünyaya teşrif etmedi ama haberi ile kalbimi ısıtan kıymetli evladıma, maddi manevi her türlü desteklerini bizlerden esirgemeyen sevgili Ailem ve eşimin kıymetli Ailesine tüm kalbimle çok teşekkür ederim. Yine tezim için değerli vakitlerini ayırarak tecrübelerini paylaşan tüm uzmanlara, hocalarıma ve pek değerli dostlarıma katkı ve katılımları için çok teşekkür ederim. Bana bu güzellikleri ve yardımlarını ihsan eden, işlerimi her zaman hayırlarla neticelendiren Rabbime sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Onur KAYABAŞI

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
SİMGE LİSTESİ	ix
KISALTMA LİSTESİ	x
ŞEKİL LİSTESİ	xi
TABLO LİSTESİ	xii
ÖZET	xv
ABSTRACT	xvii
1 GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Problem Tanımı.....	2
1.3 Hipotez	4
1.4 Amaç	6
1.5 Kapsam ve Yöntem	7
2 İNŞAAT SEKTÖRÜNDE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ KULLANIMI	9
2.1 İnşaat Sektöründe Uyuşmazlıklar	9
2.1.1 Uyuşmazlık Kavramı	9
2.1.2 Uyuşmazlık Nedenleri.....	11
2.2 Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri.....	16
2.2.1 Resmi Uyuşmazlık Yöntemleri.....	18
2.2.2 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri	28
2.3 İnşaat Sektöründe Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Seçimine Etki Eden Faktörler	41
3 TÜRK İNŞAAT SEKTÖRÜNDE KULLANILAN ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ	49
3.1 Müzakere.....	50
3.1.1 Müzakere Süreç İşleyişi	50
3.1.2 Müzakere Sürecinin Özellikleri	51
3.1.3 Müzakere Sürecinin Avantaj / Dezavantajları	52
3.2 Arabuluculuk.....	53
3.2.1 Arabuluculuk Süreç İşleyişi	53
3.2.2 Arabuluculuk Sürecinin Özellikleri	55

3.2.3	Arabuluculuk Sürecinin Avantaj / Dezavantajları	57
3.3	Uzlaştırma	59
3.3.1	Uzlaştırma Süreç İşleyişi	59
3.3.2	Uzlaştırma Sürecinin Özellikleri.....	61
3.3.3	Uzlaştırma Sürecinin Avantaj / Dezavantajları.....	61
3.4	Uyuşmazlık Çözüm Kurulları	63
3.4.1	Uyuşmazlık Çözüm Kurulları Süreç İşleyişi	63
3.4.2	Uyuşmazlık Çözüm Kurulları Sürecin Özellikleri.....	66
3.4.3	Uyuşmazlık Çözüm Kurulları Avantaj / Dezavantajları	68
3.5	Uzman / Bilirkişi Görüşü	71
3.5.1	Uzman / Bilirkişi Görüşü Süreç İşleyişi	71
3.5.2	Uzman / Bilirkişi Görüşü Sürecinin Özellikleri.....	72
3.5.3	Uzman / Bilirkişi Görüşü Sürecinin Avantaj / Dezavantajları.....	74
3.6	Tarafsız Ön Değerlendirme.....	75
3.6.1	Tarafsız Ön Değerlendirme Süreç İşleyişi	75
3.6.2	Tarafsız Ön Değerlendirme Sürecinin Özellikleri	76
3.6.3	Tarafsız Ön Değerlendirme Sürecinin Avantaj/Dezavantajları	77
3.7	Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı.....	78
3.7.1	Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı Süreç İşleyişi	78
3.7.2	Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı Sürecinin Özellikleri.....	79
3.7.3	Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı Sürecinin Avantaj / Dezavantajları	80
4	ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİNİN ANALİZİ	81
4.1	Çalışmanın Yöntemi	81
4.2	Verilerin Toplanması	83
4.3	Verilerin Analizi	92
4.3.1	Ki-Kare Testi.....	92
4.3.2	Analiz Aracı	96
4.4	Analiz Bulguları.....	97
4.4.1	Normallik Testi Bulguları	97
4.4.2	Ki-Kare Testi Bulguları	101
4.4.3	SPSS'ten Elde Edilen Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Seviyeleri Yüzdesel Dağılım Bulguları.....	180

5 BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TARTIŞILMASI	191
5.1 Normallik Testi Bulgularının Yorumlanması	191
5.2 Ki-Kare Analiz Bulgularının Yorumlanması	191
5.2.1 ADR Bilinirliği Bulgularının Yorumlanması	191
5.2.2 ADR Tercihi İle İlgili Bulguların Yorumlanması	193
5.2.3 ADR Memnuniyeti İle İlgili Bulguların Yorumlanması	195
5.3 ADR Bilinirlik-Tercih-Memnuniyet Düzeyleri ile ilgili Bulguların Birlikte Genel Değerlendirilmesi	201
6 SONUÇ	205
KAYNAKÇA	209
A ANKET FORMU	220
B SPSS'TE VERİ GİRİŞİ İLE İLGİLİ KODLAMALAR	233
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR	239

SİMGELİSTESİ

B	Beklenen değeri
G	Gözlenen değeri
Alfa	Ki Kare anlamlılık değeri (Chi-Square Value)
X^2	Ki Kare (Chi-Square)
P	Olasılık değeri (Probability value)
df	Serbetlik derecesi (degree of freedom)
Cramer's V	2x2 olmayan tablolar için kullanılan etki büyüklüğü katsayısı
Phi	2x2 tablolar için kullanılan etki büyüklüğü katsayısı

KISALTMA LİSTESİ

ADR	Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (Alternative Dispute Resolutions)
FIDIC	Federation Internationale Des Ingenieurs Conseils
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Law of Civil Procedure)
ICSID	Yatırım Uyuşmazlıklarına Yönelik Uluslararası Çözüm Merkezi (International Center for the Settlement of Investment Disputes)
ISTAC	İstanbul Tahkim Merkezi (Istanbul Arbitration Center)
KİK	Kamu İhale Kanunu (Public Procurement Law)
MTK	Milletler Arası Tahkim Kanunu (International Arbitration Law)
ODR	Çevrim içi Uyuşmazlık Çözümü (Online Dispute Resolution)
UÇK	Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (Dispute Resolution Board-DRB)
UHK	Uyuşmazlık Hüküm Kurulu (Dispute Adjudication Board-DAB)
TÖD	Tarafsız Ön Değerlendirme (Early Neutral Evaluation)
YFKB	Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı (Presidency of the Supreme Council of Science)

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Risk, çatışma, hak talebi ve uyuşmazlık arasındaki ilişki	10
Şekil 4.1 Ki Kare örnek dağılım	94
Şekil 4.2 Eğilim yönü	181

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1	Yıl bazında mahkeme türüne göre gelen dosya sayıları, 2015-2022.....	5
Tablo 1.2	Mahkeme türüne göre bir dosyanın ortalama görülme süresi, gün, 2015-2022.....	5
Tablo 2.1	Uyuşmazlık nedenleri frekans tablosu.....	12
Tablo 2.2	Literatürde sıklıkla bahsedilen uyuşmazlık çözüm yöntemleri	18
Tablo 2.3	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim faktörleri frekans Tablosu.....	42
Tablo 2.4	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim kriterleri bazında karşılaştırılması	47
Tablo 3.1	Türk inşaat sektöründe kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri	49
Tablo 4.1	9’lu Likert ölçeği sözel karşılıkları.....	84
Tablo 4.2	Anket katılımcılarının meslekleri ve mesleki deneyimleri (yıl)	86
Tablo 4.3	Anket katılımcılarının sözleşme deneyim seviyeleri (yıl)	87
Tablo 4.4	Anket katılımcılarının çalıştıkları firmanın ölçeği (yıllık ciro)	87
Tablo 4.5	Katılımcıların çalıştığı firmalarının Türkiye müteahhitler birliği üyeliği	87
Tablo 4.6	Anket katılımcılarının çalıştıkları firma faaliyet alanı ve yurt içi & yurt dışı deneyim seviyeleri (yıl).....	88
Tablo 4.7	Proje konumu.....	89
Tablo 4.8	Proje keşif bedeli ve ödeme şekline göre sözleşme tipi.....	89
Tablo 4.9	Sözleşme tipi.....	90
Tablo 4.10	Firmanın projedeki konumu (işveren/yüklenici)	90
Tablo 4.11	Projenin tipi ve tamamlanma süresi.....	90
Tablo 4.12	Uyuşmazlık durumunda çözüm yöntemini seçen yetkili.....	91
Tablo 4.13	Uyuşmazlık durumunda çözüm yöntemini seçen yetkili verilerinin firma büyüklüğü (yıllık ciro) bazında dağılımı.....	91
Tablo 4.14	Ki-Kare tablosu.....	93
Tablo 4.15	Etki katsayısı etki değeri ve yorumu.....	96
Tablo 4.16	Normallik testi bulguları.....	98
Tablo 4.17	Firma ölçeği bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları.....	101
Tablo 4.18	Firma faaliyet alanı bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları.....	104
Tablo 4.19	Proje konumu bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları	106

Tablo 4.20 Meslekler bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları	108
Tablo 4.21 Mesleki deneyim bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları	110
Tablo 4.22 Sözleşme deneyim bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları	112
Tablo 4.23 Firma ölçeği bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları	114
Tablo 4.24 Firma ölçeği bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları	116
Tablo 4.25 Firma faaliyet alanı bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları	118
Tablo 4.26 Firma faaliyet alanı bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları	120
Tablo 4.27 Proje konumu bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları	122
Tablo 4.28 Proje konumu bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları	124
Tablo 4.29 Meslek bazında ADR tercih edilmemesine dair Ki-Kare bulguları..	126
Tablo 4.30 Mesleki deneyim bazında ADR'nin sözleşmelerde tercih edilmemesine dair Ki-Kare bulguları	128
Tablo 4.31 Firma ölçeğine göre Arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları	130
Tablo 4.32 Firma ölçeğine göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları	132
Tablo 4.33 Firma ölçeğine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları	134
Tablo 4.34 Firma ölçeğine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları	136
Tablo 4.35 Firma ölçeğine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları	138
Tablo 4.36 Firma faaliyet alanına göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları	140
Tablo 4.37 Firma faaliyet alanına göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları	142
Tablo 4.38 Firma faaliyet alanına göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları ..	144
Tablo 4.39 Firma faaliyet alanına göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları	146
Tablo 4.40 Firma faaliyet alanına göre mahkeme yargılaması memnuniyeti Ki-Kare bulguları	148
Tablo 4.41 Mesleki deneyim seviyesine göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları	150
Tablo 4.42 Mesleki deneyim seviyesine göre müzakere memnuniyet Ki-Kare bulguları	152
Tablo 4.43 Mesleki deneyim seviyesine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları	154

Tablo 4.44 Mesleki deneyim seviyesine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları	156
Tablo 4.45 Mesleki deneyim seviyesine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları	158
Tablo 4.46 Sözleşme deneyim seviyesine göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları	160
Tablo 4.47 Sözleşme deneyim seviyesine göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları	162
Tablo 4.48 Sözleşme deneyim seviyesine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları	164
Tablo 4.49 Sözleşme deneyim seviyesine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları	166
Tablo 4.50 Sözleşme deneyim seviyesine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları	168
Tablo 4.51 Proje konumuna göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları	170
Tablo 4.52 Proje konumuna göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları....	172
Tablo 4.53 Proje konumuna göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları	174
Tablo 4.54 Proje konumuna göre uzman-bilirkişi memnuniyet Ki-Kare bulguları	176
Tablo 4.55 Proje konumuna göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları....	178
Tablo 4.56 ADR yöntemlerinin Türk inşaat sektöründe bilinirlik derecesi	181
Tablo 4.57 Orta ve üzeri seviyede bilinirlik sıralamaları	183
Tablo 4.58 Uyuşmazlık çözümlerinde ilişkileri koruyan, daha az maliyetli ve daha hızlı ADR yöntemleri tercih edilmeli seviyesi	185
Tablo 4.59 Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararların ön planda olduğu mahkeme & tahkim tercih edilmeli seviyesi	186
Tablo 4.60 Proje konumlarına göre mahkeme yargılaması tercih seviyesi	186
Tablo 4.61 Sözleşme deneyim yılı bazında mahkeme yargılaması tercih seviyesi	187
Tablo 4.62 Uyuşmazlık çözümünde işverenin resmi çözüm yöntemlerini tercih edeceği yönündeki kanıya katılım	188
Tablo 4.63 Uyuşmazlık çözümünde yüklenicinin ADR çözüm yöntemlerini tercih edeceği yönündeki kanıya katılım	188
Tablo 4.64 Orta ve üzeri seviyede memnuniyet sıralamaları	189
Tablo 4.65 Orta ve üzeri seviyede memnuniyet sıralamalarının % 100'lük bütün içerisindeki payı	190

Türk İnşaat Sektöründe Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Bilinirliği

Onur KAYABAŞI

İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Hande ALADAĞ

İnşaat sektöründe, gelişen üretim teknolojisi ve makine-ekipmanlar ile karmaşık yapıda büyük projeleri hayata geçirme olanağı artarken büyüyen proje hacimlerine paralel olarak, proje paydaş sayıları artmış, tasarım ve uygulama süreçleri daha karmaşık yapılara dönüşerek paydaşlar arasındaki ilişkilerin de daha girift hale gelmesine neden olmaktadır. Bu karmaşık ilişkilerin doğru yöntemler ile idare edilip, paydaşlar arası oluşacak çatışmalara müdahalelerin ivedilikle çözümsüzlüklere dönüşmesinin önünün alınması, projenin başarısını doğrudan etkileyen en önemli konulardan biridir.

İnşaat sektöründe taraflar arasında yaşanan uyuşmazlıkların çözümünde müzakere, arabuluculuk, uyuşmazlık çözüm kurulları gibi alternatif çözüm yöntemleriyle birlikte tahkim, mahkeme gibi resmi çözüm yöntemlerin kullanılabilir olduğu literatürde sıklıkla bahsedilmektedir. Ancak, Türk inşaat sektöründe uyuşmazlık yaşayan tarafların çözümü sulh yolu ile çözüme kavuşturulabilecek alternatif çözüm yöntemleri yerine sıklıkla yargı yollarına taşıma eğilimlerinin yüksek olduğu gözlenmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği araştırmak ve bu yöntemlerin tercih edilip edilmeme sebeplerini ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında öncelikle Türk inşaat sektöründe kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin (Müzakere, Arabuluculuk, Uzlaştırma, Uyuşmazlık Çözüm Kurulları, Uzman / Bilirkişi, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı) özellikleri ve süreç işleyişleri sunulmuştur. Ardından Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik seviyesinin ortaya konulabilmesi için 300 adet inşaat firmasından 2469 sayıdaki sektör profesyonellerine anket gönderilmiştir. Bu sektör profesyonellerinden toplan 60 anket verisi üzerinde önce Normallik Testi, ardından ise Ki-Kare Testleri gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik seviyesinin düşük bir seviyede olduğu ortaya çıkmakla birlikte, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini kullanan sektör profesyonelleri alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini mahkeme ve tahkim yargılamalarına kıyasla daha başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

Çalışmanın bulguları Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliğinin ortaya konulması, bilinirliği etkileyen sebeplerin tartışılarak bu yöntemlerin kullanım sıklığının arttırılması ve böylece mahkeme yargılaması üzerindeki yükün hafifletilmesine de olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, Ki-kare testi, inşaat sektörü, uyuşmazlık çözümü.

The Awareness of Alternative Dispute Resolution Methods in Turkish Construction Industry

Onur KAYABAŞI

Department of Civil Engineering

Master of Science Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Hande ALADAĞ

In the construction industry, while the opportunity to implement large complex projects with developing production technology and machinery and equipment increases, in parallel with the growing project volumes, the number of project stakeholders has increased, design and implementation processes have turned into more complex structures, causing the relations between stakeholders to become more intricate. Managing these complex relationships with the right methods and preventing interventions in conflicts between stakeholders from turning into deadlocks is one of the most important issues that directly affects the success of the project.

It is frequently mentioned in the literature that alternative solution methods such as negotiation, mediation, dispute resolution boards, as well as official solution methods such as arbitration and court can be used to resolve disputes between the parties in the construction industry. However, it is observed that parties in dispute in the Turkish construction industry have a high tendency to take the solution to judicial remedies instead of alternative solution methods that can be resolved amicably.

In this regard, the aim of the study is to investigate the awareness of alternative dispute resolution methods in the Turkish construction industry and to reveal the reasons why these methods are preferred or not. Within the scope of the study, alternative dispute resolution methods (Negotiation, Mediation, Conciliation, Dispute Resolution Boards, Expert / Expert, Presidency of the Supreme Scientific Council) used in the Turkish construction industry are presented in terms of their features and process operations. Then, a survey was sent to 2469 industry professionals from 300 construction companies in order to reveal the awareness level of alternative dispute resolution methods in the Turkish construction industry. First, the Normality Test and then the Chi-Square Test were performed with the data collected from 60 of these industry professionals. The collected data were analyzed using SPSS software. According to the analysis results, it is revealed that the awareness level of alternative dispute resolution methods in the Turkish construction industry is at a low level, but industry professionals who use alternative dispute resolution methods stated that they find alternative dispute resolution methods more successful than litigation and arbitration.

The findings of the study are important in terms of revealing the awareness of alternative dispute resolution methods in the Turkish construction industry, increasing the frequency of use of these methods by discussing the reasons affecting the awareness, and thus allowing the burden on court proceedings to be alleviated.

Keywords: Alternative dispute resolution methods, Chi-square test, construction industry, dispute resolution.

1.1 Literatür Özeti

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (Alternative Dispute Resolutions – ADR) taraflar arasındaki uyuşmazlıkların çözülmesinde yargı süreçlerine alternatif birer yol olarak tercih edilebilecek çözüm yöntemleridir.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin bilinirliği ve uygulamada tercih edilmesinin desteklenmesi, yargı üzerindeki yoğunluğu azaltacağı gibi yargı sürecindeki süre, maliyet gibi olumsuzluklardan kaynaklı kayıplarında önüne geçecektir.

İnşaat sektörü üzerine yapılan araştırmalar ele alındığında çalışmaların araştırma başlıkları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- İnşaat sektöründe tercih edilen alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile uyuşmazlığa sebep olan kaynakların neler olduğunun belirlenmesi (Bekele, 2005; Cheung ve Yiu, 2006; Gunasena, 2010; Gül, 2010; Yıldız, 2010; Dangrochiya vd., 2015; Kuang, 2017; Bushe, 2019; Çoban, 2020)
- İnşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri seçim kriterlerinin neler olduğunun belirlenmesi (Ahankoob vd., 2013; Lefler, 2014; Mulolo vd., 2015; Cheung ve Suen, 2002; Kuang, 2017; Abbasy, 2022, Cheung vd, 2002; Chong ve Rosli, 2009; Singh ve Song, 2018; She, 2011; Yeni, 2020; Aritonang vd, 2020; Memon vd, 2022; Alrasheed vd, 2022)
- İş uyuşmazlık çözümünde alternatif uyuşmazlık çözümünün etkinliğinin araştırılması (Bushe, 2019),

Uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile ilgili olarak Türkiye odaklı literatür çalışmalarında ise;

- Soran (2001) ve Pamuklu (2015) tahkim konusunu ele almış, Doğan (2005) sözleşme ve sözleşmesel uyuşmazlıklar üzerine eğilmiş, Fırtına

(2011) uyuşmazlık inceleme kurulları üzerine çalışmıştır. Üstüner Arıcı (2020) arabuluculuk kurumu üzerine çalışma yapmıştır.

- İlter (2010) ve Arıcı (2012) tez çalışmalarında, alan araştırmaları üzerinden, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri seçim kriterlerine dair sektördeki bilgi düzeyinin ortaya çıkarılmasına yönelik araştırmalar yapmışlardır. Ayrıca İlter (2010) tezinde, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi seçim kriterleri ile ilgili model geliştirmiştir.
- Çevikbaş (2018) tez çalışmasında Türk inşaat sektöründe resmi yargı çözüm yollarına dair inceleme yapmıştır.
- Yeni (2020) ise tez çalışmasında hak talepleri ve çözüm yöntemlerini, Temiz (2020) uyuşmazlık nedenlerini incelemiştir.
- Bunların yanı sıra Zorlu (2022)'nin yüksek lisans tezinde Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri üzerine inceleme yaptığı görülmüştür.

Yapılan literatür taramalarında, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri hakkında yurt içi ve yurt dışında pek çok literatür çalışmaları olduğu görülmekle birlikte bu çalışmaların çoğunlukla uyuşmazlıkların nedenlerinin ve çözüm yöntemi seçim kriterlerinin ortaya konması üstüne yoğunlaştığı görülmektedir. Türk inşaat sektörü özelinde ise Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin bilinirliği ve uygulamada tercih edilme düzeyi üstüne herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.2 Problem Tanımı

Küreselleşen dünyada özellikle mevcut bilişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerleyiş, neredeyse sınırların kalkması, farklı kültürel, politik, ekonomik ve sosyal olgulara sahip birey ve firmaların bir araya gelerek etkileşime girmesi ile sonuçlanmıştır.

İnşaat sektörü açısından, günümüz gelişen malzeme teknolojisi ve makine teknolojisi sayesinde geçmişte mümkün olmayan karmaşık yapıların inşa olanakları ile projelerde birçok farklı disiplinde ve yapıdaki firmaların, bireylerin bir araya gelmesinin önü açılmış ve karmaşık iş ilişkileri, yoğun iş temposu ile artan riskler taraflar arasında çatışmaların sayısında artışa neden olmuştur. Bu farklı disiplinlerin işin başından sonuna kadar uygun yöntemlerle yönetilmesi, sınırları, sorumlulukları tanımlayacak doğru sözleşmelerin yapılması, iş tanımlarının yapılıp, doğru yük/sorumluluk dağılımlarının yapılması çok büyük önem arz etmektedir. Bir

projenin başarıya ulaşması, ancak projenin süre, maliyet ve kalite hedeflerine ulaşabilmesi ile mümkündür. Ancak karmaşıklık ve büyüklüğün arttığı ilişkilerin yönetilememesi, sorumlulukların doğru bir şekilde çizilip belirlenememesi, projelerin başarısızlıklara dahi varabilecek uyuşmazlıklar içerisinde kalmasına yol açabilmektedir.

Uyuşmazlıkların meydana geldiği ortamlarda büyük çoğunlukla taraflar, kendi çıkarlarını korumaya çalışmakta ve bu durum çözüme kavuşturulmayan uyuşmazlıklar neticesinde maliyet artışları, iş ilerleyiş hızına sektelerin yaşanması ve hatta proje sürelerinin uzayarak projenin durmasına bile neden olabilmektedir. Bu da taraflar arasındaki iş ilişkilerine ve firma prestijlerine de zarar vermektedir (İlter ve Dikbaş, 2011). Dolayısıyla bu durum, inşaat sektöründe iş ilişkisi içinde bulunan tarafların, yaşanan uyuşmazlıkların çözümü için en ivedi ve düşük maliyetli uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurması gerekliliğinin ortaya çıkarmaktadır.

Ancak, Türk inşaat sektöründe tarafların yaşadıkları uyuşmazlıkların çözümü için çoğunlukla sözleşme maddeleri ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri yerine tahkim ve mahkeme gibi yöntemlere başvurmaları işaret edilmektedir. Halbuki bir çok literatür çalışmasında da değinildiği üzere tahkim ve mahkeme gibi resmi uyuşmazlık yöntemleri, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine kıyasla hem daha yüksek maliyetli hem de çözüm kararına ulaşılması daha fazla süre isteyen yöntemlerdir (Levine, 2001; İlter 2010; Nabatova, 2017; Uğurlu Cihangir 2018; Agarwal, Ramamoorti ve Jayaraman, 2011; (4))

Bunun yanında uyuşmazlıkların çözümü için başvurulabilecek alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ise daha kısa sürede, taraflar arasındaki ilişkileri zedelemeyen dostane bir yaklaşımla çok daha düşük maliyetlerle, tarafların daha etkin olarak çözüme kavuşmalarının hedeflendiği çözüm yöntemleridir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin tüm bu pozitif yönleri rağmen ülkemiz açısından yargı istatistikleri ve mevcut literatür araştırmaları incelendiğinde (Uğurlu Cihangir, 2018; Çevikbaş 2018; (4)) hala yargı üzerindeki yoğunlukların devam ettiği görülmektedir. Bu durumdan hareketle tezin problem tanımı Türk inşaat sektöründe tarafların uyuşmazlık çözümü ile ilgili olarak sözleşmesel yükümlülükler altında çoğunlukla öncelikli olarak resmi yöntemlere yönlendirilmesinin sebebinin Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm

yöntemlerinin yeterince bilinmiyor olmasından mı yoksa aslında biliniyor ancak tercih edilmiyorsa da ilgili nedenlerinin neler olduğudur.

1.3 Hipotez

İnşaat sektöründe projelerin başarıya ulaşması, belirlenen kalite, maliyet ve süre hedeflerinin etkin ve faydalı bir şekilde istenilen seviyelere erişilmesi ile gerçekleşir. İnşaat projeleri genellikle kompleks yapıları ve içerisinde bulundurduğu yüzlerce, bazen binlerce proje paydaş ve unsurları nedeniyle yönetilmesi zor, sorunların hemen hemen her safhada karşılaşılabileceği olgulardır. Tasarım, uygulama ve diğer süreçler devam ederken proje katılımcıları arasında meydana gelebilecek uyuşmazlıkların doğru sözleşmeler, yöntemler ile idare edilmesi büyük önem taşır. Zira taraflar arasındaki ilişkileri yıpratıcı, yeterli dikkatin verilmediği çatışmalar taraflar arasında hak taleplerine dönüşebilmekte, bu hak talepleri ise doğru yönetilmediği takdirde daha derin olumsuzlukları ifade eden uyuşmazlıklara evrilebilmektedir. Uyuşmazlıklar bir projenin başarısı önündeki en büyük engellerden biri olabilmektedir. Her yıl çözüme kavuşturulamayan uyuşmazlıklar sebebiyle yüzlerce yeni dava süreçleri oluşmaktadır. Dava süreçleri ise projeleri kimi zaman yavaşlatmakta hatta durma noktasına getirebilmekte, ayrıca ilave mali yükler getirmektedir.

Türkiye Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2015-2022 yılları arasındaki yıl bazında mahkeme türüne göre gelen dosya sayıları incelendiğinde her sene yargı yolları üzerinden yapılan uyuşmazlık dosyalarının çok yüksek sayılarda olduğu görülmektedir (Tablo 1.1). Sadece 2022 yılında inşaat davalarının görüldüğü Asliye Ticaret Mahkemelerinde 226.560 dosya yargıya intikal etmiştir. Bu davaların ortalama görülme sürelerini gün bazında gösteren Tablo 1.2 incelendiğinde ise örneğin Asliye Ticaret Mahkemelerinde bir dosyanın ortalama görülme süresi 2022 yılında 399gün olduğu görülmektedir. İstanbul Tahkim Merkezi (İSTAC)'tan alınan bilgiye göre ise bir dosyanın ortalama görülme süresi 1 yılı aşan dosya sayısı %5'in altında olup 3 – 6 ay gibi sürelerde dosyalar çözüme kavuşturulmaktadır. (5)

Tablo 1.1 Yıl bazında mahkeme türüne göre gelen dosya sayıları, 2015-2022 (1)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toplam - Total								
Gelen - Files brought	3 400 577	3 532 098	3 600 811	3 707 465	3 792 532	3 635 917	4 340 991	4 636 406
Geçen yıldan devir ⁽¹⁾ - Files from last year ⁽¹⁾	1 241 515	1 327 580	1 559 215	1 615 966	1 656 805	1 667 694	1 792 122	1 782 064
Bozularak gelen - Reversal by the Supreme Court	91 068	80 673	78 755	105 032	109 544	87 431	108 986	118 394
Yıl içinde açılan - Filed within the year	2 067 994	2 123 845	1 962 841	1 986 467	2 026 183	1 880 792	2 439 883	2 735 948
Karara bağlanan - Files judged	2 073 003	1 972 883	1 984 847	2 050 660	2 124 840	1 843 795	2 558 930	2 688 342
Gelecek yıla devir - Postponed to next year	1 327 574	1 559 215	1 615 964	1 656 805	1 667 692	1 792 122	1 782 061	1 948 064
Asliye Ticaret - Basic Commercial Court								
Gelen - Files brought	194 644	217 130	231 642	240 123	221 425	194 406	220 837	226 560
Geçen yıldan devir - Files from last year	95 469	118 077	139 284	138 229	145 612	121 380	119 415	118 695
Bozularak gelen - Reversal by the Supreme Court	4 962	4 612	4 646	5 802	6 802	5 752	6 782	7 527
Yıl içinde açılan - Filed within the year	94 213	94 441	87 712	96 092	69 011	67 274	94 640	100 338
Karara bağlanan - Files judged	76 567	77 846	93 413	94 511	100 045	74 991	102 142	108 534
Gelecek yıla devir - Postponed to next year	118 077	139 284	138 229	145 612	121 380	119 415	118 695	118 026

Tablo 1.2 Mahkeme türüne göre bir dosyanın ortalama görülme süresi, gün, 2015-2022 (2)

Mahkeme türü	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hukuk Mahkemeleri - Civil Courts	222	252	288	288	285	331	255	246
Asliye Hukuk - Basic Civil Court	288	357	427	416	433	514	391	376
Sulh Hukuk - Civil Court of Peace	91	94	106	111	114	129	105	108
Asliye Ticaret - Basic Commercial Court	443	531	545	527	555	594	427	399
Aile - Family Court	154	169	187	185	190	225	199	198
İş - Labor Court	438	441	539	640	565	692	491	544

Tablo 1.1 ve Tablo 1.2’de sunulan veriler incelendiğinde, bir önceki seneden devreden dosyalar ile yeni açılan dosya sayılarıyla birlikte karara bağlanan dosya sayıları karşılaştırıldığında yargı sistemi üzerinde git gide artan iş yükü çok net bir şekilde görülebilmektedir. Yargı sistemi üzerindeki bu büyük baskının önemli bir sebebi ise Türk inşaat sektöründe tarafların uyuşmazlık çözümü ile ilgili olarak sözleşmesel yükümlülükler altında çoğunlukla öncelikli olarak yargı süreçlerine yönlendirilmesidir.

Tarafların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini uygulama konusundaki tercihlerinin az oluşu aslında bu yöntemlerinin bağlayıcı kararlar sunmaması olarak düşünülebilirse de, proje yöneticileri ve sektör karar vericilerinin genelde uyuşmazlık durumunda çözüm yolu olarak resmi yargı süreçlerini tercih ediyor

olmasının sebebinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu noktada tez çalışmasının hipotezi:

H₀: Türk inşaat sektöründe tarafların uyuşmazlık çözümü ile ilgili olarak sözleşmesel yükümlülükler altında çoğunlukla öncelikli olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri yerine resmi yöntemlere yönlendirilmesi, proje yöneticileri ve sektör karar vericilerinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmamalarından yani bu yöntemlerin sektör bilinirliğinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

1.4 Amaç

İnşaat sektöründe uyuşmazlıkların çözülmesi için seçilebilecek pek çok uyuşmazlık çözüm yöntemi mevcuttur. Bağlayıcı kararların yer aldığı mahkeme yargılaması, tahkim gibi resmi uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile bağlayıcı kararların olmadığı ancak daha hızlı, düşük maliyetli ve taraflar arasındaki ilişkileri koruma odaklı müzakere, arabuluculuk, uzlaştırma, uyuşmazlık çözüm kurulları, hakem-bilirkişi gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleridir.

Ancak inşaat sektöründe genellikle uyuşmazlığın konusu ve derecesi, mahkeme yargılaması, tahkim gibi bağlayıcı karar odaklı çözüm yöntemleri mi yoksa proje paydaşlarının ticari ilişkilerini korumaya yönelik, problemleri düşük maliyetlerle çözümlenebilecek fakat tarafların adaletli ve iyi niyetli, problemleri çözme istekleri ile daha etkili olabilecek bağlayıcı kararların olmadığı diğer alternatif çözüm yöntemleri mi projenin başarısı ve paydaşlar üzerinde oluşacak yıpratıcı yüklerin önüne geçilebileceği sorusunu gündeme getirmektedir.

Yargı karar süreçlerindeki uzun bekleyişler, oluşan yüksek maliyetler ve uyuşmazlık çözümü ile ilgili karar vericilerin inşaat sektörü açısından yeterli teknik bilgiye sahip olmayışları nedeniyle doğru kararların verilememesi, bu sebeple de devamında temyize gidilerek uyuşmazlık çözüm sürecinin uzaması gibi olumsuzluklar, inşaat projenin başarıya ulaşmasında önemli engeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi engellerin bertaraf edilerek uyuşmazlıkların çok daha kısa süre ve az masraflarla çözülmesinde rol oynayacak alternatif yollar, bilinen ismi ile Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (Alternative Dispute

Resolutions – ADR) ortaya çıkmıştır. Dünyada ve ülkemizde gelişim süreci devam eden bu alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin Türk inşaat sektöründeki bilinirliğinin arttırılması ise uyuşmazlıkların hızlı, düşük maliyetli ve dostane olarak giderilmesinin projenin süre, maliyet ve paydaş yönetimi başarısına olan etkileri bakımından önemli katkılar sağlayacağı için oldukça önemlidir.

Bu konudaki bilinirliğin desteklenmesi sadece inşaat proje başarısını değil, aynı zamanda ticari birlikteliklere olumsuz yansıyan uyuşmazlık konularının daha hızlı bertaraf edilerek kaynakların daha verimli kullanılmasına, yeni projelerin hayata daha hızlı geçmesine dolayısı ile ülkelerin ekonomisine katkı sağlanmasına da sebep olacaktır.

Tüm bu katkılar çerçevesinde değerlendirildiğinde ise, Türk inşaat sektöründe tarafların uyuşmazlık çözümü ile ilgili olarak sözleşmesel yükümlülükler altında çoğunlukla öncelikli olarak alternatif çözüm yöntemler yerine resmi yöntemlere yönlendirilmesinin sebebinin sektörde bu yöntemlerle ilgili bilinirliğin azlığından kaynaklanması olarak düşünülmektedir. Bu nedenle bu tezin amacı: Türk inşaat sektöründeki proje paydaşları arasında oluşabilecek uyuşmazlıkların çözülmesi için alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik düzeyinin tespit edilerek, bu yöntemlerin kullanımının yaygınlaşması için ne gibi aksiyonlar alınabileceğinin ortaya konulmasıdır.

Bu çalışmanın bulguları, Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliğini ortaya koyması, bilinirliği etkileyen faktörleri tartışarak bu yöntemlerin kullanım sıklığını artırmayı hedeflemesi ve böylece mahkeme yargılamalarının üzerindeki yükü hafifletme potansiyeli taşıması açısından önemlidir

1.5 Kapsam ve Yöntem

Yukarıda ortaya konulan çalışma amacı doğrultusunda çalışmanın kapsamı ve kullanılacak yöntemler şu şekilde özetlenebilir:

- Türk inşaat sektöründe en sık kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin özellikleri ve süreç işleyişlerinin ortaya konulması (Literatür Taraması)

- Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik seviyesinin ortaya konulması
- Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik seviyeleri ile proje/firma/çalışan verileri arasında anlamlı ilişki olup olmadığının ortaya konulması (Normallik ve Ki-Kare Testleri).

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ KULLANIMI

Bu bölümde inşaat sektöründe karşılaşılan uyuşmazlıkların nedenleri hakkında bilgi verilip, uyuşmazlık çözümünde kullanılan resmi ve alternatif yöntemler kısaca tanıtılacak ve ardından inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçimine etki eden faktörler kısaca paylaşılacaktır.

2.1 İnşaat Sektöründe Uyuşmazlıklar

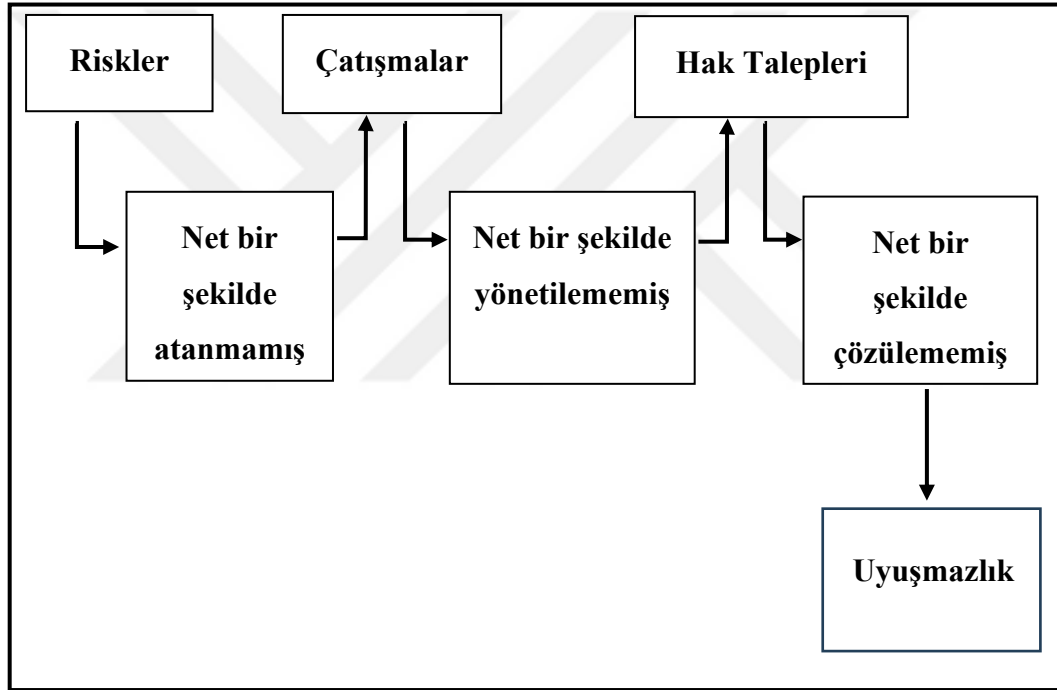
Bir projenin başarıya ulaşmasındaki en temel göstergeler o projede hedeflenen süre, maliyet ve kalite olgularının proje taraflarınca (işveren, yüklenici, mal sahibi, kamu vd.) beklenen düzeylere erişmiş olmasıdır. Taraflar arasında birtakım nedenlerden ötürü oluşan hak talepleri ve akabinde meydana gelen uyuşmazlıklar proje paydaşlarının projenin ilerleyişine yaptıkları katkıya sekte vurabilecek, projenin tahmin edilen maliyetlerinin üzerinde bitirilmesine ve/veya süre aşımına, hatta projenin durmasına neden olacaktır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, resmi yargı yolları gibi taraflar arası ilişkileri yıpratmadan, kazan-kazan anlayışı ile çalışan, düşük maliyetle sorunları daha hızlı çözebilecek yöntemlerdir. Bu sebeple sektörde yer alan firmaların uyuşmazlıkları ivedilikle ADR yöntemleri ile çözüme kavuşturmaları proje başarısı ve proje paydaşlarına zaman ve maliyet tasarrufu gibi birçok olumlu katkı sağlayacaktır. Uyuşmazlık çözüm yöntemlerini incelemeyen önce uyuşmazlık kavramını iyi anlamak gerekir.

2.1.1 Uyuşmazlık Kavramı

İnşaat uyuşmazlığı, projeyi/katılımcı ilişkilerini olumsuz etkileyen değişiklik olayı veya tazminat talebi üzerinde uzlaşamayan bir “anlaşmazlık” durumudur (Ayhan, 2019).

Şekil 2.1’de sunulduğu üzere İnşaat sektöründe uyuşmazlık kavramı hemen oluşmamakta, iyi bir şekilde atanamamış riskler taraflar arasında çatışmalara, iyi yönetilemeyen çatışmalar taraflar arasında hak taleplerine, karşılanmamış talepler ise uyuşmazlıklara evrilmektedir. Çatışma, hak talepleri ve uyuşmazlık kavramlarını anlamak, sorun için kullanılacak çözüm sürecini daha iyi

yönetebilmeye de katkı sağlayacaktır. Kendi haline bırakılan her çatışma ilerleyen süreçte muhakkak baş etmesi daha güç olan uyuşmazlıklar haline gelecek ve projelerin başarıya giden yollarında birer engel halini alabilecektir. Bu nedenle Sorunu kaynağında henüz büyümeden çözüme kavuşturmaya çalışmak, kalite yönetimi açısından da proaktif bir yaklaşım olarak önermektedir. Bu kültürün bakış açısına göre PUKÖ (Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al) döngüsünde yer alan “Önlem Al” basamağı da performansı iyileştirmek için gerekli aksiyonu alma aşamasıdır. Yani tecrübe ve bilgilere dayanarak gerekli tedbirleri daha yolun başında almak, ileride karşılaşılabilecek uyuşmazlıkların birçoğundan kurtulmayı sağlayacaktır.

Şekil 2.1 Risk, çatışma, hak talebi ve uyuşmazlık arasındaki ilişki hk Acharya vd.’nin 2006 yılında hazırladığı şekil (Arar, 2020)

İnşaat sektöründe proje dinamikleri ve sektör özellikleri gözetildiğinde, proje paydaşları arasında çakışan hedefler nedeniyle çatışmalar meydana gelmesi kaçınılmazdır. Sorunların işin en başında doğru bir şekilde idare edilememesi taraflar arasında birtakım zararlar doğmasına sebep olabilmektedir. Başta tolere edilebilir boyutlarda iken gün geçtikçe bir tarafın veya tarafların zararlarının artması nedeniyle artık hak talepleri doğacak, tarafların iş yapış süre ve kalitelerini etkileyebilecek, akabinde çözümsüz bırakılması halinde ise uyuşmazlıklara evrilebilecektir. Kısaca başta sorunlar çatışma boyutunda iken hak taleplerine

evrilen ve çözümsüzlüklerin devamı ile çok daha büyük olumsuz bir olgu olan “karşıtlıktan kaynaklı köklü tutum ayrılığı” anlamındaki uyuşmazlıklar meydana gelecektir.

2.1.2 Uyuşmazlık Nedenleri

Uyuşmazlıklar her projede hemen hemen her aşamada meydana gelebilir. Uyuşmazlıkları çözebilmek için bunların kaynağı olan nedenleri tespit etmek ve anlamak, sorunların çözülmesine yardımcı olmakla birlikte önlem alma anlayışı da henüz sorunlar oluşmadan birçoğunu engellemede önemli bir rol oynamaktadır.

Yurt içi ve yurt dışında inşaat sektöründe karşılaşılan uyuşmazlıkların nedenlerine dair pek çok araştırma yapılmıştır. Literatür taramasında uyuşmazlık nedenleri üzerine yapılan 39 çalışmadan 404 adet uyuşmazlık nedenine ulaşılmış, bunların en az 10 ve üzeri kaynakta değinilme sıklığına göre en çok bahsedilen 29 adet uyuşmazlık nedeni belirlenmiştir. Tablo 2.1 literatürde sıklıkla değinilen uyuşmazlık nedenleri frekans tablosu olarak gösterilmektedir.

Tablo 2.1 Uyuşmazlık nedenleri frekans tablosu

UYUŞMAZLIK NEDENLERİ	REFERANS NUMARASI																																							FREKANS														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39															
Sözleşme kaynaklı problemler (muğlak-yetersiz-net olmayan hükümler-maddeler, döküman hataları-eksikleri, belirsizlikler, karışıklıklar) / Sözleşme hükümlerinin farklı yorumlanması	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	33													
İletişim problemleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓						✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27												
Ödeme Problemleri / Ödeme gecikmeleri / Yapılmayan ödemeler / Hakedişler	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓						✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	25												
Değişiklikler	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓							✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	25											
Tasarım kaynaklı hatalar/sorunlar (Çizimlerdeki hatalar ve hatalı şartnamalar, Şartname ve çizimlerdeki tutarsızlıklar, belirsizlikler, Şartname hataları / belirsizlikleri, Kusurlu tasarım, Tasarım hataları veya eskikleri)	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓						✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24											
Gecikmeler	✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓		✓				✓	✓	✓					✓			✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	21											
Gerçekçi olmayan beklentiler	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓										✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	20											
Yapılan işlerin kalitesi / İşin ifası ile sözleşme arasındaki fark	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓								✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	20											
Süreye bağlı sorunlar / Süre uzatımı	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓										✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	20											
İdare / Yönetim başarısızlıkları / Zayıf yönetim / Yetersiz şantiye yönetimi / Yöneticiler	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓						✓	✓	✓					✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	19										
Takım ruhunun olmayışı / Takım ruhu eksikliği	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓									✓		✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	19										
İnsanlar, davranışlar ve alışkanlıklar (hırs, istekler, etkileşim, karakter) / Fırsatçı davranışlar / Davranışsal problemler / Bencil yaklaşımlı (Ben merkezli) taraflar	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓										✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	17										
Hızlandırma	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓									✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	16									
Ekonomik koşullar / Mali konular	✓		✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓							✓	✓	✓	✓							✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	16									
Tahmin edilemeyen gelişmeler / Öngörülemeyen koşullar / Beklenmedik sonuçlar	✓	✓	✓		✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓										✓	✓	✓	✓		✓					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	16									
Kültürel farklılıklar / Kültür yapısı	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓								✓	✓	✓	✓	✓						✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15									
İklim koşulları / Hava şartları	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓											✓	✓	✓	✓		✓					✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15								
Enformasyon/Bilgi eksikliği (Kusurlu bilgi) / Bilgi erişimi-akışı problemleri / Enformasyon paylaşımı / Bilgi paylaşım eksikliği	✓		✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓							✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14								
İhmalkarlık	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓					✓					✓		✓	✓	✓					✓			✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	14							
Performans / Verim (İş verimsizlikleri, Taşeron verimsizliği, Yetersizlikler, İş gücü personel yetersizliği, Makine/ ekipman yetersizliği) / İşçilik, ekipman, malzeme sıkıntısı	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓											✓	✓	✓	✓				✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14								
Hukuksal nedenler / Yasal konular	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓								✓				✓	✓	✓								✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	14							
Proje yönetimi süreci (planlama – onaylama süreçlerinde gecikme, işveren ve proje yöneticisi arasındaki sorunlar, değişikliklerin kontrolünün tek noktada olmaması).	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓											✓	✓	✓	✓								✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	13							
Saha/Yer tesliminin geç yapılması / Sahaya girişte gecikme		✓	✓	✓			✓			✓		✓												✓					✓		✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13						
Yanlış anlamalar	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓												✓	✓	✓									✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13					
Risklerin taraflar arasındaki dağılımı (Dengesiz/gerçekçi olmayan risk dağılımı)					✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓												✓		✓		✓		✓					✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12					
Bazı projelerin, planların ve şartnamelerin hata/eksik ve belirsizlik içermesi / Yetersiz & Natamam şartnameler		✓				✓	✓	✓		✓		✓	✓											✓		✓			✓						✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11					
Tarafların finansal durumları-problemleri				✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓															✓		✓		✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11				
Adaylık (personel atamaları) / Yeniden atamalar	✓				✓					✓		✓	✓					✓				✓			✓	✓			✓							✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10			
Ürün / Malzeme	✓		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓								✓					✓	✓	✓											✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
İLGİLİ KAYNAKTA GEÇEN UYUŞMAZLIK NEDENİ SAYISI	25	11	25	25	11	12	26	15	25	26	16	28	14	3	5	5	5	7	1	3	1	9	9	1	25	25	2	2	18	2	19	2	3	28	23	8	4	26	2	SIKLIKLA DEĞİNİLEN UYUŞMAZLIK NEDENİ SAYISI 29														
1. Soran 2001; 2. Bekele 2005; 3. Türk 2005; 4. Cheung and Yiu 2006; 5. Oladapo ve Onabanjo 2009; 6. Gül 2010; 7. İlater 2010; 8. Yıldız 2010; 9. Fırtına 2011; 10. Arıcı 2012; 11. Çakmak & İrleyici Çakmak 2013; 12. Bakioglu 2015; 13. Dangrochiya & others 2015; 14. Khekele&Futane 2015; 15. Mulolo & Others 2015; 16. Pamuklu 2015; 17. Rauzana 2016; 18. Kuang 2017; 19. Nabatova 2017; 20. Cevikbas 2018; 21. Erol 2018; 22. İkediashi ve Otali 2018; 23. Ayhan 2019; 24. Bushe 2019; 25. Candaş&Tokdemir 2019; 26. Milner 2019; 27. Kalyan & Prakash 2019; 28. Li & Cheung 2019; 29. Arar 2020; 30. Aritionang & Simanjuntak 2020; 31. Çoban 2020; 32. Naji & Others 2020; 33. Sayegh & Others 2020; 34. Temiz 2020; 35. Üstüner Arıcı 2020; 36. Yeni 2020; 37. Shash & Habash 2021; 38. Özyürek 2022; 39. Krans 2022																																																						

1. Soran 2001; 2. Bekele 2005; 3. Türk 2005; 4. Cheung and Yiu 2006; 5. Oladapo ve Onabanjo 2009; 6. Gül 2010; 7. İltir 2010; 8. Yıldız 2010; 9. Fırtına 2011; 10. Arıcı 2012; 11. Çakmak & Irlayıcı Çakmak 2013; 12. Bakioglu 2015; 13. Dangrochiya & others 2015; 14. Khekele&Futane 2015; 15. Mulolo & Others 2015; 16. Pamuklu 2015; 17. Raüzana 2016; 18. Kuang 2017; 19. Nabatova 2017; 20. Cevikbas 2018; 21. Erol 2018; 22. İkediashi ve Otali 2018; 23. Ayhan 2019; 24. Bushe 2019; 25. Candaş&Tokdemir 2019; 26. Milner 2019; 27. Kalyan & Prakash 2019; 28. Li & Cheung 2019; 29. Arar 2020; 30. Arironang & Simanjuntak 2020; 31. Çoban 2020; 32. Naji & Others 2020; 33. Sayegh & Others 2020; 34. Temiz 2020; 35. Üstüner Arıcı 2020; 36. Yeni 2020; 37. Shash & Habash 2021; 38. Özyürek 2022; 39. Krans 2022

Uyuşmazlık nedenleri frekans Tablosuna göre inşaat sektöründe genelde karşılaşılan uyuşmazlık nedenlerini şu şekilde sıralanmaktadır:

1. **Sözleşme kaynaklı problemler:** Tarafların farklı yorumlarına neden olabilecek kadar kapalı, anlaşılabilirlikten uzak sözleşme maddeleri. Ayrıca bazı alanların boş kalmasına neden olacak kadar sözleşmede açıklar bulunması, taraflar arasındaki anlaşma ve sözleşmelerde yerine getirilmeyen hükümler uyuşmazlık nedeni olabilir.
2. **İletişim problemleri:** İşveren ve yüklenici çalışanları arasında gerekli iletişimin kurulamaması veya yeterli düzeyde sağlıklı bir iletişim içerisinde olmamalarından kaynaklı nedenler. Yetersiz veya yanlış raporlamalar, yanlış anlamalar ve bilgi eksikliği nedeniyle anlaşmazlıklara yol açan durumlar
3. **Maliyet ve Ödemeler:** Proje maliyetler inde meydana gelen değişiklikler, yanlış hesaplar, ekonomik koşulların kuvvetli bir şekilde negatif yönde değişimleri ihzarat, avans ödemeleri miktar sorunları ve/veya düzensiz yapılan ödemeler. Düzensiz/eksik hakkediş ödemeleri.
4. **Değişiklikler:** İşin ifası esnasında tasarım ve iş kapsamında meydana gelen köklü ve büyük değişimler ve bu değişimlerden kaynaklı artan maliyet, değişen iş programları. Projenin başlangıcından sonra ortaya çıkan değişiklikler.
5. **Tasarım Girdilerin Yetersizliği:** Tasarım aşamasında uygulama detaylarının, projelerin, malzeme seçimlerinin eksik/yetersiz yapılması, hesap edilmeyen maliyetler.
6. **Gecikmeler:** İşverenden ve/veya yükleniciden kaynaklı gecikmeler. Yer teslimi, tasarımda yaşanan gecikmeler, işin ifası esnasında yaşanan gecikmeler. Projenin yöneticileri tarafından projenin salahiyeti açısından verilmesi gereken kararlarda, tasarım süreçlerinde verilen kararlarda gecikilmesi.
7. **İdarenin Gerçekçi Olmayan Talep ve Beklentileri:** İşveren tarafından yüklenicilerden talep edilen ancak uygulamanın mevcut sözleşme şartlarına göre mümkün olmadığı durumlar, taşeronun kapasitesini aşan beklentiler
8. **İfa Edilen İşlerin Kalitesi:** Uygulamaya konan işlerin ulaştığı kalitenin talep edilen ve beklenenden düşük olması. Müşteri, işveren veya denetleyici kurum,

işin kalitesini yeterli bulmayabilir ve düzeltmeler veya değişiklikler isteyebilir.

9. **Süre Uzatma Talepleri:** Ek işlerden kaynaklı veya yanlış hesaplanan sürelerden sonra iş devam ederken ilave süre taleplerinin oluşması
10. **Proje Yönetimi Eksiklikleri:** Yetersiz proje yönetimi, planlama eksiklikleri, yanlış yönetim kararları, iş süreçlerinde aksaklıklara, bütçe ve zaman aşımına ve uyuşmazlıklara neden olabilir.
11. **Takım Ruhu Eksikliği:** Aynı ortamda beraber çalışan insanların özveriden ve yardımlaşmadan uzak çalışma biçimleri
12. **Sert ve Kavgacı Tavrılar:** Çözüm odaklı çalışma yöntemi yerine, suçlayıcı ve sorun odaklı yaklaşımlar. Proje ve yüklenici yöneticilerinin karşılaşılan sorunlara verdiği tepkiler, yaklaşım biçimleri
13. **Yetersiz İş Programı/Hızlandırma:** İş kalemlerinin ve sürelerinin doğru tespit edilememesi ayrılan sürelerin yetersiz olması veya sıralamada hatalar yapılması.
14. **Siyasi ve Ekonomik İstikrarsızlık:** Bazı bölgelerde siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, inşaat projelerinin ilerlemesini olumsuz yönde etkileyebilir.
15. **Değişen Şartlar/Öngörülemez koşullar:** Proje sırasında değişen şartlar, öngörülmezen faktörler ve olaylar, taraflar arasında uyuşmazlıklara yol açabilir.
16. **Yerel Şartlara Yabancılaşma/Kültür Farkı:** Farklı bölgede/ülkede yapılan çalışmalar için o yörenin dil, örf ve adetlerine, kurallarına yabancı kültürde çalışanlar getirilmesi ve bundan kaynaklı çalışanlar arasındaki çatışmalar.
17. **Doğal Afetler/Dış Etkenler/Acil Durumlar:** Doğal afetler, ekstrem hava koşulları proje sürecini etkileyebilir ve taraflar arasında anlaşmazlıklara neden olabilir.
18. **Enformasyon/Bilgi Paylaşımı ve Şeffaflık:** İnşaat projelerinde, bilgi paylaşımı ve şeffaflık eksikliği nedeniyle anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir. Taraflar arasında açık ve güvenilir bilgi akışı sağlanmazsa, anlaşmazlıkların çözümü zorlaşabilir.
19. **İhmalkarlık:** İnşaat projelerinde yer alan paydaşların yapılan işin kontrolünde veya işin yapım esnasındaki ihmalleri, tasarım sürecindeki veya imalat sürecindeki ihmaller uyuşmazlıklara neden olur.

20. **Nitelikli İşgücü Eksikliği / Verim:** Bazı durumlarda, nitelikli ve deneyimli işgücü eksikliği yaşanabilir. Bu durum, işin kalitesini ve süresini etkileyebilir.
21. **Yasal Konular / Yasal Düzenlemeler ve İzinler:** Yasa ve mevzuatlara yeterince hakim olmama, izin süreçleri ile ilgili anlaşmazlıklar.
22. **Proje Yönetim Süreci:** Planlama, onaylama süreçlerindeki gecikmeler, işveren ve proje yöneticisi arasındaki sorunlar, değişikliklerin kontrolünün tek noktada olmaması, bir den fazla karar vericinin dahiliyeti.
23. **Yer Teslimi Problemleri:** Sahanın zamanında teslim edilmemesi
24. **Yanlış Anlamalar:** Proje paydaşları arasındaki yanlış anlamalar uyumsuzlıklara neden olur.
25. **Taraflar Arasındaki Risk Dağılımı:** İşveren, yüklenici ve alt yükleniciler ile diğer paydaşlar arasında güvensizliğe neden olacak kadar tek taraflı risk dağılımı eğilimi
26. **Yetersiz Teknik Şartname:** İşin ve malzemenin teknik tanımlarının doğru yapılamaması ve/veya eksik yapılması.
27. **Tarafların Finansal Durumları:** Proje paydaşlarının mali sıkıntıları işin aksamasına ve dolayısı ile uyumsuzlıklara neden olur.
28. **Adaylık (personel atamaları):** Proje ekibinde yapılan atamaların paydaşlar ve ekip arasında sıkıntılara neden olması.
29. **Ürün / Malzeme:** Hatalı ve/veya eksik imalatlar, tedarik problemi yaşanan ürünler, tasarım sürecinde uygun olmayan ürün seçimi, proje ve teknik şartname kriterlerine uygun olmayan malzeme alımları uyumsuzlıklara yol açabilir.

Frekans sıklıkları incelendiğinde ilk beş sırada 33/39 frekans sıklığı ile 1.olarak “sözleşmeden kaynaklı nedenler” yer almaktadır. 2.sırada 27/39 sıklık oranı ile “iletişim problemleri” yer almaktadır. 3.sırayı 25/39 sıklıkla “değişiklikler” ve “ödeme problemleri” paylaşıyor. Akabinde 24/39 sıklıkla 4.sırada “tasarım kaynaklı sorunlar”, 21/39 frekans sıklığı ile 5.sırada ise “gecikmeler” yer almaktadır. Buna göre en büyük problem kaynağı muğlak, belirsiz, yetersiz ve/veya hatalı sözleşmelerdir. Uyuşmazlıkların önlenmesi veya çözümü için tarafların önceden açık ve kapsamlı bir sözleşme yapması, proje yönetim süreçlerini etkin bir şekilde uygulaması, riskleri önceden tanımlaması ve önlem alması, etkili iletişim

ve işbirliği içinde çalışması, detaylı düşünülmüş tasarım ve planlama yapması büyük önem taşımaktadır. Bu adımlara özen gösterilmesi uyuşmazlık sayısı ve büyüklüğünü önemli ölçüde düşürebilecektir.

2.2 Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri, taraflar arasında bir işin ifası ile ilgili yaşanan hak talepleri kaynaklı uyuşmazlıkların çözülmesinde izlenen yollardır. Çözüm yöntemleri ülkeden ülkeye, toplumdan topluma, kültürler arası farklılıklar nedeniyle çok çeşitli olabilse de genel kabul görmüş yöntemler belli başlıdır.

Çevikbaş ve Köksal (2019) çalışmasında Adli Uyuşmazlık Çözümü (JDR) ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (ADR) olarak iki ana kola ayrıldığını belirtmiştir.

Uyuşmazlık çözüm yöntemleri, karar üzerinde kanunlar ile bağlayan ve bağlamayan şeklinde iki kategoriye ayrılmaktadır. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (Alternative Dispute Resolution-ADR) olarak adlandırılan yasal bağlayıcılığı olmayıp taraflar arasındaki anlaşmaya dayanan ADR formunda, uyuşmazlığın tarafları, sorunlarını gönüllü bir şekilde, bazı durumlarda tarafsız bir üçüncü kişinin katılımıyla uyuşmazlıkları çözerler. Müzakere, arabuluculuk, uzlaştırma, uzman görüşü gibi çeşitli bağlayıcı olmayan ADR mekanizmaları vardır. Öte yandan, tarafların karşılıklı anlaşmaları ile sözleşmeye dayanarak tarafları bağlayan ADR çeşitleri de mevcut olmak ile birlikte nihayetinde resmi yargı yolları gibi kanunlar üzerinden kesin ve kati bir bağlayıcılık içermemektedir. Kanunlar ve devletlerarası anlaşmalar ile tarafları bağlayan uyuşmazlık çözüm yöntemleri ise resmi uyuşmazlık çözüm yöntemleridir. Tarafsız üçüncü kişi olan hakemin/hâkimin kararları üzerinde, taraflar kontrol sahibi değildir; bu form bir yargılama içerir. Kanunlar ve uluslararası devlet nezdinde yapılan sözleşmelerle bağlayıcılığı olması ve yargılama şeklinde kesin hüküm kararları ile uyuşmazlıkların sonuca bağlanması nedeniyle Tahkim yöntemi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri arasına alınmamıştır. Taraflar mahkeme, tahkim gibi bağlayıcı araçları kullanmayı kabul ettiklerinde, hakemin/hâkimin ürettiği çözüme uymak zorundadırlar. Tahkimin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine alınmamasını destekleyen literatür kaynakları ve ilgili kanun bilgileri bölüm 2.2.1 içerisinde “Tahkim” başlığı içerisinde “Tahkim Yönteminin Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinden Ayrılması” alt başlığında detaylandırılmıştır.

Her ülkenin kültürel, sosyal, ekonomik yapılarındaki farklılıklara göre şekil almış çeşitli uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile uluslararası kurullarca genel kabul görmüş, birçok ülkede uygulanmakta olan uyuşmazlık çözüm yöntemleri mevcuttur. Dünya üzerinde ülkelerin yapısı ve kültürlerine göre farklılık arz eden çeşitli çözüm yöntemlerini şu şekilde örneklendirebiliriz;

- Mahkeme (Litigation)
- Tahkim (Arbitration)
- Arabuluculuk (Mediation)
- Hüküm Verme (Adjudication)
- Uzman / Bilirkişi Görüşü (Expert appraisal)
- Kısa Yargılama (Mini trial)
- Uzlaştırma (Conciliation)
- Ortaklık ve İş Birliği (Partnership and Cooperation)
- Müzakere (Negotiation)
- Tarafsız Ön Değerlendirme (Early neutral evaluation)
- Uyuşmazlık İnceleme Kurulu (Dispute review board)/Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (Dispute resolution board)
- Uyuşmazlık Hüküm Kurulu (Dispute Adjudication Board)
- ODR - Çevrim içi Uyuşmazlık Çözümü (Online Dispute Resolution)
- Arabuluculuk ve Tahkim (Med-Arb)
- Kolaylaştırma (Facilitation)
- İdari Kurul (Administrative Board)
- Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı (Presidium of the Supreme Council of Science)
- Üst Düzey Yönetici Değerlendirme (Senior Executive Appraisal-SEA)

Uyuşmazlıklar çok çeşitli olduğu gibi uyuşmazlık türüne, tarafların yapısına, proje üzerindeki etkisine göre çeşitli çözüm yöntemleri tek tek veya birlikte kullanılabilir. Günümüzde genel olarak literatürde çoğunlukla değinilmekte olan çözüm yöntemleri, yasal bağlayıcılık üzerinden “Kararın Bağlayıcı Olduğu” ve “Bağlayıcı Kararların Olmadığı” yani resmi ve alternatif çözüm yöntemleri olarak iki kategoride toplanmaktadır. Tablo 2.2’de inşaat uyuşmazlıklarının

çözümü için literatürde sıklıkla bahsedilen uyuşmazlık çözüm yöntemleri gösterilmektedir.

Tablo 2.2 Literatürde sıklıkla bahsedilen uyuşmazlık çözüm yöntemleri

UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ									
RESMİ UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ (Bağlayıcı Kararlar)		ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ (Bağlayıcı Kararların Olmadığı)							
		KARARDA TARAFLARIN ETKİN OLDUĞU			KARARDA SÖZLEŞME İLE TARAFSIZ ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ETKİN OLDUĞU				
TAHKİM	MAHKEME	TARAFSIZ KİŞİ YOK	T A R A F S I Z K İ Ş İ V A R						
		MÜZAKERE	ARABULUCULUK	UZLAŞTIRMA	UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM KURULU	UZMAN / BİLİRKİŞİ	TARAFSIZ ÖN DEĞERLENDİRME	HÜKÜM VERME	KISA YARGILAMA

2.2.1 Resmi Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Devletlerin yasaları, mevzuatları ile düzenlenen ve/veya devletler tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmelerce düzenlenen, hüküm verilerek uyuşmazlıkların bağlayıcı kararlarla kesin olarak sonuçlandırıldığı çözüm yöntemleridir.

○ Tahkim (Arbitration)

Tahkim, 1800'lü yolların ortalarından itibaren inşaat sektörü sözleşmelerinde yer bularak mahkemeye alternatif bir yol halini almıştır (Arıcı, 2012). Türk hukuk sisteminde ilk olarak 1856 yılında Islahat Fermanı ile yerini almış olsada, 1927 Hukuk Usul Muhakemeleri Kanunu ile daha etkin hale gelmiştir (Çevikbaş, 2018).

Hakem veya hakem kurulu ataması ile uyuşmazlıkların yargısal olarak bağlayıcı kararlar ile çözüme kavuşturulduğu Tahkim, resmi, özel ve bağlayıcı bir süreçtir. Hakemler tarafından verilen kararlar taraflar için bağlayıcı niteliktedir. Mahkemeye göre, gizlilik unsurunu içeren, uyuşmazlık konusuna göre yetkili uzmanların görevlendirildiği ve daha az formalitesi bulunan bir yöntemdir.

Tahkimin bir çözüm yöntemi olarak kullanılabilmesi için tarafların sözleşme belgeleri aracılığıyla tahkim şartlarını kabul etmeleri gerekmektedir (İlter, 2010).

Tahkim sözleşmeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunun (HMK) 412. maddesine göre tarafların, sözleşme dahilinde veya haricinde bir ilişkiden doğmuş-doğabilecek uyuşmazlıkların hakem/hakem kurulu tarafından çözümlenmesi yönünde yaptıkları anlaşmadır. Tarafların asıl sözleşmelerinde yer alan tahkim şartı üzerinden tahkim süreci başlatılabileceği gibi asıl sözleşmede tahkim maddesi yoksa ayrı bir Tahkim Anlaşması taraflar arasında yapılarak ana sözleşmeye ek yapılabilir. Taraflar sözleşmelerinde, hakem sayısı, idari organizasyon, görüşmelerin yapılacağı yer ve uyulması gereken hususlar gibi tahkim süreçlerine dair yol haritasını sözleşmede belirlemekte serbesttirler.

Tahkimde, bir ila üç hakemden oluşan bir heyet yer alır. Üç hakemli heyet için taraflar birer hakem seçer ve üçüncü hakem tarafların karşılıklı anlaşması ile veya tarafların seçtiği hakemler tarafından ya da Tahkim kuruluşu tarafından seçilebilir.

Mahkeme yargılamasında bir hâkim davayı incelerken buna karşılık, tahkimde, genellikle inşaat uzmanları, avukatlar veya emekli hakimlerden oluşan bir uzman veya uzmanlar heyeti, argümanları ve ifadeleri almak, gerekçeleri ve belgeleri değerlendirmek ve gerçeklere ve kanıtlara dayalı tarafsız bir karara varmak için anlaşmazlığı bir hakim ve hakim heyeti olarak inceler.

Tahkim hükümleri FIDIC vb. standart sözleşme formlarında yer almakta olup hem özel hem de kamu inşaat işlerinde kullanılmaktadır. Özellikle çok uluslu büyük projelerin standart sözleşmelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Tahkimin, literatürde ADR yöntemlerinden biri olarak belirtildiği çalışmalar olmakla birlikte yapılan çalışmalar, bu yöntemin yargısal sınıfta olduğunu göstermektedir (Arıcı, 2012). Çevikbaş ve Köksal (2019) çalışmalarında tahkimi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri dışında, mahkeme ile birlikte adli uyuşmazlık çözüm yöntemleri altında konumlandırmışlardır. Yine Bushe (2019), taraflara sonuç üzerinde kontrol

hakkı tanımayan yarı yargısal bir süreç olduğu göz önüne alındığında, tahkimin ADR kapsamına dahil edilmemesi gerektiği görüşünü savunmaktadır.

Tahkimi diğer ADR mekanizmalarından ayıran temel özellik, mahkeme sürecine benzer bir süreç olması ile birlikte usulü çerçevesinde tarafların hak ve borçlarına ilişkin konularda bağlayıcı kesin hükümlere varılmasıdır (Arat, 2009).

Tarafların sözleşmelerinde tahkim maddesi bulunuyorsa veya ek tahkim anlaşması yapılması durumunda, taraflardan birinin uyuşmazlık nedeniyle mahkemeye gitmesi durumunda, karşı tarafın itirazı ile hakim bu davayı kabul etmez (İlter, 2010). Ancak uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, tahkim kararının usul yönünden aykırı oluşu, hakem/hakemlerin yetki çerçeveleri esasında verdikleri kararlarındaki yanlışlar veya kararın kamu düzenine zarar verecek mahiyette olması gibi nedenlerle tahkim kararının iptali davası açılabilir. HMK'nın 408. Maddede hangi uyuşmazlıkların tahkime uygun olduğu veya olmadığı yazılmıştır.

ADR yöntemlerinde “yargılama” dan ziyade, taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözmek maksadıyla her iki tarafında kabul edeceği, her iki tarafa da uygun bir orta yol bulma yöntemi izlenirken, tahkimde uyuşmazlığın çözümü için taraflar arasında hakem veya hakem kurulu tarafından yargılamaya benzer bir şekilde “hüküm” verilerek çözüme kavuşturulması amaçlanır (Arat, 2009).

Tahkim sonunda alınan kararlar taraflar için bağlayıcıdır. Tahkim kararları, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu çok sayıda ülkelerin mutabık kaldığı, “1958 tarihli NewYork Sözleşmesi”, 1961 tarihli “Uluslararası Ticari Hakemlik Konusunda Cenevre Sözleşmesi” gibi anlaşmalar üzerinden uluslararası olarak da uygulanmaktadır. T.C. Anayasa madde 125/1'e, eklenen kamu sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıklar tahkim ile çözülebilir ifadesi ile kamu hizmetlerinin özel hukuk kişilerine gördürülmesine ilişkin sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların milli ya da milletlerarası tahkim yoluyla çözümlenmesi yolu sağlanmıştır (Arat, 2009).

Milletler Arası Tahkim Kanunu kapsamında, asliye hukuk mahkemelerinin, tahkim yargılaması sürecine dahiliyeti M.T.K. madde 6, madde 7, madde 10, madde 12, madde 14, madde 15 kapsamında söz konusu olmaktadır (Arat, 2009). Mahkemenin dahil olmasından önce tahkime tabi uyuşmazlıkların, tahkim kuruluna götürülmeksizin mahkemeye iletilmesinde, M.T.K. da yer alan madde 5.madde

üzerinden tahkim itirazı düzenlenmiş bulunmaktadır. Uyuşmazlık tarafları arasındaki uyuşmazlığın tahkim sözleşmesi şartına göre tahkim mekanizması üzerinden çözümlmeleri gerekmektedir. Yine ayrıca, uyuşmazlık meydana geldiğinde, çözüm mercii olarak taraflardan birinin mahkemeye gitmesi halinde diğer taraf, tahkim sözleşmesi şartı üzerinden “tahkim itirazı” ’nda bulunabilmektedir. Bu itirazın mahkemece kabulü halinde davanın mahkeme tarafından usulden reddedileceği hükme bağlanmış vaziyettedir (Arat, 2009).

Ayrıca, ulusal tahkim (iç tahkim) Hukuk Muhakemeleri Kanununda düzenlenmiştir. 12.01.2011 tarih-6100 sayılı yeni “Hukuk Muhakemeleri Kanunu” ile ülkemizde tahkime dair güncel mevzuat yayımlanmıştır. 20.11.2014 tarihinde ise 6570 sayılı yasa ile “İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu” (3) adlı mevzuat yayımlanarak 01.01.2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla, tahkim ve ADR mekanizmaları ile uyuşmazlıkların çözümlendirilmesi için İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) 'ın faaliyetleri düzenlenmiştir. ISTAC tarafından da 26.11.2015 tarihinde tahkim ve arabuluculuk ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. ISTAC Tahkime başvuran uyuşmazlık tarafları için alınan kararlar bağlayıcı niteliktedir (Çevikbaş, 2018).

İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC), Türkiye'nin uluslararası ticari uyuşmazlıkların çözümü için kurulmuş bağımsız bir tahkim ve alternatif uyuşmazlık çözümü merkezidir. ISTAC, 2015 yılında Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı himayesinde kurulmuştur. Merkezin amacı, uluslararası ticari uyuşmazlıkların hızlı ve etkili bir şekilde çözümünü teşvik etmek, tahkim ve alternatif çözüm yöntemlerinin kullanımını artırmak ve İstanbul'u uluslararası bir tahkim merkezi haline getirmektir. ISTAC, tahkim ve alternatif uyuşmazlık çözümü konusunda dünya standartlarına uygun hizmetler sunmayı amaçlayan bir kuruluştur. Bu hizmetler, tahkim, arabuluculuk ve uzlaşma gibi çeşitli uyuşmazlık çözüm yöntemlerini içermektedir. ISTAC'ın kurumsal yapısı, uluslararası tahkim kuralları ve yönetim kuralları gibi çeşitli belgelerle tanımlanmıştır.

İSTAC öncesinde 1979 yılında tahkim hizmetini, uluslararası uygulamalara ve yabancı devletlerdeki emsallerine uygun olarak verebilmek için İTO (İstanbul Ticaret Odası) tarafından tahkim merkezi İTOTAM kurulmuş olup 12 Ocak 2011 tarih ve 6100 sayılı yeni “Hukuk Muhakemeleri Kanunu” ile yayımlanmış olan tahkime ilişkin mevzuata tabidir. İTO, ticari uyuşmazlık konularında tahkim-

arabuluculuk-uzlaştırma mekanizmalarının kullanılmasını teşvik edip, ilgili yöntemlerin geliştirilmesi içinde etkin rol oynamaktadır.

- **Tahkim Türleri**

- **Zorunlu Tahkim:** Bazı uyuşmazlıkların çözümü için tahkime başvurulması kanuni bir zorunluluktur. Örneğin Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim kurulu yetkisinde bulunan uyuşmazlıkların çözümünde bu tahkim kurulu yetkili olup taraflar çözüm için bu kurula başvurmak zorundadırlar. Yine tüketicilerin, mevzuat tarafından belirtilen bedeller altındaki anlaşmazlıkların çözümü ile ilgili tüketici sorunları hakem heyetine başvurulması zorunludur.
- **İhtiyari Tahkim:** Hukuk Muhakemeleri Kanununun 407-444. maddeleri arasında düzenlenen hükümler ihtiyari tahkime ilişkin hükümlerdir.
- **Avukatlık tahkimi (advocacy arbitration):** Geleneksel tahkim sürecine avukatlık unsurlarını dahil eden bir tahkim yöntemidir. Avukatlık tahkimi, tarafların avukatlarının tahkim paneli önünde deliller sunma, tanıklar sorgulama ve hukuki argümanlar sunma gibi geleneksel mahkeme sürecine benzer adımları izlemesine izin verir. Bu şekilde, avukatlık tahkimi tarafların daha aktif bir şekilde uyuşmazlığı çözmesine ve hukuki savunmalarını tam olarak ortaya koymasına olanak sağlar. Bu tahkim yöntemi, hukuki detaylara önem veren, özellikle karmaşık ve teknik uyuşmazlıklarla ilgilenen taraflar için uygundur. Tarafların uyuşmazlığı çözmek için daha ayrıntılı bir hukuki analiz yapmasını sağlar. Bu, tarafların hukuki argümanlarını daha güçlü bir şekilde sunmalarına ve sonuç olarak daha tatmin edici bir çözüme ulaşmalarına yardımcı olabilir. Ancak, avukatlık tahkimi bazen daha uzun ve maliyetli bir sürece yol açabilir, çünkü tarafların avukatları daha fazla zaman ve kaynak harcamak zorunda kalabilir.

- **Tahkim Süreci**

- **Bildirim:** Taraflar, anlaşmazlıklarını çözmek için tahkimi bir yöntem olarak görmeyi kabul ettiklerinde ve bu genellikle ya sözleşmenin hazırlanması sırasında ya da anlaşmazlık ortaya çıktıktan sonra yapılır. Anlaşmazlığı tahkime götürme hakkı her iki tarafın da hakkı haline gelir,

tarafardan herhangi biri diğer tarafa bir bildirim göndererek süreci başlatabilir.

- **Hakem seçimi:** Tahkim sürecini başlatmak için bildirim aldıktan sonra, taraflar anlaşmalarının şartlarına göre hakem(ler)i seçeceklerdir. İhtilaf tarafları, genellikle bir ila üç hakem arasında olmak üzere istedikleri sayıda hakem seçme hakkına sahiptir.
- **Duruşmadan önce:** Şimdiye kadar, tahkim sürecini başlatmak için bildirim, taraflardan biri tarafından gönderilmiştir ve hakem(ler) seçilmiştir; bir sonraki adımda hakemle duruşma prosedürü, kuralları, kanıtların sunulması, tanıkların çağırılması (gerekirse), duruşma tarihi, süresi ve yeri gibi duruşma oturumlarının düzenlemelerini tartışmak ve netleştirmek amacıyla bir hazırlık toplantısı yapılır.
- **Duruşma sırasında:** Mahkemeye benzer şekilde, tahkim duruşmasında da taraflar delillerini sunar, görüşlerini savunur ve ifadelerini sunmaları için tanık çağırırlar. Duruşma oturumu, davanın karmaşıklığına ve hakem tarafından ihtiyaç duyulan süreye bağlı olarak bir gün veya daha uzun bir sürede gerçekleştirilebilir. Duruşmanın sonunda hakem, kararı, diğer bir deyişle "tahkim kararını" açıklamak için davayı inceleyecektir.
- **Duruşmadan sonra:** Bağlayıcı bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tahkim kararı kesindir ve mahkeme tarafından uygulanır ve genelde temyiz edilemez. Hakem, duruşma oturumu yapıldıktan ve dava incelendikten sonra en geç üç ay içinde kararını açıklar.

- **Tahkim Yönteminin Avantaj ve Dezavantajları**

- **Avantajlar**

- Taraflar uyuşmazlık alanında uzmanlığı olan bir hakemi seçebilirler.
- Mahkeme yargılamasına kıyasla hızlı ve daha az maliyetlidir.
- Gizlilik unsuru içerir. Dosyalar ifşa edilemez, tahkimde oluşturulan dosyalar mahkemeye kanıt olarak sunulamaz.
- Sözleşme ile süreç başında kendi şartlarına göre taraflar süreci düzenleyebilir.
- Anlaşması sağlanması adına birden fazla çözüm önerisi gelişebilir.
- Taraflar arasındaki ilişkiler dengelidir. Mahkeme yargılamasına kıyasla daha az yıpratıcıdır.

- Bağlayıcı bir karar elde edebilirler.

– **Dezavantajlar**

- Hakemin uyuşmazlık konusunda beceri, deneyim ve uzmanlığı tahkimin başarıya ulaşmasında önemli rol oynar.
- Temyiz yolu neredeyse kapalıdır.
- Kararların emsal değeri yoktur. O uyuşmazlığa özeldir.
- Sürecin uzaması masrafların artmasına neden olacaktır.
- Mahkeme yargılamasındakine benzer bir kazan-kaybet sonucuna gidilir (Soran, 2001).

○ **Mahkeme (Litigation)**

Mahkeme yargılaması, uyuşmazlıkların bağımsız mahkemelerce mevcut kanunlar üzerinden kesin olarak çözülüp, kati karara bağlandığı, gizlilik ilkesinden uzak, kazan-kaybet anlayışında, sonuçları açısından bağlayıcı resmi süreçlerdir. Dava açma kimi taraflarca önceki yöntemlerden istenen sonuçların elde edilememesi üzerine başvuru son çare olarak algılansa da kimi taraflarca dava açma en iyi savunma mekanizması olarak algılanmakta ve bu taraflar doğrudan mahkemeye gitmeyi tercih edebilmektedir. Taraflar arası uyuşmazlık çözümünde tercih edilen en yaygın yöntemlerden biri de “dava açma” ’dır (Çevikbaş ve Köksal, 2018).

Yasal temsilciler, genellikle davayı kazanma kaygısıyla, davacı ve davalı taraflar arasındaki ilişkilere zarar verebilecek her türlü taktiği, genellikle düşmanca bir şekilde kullanmaktadır. Dahası, yargı sistemlerindeki, kanunların uygulanmasındaki ve örgütsel yapılarındaki farklılıklar nedeniyle adli yargının özellikleri ve yapısı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir (Çevikbaş ve Köksal, 2018). Bu durum, tarafların ev sahibi ülkenin hukuk sistemine aşına olmaması nedeniyle, özellikle uluslararası inşaat projelerinde sorunlara neden olabilir. Dava sürecinin bir diğer dezavantajı da gizliliğin olmamasıdır. Dava süreci gizli bir süreç değildir, kamuya ve medyaya açıktır. Buna ek olarak, dava yolu tercih edildiğinde, taraflar dava üzerindeki kontrollerini tamamen üçüncü bir tarafa devrederler (Ayhan, 2019).

İnşaat sektöründeki uyuşmazlıklar genellikle karmaşık teknik konuları içerir ve bu nedenle bu konuları anlayabilecek uzman gerektirir. Ancak mahkemelerde yargılamayı yapan hakimlerin inşai tekniklere hâkim olması mümkün değildir. Bu

nedenle uzman bilirkişi görüşleri sürece dahil edilmesi ihtiyacı ortaya çıkar ki bu da dava sürelerinin ve maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

- **İnşaat Uyuşmazlıklarının Görüldüğü Mahkemeler**

Ülkemizde taraflar arasında bir sözleşme içeren davalar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 7.bölümü 470 ila 486. Maddeleri arasında yer alan “Eser Sözleşmesi” kapsamında değerlendirilmekte olup inşaat sözleşmeleri içeren davalarda “Eser Sözleşmesi” davaları altında mahkemelerde görülmektedir. İnşaat sözleşmeleri ile taraflar arasındaki boçlu-alacaklı ilişkileri yönetilir. Borçlar Kanunu'nun 12-17. maddelerinde tanımlanan “Şekil Serbestliği İlkesi” üzerinden taraflar, hukuka aykırı olmamak kaydıyla her türden sözleşmeyi kullanabilir, proje sözleşmelerine dahil edebilirler. İnşaat proje sözleşmesinin yazılı düzenlenmesi kanunen zorunludur. Türk inşaat sektörümüzde, uyuşmazlıkları düzenleyen esas kanun, “Özel Hukuk” ’un bir parçası olan “Borçlar Kanunu” olup “Madeni Kanun” ’un ayrılmaz bir parçasıdır. Hakim/hakimler genellikle, inşaat sektöründeki bir uyuşmazlık ile ilgili davaları, “Eser Sözleşmeleri” ile ilişkilendirir. (Çevikbaş, 2018) İnşaat projelerindeki eser sözleşmelerine ilişkin uyuşmazlıklar genellikle hukuki yollarla çözüme kavuşturulur. Bu tür inşaat uyuşmazlıklarının çözümü için aşağıda belirtilen mahkemeler ve yöntemler kullanılmaktadır;

- **İş Mahkemesi:** İş hukuku üzerinden 7036 sayılı kanuna göre, işçi ve işveren arasında meydana gelen uyuşmazlıkların (inşaat sektöründe çalışanlar arasında iş ilişkilerinden kaynaklanan anlaşmazlıklar, işçi alacakları, iş sözleşmesinin feshi, ücret alacakları, işten çıkarmalar gibi konuların) görüldüğü mahkemedir. Günümüzde 2018 yılı itibariyle işçi-işveren uyuşmazlıklarında mahkemeye başvurulmadan önce zorunlu arabuluculuk hizmeti alınması, uyuşmazlığın yine giderilememesi durumunda mahkemeye başvurulması şartı getirilmiştir.
- **Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi:** 1995 yılı resmî gazetede yayımlanan 5846sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, m.1/3’de belirtilen haritalar, projeler, maket ve benzeri her çeşit mimarlık tasarımları ve projeleri ile ilgili hukuk ilişkileri neticesinde oluşan uyuşmazlık davaları bu mahkemelerce görülür.
- **Tüketici Mahkemesi:** 6502sayılı “Tüketici Haklarının Korunması Kanun” m.73/1 ile Tüketici Mahkemelerine yetkilendirilmiştir. İnşaat alım-satım

sözleşmeleri ile ilgili ve/veya bu sözleşmeler kaynaklı uyuşmazlık konuları, ayrıca müteahhit-şahıs taraflarından oluşan davalarda bu mahkemelerce görülür.

- **Asliye Ticaret Mahkemeleri:** Bazı ülkelerde, ticaret mahkemeleri inşaat projeleriyle ilgili uyuşmazlıkları ele almak üzere özel olarak yetkilendirilmiş mahkemelerdir. Ticari işlemler ve sözleşmelerle ilgili karmaşık konuları ele alma yeteneğine sahiptir. Türk Hukuk sisteminde yer alan ve ticari davaların görüldüğü mahkemeleri ifade eder. Arasında sözleşme olan taraflardan birinin müteahhit, diğerinin tacir niteliğinde olduğu davalarda Ticaret mahkemelerinde görülür. Ticari işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümlendiği yerlerdir. Bu mahkemeler ticari işletmeler arasındaki anlaşmazlıkların, alacak-verecek davalarının, ticari sözleşme ihlallerinin incelendiği yerlerdir. Ticari hukukun uygulanmasını sağlamak, ticari faaliyetlerin düzenlenmesini denetlemek ve ticari işlemlerden doğan anlaşmazlıkları çözme görevlerine sahiptir. Asliye Ticaret mahkemeleri özel mahkemelerdir. Özel mahkemelerin bulunmadığı yerlerde Asliye Hukuk Mahkemeleri yetkilidir.
- **Kadastro Mahkemesi:** 3402 sayılı Kadastro Kanunu m.25/1’de (resmi gazete, 1987) bu mahkemenin görevini, “Kadastro Mahkemesi taşınmazlara ilişkin mal mülkiyeti, tapuya tescil, tapu şerh, tapu sicil, sınır ve ölçü uyuşmazlıklara ve özel kanunlarca kendisine yüklenen işlere bakar” şeklinde belirtilmiştir.
- **Asliye Hukuk Mahkemeleri:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.2/1(resmî gazete, 2011)’e göre dava ederine bakmaksızın mal varlıklarına ilişkin davalar bu mahkemelerde görülür. Asliye Ticaret, Tüketici, Aile, İş vb. özel mahkemelerin bulunmadığı şehirlerde Asliye Hukuk Mahkemeleri yetkilidir.
- **İdare Mahkemeleri:** İnşaat işleri ile ilgili kamu idaresine veya belediyelere karşı açılan davalar İdari Mahkemelerde görülebilir. Bu tür davalar genellikle imar, ruhsat, çevre düzenlemesi gibi konuları içerebilir. Kamu hizmeti ile ilgili idari sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlıklar bu mahkemede görülür. Örneğin, DSİ, Karayolları Müdürlüğü, Belediye gibi kurumlar ile müteahhit arasındaki uyuşmazlıklarda bu mahkemeler yetkilidir.

- **Mahkeme Yönteminin Avantaj ve Dezavantajları**

- **Avantajlar**

- Yasal düzenlemelere dayalı çözüm sağlar.
- Mahkemeler tarafsız bir ortam sunar ve bağımsız bir hâkim uyuşmazlığı çözmek için objektif bir değerlendirme yapar. Bu, tarafların eşit şartlarda haklarını savunmasını sağlar.
- Tarafların anlaşmazlığın sonucuna uyması gerekmektedir. Aksi takdirde, mahkeme kararının icrası için yasal yollara başvurulabilir.
- Mahkeme kararları, yasalarla uyumlu olarak verildiği için tüm taraflar için bağlayıcıdır. Kararların uygulanması gereklidir ve bu da toplumda düzeni ve hukuku sağlamaya yardımcı olur.

- **Dezavantajlar**

- Resmi yargı yolları, genellikle zaman alıcıdır. Mahkeme süreçleri uzun sürebilir ve uyuşmazlığın çözümü için aylar veya yıllar sürebilir. Bu da taraflar arasındaki ilişkileri gerilere sokabilir.
- Mahkemelerde dava açmak ve avukatlarla çalışmak pahalı olabilir. Bu nedenle, maliyetlerin yüksek olması, uyuşmazlık konusu olan projenin maliyetini artırabilir
- Mahkeme kararları öngörülemez olabilir. Hukukun yorumlanması ve farklı yargıçların farklı kararlar vermesi nedeniyle sonuçlar belirsiz olabilir.
- Uzlaşma ve iş birliğini zorlaştırabilir: Taraflar, kendi haklarını korumak için daha az uzlaşmacı ve daha mücadeleci bir tutum alabilir.
- Mahkemeler ve yargı organları genellikle karmaşık bürokratik prosedürlere bağlıdır. Bu durum, davalı ve davacıların işlerini ve süreci yavaşlatabilir.
- - Resmi yargı yollarında alınan kararların temyiz süreci vardır. Bu, davaların sonuçlanmasını daha da uzatabilir.
- -Mahkeme dışı uzlaşma imkanları sınırlıdır. Bazı durumlarda, dava sonucu tarafların ihtiyaçlarına tam olarak uygun düşmeyebilir.
- -Diğer bir dezavantaj ise toplumda güven ve hukukun itibarını zedeleyebilecek olumsuz dava deneyimleridir. Uzun süren ve

maliyetli dava süreçleri, taraflar arasında olumsuz duyguların artmasına ve toplumsal huzursuzluğa neden olabilir.

2.2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, insanların tarih boyunca çeşitli çatışmaları çözmek için farklı yaklaşımlar ve mekanizmalar geliştirmeleriyle birlikte ilerlemiştir. Bu yöntemler, hukuk sistemleri, toplumsal düzenlemeler ve kültürel farklılıkların etkileşimiyle şekillenmiştir.

Taraflar, uyuşmazlıklarının çözülmesi için taraflar üzerinde bağlayıcılığı bulunan yasal prosedürlerin yerine kendi işleyiş çerçevelerini beraber belirledikleri, uzlaşa ile ortak bir karara ulaşabildikleri ADR yöntemlerini gönüllülük esası ile seçebilmektedirler. Çözüm sürecinde, yargılayıcı yaklaşım yerine ortak yol olarak çözüme ulaşma çabaları ile sürece tarafların etkili katılımı, sürecin esneklik ve sağladığı diğer kolaylıkları sayesinde ADR yöntemleri, taraflar arasındaki kısa/uzun süreli iş ilişkilerini koruma imkânı da sağlamaktadır.

- **Dünyada Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Gelişimi**

Dünyada her zaman var olmuş bu yöntemlerin özellikle son 50 yılda ön plana çıkarak yaygınlaşması modern dünyanın ihtiyaçları doğrultusunda meydana gelmiştir.

1964'da Amerika Birleşik Devletleri'nde Sivil Haklar Yasası kabul edilmiş, ancak neticesinde mahkemelerin artan iş yükünden ötürü dava dosyalarının karara bağlanmasının süreci uzamış, sistemin yavaşlama durumu ortaya çıkmıştır. Sistemin aksamaya başlaması nedeniyle de alternatif çözüm arayışları ihtiyacı oluşmuştur (Konuralp, 2011).

1976 yılındaki ABD Barolar Birliği & ABD Adalet Bakanlığı'na düzenlenen "Adalet Yönetimindeki Yaygın Memnuniyetsizliğin Sebepleri Hakkında Ulusal Konferans" (National Conference on the Causes of Popular Dissatisfaction with the Administration of Justice) konferansı ADR mekanizmalarının gelişimine hız kazandırmıştır (Yücekaya, 2021). Konferansta alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile mahkemeler üzerinde meydana gelen aşırı iş yükünün hafifletilerek yargı sisteminin rahatlatılacağı vurgulanmıştır (Konuralp, 2011).

1978 yılında Ford Firması, 'Anlaşmazlıkların Çözülmesinde Yeni Yaklaşımlar' adıyla geliştirilen programda, uyuşmazlıkların çözülmesinde yeni yöntemlerin

kullanılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Ford, ADR mekanizmaları üzerinde çalışılması maksadı ile “Ulusal Uyuşmazlık Çözüm Enstitüsü” ve “Arabuluculuk ve Anlaşmazlık Çözüm Enstitüsü” ’nü kurmuştur.

1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkarılan Medenî Yargı Reformu Kanunuyla (Civil Justice Reform Act) alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerin federal bölge mahkemelerinde gelişmesi sağlanmıştır. 1998 yılında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri kanunu (ADR Act of 1998) ABD Kongresinde kabul edilmiş ve alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri kurumsallaştırılmıştır (Yücekaya, 2021). Uyuşmazlık Çözüm Kanunu’nun kabulüyle federal kurumlar yetkilendirilmiştir. Bu yetki alternatif usullerin geniş bir şekilde kullanılması konusuna yöneliktir ve günümüzde ABD’deki eyaletlerin çoğunda alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin kullanımı zorunlu hale getirilmiştir.

90’lı yıllar itibariyle Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de ADR araçlarının tercih edilmesi yönünde tavsiye kararları vermiştir. Özel hukuk, idare ve ceza hukukunda 1998–2002 yılları arasında, ADR yöntemleri içerisinde arabuluculuğun kullanılması yönünde tavsiye kararlarını duyurmuştur. Yine 2002’de medeni ve ticaret hukuku ile ilgili, Avrupa Komisyonu alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri üzerine Yeşil Kitap Raporu (Green Paper on ADR in Civil and Commercial Law) yayınlanmıştır (Yücekaya, 2021).

Akabinde 2004’te Avrupa Komisyonu, özel hukuk’a dair uyuşmazlıklarının çözülmesinde arabuluculuk yönteminin kullanılması ile ilgili hazırladığı yönerge teklifini Avrupa Parlamentosu’na sunmuştur. Kanada, ABD, İngiltere, HongKong, YeniZelanda ve Avustralya’da hukuki uyuşmazlıkların çözümlenmesinde ADR araçlarının kullanımı her geçen gün artmaktadır (Konuralp, 2011).

Özellikle sanayileşme birçok ülkede alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin gelişimini hızlandırmıştır. Ülkeler genelinde bilinirliğin ve kullanım oranlarının artırılması maksadıyla birçok ülkede raporlar hazırlanmış ve yayınlanmıştır (Topçu vd. 2021):

- YeniZelanda Adalet Bakanlığı’nın hazırladığı “ADR: Genel Hukuk Davaları Raporu” (ADR: General Civil Cases)
- İngiliz Hükümeti tarafından hazırlanan “ADR Yöntemleri Kullanımına Yönelik Hükümetin Taahhünamesinin Etkilerinin İzlenmesi- Yıllık

Raporlar” (Monitoring the Effectiveness of the Government’s Commitment to Using ADR - Annual Reports)

- Yine İngiltere Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan “Uyuşmazlık Çözüm Rehberi” (Dispute Resolution Guidance)
- Amerika Tahkim Kurumu’nun (American Arbitration Association-AAA) hazırladığı “İnşaat Endüstrisindeki Uyuşmazlıkları Önleme ve Çözümleme Rehberi” (The Construction Industry’s Guide to Dispute Avoidance and Resolution)

- **Türkiye’de Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Gelişimi**

Türkiye’de alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin gelişimi, yıllar içinde hukuki sistemdeki ihtiyaçlar ve toplumsal talepler doğrultusunda önemli değişiklikler göstermiştir. Mahkemelerin yükünün azaltılması ve daha hızlı, etkili, maliyet tasarruflu çözümler sunulması amacıyla alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilmiştir.

1998 senesinde Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) tarafından bazı hukukçulara 'Yargılama Düzeninde Kalite' isimli bir rapor yazdırılmıştır. Rapor yargı uygulamalarındaki eksikliklerden ve bu eksikliklere getirilebilecek çözüm yollarından bahsetmektedir. Ayrıca raporda yargı sisteminin işleyişi hakkında bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasına göre yargı sisteminin yavaş bir şekilde işliyor olmasının nedeni uyuşmazlıkların yargı sistemine girmeden çözülebileceği sistemlerin eksik olması olarak saptanmıştır. 2001 yılında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na eklenen 35/A maddesi doğrudan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olmamakla birlikte dolaylı olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin görevini yerine getirerek mahkemelerdeki iş yükünü azaltması amacıyla eklenmiştir (Yücekaya, 2021).

Avukatlık kanunu değişiklikleri sayesinde uzlaşma süreçlerini yürütmek ve tutanak düzenlemek görevleri avukatlara verilmiştir. Ülkemizde ADR mekanizmalarının gelişimine dair 2.büyük hareket 2004 yılında yürürlüğe girmiş olan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. ve 255. maddeleri içinde düzenlenmiş olan uzlaşma ile olmuştur. 2012 yılındaki 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ise ADR mekanizmalarıyla ilgili detaylı ilk kanunumuzdur. Devamında, Adalet Bakanlığı tarafından arabuluculuk için daire başkanlığı kurulmuştur (Yücekaya, 2021).

1 Ocak 2018 yılı itibariyle işçi-işveren uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuk uygulaması başlatılmış olup 1 Eylül 2023 itibariyle de zorunlu arabuluculuk uygulamasının kapsamı genişletilmiştir. (Örneğin ev sahibi – kiracı anlaşmazlıkları vb.) Bu sayede mahkemeler üzerindeki yükün azaltılabilmesi hedeflenmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı aracılığı ile düzenlenen Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında yayımlanan Adalet Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu 'nda, arabuluculuk, uzlaştırma gibi Alternatif Uyuşmazlık Çözüm yöntemlerine etkin biçimde işlerlik kazandırmak ve bu yolla dava sayısının azaltılması bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur (Topçu vd., 2021).

Bununla birlikte yine Adalet Bakanlığı 'da 2009-2015-2019 yıllarında Yargıda Reform Stratejileri Belgelerinde ADR mekanizmalarından bahsederek bu çözüm süreçlerinin gelişmesi ve etkin olarak kullanılması yönünde hedeflere değinmiştir (Yücekaya, 2021).

Sonuç olarak, Türkiye'de alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin gelişimi olumlu bir ivme kazanmıştır. Arabuluculuk, uzlaştırma gibi yöntemlerin kullanımının artmasıyla birlikte, yargı sisteminin işleyişi daha hızlı, etkin hale getirilebilir. Gelecekte, bu yöntemlerin kullanımının daha da yaygınlaşması ve desteklenmesi, Türkiye'nin hukuk düzeninin gelişimine ve toplumsal refaha katkı sağlamaya devam edecektir.

- **Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Faydaları**

- **Hız;** ADR yöntemleri ile sonuca mahkeme yargılamasından daha kısa bir zamanda ulaşılır. Tahkim yargılaması da mahkeme yargılamasına kıyasla daha hızlı bir yöntem olsada ADR yöntemlerinde formalite yoğunluğunun daha az olması, tarafların sürece daha etkin müdahil olabiliyor oluşu, haklı arayış temelli yaklaşımı yerine ortak bir kararda uzlaşma kültürü anlayışı ile yine ADR yöntemleri Tahkim yargılamasından daha hızlı süreçlerdir. Ortalama bir arabuluculuk, 1 veya 2 günde tamamlanabilmektedir. ADR mekanizmalarını savunanlar bunu çoğunlukla yıllara yayılan duruşmalarla karşılaştırmaktadırlar. Bunun yanı sıra, uyuşmazlık sürecinin başlarında, uyuşmazlık taraflarının henüz bir uzlaşmaya varacak kadar hazır olamayabileceklerini ve aslında etkili bir arabuluculuk çözümüne

ulaşmaları durumuna gelmelerinin aylar alabileceği de göz ardı edilmemelidir (Khekale ve Futane, 2015).

- **3.Taraf;** Tarafsız üçüncü kişilerin, ADR yöntemleri konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olmaları, pratik düşünebilen ve aynı zamanda uyuşmazlığa konu olan sorunlar ile ilgili uzman kişiler arasından seçilmesi, bilirkişi ihtiyacını ortadan kaldırarak zaman kaybı ve ek maliyetlerin önüne geçmektedir. Ayrıca etkili bir çözüm süreci yönetimi sağlar. Bu sayede taraflar daha kolay çözüme ulaşabilir.
- **Daha Düşük Maliyet;** ADR yöntemleri uyuşmazlık çözümü için gereken masrafların da büyük oranda tasarruf edilmesini sağlar. ADR yöntemlerinde çözüm sürecine hazırlanma aşamasının daha kısa olması (prosedür yoğunluğu olmaması nedeniyle), bilirkişiler, şahitler, avukatlar, olayın keşi gibi dava usulü gereklerinin olmayışı, uyuşmazlığın çözüme daha hızlı ulaştırılması masrafların azalmasına fayda sağlayacaktır. Ters yöntemlerde uzayan süreçler, yoğun prosedürler ile avukat ücretleri artacak, dava masrafları çoğalacaktır. Her ADR mekanizmasında avukatlar gerekmesede bazı karmaşık uyuşmazlıklarda avukatlar, hukuk müşavirleri gibi yapıların sürece dahil olması çözüme giden yolu kolaylaştırabilir.
- **Karşılıklı Daha Yüksek Memnuniyet & Esneklik;** ADR, haklının arayışı temelindeki bir uyuşmazlığı taraflar için menfaat temelli bir soruna dönüştürme etkisine sahiptir. Tarafların ortak çözüm bulma çabaları, çözüm yönteminde uygulanacak adımları belirlemesi, kendilerine yön verecek standartlar oluşturması, var olan iş ilişkilerini yıpratmadan dostane bir havada veya daha az agresif bir ortamın üçüncü taraflarca ılımlı havada yönlendirilmesi ve bu sayede tarafların çözüme ulaşma çabaları ile çözüm üzerinde tarafların daha çok sorumluluk alarak uyuşmazlık çözüm sürecini ve kararı sahiplenmelerini sağlayacaktır. Her ne kadar kararın bağlayıcılığı olmasada tarafların çözüme katkıları ve çabaları ile çözümü sahiplenmesi sayesinde, ulaşılan kararı taraflar gönüllü olarak uygulayacaklardır.
- **Taraflar Arası İlişkilerin Korunması;** Resmi yargılamada, bir tarafın kesin kaybedeceği bir süreçte taraflar daha agresifleşecek, var olan ilişkiler yıpranarak proje başarısını geciktirebilecektir. ADR'nin, menfaat temeline dönüşmesi sayesinde taraflar arasındaki ilişkinin korunması ve bu uğurdaki

harcanan çabalar tarafların odak noktası haline gelerek sonuçta ilişkilerin korunması için orta yol üzerinde hareket etme sağlanır (Bushe, 2019).

Uyuşmazlık taraflarının uzlaşması ile her iki tarafın fayda sağlayacağı bir çözüme ulaşmak, ADR nin ana amacıdır. Bu ADR yöntemlerinin sorun odaklı değil, çözüm odaklı oluşu, geçmişten ziyade geleceğe yönelik amaç taşımasından gelir. Esnek, çeşitli çözümler sunması sebebiyle tarafların çıkarlarını, ilişkilerini gözetmeyi sağlar ((Topçu vd., 2021).

- **Tarafların Kontrol Gücü;** Taraflar, çözüm süreci ve kararlar üzerinde hâkimdirler. Uyuşmazlık tarafları, resmi yargı yollarındaki gibi geleneksel tek tip çözüme göre daha yenilikçi ve çeşitli özgünlükte çözümler bulabilme seçeneklerine sahiptirler.
- **Seçimde Özgürlük;** Taraflar, bağlayıcı olan tahkim ve mahkeme seçeneklerine alternatif olarak sunulan ve bağlayıcı olmayan müzakere, arabuluculuk, vb yöntemlerden uyuşmazlık nedenleri ve çözüm yöntemi seçim kriterlerine göre en uygun yöntemi seçmekte özgürdürler.
- **Daha Az Formalite;** ADR, tarafların karşılıklı anlaşmalar ile çerçeve çizebileceği daha az formal süreçlerdir.
- **Gizlilik;** ADR süreçleri kamuya açık değildir. Mahkeme yargılaması ise kamuya açıktır. Temyize gidilmesi durumunda tahkim sürecinde kamuya açık hale gelir. Bazı taraflar uyuşmazlıklarını gizlilik içerisinde çözmek istemesinden ötürü ADR yöntemlerinin gizlilik unsuru bir avantaj oluşturmaktadır (Khekale ve Futane, 2015). Taraflar arasındaki uyuşmazlığın hızlı ve etkili bir yöntem ile çözülmesi ile mahkeme yargılaması masraflarından tasarruf edilirken, yargı süresinden tasarruf ve aynı zamanda mahkeme üzerindeki iş yükündeki azalma ile Devlete de fayda sağlanacaktır. Projelerde yaşanan gecikmeler, daima yüksek maliyetler ile taraflar üzerine ilave yükler getirirler. Yargı süreçlerindeki yıpratıcı yaklaşımlar ile taraflar arasındaki ilişkiler zarar görebilir ve hem mevcut hem de gelecekte olabilecek ticari ilişkilerin önüne geçebilmektedir.
- **ADR'nin Aksayan Tarafları**
 - Her ne kadar taraflara birçok fayda sağlasa da taraflar arasındaki aşırı güç/yetki dengesizliğine sahip uyuşmazlıklarda; uyuşmazlık sonucunda taraflardan birinin kamusal yaptırıma tabi olması gereken uyuşmazlıkların

çözülmesinde; sürece katılımı reddeden veya bir sebeple sürece katılmayan tarafların bulunduğu uyuşmazlıkların çözülmesinde etkili bir araç olmayacaktır (Bushe, 2019). Büyük güç dengesizliklerinde ADR nin uygulanabilirliği zorlaşır. Bu tür farklılıklar genellikle toplumsal uygulamalarda görülen ayrımcı normların bir ürünüdür ve sonuç olarak ADR sonuçlarına yansır.

- Çözüm konusunda tarafların istekli olması ve etkin katılımı gerekmektedir. Uzlaşıdan uzak, isteksizlik hali ADR yolunu tıkayacaktır. Sürecin işlemesi için iyi niyetli yaklaşım önemlidir. Sadece çözümsüzlüğü sürdürmek/uzatmak maksadıyla kötü niyetle bir ADR yöntemine başvurmada söz konusu olabilir. Özellikle iletişim sorunlarının bulunduğu durumlarda ve/veya uzlaşi kültürünün gelişemediği toplumlarda tarafların ADR yöntemlerine gönüllülük içerisinde başvurması mümkün olmayabilmektedir (Konuralp, 2011).
- ADR kararlarının bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Mahkeme ve Tahkim yargılamaları kararları, Devlet tarafından belirlenen kanunlarca ve/veya Uluslararası sözleşmeler üzerinden devletlerin mutabık kaldığı anlaşmalar ile icra edilmektedir. ADR yöntemleri ise sadece sözleşmeler üzerinden anlaşmaya dayalı bağlayıcı olabilmektedir ve bir uyuşmazlığın kesin bağlayıcılık üzerinden çözülmesini garanti etmez. Sonuçlarının kamuya aleni olmaması nedeniyle kamusal yaptırım gerektiren uyuşmazlıklar için uygun olmayabilir (Bushe, 2019).
- Uyuşmazlık sürecinin yönetim ve yönlendirilmesini sağlayan tarafsız üçüncü tarafların tecrübe ve yeterli bilgi sahibi olmamaları, uyuşmazlık konusu ile ilgili mesleki uzmanlıklarının bulunmaması, tarafsızlık ve gizlilik unsurlarının gerekliliklerini yerine getirmede başarısız olmaları ADR yöntemlerinin başarıya ulaşması önünde engel olabilmektedir. Özellikle miktar ve değeri yüksek uyuşmazlık sorunlarının çözülmesi sürecinde taraflardan birinin tarafsız üçüncü taraf nedeniyle zarar görmesi durumunda sorumlu olan üçüncü kişinin bu zararı mesleki sorumluluk sigortasının varlığıyla karşılayabilmesi gerekmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri bu konuda güvence sağlamamaktadır.

- ADR yöntemleri ile ulaşılan kararlar bir içtihat oluşturmadığı için, benzer ve/veya aynı şartları taşıyan uyuşmazlık sorunlarında farklı kararlara ulaşılabilmektedir ve bu aslında kararlarda mutabakat sağlanması hususunda bir sakınca oluşturabilmektedir (Konuralp, 2011).

- **Literatürde Sıklıkla Bahsedilen Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri**

İnşaat sektöründe uyuşmazlıkların çözümü için Literatürde sıklıkla değinilen alternatif çözüm yöntemleri aşağıda kısaca bahsedilmiş olup bu yöntemlere ait süreç ve işleyiş özellikleri Bölüm 3’de detaylı olarak aktarılacaktır.

- **Müzakere/Uzlaşma (Negotiation)**

Müzakere, genellikle bir uyuşmazlık durumunda ilk olarak başvurulmuş bir ADR türüdür. Tarafların uyuşmazlık halinde doğrudan bir araya gelerek, üçüncü bir tarafın müdahalesi olmaksızın, anlaşmazlığı çözmeye çalıştığı en temel yöntemidir. Taraflar kendi çıkarlarını gözetirken, karşılıklı tavizler vererek ortak bir çözüm bulmaya çalışırlar. Müzakerelerde tarafların iletişim becerileri, güven düzeyi ve empati yeteneği önemlidir. Tarafların ilişkilerini sürdürmeye devam edebilmeleri mümkündür.

İyi bir müzakere çözümünün dört özelliği şunlardır: Adillik - Verimlilik - Akıllık ve - İstikrar İlgili tarafların bir anlaşmayı adil olarak algılaması önemlidir. Algılanan adalet katılıma bağlıdır. Bu nedenle, insanların sorunları (örneğin algı, duygu, ego, iletişim, vb.) da ele alınmalıdır (Bekele, 2005).

- **Arabuluculuk (Mediation)**

ADR'nin geniş uygulanabilir bir biçimi olan arabuluculuk, tarafsız bir üçüncü kişinin (arabulucu) uyuşmazlığı çözmek için taraflara yardımcı olduğu, ihtilaflı taraflarla bir araya gelerek tarafların kendi çözümlerine ulaşmalarına yardımcı olmak için müzakereyi kolaylaştırdığı bir yöntemdir. Arabulucu, bir hakem ya da hâkim gibi bağlayıcı bir karar vermez. Arabulucu uyuşmazlığın tarafları arasında daha iyi iletişim kurulmasını sağlar, tarafların birbirlerini daha iyi anlayabilmeleri, aralarında iletişim kurabilmeleri için yönlendirici sorular sormakla yetinir. Tarafların uzlaşma ve anlaşmaya varması teşvik edilir, ancak kararlar onlara bırakılır. Arabuluculuk süreci sonunda bir anlaşmaya varılamaması halinde, elde

edilen bilgi ve belgeler ileride açılacak olası bir davada delil olarak kullanılamaz. Süreç özel ve gizlidir.

Tahkim veya davaya kıyasla hızlı ve ucuz bir süreçtir. Gönüllü ancak taraflarca üzerinde mutabık kalınan temel kurallarla yapılandırılmış bir süreçtir. Bazı dava süreçlerinden önce zorunlu arabuluculuk uygulaması da mevcuttur. (işçi-işveren davaları öncesi gibi) Yine de taraflar anlaşmak zorunda değildirler. Arabulucu, ihtilaflı taraflara seçenek üretmeleri için yardımcı olur; her iki tarafın da kendi pozisyonlarını daha iyi anlamalarına ve duygularını yönetmelerine yardımcı olur. Arabulucu süreci kontrol etmesine rağmen, davanın esası hakkında herhangi bir çözüm veya görüş dayatmaz, kazan/kazan durumunu teşvik eder ve sonucu kontrol etmeyi ihtilaflıların kendilerine bırakır (Bekele, 2005).

○ **Uzlaştırma (Conciliation)**

Uzlaştırma, tarafsız bir üçüncü kişinin uyuşmazlığın koşullarına göre şekillenecek farklı çözüm önerileri sunduğu ve tarafların müzakere ve müzakereler sonucunda bu önerilerden birine göre anlaşmaya varmalarını sağlamayı amaçlayan bir ADR türüdür. Taraflar, ortak çıkarlarına odaklanarak ve farklı perspektifleri anlayarak uzlaşmaya çalışırlar. Uzlaştırmacılar, diyalogu kolaylaştırmak ve tarafların birbirini anlamalarını sağlamak için çeşitli teknikler kullanır. Arabuluculuk yönteminden farklı olarak uzlaştırmada hak ve haklılık esas alınır ve uyuşmazlığın geçmişi göz önünde bulundurulur.

Ayrıca uzlaştırmacının davanın esası hakkında görüş bildirebilmesi ve tarafların anlaşamaması halinde bir çözüm önermesi dışında arabuluculuğa benzer bir süreçtir. Uzlaştırmada tarafsız üçüncü taraf her zaman taraflarla bir araya gelmez. Uzlaştırmacının rolü, taraflara uyuşmazlığın tahkim veya dava yoluyla çözülmesi halinde olası sonuçları hakkında tavsiyede bulunmayı da içerdiğinden, arabuluculuktan daha geniştir. Uzlaştırmada süreç sorunların tanımlanmasıyla başlar, ardından çözüm seçenekleri araştırılır, uzlaştırmacı uyuşmazlığın diğer forumlardaki olası sonuçları hakkında tavsiyede bulunur ve bunun ışığında çözüm seçenekleri değerlendirilerek uzlaşmaya dayalı anlaşmaya varılır (Bekele, 2005).

○ **Uzman/Bilirkişi Görüşü (Expert Appraisal)**

Uyuşmazlığı çözmek için bir uzmanın görüşüne başvurma yöntemidir. Bu, ihtilaflı tarafların özellikle teknik konular içeren uyuşmazlıklarını bağımsız/tarafsız bir

uzmana sundukları ve bu uzmanın da delilleri ilgili sözleşme, kanun, mevzuat ve benzer uyuşmazlıklarda uygulanan uygulamalara göre değerlendirdiği bir yöntemdir.

Uzman kişilerin (örneğin, teknik, hukuki veya finansal uzmanlar) uyuşmazlık hakkında görüşlerini sunarak ve önerilerde bulunarak taraflara yardımcı olduğu bir yöntemdir. Uzman görüşleri tarafların daha bilinçli kararlar almasına yardımcı olabilir ve uyuşmazlığın çözüm sürecini hızlandırabilir. Bu yöntem, özellikle teknik konularda veya uzmanlık gerektiren durumlarda etkili olabilir.

Uzman Görüşü ve Uzman Kararı (Hakem-Bilirkişi Kararı) olmak üzere iki çeşidi vardır. Uzman görüşünde ilgili uyuşmazlığa dair bilirkişinin sadece görüşü alınarak taraflar bu görüşü değerlendirme üzerinden bir çözüme ulaşmaya çalışırken, Uzman Kararında (Hakem-Bilirkişi kararında) taraflar uyuşmazlık konusunun çözümü ile ilgili kararı Bilirkişiye de bırakabilir. Bu durumda alınan kararlar tarafların karşılıklı olarak anlaşması halinde bağlayıcı olabilir. Hakem-bilirkişiler için yetki alanları görevlendirilmiş olacakları teknik alan ile ve alacağı kararlarda, uyuşmazlığın taraflarının belirlediği konu ve ilgili ayrıntılarla sınırlıdır.

○ **Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (Dispute Resolution Board-DRB)**

Uyuşmazlık Çözüm kurulları, projenin tatbiki esnasında tecrübeli üç uzmandan oluşan bir kurul olup, projenin faaliyetlerini ve süreçlerini yakından takip ederek uyuşmazlık oluşum aşamasında ve/veya meydana gelmesi halinde taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözümleyen bağlayıcı olmayan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Anlaşmazlıkları daha henüz oluşum aşamasında bertaraf etmeye yönelik bir prosedür izlemesi nedeniyle diğer ADR mekanizmalarından ayrılan bir yöntemdir. Bir anlaşmazlık ortaya çıktığında, çözüm kurulu, her iki tarafın da anlaşmazlığın kendi tarafını anlatmak için eşit hakka sahip olduğu bir duruşma oturumu düzenler. Süreç, kurulun anlaşmazlığı çözmeye yönelik tavsiyeleriyle sonuçlanır. Ayrıca Arar (2020), Uyuşmazlık Çözüm Kurulu yönteminin sadece etkili bir uyuşmazlık çözüm yöntemi değil, aynı zamanda proje devam ederken süreci izlemesi yönüyle bir uyuşmazlık önleme aracı olduğunu kanıtladığı sonucuna varmıştır.

Bu yöntemin önleyici niteliği, uzman kurulun çalışma şekliyle kaynaklanmaktadır. Düzenli ziyaretler ve proje taraflarıyla sürekli açık iletişim

kanalları, kurulun işbirlikçi bir ortam ve güvenilir bir ilişki sürdürmesine yardımcı olmakta, böylece proje taraflarının projeyi tamamlamasına ve istenen hedefe ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Aynı şekilde, bir Uyuşmazlık Çözüm Kurulu yönteminin kullanılmasının, proje taraflarının anlaşmazlığı en başından çözmelerine yardımcı olarak, müzakere ve arabuluculuk gibi yöntemlere göre biraz daha maliyetli bir yöntem olsada, artan ve pahalı bir anlaşmazlıkla karşılaşma olasılığını düşürmektedir (Arar, 2020).

○ **Hüküm Verme (Adjudication)**

Tarafsız bir üçüncü tarafın, tahkim veya mahkeme ile revize edilmedikçe veya revize edilene kadar uyuşmazlık halindeki taraflar için bağlayıcı olan bir karar verdiği bir süreçtir. Taraflar sözleşme ile herhangi bir uyuşmazlık söz konusu olduğunda hüküm verebilmesi için üçüncü bir şahsa yetki vermektedirler. Sözleşmede adı geçen tarafsız bir üçüncü tarafın kararı, sözleşme tamamlanana kadar ihtilaflı herhangi bir konuyla ilgili olarak bağlayıcıdır. Üçüncü taraf konumundaki Hüküm Veren (Hâkim), inşaatın günlük işleyişine dahil olmayan tarafsız bir kişi olup devlet tarafından atanmış bir hakim değildir. Hakem, yetkilerini taraflar arasındaki anlaşma uyarınca kullanır. Diğer bir deyişle, sözleşmeyle yargılama makamı, taraflar adına karar verir. Hakemin kararı taraflar için bağlayıcıdır ve bu nedenle, arabuluculuktan farklı olarak, süreç her iki tarafın da işbirliğini gerektirmez. Ancak taraflar tahkim veya dava yoluyla karara itiraz edebilirler. İhtilaf tarafları, uzmanın görüşüne bağlı kalacaklarını ve bu kararın, mahkeme veya tahkim tarafından yeni bir karara varılana kadar taraflar için bağlayıcı olduğunu kabul ederler. Hüküm Verme, tahkim değildir ve bu nedenle, Hakemin yetkileri sözleşmede yer alanlarla sınırlıdır.

Hüküm verme yetkisine sahip olan kişi taraflara sorular sorarak, savunmalarını dinledikten sonra karar verebileceği gibi araştırma gerçekleştirerek de yargıya varabilir. Diğer çözüm yolları ile karşılaştırıldığında bu karar süreci daha kısa olabilmektedir. Ancak verilen kararın bağlayıcılığı resmi makamlara müracaat edilene ya da resmi yollarla çözüm sağlanıncaya kadardır. İnşaat sektöründe sözleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklarda hüküm verme yetkisi kullanılmaktadır. Bu çözüm yolunun etkinliği ile ilgili bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. İlki, sürecin isteğe bağlı gerçekleştirilmesi ve geçici olarak

bağlayıcılığı, ikincisi hâkimin bağlayıcılığı olmadığı için alınan kararı uygulamaya yönelik yetkiye sahip olmaması yani kararın icra edilemezliğidir (Gül, 2010).

Davalara kıyasla bir avantajı, tarafların ihtilafın çözümü prosedürü hakkında serbestçe anlaşılabilmeleridir. Bu, daha hızlı sonuçlara ve özet kararlara olanak tanır. Ayrıca, bu ADR önlemi, uyuşmazlık çözümü için tarafsız üçüncü kişilerin uzmanlığını kullanır. Taraflar, anlaşmazlığı analiz etmek ve çözmek için tarafsız bir bilirkişi görevlendirebilir. Hâkim, belirli bir süre içinde tarafları dinler, gerçekleri inceleyip araştırır ve ihtilafı hem teknik hem de hukuki açıdan analiz eder. Avantajlı olan, muhakemenin çatışmanın erken bir aşamasında başlayabilmesidir, bu da mali kaynakların korunmasına yardımcı olur ve inşaat şirketlerinin nakit akışını sağlar.

○ **Tarafsız Ön Değerlendirme (Early Neutral Evaluation-ENE)**

Tarafsız Ön Değerlendirme, çoğunlukla uyuşmazlığın başlangıcında kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, uyuşmazlığın taraflarına deneyimli ve tarafsız bir üçüncü kişi tarafından bilgi verilerek, uyuşmazlığın çözümü için gerekli prosedür hakkında ilgili tarafların karar vermesini sağlamak amaçlanmaktadır. Tarafsız bir üçüncü tarafın (genellikle deneyimli bir avukat, hukukçu veya uzman) davanın esasını dava öncesinde değerlendirdiği bir ADR sürecidir. Değerlendirmeye yetkili kişi araştırma sürecini tamamladığında taraflara bir rapor sunmaktadır ve bununla taraflar davalarının kuvvetli/zayıf yönlerini görebilirler. Bu, taraflara davaya gitme durumunda pozisyonlarının gerçekçi bir değerlendirmesini sağlayabilir ve anlaşmazlıklar tırmanmadan önce çözüm müzakerelerini teşvik edebilir.

○ **Kısa Yargılama (Mini Trial)**

Bu çözüm esas olarak gönüllülüğe dayanmaktadır ve uyuşmazlığın her iki tarafı da avukatlarının mahkemeye gitmeleri durumunda gerçekleştirecekleri sunumların özetini, tarafsız olan bir kişiye sunmaları şeklinde tanımlanabilir. Kısa yargılama, bir dava veya anlaşmazlık durumunda taraflar arasında daha hızlı ve etkili bir çözüm sağlamak amacıyla kullanılan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Temelde, tam bir mahkeme süreci yerine daha kısa, daha odaklı ve daha az maliyetli bir çözüm yöntemini temsil eder. Kısa yargılamada, dava tarafları ve avukatları, bir hakem veya nötr bir uzman önünde delillerini sunarlar. Hakem veya uzman, tarafların sunulan delillere dayanarak bir değerlendirme yapar ve anlaşmazlığın

çözümüne dair önerilerde bulunur. Bu öneriler tarafların daha sonra uzlaşmaya varmalarına yardımcı olabilir. Kısa yargılama, özellikle karmaşık ve zaman alıcı mahkeme süreçlerini önlemek veya hızlandırmak amacıyla tercih edilebilir. Taraflar arasındaki iletişimi teşvik eder ve mahkemeden kaçınma veya daha az maliyetli bir çözüm arayışında olan kişiler veya şirketler için uygun bir seçenektir. Bağlayıcı uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden (Mahkeme/Tahkim) önceki son çözüm noktası olarak düşünülebilir. Diğer çözümlerin bir işe yaramadığı, tarafların mahkemeye başvuracağı aşamada, taraflara mahkemeye gitmeleri durumunda ne gibi bir durumla karşılaşabileceklerini göstermeye çalışarak tarafları anlaşmaya yönlendirmeye çalışan bir sistemdir. Kısa yargılama, uyuşmazlığın özet olarak belirlenmesi, sözlü muhakeme aşaması ve üçüncü bir tarafsız kişinin ücretleri nedenleriyle diğer ADR yöntemlerinden daha pahalıdır. Bu nedenle büyük ölçekli ve karmaşık uyuşmazlıklarda, uyuşmazlık sonunda çok yüksek miktarlarda tazminat kararlarının çıkacağı durumlarda ve/veya çok uzun süreceği öngörülen durumlarda kullanılması halinde kısa yargılama ekonomik bir yöntem olabilir. Yine de mahkemeye göre daha ucuz, hızlı ve esnek bir yöntemdir.

Öte yandan, "hazırlık ve duruşmanın duruşma benzeri doğası, başlangıçtan itibaren bir iş birliği atmosferini teşvik etmek yerine tarafların pozisyonlarını kutuplaştırmaya devam edebilir", bu nedenle kısa yargılama, bağlayıcı olmayan uyuşmazlık çözüm yöntemleri kategorisindeki diğer uyuşmazlık çözüm yöntemlerine kıyasla düşmanca davranışlar içeren bir yöntem olarak kabul edilir (Arar, 2020).

○ İdari Kurul (Administrative Board)

Taraflar uyuşmazlıkla ilgili düşüncelerini tarafsız bir başkan ve kendi taraflarının daha önce uyuşmazlığa hiçbir şekilde dahil olmamış üst düzey yöneticilerinden oluşan bir kurula sunarlar. Sunumlar gerçekleştirildikten, soru-cevap aşamasından sonra uyuşmazlık kurul tarafından çözülmeye çalışılır. Kurulun tarafsız başkanı arabulucu gibi tarafların çözüme ulaşmasına yardım edebilir veya istenirse, taraflara uyuşmazlıkla ilgili bağlayıcı olmayan bir değerlendirme de yapabilir (İlter, 2010).

2.3 İnşaat Sektöründe Alternatif Uyuşmazlık Çözüm

Yöntemlerinin Seçimine Etki Eden Faktörler

Her uyuşmazlık durumu benzersiz olduğundan, en uygun yöntemi belirlemek için tarafların ihtiyaçlarını, konuyu ve diğer önemli faktörleri dikkate alan bir analiz yapmak önemlidir. Çözüm yöntemi, uyuşmazlığın doğasına, tarafların ihtiyaçlarına ve sürecin kendisine bağlı olarak değişebilir. Anlaşmazlık çözümü için en iyi strateji, tarafların bir araya gelerek etkili iletişim ve iş birliği içinde bulunmalarıdır. Uygun bir uzmanlık ve rehberlik eşliğinde, taraflar genellikle uygun çözümü bulma konusunda daha başarılı olurlar. Uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçimine etki eden kriterlere dair bilgi sahibi olarak bu çözüm yöntemlerine nasıl yönelindiğinin anlaşılması ve dolayısıyla da uyuşmazlıkların çözümünde doğru yöntemin seçilmesi proje başarısı ve taraflar arasındaki ilişkilerin korunumu için önemli bir gerekliliktir. Çalışma kapsamında, 2000-2023 yılları arasında uyuşmazlık çözümü kriterleri konusundaki yapılmış olan literatür çalışmaları kapsamlı bir incelenmiş ve bu inceleme sonucunda inşaat sektöründe uyuşmazlık çözüm yöntemi seçimine etki eden toplam 57 adet seçim kriteri belirlenerek bu kriterler “süreç özelliği”, “uyuşmazlık özelliği”, “sürecin fayda boyutu”, “proje özelliği”, “taraflar ile ilgili özellikler”, “üçüncü kişi özellikleri”, “karar boyutu” ve son olarak “dış etkenler” olmak üzere 8 ana başlık altında toplanmıştır (Tablo 2.3).

Tablo 2.3 Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim faktörleri frekans tablosu

SEÇİM KRİTERLERİ		REFERANS NUMARASI																										FREKANS
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
SÜREÇ ÖZELLİĞİ	Sürecin formalite seviyesi	√	√	√	√				√		√	√				√							√	√				10/26
	Sürecin esnekliği		√	√	√		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√						√	√	√	√		17/26
	Tarafsız kişilerin seçiminde serbestlik	√	√						√		√													√				5/26
	Şahit kullanımı								√		√																	2/26
	Gönüllülük		√	√	√				√	√	√													√		√		8/26
	Gizlilik		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√	√	√	√	23/26
	Sürece tarafların katılımı																							√				1/26
	Sürecin güvenilirliği ve adilliği			√	√		√	√	√		√	√	√	√	√	√							√			√		13/26
	Sonuca tarafların görüş birliği ile ulaşması			√	√	√			√		√	√				√				√								8/26
	Süreçteki şeffaflık/açıklık			√					√						√											√		4/26
	Sürecin bağımsızlığı								√																			1/26
UYUŞMAZLIK ÖZELLİĞİ	Ele alınan uyuşmazlık konuların çeşitliliği			√					√		√												√					4/26
	Uyuşmazlığın inşaat sürecine etkisi								√															√				2/26
	Uyuşmazlığın tutarı ve toplam bütçeye etkisi								√							√												1/26
	Uyuşmazlığın projenin hangi aşamasında meydana geldiği								√															√				2/26
	Uyuşmazlığın teknik konuları içerme oranı								√																			1/26
	Uyuşmazlığın hukuki konuları içerme oranı								√																			1/26
	Uyuşmazlığın karmaşıklık derecesi					√			√							√								√				4/26
	Uyuşmazlıkla ilgili doküman yetersizliği								√										√									2/26
FAYDA BOYUTU	Çözüm için harcanan toplam süre		√	√	√		√	√	√		√	√	√		√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	19/26
	Çözüm için harcanan toplam maliyet		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	19/26
	Taraflar arası ilişkilerin korunması		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√	√	√		√			√	√	√	√	√	20/26
	Sonuca kazan-kazan mantığı ile gidilmesi					√																		√		√		3/26
	Firma imajına etki																							√				1/26
	Özgün çözüm seçeneklerinin çeşitliliği		√	√			√	√	√		√	√	√		√	√							√	√	√	√		14/26
PROJE ÖZELLİĞİ	Sözleşme tutarı								√																			1/26
	Projede <u>kar</u> marjı								√																			1/26
	Firma içi proje ekibinin etkisi															√												1/26
	İş programının risk derecesi								√																			1/26

Tablo 2.3 Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim faktörleri frekans tablosu (devam)

[illegible]

1. Soran 2001; 2. [Chung & Suen](#) 2002; 3. [İlter & Dikbaş](#) 2008; 4. [Chong & Rosli](#) 2009; 5. Ferhatoglu & Poyraz Ferhatoglu 2010; 6. [Gunaseana](#) 2010; 7. Gül 2010; 8. İlter 2010; 9. Konuralp 2011; 10. Arıcı 2012; 11. Arıcı & Taş 2012; 12. [Mulolo & others](#) 2015; 13. Yıldırım 2016; 14. [Ansary & Balogun](#) 2017; 15. [Kuang](#) 2017; 16. Singh & [Song](#) 2018; 17. Kirimi & [Wanjohi](#) 2019; 18. Yazar 2019; 19. [Aritonang & Simanjuntak](#) 2020; 20. [Ayorinde & others](#) 2020; 21. Çoban 2020; 22. Üstüner Arıcı 2020; 23. Yeni 2020; 24. [Abbasy](#) 2022; 25. [Alrasheed & others](#) 2022; 26. Krans 2022

Literatürde yer alan çalışmaların incelenmesi sonucunda elde edilen verilere göre sıklık derecesi 10 ve üzeri en sık değinilen alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri seçim kriterleri;

1. **Gizlilik ve Mahremiyet:** Tarafların anlaşmazlığı gizli tutmayı tercih edip etmediği önemlidir. Bazı yöntemler, anlaşmazlığın gizli kalmasını sağlayabilirken, diğerleri daha kamuya açık olabilir.
2. **Taraflar Arasındaki İlişki:** Tarafların ilişkisi, hangi yöntemin daha uygun olduğunu etkileyebilir. Örneğin, devam eden bir iş birliği varsa, ilişkiyi daha fazla bozmadan çözüm bulmayı tercih edebilirler.
3. **Hız/Süre:** Anlaşmazlığın aciliyeti ve hızlı bir çözüme ihtiyaç duyulup duyulmadığı, sürecinin ne kadar sürdüğü göz önünde bulundurulmalıdır.
4. **Maliyet:** Uyuşmazlık çözüm maliyeti, seçim yaparken göz önünde bulundurmanız gereken önemli faktörlerdendir.
5. **Tarafların süreç üstündeki kontrol gücü:** Resmi süreçlerde tarafların çözüm süreci üzerinde ve kararlar üzerindeki kontrol gücü tamamıyla üçüncü bir taraf olan hakimler üzerine geçer. Oysa alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde sürecin ilerlemesinde ve ulaşılabilecek kararda taraflar birlikte bir yol belirler.
6. **Esneklik:** Yöntemin esnekliği standart prosedürler yerine özelleştirilmiş, daha az formal, esnek bir yaklaşım tercih edilebilir.
7. **Kararın bağlayıcılığı:** ADR sistemlerinde ulaşılmaya çalışılan kararlar genelde kazan-kazan çerçevesindedir. Resmi yargı yollarındaki gibi kanunen bağlayıcı kararlar alınmasa da tarafları yıpratmadan veya sadece tek tarafa odaklı bir karar yerine iki tarafında ortak lehine bir karar hedefi ile hareket edilmelidir.
8. **Sonuçların Uygulanabilirliği:** Seçilecek yöntemin elde edilen sonuçların gerçekleştirilebilir olması gerekmektedir. Uygulamada sorunlar yaşanmaması için bu kriter göz önünde bulundurulmalıdır. Seçilen yöntemin sonucunun uzun vadeli sürdürülebilirliği ve uygulanabilirliği değerlendirilmelidir.
9. **Özgün çözüm seçeneklerinin çeşitliliği:** Çözümün özelleştirilebilirliği, tarafların ihtiyaçlarına uygun bir çözüm sağlama konusunda önemli olabilir. Yöntemin taraflar arasında adil ve kazan-kazan sonuçlar üretebilme yeteneği önemlidir. Ortak çıkarları vurgulayan yöntemler, tarafların iş birliği yapma eğilimini artırabilir.

- 10. Sürecin güvenilirliği ve adilliği:** Tarafların çözüm sürecine ve tarafsız kişilere olan güvenleri ve taraflar arasındaki güç dengesizliğinin kaldırılarak adilliğin sağlanması uyuşmazlığın çözümünde önemli bir rol oynar.
- 11. Sürecin formalite seviyesi:** Sürecin bürokratik prosedür seviyesinin resmi yargı yollarına göre az oluşu çözüme daha hızlı ulaşılmasını sağlayacaktır.
- 12. Bağımsızlık ve Tarafsızlık:** Seçilecek yöntemin, tarafsız bir üçüncü tarafın katılımını gerektirip gerektirmediği değerlendirilmelidir. Tarafsız bir aracı, taraflar arasında güveni artırabilir.
- 13. Üçüncü kişi/kişilerin teknik ve inşaat konularındaki bilgi ve tecrübesi:** Tarafların ve potansiyel arabulucuların/uzmanların yöntemi kullanma konusunda aldıkları eğitim, edindikleri bilgi ve daha önce benzer anlaşmazlıkları nasıl çözdükleri veya bu konuda deneyimleri önemlidir.
- 14. Gönüllülük:** Taraflar özgür iradeleri ile süreçleri tercih edebilmektedir.
- 15. Süreçte tarafsız üçüncü kişilerin kontrol sahibi olması:** Uyuşmazlık çözüm yönteminde taraflar üçüncü bir tarafsız kişiyi atayarak süreci yönetmesini sağlarlar.

Tablodaki bilgiler incelendiğinde görülmektedir ki bir uyuşmazlık meydana geldiğinde o uyuşmazlığı çözmeye kullanılacak olan yöntemin seçilmesine etki eden en önemli kriter 23/26 sıklık frekansı ile “gizlilik” tir. Devamında 20/26 sıklık frekansı ile “taraflar arasındaki ilişkilerin korunması”, 19/26 sıklıkla “sürecin hızı” ve “sürecin maliyeti” takip ederken akabinde 18/26 frekans sıklığı ile “tarafların süreçteki kontrol gücü” ve 17/26 ile “sürecin esnekliği”, 15/26 sıklıkla “kararın bağlayıcılığı”, 14/26 ile “özgün çözüm seçenekleri çeşitliliği” ile “kararın uygulanabilirliği, 13/26 sıklıkla “güvenilirlik ve adillik” gelmiştir.

Bu verilere göre firmalar meydana gelen uyuşmazlıkların aşıkâr olmasını hem itibar kaybı olarak hem de dışarıya karşı zayıflık ibaresi olarak görmekte ve bu nedenle gizliliğe çok büyük önem vermektedirler. Uyuşmazlıklar mevcut proje önünde engel olmasının yanı sıra aslında hayata geçirilmeyi bekleyen projeler önünde de engel teşkil etmektedir. Tam da bu sebeple proje paydaşları ticari ve itibari kaygıları nedeniyle uyuşmazlıkları mümkün olduğunca kendi içlerinde gizlilik içerisinde çözmeyi tercih etmektedirler.

Devamında gelen taraflar arasındaki ilişkilerin korunması da taraflar için ikincil öneme sahiptirler. Zira ticari ilişkileri yıpratmadan sorunları aşabilen ortaklıklar, iş

birlikleri sayesinde yeni projeler hayata daha kolay geçirilir, yeni ticari kazançlar elde edilir. Yıpratıcı yöntemler nedeniyle gerilen ve hatta kopan taraf ilişkileri, artık tarafları ya tek başına ya da güven süreçlerinden tekrar geçmek zorunda kalacakları yeni ortaklıklara yönlendirecektir. Bu da tarafların ticari gelişim hızlarını düşürebilme ihtimalini ortaya çıkarabilir. Bunların yanı sıra sürecin hızı ve sürecin maliyeti de önemlidir. Bir uyuşmazlığı mümkün olan en hızlı şekilde çözüme kavuştururken taraflar en az maliyeti de isterler. Taraflar, meydana gelen uyuşmazlıkların çözümü ile ilgili, uyuşmazlık konusuna göre, çözüm sürecinin maliyetine göre, sürecin etkinliği/hızına göre, taraf ilişkilerinin korunumuna göre vb. gibi birçok faktöre bağlı olarak farklı çözüm metotları tercih edebilmektedir. Analizlere göre alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi seçim sürecine etkisi olan kriterler içerisinde en büyük önem arz eden ilk 5 seçim kriteri “gizlilik”, “uyuşmazlığın tarafları arasındaki ilişkilerinin korunması”, “sürecin hızı”, “sürecin maliyeti”, ve “süreç üzerinde tarafların kontrol seviyesi/gücü” olarak yer aldığı görülmüştür. Hemen akabinde “sürecin esnekliği” gelmektedir.

Tablo 2.3’de belirtilen 15 ve üzeri frekans sıklığına sahip kriterler bazında çözüm yöntemlerine ait karşılaştırma ise Tablo 2.4’de sunulmaktadır. Seçim kriterleri frekans Tablosu Tablo 2.3 de en yüksek frekans değerini alan “gizlilik” unsuru taraflar açısından en yüksek öneme sahip olup Tablo 2.4 de görüldüğü üzere resmi yargı yollarından mahkemede bu unsur taraflara sağlanamamakta, tahkim yargılamasında ise tarafların temyize gitmeleri durumunda “gizlilik” unsuru yine ortadan kalkabilmektedir. Bunun sebebi, bilindiği üzere bir mahkeme yargılaması, ziyaretçi sıfatıyla herkese açık yapılmaktadır. Ancak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde ise tarafların izni olmadıkça olayla ilgili olmayan taraflar sürece dahil edilmezler.

“Tarafların ilişkilerinin korunması” unsuru ticari ilişkileri yıpratmadan hem mevcut proje ilişkilerini hemde gelecek iş ortaklıklarının korunması adına önemlidir. Bununla birlikte resmi yargılama yolları ise tarafların kendileri yerine temsilcilerinin kazanma odaklı, karşı tarafı haksız çıkarmaya yönelik yaklaşımları yargı sürecinin genelde sert ve ilişkileri yıpratıcı geçmesine neden olur. ADR yöntemlerinde ise taraflar ya direkt olarak karşı karşıya ya da yargılama yerine uzlaşma ile ortak yol bulmaya yönelik bir yaklaşım içerisinde olmaları nedeniyle genellikle ilişkiler daha az yıpranır.

Tablo 2.4 Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim kriterleri bazında karşılaştırılması

SIRA	FREKANS	SEÇİM KRİTERLERİ	UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ					
			MAHKEME	TAHKİM	MÜZAKERE	ARABULUCULUK	UZMAN BİLİRKİŞİ	UÇK
1	23/26	Gizlilik / Mahremiyet	–	–/√ (Bir üst makama (mahkemeye) başvurulmadıkça)	√	√	√	√
2	20/26	Taraflar arası ilişkilerin korunması	–	–/√	√	√	√	√
3	19/26	Çözüm için harcanan toplam süre / Hız	Çok Yavaş	Yavaş	Hızlı	Hızlı	Kısmen Hızlı	Kısmen Hızlı
4	19/26	Çözüm için harcanan toplam maliyet	Çok Yüksek	Kısmen Yüksek	Çok Düşük	Düşük	Kısmen Düşük	Kısmen Yüksek
5	18/26	Tarafların süreç üstündeki kontrol gücü	–	Düşük	Mutlak	Mutlak	Yüksek	Yüksek
6	17/26	Sürecin esnekliği	–	Düşük	Çok Yüksek	Yüksek	Anlaşmaya dayalı	Anlaşmaya dayalı
7	15/26	Kararın bağlayıcılığı	√	√	Tarafların iyi niyetine ve anlaşma isteğine dayalı	Tarafların iyi niyetine ve anlaşma isteğine dayalı	Anlaşmaya dayalı	Anlaşmaya dayalı

“Çözümde ulaşmadaki hız ve sürecin maliyeti” temelinde, ADR ye kıyasla yargı yolları yine hem daha uzun sürelerle yayılmakta hem de yüksek maliyetler ile karşılaşılmasına neden olmaktadır. Tablo 1.2’de görüleceği üzere bir dava dosyası ortalama yaklaşık 400 günde çözüme ulaşabilmektedir. Tahkim elbette mahkemeye kıyasla daha hızlı bir süreç olsada ADR ile kıyaslandığında örneğin müzakere, arabuluculuk gibi süreçler Tahkimden hem daha hızlı hem daha az maliyetlidir.

“Tarafların süreç üzerindeki kontrol gücü”; dikkate alınması gereken en önemli unsurlardandır. Çünkü ana hedefi ticari ilişkileri yıpratmadan, projenin başarısı önündeki engelleri hızlı ve düşük maliyetlerle aşmak olan tarafların süreci karşılıklı kontrol edebiliyor olmaları iyi niyetli yaklaşım var ise çözüme ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Aksi durumda çözüm sürecini çıkmazlara da sürükleyebilir. Buradan da tekrar görüleceği üzere ADR çözüm yöntemleri sorun odaklı değil çözüm odaklı bir yaklaşım ile hareket edildiğinde resmi yargı süreçlerine göre çok etkilidir.

Ayrıca “Sürecin esnekliği” çözüme daha hızlı, kolay ulaşmada rol oynayabilen bir unsurdur. Ancak resmi yargılama süreçlerindeki kesin ve değiştirilemez kuralların varlığı esneklik unsurundan uzaklaşmasına neden olmaktadır.

“Kararların uygulanabilirliği ve bağlayıcılığı”; ADR sisteminde bağlayıcı kararlar olmasada çözüme ulaşmak genellikle daha hızlı ve daha az maliyetlidir. Ancak çözümün işe yaraması için hem uygulanabilir olmalı hem de tarafların karara riayet etmeleri gereklidir. Resmi yargılama süreçlerinde ise kanunlarla yasal bağlayıcılık ön plandadır. Bu durumda tarafların sorunları çözmedeki istekleri, ticari ilişkilerine ve itibarlarına verdikleri önem de kararı uygulanabilir ve bağlayıcı kılmada rol oynayacaktır. Çünkü piyasada sözünü yerine getirmeyen bir taraf olarak anılmak, itibar kaybetmek elbette iş kayıplarına da yol açacaktır.

TÜRK İNŞAAT SEKTÖRÜNDE KULLANILAN ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

Bu bölüm Tablo 3.1’de sunulan Türk inşaat sektöründe sıklıkla kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini süreç işleyişleri, süreç özellikleri ve yöntemlerin Avantaj ve Dezavantajlarını detaylı olarak sunmaktadır.

Tablo 3.1 Türk inşaat sektöründe kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri

KARARDA TARAFLARIN ANLAŞMASININ ETKİN OLDUĞU YÖNTEMLER			KARARDA SÖZLEŞME İLE TARAFSIZ ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ETKİN OLDUĞU YÖNTEMLER					
TARAFSIZ KİŞİ YOK	T A R A		F S I Z K İ Ş İ V A R					
MÜZAKERE / UZLAŞMA	ARABULUCULUK	UZLAŞTIRMA	UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM KURULU	UZMAN / BİLİRKİŞİ	YÜKSEK FEN KURULU BAŞKANLIĞI	TARAFSIZ ÖN DEĞERLENDİRME		

3.1 Müzakere / Uzlaşma (Negotiation)

3.1.1 Müzakere Süreci İşleyişi

Müzakere, uyuşmazlık konusunda, taraflar arasında anlaşma sağlamak amacıyla bir üçüncü tarafsız kişi olmaksızın tarafların birbirleriyle doğrudan görüşmeler yaptıkları, uyuşmazlığın çözümü için planlı bir şekilde çalışıldığı bir süreçtir.

Genellikle iki veya daha fazla taraf arasında gerçekleşir ve karar alma sürecinde taraflar etkilidir. Müzakere süreci, farklı düşünce ve çıkarları olan taraflar arasında uzlaşma ve anlayışın geliştirilmesini hedefler. Müzakereler, siyasi çatışmaların sona erdirilmesi, iş anlaşmalarının yapılması, toplu sözleşmelerin imzalanması, uluslararası anlaşmaların oluşturulması gibi birçok alanda kullanıla gelen belkide insanlık tarihinin en eski uyuşmazlık çözüm yöntemidir diyebiliriz. Uyuşmazlıkların çıkmaza girmeden evvel çözülmesi için başvurulacak ilk strateji basamağıdır. Dolayısıyla, uyuşmazlıkların çözümünde yaygın olarak kullanılan bir ADR yöntemidir. Taraflar, kendi çıkarlarını ve görüşlerini savunurken aynı zamanda karşı tarafın pozisyonunu anlamaya çalışır ve ortak bir zemin bulmaya çalışır.

Müzakere süreci belirli adımlardan oluşur:

- **Hazırlık:** İhtilaflı tarafların birbirlerine ulaştıkları ve müzakerelere başlamadan önce konuları, kendi pozisyonlarını ve çıkarlarını belirledikleri aşamadır.
- **Tartışma:** Müzakere masasında, taraflar kendi görüşlerini ve taleplerini dile getirirler. Karşı tarafın beklentilerini ve stratejilerini anlamaya çalışırlar.
- **Teklif ve Karşı Teklif:** Taraflar, karşılıklı olarak tekliflerde bulunur ve karşı tekliflerde bulunarak birbirlerinin pozisyonlarına yaklaşmaya çalışırlar.
- **Uzlaşma ve Pazarlık:** Üzerinde anlaşmaya varılan ya da varılamayan konularda tavizlerin verildiği pazarlık aşamasıdır. Bu süreçte, esneklik ve özveri önemli rol oynar. Ortak çıkarlar ve kazan-kazan sonuçlar üzerinde anlaşmaya varmak amaçlanır.
- **Anlaşma ve Uygulama:** Taraflar, süreci başarıyla tamamladıklarında, elde ettikleri sonuçları yazılı olarak anlaşma metni olarak belgeleyip imzalarlar.

Ardından, anlaşmanın uygulama aşamasına geçilir ve taraflar taahhütlerini yerine getirirler.

3.1.2 Müzakaere Sürecinin Özellikleri

Müzakere, en az formaliteye sahip ADR yoludur. Müzakerede odak noktası, resmi yargılamalardaki yasal kuralların oluşturulmasının aksine, uyuşmazlık taraflarının ilişkilerinin devamı ve korunmasıdır (Bushe, 2019).

Müzakere süreci, taraflar arasında anlaşmaya varılacak bir sonuç elde etmeyi amaçlayan dinamik bir süreçtir. Ancak süreç karmaşık ve zaman alıcı bir halede dönüşebilir. Başarılı bir müzakere için aşağıdaki önemli noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Açık iletişim: Taraflar arasında iyi iletişim kurulmalı ve duygulara yer verilmemelidir.
- Empati: Karşı tarafın pozisyonunu anlamak ve saygı göstermek önemlidir.
- Esneklik: Taraflar, kendi tutumlarını biraz esnetebilir ve yeni fikirlere açık olmalıdır.
- Sorun çözme: Problemleri çözmek için yapıcı yaklaşımlar benimsenmelidir.

Müzakereler öncesinde, tarafların kendi çıkarlarını, hedeflerini ve önceliklerini net bir şekilde belirledikleri iyi bir hazırlık aşaması sürecin başarıya ulaşma imkanını artıracaktır. Aynı zamanda, karşı tarafın pozisyonunu ve beklentilerini anlamaya çalışmakta önemli noktalardan biridir. Yine tarafların müzakere masasına esneklikle yaklaşması ve bazı tavizlerde bulunabilmesi önemlidir. Tamamen kendi çıkarlarını dayatmak, müzakerelerin başarısını zora sokacaktır. Taraflar arasında ortak çıkarları tespit ederek, bu ortak alanlarda uzlaşma sağlamaya çalışmak gereklidir. Müzakereler sırasında duyguların kontrol altında tutulması önemlidir. Öfkeli veya duygusal tepkiler, müzakere atmosferini olumsuz yönde etkileyebilir ve anlaşmaya varmayı zorlaştırabilir. Tarafların açık ve etkili bir iletişim kurması, anlaşmazlıkları çözmek ve karşı tarafla güven kurmak için hayati öneme sahiptir. İyi bir dinleyici olmak ve karşı tarafa saygı göstermek, müzakerelerin olumlu bir şekilde ilerlemesine yardımcı olabilir. Müzakere sürecinin adil bir şekilde sürdürülmesi, tarafların birbirine olan güvenini artırır. Tarafların eşit şekilde

katıldığı ve fırsat eşitliğinin sağlandığı bir süreç, müzakerelerin başarılı sonuçlanmasına katkıda bulunur.

Müzakere süreci, çeşitli zorluklar ve karmaşıklıklarda içerebilir. Taraflar arasındaki anlaşmazlık, farklı çıkarlar veya güç dengesizliği gibi faktörler, müzakerelerin başarısını etkileyebilir. Müzakerelerde karşılaşılabilecek zorluklar şunlardır:

- **Güç Dengesi:** Taraflar arasında güç dengesizliği, müzakerelerin zorlaşmasına neden olabilir. Güçlü bir tarafın, daha zayıf bir tarafa baskın gelmesi ve kendi taleplerini dayatması mümkündür. Bu durum, adil bir çözümün bulunmasını engelleyebilir.
- **İletişim Sorunları:** Müzakere sürecinde iletişim eksikliği, anlaşmazlıkların artmasına ve anlaşma sağlamaktan uzaklaşmaya neden olabilir. Tarafların duygusal tepkileri, yanlış anlamalar ve yanıltıcı ifadeler de müzakereleri olumsuz etkileyebilir.
- **Sınırlı Kaynaklar:** Taraflar arasında sınırlı kaynaklar üzerinde anlaşmazlık olması mümkündür. Özellikle ekonomik konularda çıkarlar farklılık gösterebilir ve bu da müzakereleri karmaşık hale getirebilir.
- **Çok Taraflı Müzakereler:** Birden fazla tarafın olduğu müzakereler, tarafların farklı çıkarlarını dengelemeyi ve herkesi tatmin edecek bir çözüm bulmayı zorlaştırabilir.
- **Zaman ve Kaynak Kısıtlamaları:** Müzakere sürecinin zaman ve kaynak kısıtlamaları altında gerçekleşmesi, tarafların yeterli süre ve kaynağa sahip olmamasından dolayı stres altında olmaları da anlaşmaya varmayı güçleştirebilir.

Müzakerede, tarafların adil bir çözüm bulmak için karşılıklı güven ve iş birliği içinde, karşı tarafı anlama çabası içerisinde çalışmaları çok önemlidir.

3.1.3 Müzakere Sürecinin Avantaj/Dezavantajları

ADR yöntemleri içerisinde en az maliyetli ve en hızlı yöntem olabilmektedir. Üçüncü bir tarafsız kişi bulunmadığı için taraflar doğrudan görüşmeler içerisinde olmaktadır. Müzakerelerin başarılı olması için açık iletişim, empati, sabır, esneklik ve özveri gibi önemli faktörler bulunmaktadır. Tarafların uzlaşmaya hazır olması ve ortak çıkarları belirlemek için çaba göstermeleri önemlidir. Müzakere süreci, taraflar arasındaki ilişkileri güçlendirebileceği gibi, olumlu sonuçlar doğrultusunda

uzun vadeli iş birliklerine de olanak tanır. Müzakere eden tarafların başarıya ulaşması durumunda, her iki tarafın da tatmin olacağı bir anlaşma elde edilir ve gelecekteki olası anlaşmazlıkları çözmek için bir çerçeve oluşturulmuş olur. Ancak bazen müzakereler sonuçsuz kalabilir ve taraflar çözüm bulamayabilir.

Müzakerede, meselelerin en az maliyetle çözüme kavuşturulabilmesi avantaj sağlarken, özellikle kullanımına ilişkin belirlenmiş kurallar bulunmaması nedeniyle müzakerenin dezavantajları da bulunmaktadır. Örneğin bir müzakereci, diğer tarafın neden olduğu etkiyi dikkate almaksızın yalnızca kendi hedefine ulaşmak amacıyla rekabetçi bir pazarlık tarzı benimseyebilir. Bunun nedeni, müzakerecinin niyetinin karşı tarafı kendi lehine olacak bir çözüme zorlamak ve mümkün olduğunca çok kazanmak olmasıdır. Rekabetçi müzakereci karşı tarafı kendi davasının zayıf olduğuna ve mümkün olduğunca çabuk bir çözüm bulması gerektiğine ikna etmeye çalışabilir. Sonunda, bir tarafın kazanıp diğerinin kaybettiği bir kazan/kaybet durumuna girmeye çalışılabilir. Zaman, maliyet, memnuniyet, uzlaşma ve yaptırım açısından etkinlik elde etme kabiliyeti, hırs, tamah, baskılama, bencileyin tek taraflı yaklaşımlarla perdelenmektedir (Bushe, 2019).

3.2 Arabuluculuk (Mediation)

3.2.1 Arabuluculuk Süreç İşleyişi

ADR mekanizmalarının en önemli ve en yaygın yöntemlerinden olan arabuluculuk, tarafların bir arabulucu eşliğinde bir araya gelerek anlaşmazlıkları çözmek için bir uzlaşma sağlamayı amaçlayan gönüllü alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Mediate/Aracılık Etmek, latince "mediere" kelimesinden gelmekte olup ortada olmak anlamındadır. Genel olarak, üçüncü tarafsız bir kişinin başkanlık ettiği müzakere gibi denilebilir. Tarafsız üçüncü kişi bir takım iletişim ve müzakere teknikleri kullanarak uyuşmazlık taraflarının çözüme ulaşmalarında yardımcı olur (Ayorinde vd., 2020). Bu yöntemin temel amacı, mahkeme sürecine başvurmadan önce tarafları uzlaştırmak ve anlaşmazlıkları daha hızlı ve daha uygun maliyetli bir şekilde çözmektir. Arabuluculuk tanım, içerik ve uygulama şekilleri bakımından ülkeden ülkeye, sistemden sisteme farklılık gösterebilir. Çeşitli alanlarda kullanılan etkili bir yöntemdir. Ticari anlaşmazlıklar, aile içi sorunlar, çalışma ilişkileri gibi birçok alanda arabuluculuk başvurulabilecek bir yöntemdir.

Arbuluculuk süreci temel aşamaları;

- **Hazırlık - Başvuru:** Taraflardan biri, arbuluculuk sürecini başlatmak için arbulucuya başvurur. Arbulucunun seçimi - arbulucu ve uyuşmazlık taraflarının süreç için hazırlık yapması - arbuluculuk toplantılarının zamanının ve mekânın belirlenmesi - sürece katılacak kişilerin belirlenmesi
- **Başlangıç - Tarafların Katılımı:** Arbulucu, diğer tarafa başvuruyu bildirir ve tarafların katılımını sağlar. Arbuluculuk gönüllülük esasına dayalıdır, yani taraflar sürece katılmayı kabul etmelidir.
- **İnceleme/araştırma (Toplantı ve Bilgilendirme):** Uyuşmazlığa dair bilgi toplanması -ihtiyaçların, menfaatlerin ve pozisyonların belirlenmesi -arbulucuya yardımcı olacak unsurların belirlenmesi. Taraflar ve arbulucu bir araya gelir. Arbulucu, sürecin kurallarını, süreci ve tarafların rollerini açıklar. Taraflar, anlaşmazlıkları hakkında bilgi verirler.
- **Tarafların Görüşleri:** Taraflar, anlaşmazlık konusunu açıklarlar, görüşlerini ifade ederler ve karşı tarafın perspektifini anlarlar.
- **Anlaşma Arayışı:** Arbuluculukta kullanılan temel müzakere stratejileriyle uyuşmazlığı çözmeye yönelik müzakere yapmak - müzakerede temel kavramlar, dinamikler ve arbulucunun sürece müdahale etmesi gereken durumlarda kullanabileceği taktikler - müzakere sürecinin sonlandırılması. Taraflar, arbulucunun rehberliğinde görüşmeye devam ederler. Arbulucu, tarafların ihtiyaçlarını ve çıkarlarını belirlemeye yardımcı olur.
- **Sonuç:** Anlaşma-Anlaşmama,

-**Anlaşmanın Düzenlenmesi:** Taraflar, anlaşmaya vardıklarında yazılı bir anlaşma düzenlenir. Taraflar tarafından onaylandığında, anlaşma resmi olarak kabul edilir.

-**Uyuşmazlık Çözümü:** Taraflar, arbuluculuk süreci sonunda anlaşmaya varamazlarsa veya bir taraf anlaşmadan çekilirse, arbuluculuk süreci sona erer ve taraflar diğer yöntemleri düşünme hakkına sahip olurlar.

Ülkemizde, arbuluculuk yöntemi ihtiyari arbuluculuk ve zorunlu arbuluculuk olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmektedir.

- İhtiyari arbuluculuk, taraflar bir arbulucuya başvurmak zorunda değildirler ancak gönüllü olarak dava açmadan önce arbulucuya

başvurabilirler. İhtiyari arabuluculuk, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk uyuşmazlıklarında başvurabildikleri bir mekanizmadır (13).

- Dava şartı (zorunlu) arabuluculuk, yasalarla belirlenen uyuşmazlıklar hakkında (İşçi-işveren davaları gibi) mahkemeye başvurmadan önce arabuluculuğa başvurulmasıdır (13).

3.2.2 Arabuluculuk Sürecinin Özellikleri

Arabuluculuk, mahkeme sürecine göre birçok avantaja sahiptir. En belirgin avantajı, daha hızlı ve daha uygun maliyetli bir çözüm sunmasıdır. Mahkeme sürecine kıyasla, arabuluculuk daha az zamana ve kaynağa ihtiyaç duyar. Ayrıca, arabuluculuk sürecinde tarafların ilişkileri korunur ve daha uzun vadeli çözümler bulunabilir. Tarafların kendi çözüm önerilerini sunma ve anlaşmaya varma fırsatı olduğu için, çözüm daha sürdürülebilir olabilir. Arabuluculuk, taraflar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için etkili bir yöntemdir. Hızlı, uygun maliyetli ve sürdürülebilir çözümler sunarak tarafların ilişkilerini korur.

Arabuluculuk, anlaşmazlıkları çözmek için etkili bir yöntem olmasının yanı sıra, yasal bir zorunluluk halinde de karşılaşılabilmektedir. Bazı ülkelerde ve bazı durumlarda arabuluculuk, mahkeme sürecinden önce zorunlu bir aşama olarak kabul edilmektedir. Bu da arabuluculuğun önemini ve etkisini göstermektedir.

Arabulucu, taraflar arasındaki müzakereyi yönetir ve uyuşmazlığın kaynağına ulaşmaya çalışır. Her iki tarafın da hikayenin kendi tarafının dinlendiğini hissetmesini sağlar ve tarafların bir çözüme ulaşma ihtimalini en üst düzeye çıkarmayı amaçlar. Karşılıklı bir güven ilişkisinin varlığı ve iş ilişkilerinin korunması, sürdürülmesi yönünde istekli taraflar arasında arabuluculuk mekanizması iyi sonuçlar verebilmektedir (Arar 2020).

Yücekaya (2021) çalışmasında, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 2. maddesinin hükümet gerekçesinde arabulucu tanımına dair şu bilgiyi vermiştir: "Arabulucu uyuşmazlık ile ilgili olarak herhangi bir karar vemez, tarafların uyuşmazlığı çözmeleri için öneride bulunmaksızın kendi çözümlerini üretmeleri için rehberlik eder."

Bu sürecin bazı temel özellikleri şunlardır:

- Tarafsızlık: Arabulucu tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişidir.

- **Gizlilik:** Arabuluculuk süreci gizlidir ve taraflar arasındaki bilgiler üçüncü taraflara açıklanmaz. Tarafların ve arabulucunun müzakerelerde yapılan beyanları ve sunulan belgeler mahkemelerde kullanılamaz.
- **Gönüllülük:** Taraflar, arabuluculuk sürecine katılmayı gönüllü olarak kabul ederler.
- **Hızlı ve Ekonomik:** Arabuluculuk, mahkemeye göre daha hızlı ve ekonomiktir.
- **Esneklik:** Taraflar, çözümün nasıl olacağı konusunda daha fazla kontrol sahibidir. Tarafların ihtiyaçlarına göre süreç ve zamanlama ayarlanabilir.
- **Uzlaşma Odaklılık:** Arabulucu, taraflar arasında bir uzlaşma sağlanmasına odaklanır. Gerginlik ve düşmanlık yerine iş birliği ve uzlaşma kültürünü teşvik eder.

Arabuluculuk süreci, tarafların anlaşmazlığı çözmelerine yardımcı olurken, mahkeme süreci gibi resmi bir yargılama olmaz. Tarafların katılımı ve işbirliği, sürecin başarılı bir şekilde sonuçlanması için kritik öneme sahiptir.

- **Profesyonel ve Deneyimli Arabulucu Seçimi:** Etkili bir arabuluculuk süreci için iyi bir arabulucu seçimi önemlidir. Tarafsızlık, iletişim becerileri ve çözüm odaklılık, bir arabulucunun sahip olması gereken önemli niteliklerdir. Arabulucunun uzmanlığı, sürecin başarı şansını artırabilir.
- **Tarafların Hazırlığı:** Tarafların arabuluculuk sürecine hazırlıklı olarak katılması önemlidir. Kendi hikayelerini net bir şekilde ifade etmeleri, ihtiyaçlarını belirlemeleri ve olası uzlaşma noktalarını gözden geçirmeleri sürece katkıda bulunabilir.
- **İletişim ve Empati:** Arabulucunun taraflar arasında iyi bir iletişimi teşvik etmesi ve empati göstermesi, tarafların duygusal yüklerini hafifletmeye ve uzlaşma sürecine katkıda bulunmaya yardımcı olabilir.
- **Uzlaşma ve Karşılıklı Kazanç:** Arabuluculuk, tarafların çıkarlarını ve ihtiyaçlarını karşılıklı kazanç temelinde değerlendirmeyi teşvik eder. Bu şekilde, taraflar daha sürdürülebilir ve uzun vadeli çözümler bulabilirler.

Arabuluculuk, birçok farklı alanda kullanılabilir ve tarafların mahkeme süreçlerinden kaçınmasına ve anlaşmazlıklarını daha hızlı ve daha uygun maliyetle

özmelerine yardımcı olabilir. Ancak, her durumda arabuluculuğun uygun olup olmadığını belirlemek için tarafların uzman tavsiyesi alması ve durumu dikkatlice değerlendirmesi önemlidir. Arabuluculuk süreci, tarafların ihtiyaçlarını anlamak, duygusal yükleri hafifletmek ve taraflar arasında sağlam bir iletişim kurmak için etkili bir yöntemdir.

3.2.3 Arabuluculuk Sürecinin Avantaj/Dezavantajları

Avantajları;

- **Hızlı Çözüm:** Uygun yasal prosedürden geçen ortalama bir dava yıllarca sürebilirken, arabuluculuk süreci, mahkeme süreçlerine kıyasla daha hızlıdır. Tarafların anlaşmazlığı çözmek için gereken zaman daha kısadır, çünkü arabulucu taraflar arasındaki iletişimi hızlandırmaya ve sonuca ulaşmaya yardımcı olur.
- **Daha Az Maliyet:** Mahkeme süreçlerine göre genellikle daha ekonomiktir. Arabuluculuk, mahkeme masraflarından kaçınmanın yanı sıra zaman ve enerji tasarrufu sağlar. Taraflar, avukat ücretleri gibi yüksek maliyetler yerine daha ekonomik bir çözüm yolu bulabilirler. Arabuluculuğun en büyük avantajlarından biri maliyetlerin oldukça düşük olmasıdır. Egan v Motor Services (Bath) Ltd davasında ihtilaf konusu miktar yalnızca 6.000 Euro iken taraflar dava için neredeyse 100.000 Euro harcamıştır (Ayorinde vd., 2020).
- **Esneklik:** Arabuluculuk süreci, taraflara çözümün nasıl olacağı konusunda daha fazla kontrol ve esneklik sağlar. Taraflar, anlaşmanın şartlarını kendi ihtiyaçlarına ve çıkarlarına göre şekillendirebilirler.
- **Gizlilik:** Arabuluculuk, gizlilik prensibine dayanır. Süreç ve anlaşma, taraflar arasında kalır ve üçüncü taraflara açıklanmaz. Bu, tarafların mahremiyetini ve ticari sırlarını koruma avantajı sağlar. Hukuk sistemi arabulucuyu arabuluculuğun içeriği veya ilerleyişi konusunda mahkemede ifade vermeye zorlayamaz.
- **Daha İyi İlişkiler:** Arabuluculuk, taraflar arasında iletişimi güçlendirebilir ve anlaşmazlığın dostça bir şekilde çözülmesine olanak tanır. Bu, gelecekteki işbirliği veya ilişkiler için olumlu bir temel oluşturabilir.

- **Uzmanlık ve Danışmanlık:** Arabulucular genellikle uzmanlık alanlarına sahip kişilerdir. Bu, taraflara anlaşmazlığın teknik yönleri hakkında rehberlik edebilir ve çözüm için pratik öneriler sunabilir.
- **Memnuniyet ve Katılım:** Taraflar, anlaşmazlığın çözümünde aktif olarak yer alır ve sonuca ulaşmada daha fazla katılım hissi yaşarlar. Bu, anlaşmazlığın kalıcı ve tatmin edici bir şekilde çözülmesini sağlayabilir. Araştırmalar, karşılıklı olarak ortak bir anlaşmaya varan kişilerin anlaşmayı ihlal etmenin yollarını aramayacağını işaret etmektedir (Ayorinde vd., 2020).
- **Resmiyetten Kaçınma:** Arabuluculuk, bazı durumlarda mahkeme sürecine gerek duymadan anlaşmazlıkların çözümüne olanak tanır. Bu, tarafların daha az resmi bir ortamda işbirliği yapmalarını sağlar.

Dezavantajları;

- **Çözüm garantisi yoktur:** Bir tarafın çözümü reddeder yapıda oluşu süreci çözümsüzlüğe iletebilir. Çözüme ulaşabilmek için her iki tarafında çözüm odaklı yaklaşımı gereklidir.
- **Taraflardan Her Biri Çekilebilir:** Arabuluculuğun dezavantajlarından biri, arabuluculuk sırasında taraflardan herhangi birinin istediği zaman çekilebilmesidir. Ayrıca, taraflardan herhangi biri anlaşmaya uyup uymamayı seçebilir (Ayorinde vd., 2020)
- **Yasal Bağlayıcılık Eksikliği:** Arabuluculuk sonucunda varılan uzlaşma, yasal olarak bağlayıcı değildir. Taraflar anlaşmaya uysalar bile, bazen bir taraf anlaşmadan dönme veya uygulamama olasılığı vardır.
- **Gönüllülük:** Tarafların arabuluculuk sürecine katılması gönüllülük esasına dayalıdır.
- **Anlaşmazlık Yoğunluğu:** Karmaşık veya duygusal yüklü anlaşmazlıkların çözümünde zorlayıcı olabilir. Bazı durumlarda, taraflar anlaşmaya varamayabilir.
- **Zorunluluk Eksikliği:** Taraflar, arabuluculuk sürecine katılmaya zorlanamazlar, bu da bazen bir tarafın isteksizliği nedeniyle sürecin engellenmesine yol açabilir.
- **Hukuki Sorunlar:** Arabuluculuk anlaşmazlığın hukuki yönlerini ele almazsa, sonradan hukuki sorunlar doğabilir.

- **Tarafların İkna Edilememesi:** Arabulucu, tarafları uzlaşmaya teşvik eder, ancak bazen taraflar anlaşmaya yanaşmayabilir ve uzlaşma sağlanamayabilir.
- **Güç Dengesizliği:** Taraflar arasında güç dengesizliği varsa, daha zayıf olan tarafın anlaşmada geri adım atması zor olabilir. Bu durumda, daha güçlü tarafın daha avantajlı bir anlaşma elde etmesi mümkündür.
- **Uzmanlık Gerektiren Konular:** Bazı anlaşmazlıklar karmaşık teknik veya yasal konular içerebilir ve arabulucular bu konularda uzman olmayabilir. Bu durumda, daha iyi sonuç almak için uzman görüşüne başvurmak gerekebilir.

3.3 Uzlaştırma (Conciliation)

3.3.1 Uzlaştırma Süreci İşleyişi

Uzlaştırma, bir anlaşmanın ortaya çıkması halinde çözüm üretimi sağlayabilecek, farklı teknikler yardımıyla uzlaşmanın gerçekleşmesinde müdahil olabilecek tarafların kendi rızası ile seçtiği bir veya daha fazla kişinin (uzlaştırmacının) sürece dâhil olduğu bir ADR yoludur. [8] Temel amacı, taraflar arasındaki anlaşmazlık veya çatışmayı barışçıl ve uzlaşmacı bir şekilde çözmektir. Uzlaştırma, günümüzde giderek daha yaygın ve kabul gören bir yöntem haline gelmektedir. Birçok ülke ve topluluk, uzlaştırmayı teşvik etmek için yasal düzenlemeler yapmış ve uzlaştırmacıların eğitime ve sertifikasyonuna önem vermiştir.

Uzlaştırma, anlaşmazlıkların barışçıl ve etkili bir şekilde çözülmesi için önemli bir araçtır. Taraflar arasındaki iletişimi geliştirerek ve çıkarları göz önünde bulundurarak uzun süren ve maliyetli mahkeme süreçlerinden kaçınmayı sağlar. Uzlaştırma işlemlerini yürüten uzlaştırmacı, uzlaştırma işlemlerinde tarafsız oldukları kadar, adaletli, dürüst, ticari ahlaka uygun uygulamalar ve teknik hassasiyetlere uygun incelemeler yaparak güven kazanmak ve ilgili sorunları çözmek ile yükümlüdür.

Uzlaştırmacı taraflara çözümler sunarak uyuşmazlığın çözümü süresince arabulucuya göre daha aktif rol oynar. Taraflar uzlaştırmacının yaptığı anlaşma önerisine uymak zorunda değildirler.

Uzlaştırma süreci şu aşamalardan oluşur:

- Tarafların belirlenmesi: Anlaşmazlıkta yer alan tarafların belirlenmesi ve bu tarafların uzlaştırmaya katılmak isteyip istemediklerinin tespit edilmesi ilk adımdır.
- Uzlaştırmacı seçimi: Tarafsız ve bağımsız bir uzlaştırmacı belirlenir. Bu kişi, anlaşmazlıkla ilgili yeterli bilgiye sahip, müzakere becerileri güçlü ve tarafları yönlendirebilecek deneyime sahip olmalıdır.
- Toplantı ve görüşmeler: Uzlaştırmacı, tarafları bir araya getirir ve her bir taraftan olayların kendi perspektifinden anlatılmasını ister. Tarafların sorunları ifade etmelerine ve duygusal tepkilerini paylaşmalarına izin verir.
- Sorunları anlama ve çözüm önerileri: Uzlaştırmacı, tarafların kaygılarını ve çatışmanın temel nedenlerini anlamaya çalışır. Bu noktada, taraflar arasında köprüler kurmaya ve ortak çözüm yolları bulmaya odaklanılır.
- Müzakere ve uzlaşma: Uzlaştırmacı, taraflar arasında olumlu bir iletişim ortamı yaratır ve çeşitli uzlaşma önerilerini tartışmalarını sağlar. Taraflar, kendi çıkarlarını koruyarak karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çözüm bulmaya çalışırlar.
- Anlaşmanın yazılması: Taraflar, uzlaşma sağlandığında, anlaşmanın yazılı hale getirilmesi için çalışır. Bu anlaşma, tarafların taahhütlerini ve alacakları kararları içerir.
- Anlaşmanın uygulanması: Taraflar anlaşmayı imzaladıktan ve kabul ettikten sonra, anlaşmada belirtilen taahhütleri yerine getirirler. Uzlaşma sürecinin başarıya ulaşması, tarafların anlaşmayı uygulamaya sadık kalmasına bağlıdır.

Uzlaştırma, anlaşmazlık ve çatışmaların mahkeme süreçlerine kıyasla daha az zaman alıcı, daha düşük maliyetli ve taraflar arasında daha iyi bir ilişki kurma potansiyeline sahiptir. Uzlaşmanın mümkün olmaması durumunda, diğer alternatif çözüm yöntemleri ya da mahkeme süreçleri devreye girebilir.

Uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde özellikle anlaşmaya dayalı yaklaşımlar olarak: Müzakere, arabuluculuk ve uzlaşmayı sayabiliriz. Yaptırımı olan yöntemlerden olmamaları, tarafların olumlu sonuç alabilmek için başvurdukları yöntemlerden olmaları bakımından uyuşmazlıklar için uygun görünseler de, hak uyuşmazlıkları söz konusu olduğunda yeterli olmayabilirler. Bu yüzden ADR sistemi ile çalışılmak istendiğinde muhakkak sürecin doğru yönetilmesine yönelik sorunla-çözümün ortak paydada bulunduğu seçimler gerçekleştirilmelidir (Bushe, 2019).

3.3.2 Uzlaştırma Sürecinin Özellikleri

Bu ADR ölçüsü, dinamik, mutabakata dayalı bir süreç olarak karakterize edilir. Bağımsız bir uzman-uzlaştırıcı, uyuşmazlık hakkında hedef odaklı müzakereleri yürüterek, taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözülmesi için ayrıntılı tavsiyelerde bulunur. Uyuşmazlık taraflarından biri anlaşmazlığı çözmek ile ilgilenmiyorsa veya mutabakat odaklı hareket etmiyorsa, tarafların çözüme ulaşmaları mümkün olmamaktadır (Holschemacher vd., 2022).

Sürecin temel özellikleri şunlardır:

- Tarafsızlık: Bağımsız bir üçüncü kişi yönetir.
- Gizlilik: Süreç gizlidir ve taraflar arasındaki bilgiler üçüncü taraflara açıklanmaz.
- Gönüllülük: Taraflar, sürece katılmayı gönüllü olarak kabul ederler.
- Hızlı ve Ekonomik: Mahkeme yargılamasına kıyasla daha hızlı ve ekonomiktir.
- Uzlaşma: İşbirliği kültürünü teşvik eder. Karşılıklı çıkarlar göz önünde bulundurulur.

3.3.3 Uzlaştırma Sürecinin Avantaj/Dezavantajları

Avantajları:

- Daha hızlı çözüm: Uzlaştırma süreci, mahkeme süreçlerine kıyasla daha hızlı sonuçlanabilir. Bu, tarafların uzun yargılama süreçlerine girmeden daha erken bir çözüm elde etmelerine olanak tanır.
- Daha düşük maliyetler: Mahkeme süreçleri sıklıkla yüksek avukat ücretleri ve mahkeme masrafları gerektirirken, uzlaştırma süreci daha düşük maliyetlidir ve taraflar için daha ekonomik bir seçenek sunar.
- Daha esnek ve katılımcı bir süreç: Uzlaştırmada, tarafların kendilerini ifade etmelerine ve çözüm sürecine katılmalarına olanak tanınır. Taraflar, çözümü üzerinde daha fazla kontrol sahibi olurlar. Mahkemelerde, bir hâkim tarafından alınacak karara bağlı olmak yerine, taraflar kendi uzlaşmalarını belirlerler.
- Daha az düşmanlık: Uzlaştırma süreci, taraflar arasındaki düşmanlık ve gerginliği azaltabilir. Tarafların bir araya gelerek karşılıklı anlayışı artırması ve

iletişimi geliştirmesi mümkündür. Özellikle iş veya aile içi anlaşmazlıklarda, uzun süren dava süreçlerinin neden olabileceği zararlı etkilerden kaçınılabılır.

- Sürdürülebilir çözümler: Uzlaşma, tarafların ihtiyaçlarını ve çıkarlarını daha iyi anlamalarına ve uzun vadeli, sürdürülebilir çözümler üretmelerine yardımcı olabilir. Bu, gelecekte benzer anlaşmazlıkların oluşmasını engelleyebilir
- Gizlilik: Uzlaştırma süreci, mahkemelerdeki gibi açık bir forumda değil, daha özel ve gizli bir ortamda gerçekleşir.

Dezavantajları:

- Gönüllü olma zorunluluğu: Uzlaştırma, gönüllülük esasına dayalıdır. Taraflardan biri uzlaşmaya yanaşmazsa veya sürece katılmayı reddederse, uzlaştırma yapılamaz ve diğer alternatif yöntemler aranmalıdır.
- Uzlaşma sağlanamama riski: Uzlaşma, tüm anlaşmazlıklar için uygun olmayabilir ve bazı durumlarda tarafların uzlaşmaya yanaşmaması veya uzlaşmanın mümkün olmaması söz konusu olabilir.
- Anlaşmazlık çözülmemesi ek maliyet ve zaman kaybı: Uzlaştırma süreci sonunda anlaşma sağlanamazsa, taraflar zaman ve maliyet açısından bir kayıp yaşayabilirler ve daha resmi yöntemlere başvurmak zorunda kalabilirler.
- Güç dengesi sorunu: Taraflar arasında güç dengesi farklılıkları varsa, zayıf tarafın çıkarlarının korunması konusunda endişeler olabilir ve adil bir uzlaşma sağlamak zorlaşabilir.
- Yasal sınırlamalar: Bazı anlaşmazlık türleri yasal düzenlemelere tabidir ve uzlaştırmacıların yetkisi belirli konularda sınırlı olabilir.
- Uygulama zorluğu: Tarafların anlaşmayı uygulama konusunda sorunlar yaşaması durumunda, çözüm süreci tekrar başa dönebilir ve uzun süreçler gerekebilir.

Bu noktada, iki taraf arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde 3. kişi olarak sürece etki koyan arabulucu ile uzlaştırmacı arasındaki Türk Hukukundaki farka da dikkat çekmek gerekmektedir.

Türk hukukunda mevcut durumda; Uzlaştırma genelde belirli suçlarla ilgili cezaî uyuşmazlıklarda kullanılmaktadır (Eriş, A. U., 2018). Arabulucuk ise her iki

tarafında özgürce tasarruf sağlayabilecekleri hukuk uyuşmazlıklarında kullanılabilir. Uzlaştırmacı, taraflar arasındaki probleme dair birtakım konuları araştırıp çözüm üretebilirken, arabulucu çözüm üretmeksizin tarafların aralarındaki iletişimi kolaylaştırarak tarafların kendi çözümlerine ulaşmasına yardımcı olur. Arabuluculuk işte bu özelliği ile uzlaştırmaya kıyasla pasif bir metottur (Ferhatoğlu, E. ve Poyraz Ferhatoğlu, G., 2010).

3.4 Uyuşmazlık Çözüm Kurulları-UÇK (Dispute Resolution Board-DRB)

3.4.1 UÇK Süreç İşleyişi

Uyuşmazlık Çözüm Kurulları (UÇK), tarafsız ve uzman kişilerin ihtilafların ve uyuşmazlıkların çözülmesine yönelik çalışmaları gerçekleştirmek, ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların sebeplerini belirleyerek; analiz etmek üzere kurulmuş kurullardır.

Tarihsel olarak UÇK'nın izi sürüldüğünde ABD'de Colorado'da Eisenhower Tüneli projesi kapsamında 1975 yılında kurulur. Sistem olarak dikkat çekmekle beraber 1900'lü yıllardan itibaren Dünya Bankası, ICC, ICE, FIDIC ve DRBF teknik olarak UÇK'yı incelemiştir. UÇK ile alakalı prosedürler yayınlanmasının yanında FIDIC ve Dünya Bankası UÇK sistemini risk analiz içinde tedbir alma açısından olumlu görmüş ve standart sözleşmelerine adapte etmiştir. Öyle ki, Dünya Bankası 50 milyon doları aşan projeler için 3 kişilik UÇK, aşmayanlar için ise 1 veya 3 kişiden oluşan bir UÇK sisteminin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. 1996 yılından itibaren uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden olan UÇK alanında fayda-zarar, sistemsel iyileştirme, toplantılar, uluslararası uygulamalarına yönelik birçok yayın gerçekleştirilmiştir.

UÇK üyelerinden oluşan listelere sahip olan kuruluşlar arasında şunlar bulunmaktadır: Uyuşmazlık İnceleme Kurulu Vakfı (DRBF), İsviçre Uyuşmazlık Kurulu Federasyonu (DBF), İnşaat Mühendisleri Enstitüsü (ICE), Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA) gibi profesyonel inşaat/mühendislik dernekleri. UÇK'nın almış olduğu karar bağlayıcı olabilmesi için sözleşme de belirtilmesi durumundadır.

Uyuşmazlık inceleme kurulları, inşaat başlamadan önce organize edilen ve işin başında imzalanan sözleşmede yer alan, bağımsız ve genellikle üç kişiden oluşan kurulları kapsamaktadır. UÇK genellikle diğer ADR yöntemlerine kıyasla daha maliyetli olması nedeniyle büyük ölçekli sözleşmelerde kullanılan bir yöntemdir. Çoğunlukla üç üyeden oluşan UÇK tarafların sözleşmeyi imzalamalarının ardından atanır. İşin başında yüklenici ve iş sahibi birer üye seçmektedir. Seçilen bu iki üye ise, kendi aralarında anlaşarak, üçüncü üyeyi belirler. Bu kurullardaki kişilerin inşaat konusunda bilgili olması beklenmektedir. Genellikle, en az 10 yıl deneyimli olması istenen bu kişilerin, aynı zamanda hak talepleri ve sözleşmeler konusunda tecrübeli olması önemlidir.

UÇK üyelerinin çalışma düzeninde ise; öncelikle gerekli evrakların (sözleşme planları, şartnameler, proje detayları, tarafların iş ile alakalı sunmuş olduğu dosyalar) teslimi gerçekleştirilir, sistematik olarak iş sahasına ziyaretler gerçekleştirir, UÇK üyesi/üyeleri zaman zaman taraflar ile bir araya gelir ve inşaattaki gelişmeleri/değişimleri ve teknik ayrıntıları takip ederek analizini gerçekleştirir. Görüşmeler esnasında tarafları ılımlı bir ortam ve çözüme yönelik teşvikte bulunur. Teknik ayrıntılara hakim olduğu için, tarafların anlaşmazlığı veya anlaşması halinde ortaya çıkabilecek iş yükü ya da kâr/zarar karşılaştırmasını da anlayabilmektedir. UÇK'nun analizi neticesinde ortaya çıkan ve tavsiye niteliğindeki rapor, çözüme dair değerlendirmeler ve açıklamalar içermektedir. Tarafların anlaşmasına etki eden faktörler ise; UÇK üyesinin yetkin bilgisine ve taraflar açısından kazanacağı güvene, proje ile alakalı detayların başlangıçtan itibaren tam olarak aktarımına ve tarafların süreç boyunca değerlendirme imkanı bulmaları ile ılımlı bir yaklaşıma yönelmeleridir. Kurul üyeleri, bir yıllık süre boyunca görevde kalırlar ve iş devam ettiği sürece, kendisini işe alan taraf, aksini bildirmediği hallerde, işin süresi bir yılı aşsa dahi, görevlerine devam ederler. Kurulların maliyeti, genellikle iş sahibi ve yüklenici arasında eşit olarak bölünür. Bu kurulların, sürecin ilerleyişini belirlemek üzerine toplantılar yapmak, süreç boyunca taraflarla toplantılar yapmak ve saha ziyaretlerinde bulunmak gibi sorumlulukları vardır.

Bazı kaynaklarda Uyuşmazlık Çözüm Danışmanları'ndan (UÇD) bahsedilmektedir. İş tanımlarına bakacak olursak; tarafların iş başında yani sözleşme aşamasında çıkabilecek sorunları tespit etmelerinde ve buna göre metinler

düzenlenmelerinde destek olan bir kurul olduğunu görebiliriz. Başvurularındaki yararları ise kısmen arabulucuk etmeleri gereken zamanlarda taraflar arasında ılımlı bir ortam oluşturarak ihtilaf ve yüksek harcamaların önüne olabildiğince geçerek, sorunsuz bir işleyiş ile nakit akışının düzenlenmesine destek olabilmektedir (Bekele, 2005).

UÇK kavramının ABD’de geliştiği ve üç kişiden oluşan bağımsız bir kurul olduğu, belirtilmektedir. Verilen bilgilere göre: anlaşmazlıklar söz konusu olduğunda taraflara çözüm tavsiyelerinde bulunabilecek ve gerekli incelemelerin gerçekleştirildiği bu süreçte, kurul, üç kişilik bir ekip olarak ilk etapta oluşturularak, her taraf kendi adına bir kişi seçmektedir. Üçüncü üye de beraber seçilebilir ya da diğer iki üye kendisi seçebilir. Proje sahası periyodik olarak ziyaret edilerek gelişmeler/ilerlemeler takip edilerek sistemli bir bilgi toplama sürecinden sonra tarafların dinlenilmesi ve analizlerin neticesinde ise tavsiyelerin sunulması gerekmektedir (Khekale ve Futane, 2015).

UÇK inşaat projeleri ve benzeri büyük ölçekli projelerde yaygın olarak kullanılan bir çözüm mekanizmasıdır. Bu kurul, proje paydaşları arasında oluşabilecek anlaşmazlıkların çözümünde etkili bir rol oynamak amacıyla kurulmaktadır. Uyuşmazlık İnceleme Kurulunun temel amacı, projenin farklı aşamalarında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları hızlı ve adil bir şekilde çözmektir. Genellikle bağımsız üyelerden oluşan bir kurul olarak faaliyet gösterir ve projenin taraflarını (genellikle müteahhit, proje sahibi ve tasarımcı) tatmin edici bir çözüme ulaşmalarında yardımcı olur.

UÇK nın işleyişi şu şekildedir:

- **Kurulun Oluşturulması:** Projede yer alan taraflar, proje başlamadan önce bir UÇK oluştururlar. Kurulun üyeleri, tarafsız ve deneyimli kişilerden oluşmalıdır. Taraflar, üyelerin seçimi konusunda anlaşmalıdır. Kurul üyelerinin yeterli teknik bilgiye ve projeye ilişkin deneyime sahip olmaları önemlidir.
- **Sözleşme ve İlk Toplantı:** Kurulun görevleri, yetkileri ve işleyişi projenin sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir. Proje başlamadan önce kurulun ilk toplantısı düzenlenmeli ve tarafların beklentileri ve sorumlulukları net bir şekilde ortaya konulmalıdır.

- **Anlaşmazlık Durumunda İnceleme:** Taraflar arasında anlaşmazlık çıktığında, bu anlaşmazlık UÇK ya götürülür. Tarafların belirttiği delilleri ve argümanları inceleyerek adil bir değerlendirme yapar. Bu süreç, projenin aşamalarına ve anlaşmazlığın niteliğine göre değişebilir.
- **İnceleme ve Önerilen Çözüm:** UÇK, inceleme sonucunda taraflara bir çözüm önerisi sunar. Bu çözüm, proje belgelerine ve sözleşmelere uygun olarak adil bir şekilde tüm tarafları memnun edecek şekilde hazırlanır.
- **Tarafların Onayı ve Uygulama:** UÇK'nın çözüm önerisi, tarafların onayına sunulur. Taraflar çözümü kabul ederse, uyuşmazlık çözülmüş olur. Eğer kabul edilmezse, taraflar diğer çözüm yollarını değerlendirebilir.
- **İzleme ve Değerlendirme:** Projenin ilerleyişi izlenmeli ve UÇK'nın önerilerinin uygulanması sağlanmalıdır. UÇK üyeleri, projenin gidişatını düzenli olarak değerlendirebilir.
- **Gizlilik ve Güvenilirlik:** UÇK toplantıları ve süreçleri gizli tutulmalıdır. Tarafların güvenilirliği ve önerilen çözümün etkinliği, bu gizliliğin korunmasına bağlı olabilir.

UÇK'nın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için taraflar arasında güven, iş birliği ve iletişimin sağlanması kritik öneme sahiptir. Projeye ve tarafların ihtiyaçlarına özgü olarak, UÇK'nın işleyişini ve görevlerini ayarlamak esastır. UÇK, projenin tarafları arasında güveni arttırabilir, iletişimi geliştirebilir ve anlaşmazlıkların uzun ve karmaşık mahkeme süreçlerine gitmeden çözülmesini sağlayabilir.

3.4.2 Uyuşmazlık Çözüm Kurulları Sürecinin Özellikleri

Uyuşmazlık çözüm kurulları, inşaat projelerindeki potansiyel anlaşmazlıkları çözmek için etkili bir araç olabilir, ancak tarafların dikkatlice tasarlanmış bir sözleşme ve uygun prosedürlerle bu mekanizmayı nasıl kullanacaklarını belirlemeleri önemlidir. Uyuşmazlık çözümü, inşaat sektöründe karşılaşılan zorlukları aşmak ve projelerin başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlamak için hayati bir öneme sahiptir. Tarafların işbirliği içinde uygun yöntemi seçmeleri ve ihtilafları etkili bir şekilde çözmeleri, projelerin zamanında ve bütçe dahilinde ilerlemesine yardımcı olacaktır. Bu kurullar, genellikle sözleşmelerde veya yasal düzenlemelerde belirtilen mekanizmalar aracılığıyla kurulurlar. İnşaat projeleri karmaşık işler olduğundan, farklı taraflar arasında (müteahhitler, alt yükleniciler,

mal sahipleri, mühendisler, danışmanlar vb.) anlaşmazlıkların ortaya çıkması olasıdır. Uyuşmazlık çözüm kurulları, bu tür anlaşmazlıkları adil ve etkili bir şekilde çözmeyi amaçlar.

UÇK'nın en önemli ayırt edici niteliği, herhangi bir anlaşmazlık meydana gelmeden önce başvuruluyor olmasıdır ki, uyuşmazlığın ortaya çıkmaması için sistemli ziyaretler, incelemeler ve görüşmeler gerçekleştirilerek analizini gerçekleştirmektedir. Çıkabilecek sorunlara karşı önceden önlem tavsiyesi verilebildiği için bir nevi uyuşmazlıktan koruma prosedürü de yürütmektedir. Çatışmaların yaşanmamasından ötürü oluşan olumlu atmosfer sebebiyle iş verimi de artmakta ve bağlantılar olumlu bir şekilde sürdürülebilmektedir (Taş ve Fırtına, 2015).

UÇK üyeleri projeler içerisindeki olası sorunları tespit ederek, olumsuz bir anlaşmazlık durumu ortaya çıkmadan önce önlem alır. Bu önlem sayesinde proje belirlenen tarihte ve bütçede sonlanırken, iş verimliliği de artmış olur.

Uyuşmazlık çözüm kurulları, taraflar arasında adil bir çözüm sağlamak için etkili bir araç olabilir. Ancak, uyuşmazlıkların karmaşıklığı ve çözüm süreçlerinin yönetimi konusunda deneyimli bir uzmanlık gerektirebilir. Tarafların, uyuşmazlık çözüm kurullarını etkin bir şekilde kullanmaları için hukuki danışmanlık ve profesyonel destek alması önemlidir.

Uyuşmazlık çözüm kurullarının başarılı olması için dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar vardır:

- **Sözleşme Hazırlığı:** İnşaat projelerinde uyuşmazlık çözüm kurullarının rolünü ve işleyişini önceden belirlemek için sözleşmeye uygun hükümler eklemek önemlidir. Tarafların hak ve yükümlülüklerini net bir şekilde ifade eden bir sözleşme, uyuşmazlık çözümünü kolaylaştırabilir.
- **Tarafsızlık ve Uzmanlık:** UÇK üyelerinin tarafsız ve konuya hâkim olmaları gereklidir. Taraflar, kurul üyelerinin tecrübe ve uzmanlıklarını değerlendirerek adil bir seçim yapmalıdır.
- **Belgeler ve Deliller:** Taraflar, anlaşmazlıklarını desteklemek için gerekli belgeleri ve delilleri eksiksiz ve net bir şekilde sunmalıdır. Doğru ve güvenilir kanıtlar, kurulun adil bir karar vermesine yardımcı olur.

- İyi İletişim: Taraflar arasında açık ve etkili iletişim, uyuşmazlık çözüm sürecinin başarısı için kritiktir. Her iki taraf da görüşlerini açıkça ifade etmeli ve kurul üyelerine sağlam bir bilgi akışı sağlamalıdır.
- Kararın Uygulanması: UÇK tarafından verilen karara uyulması önemlidir. Taraflar, kararı kabul etmelidir. Kararın mahkeme kararına eşit bir hukuki statüsü olabilir.
- Profesyonel Yardım: Uyuşmazlık çözüm sürecinde hukuki danışmanlık ve uzmanlık almak, tarafların haklarını ve çıkarlarını korumalarına yardımcı olabilir. Hukuki uzmanlar, süreci yönetmek ve taraflara rehberlik etmek için önemlidir.

3.4.3 Uyuşmazlık Çözüm Kurulları Sürecinin Avantaj/Dezavantajları

Arar (2020) gerçekleştirdiği tez çalışmasında daha evvel UÇK'nın başarısına dair yapılmış olan bir çalışmadan bahsetmekte olup bu çalışmada belirlenilmiş olan UÇK başarı oranı %97'dir. 2000 ve 2009 yılları arasını kapsayan toplamda 3.000 proje baz alınarak çalışılan incelemede tespit edilen diğer bir önemli detay ise maliyet konusudur. Diğer bağlayıcı yöntemlere kıyasla UÇK %6,8 oranında daha az maliyetli ve %12.92 oranında iş programını minimize edebileceği sayısal veriler olarak sunulmuştur. UÇK'nın faydaları olduğu kadar zararları olduğu yönünde fikir beyan eden dört makale vardır ki, özellikle üye seçimlerindeki hatanın taraflar arasındaki dengeyi bozabileceği yönündedir. Sürecin giderek uzaması sebebiyle çözüm sürecine varılamaması, taraflar arasındaki çekişmenin ılımlı sürece girememesi, tavsiye metninin ortaya çıkışını erteleyen faktörlerin araya girmesi ya da ikna edici ve uzlaşmaya yönelik bir metin çıktısı alınamaması gibi nedenler UÇK'nın dezavantajları arasında sayılabilir. UÇK ile alakalı geribildirimlerin dezavantajlı olması hususunda bir diğer sorun ise uzman kişinin becerilerinin yetersizliği, ücret ve anlayış bakımından eksiklikler ya da tarafların bilinçsizliği sayılmaktadır. Elbette tüm bu süreç maliyetlidir. UÇK'nın maliyeti: hem aylık bir masraf hem de farklı harcama kalemleri için (periyodik saha ziyareti, seyahat, yol masrafı, kurul toplantı masrafları vb.) masraflar içerebilmektedir.

Avantajları:

- Hızlı ve Etkili Çözüm: Uyuşmazlık çözüm kurulları, anlaşmazlıkların hızlı ve etkili bir şekilde çözülmesine yardımcı olabilir. Mahkemelerde sürecin

uzun ve zaman alıcı olabileceği düşünülündüğünde, kurullar daha hızlı sonuçlar elde edebilir.

- Tarafsızlık: Kurul üyeleri genellikle tarafsız ve deneyimli kişilerden oluşur. Bu, adil bir çözümün bulunmasına yardımcı olabilir ve tarafların güvenini artırabilir.
- Uzmanlık: Uyuşmazlık çözüm kurulları konunun uzmanlarından oluşur. Bu nedenle, projelere özgü teknik ve ticari meselelerde daha iyi anlayışa sahiptirler.
- Maliyet Tasarrufu: Mahkemelerde dava açmak ve sürdürmek pahalı olabilir. Uyuşmazlık çözüm kurulları, maliyetleri azaltabilir ve tarafların daha ekonomik bir şekilde anlaşmazlıkları çözmelerine yardımcı olabilir.
- Gizlilik: Mahkemelerdeki dava süreçleri kamuoyuna açıktır. Uyuşmazlık çözüm kurulları ise daha gizli bir ortamda çalışabilir, tarafların gizliliğini koruyabilir.
- İletişim ve İşbirliği: UÇK mekanizması, taraflar arasındaki iletişimi ve işbirliğini teşvik edebilir. Anlaşmazlıkların açıkça ele alınması ve çözüme kavuşturulması, uzun dönemli ilişkilerin sağlam temeller üzerine kurulmasına yardımcı olabilir.
- Esneklik: Uyuşmazlık çözüm kurulları, mahkeme sisteminin sıkı prosedürlerinden bağımsız olarak daha esnek bir yaklaşım sunabilir. Bu, tarafların daha özgürce görüşmeler yapmalarını sağlayabilir.
- Belirsizlik Azaltma: UÇK, proje paydaşlarının projeye dair sorumluluklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Bu da belirsizlikleri azaltabilir.

Uyuşmazlık çözüm kurulları, genellikle projenin tarafları arasında oluşturulur ve uyuşmazlık ortaya çıktığında bu kurul toplanır. Kurul üyeleri tarafların seçtiği veya sözleşmeyle belirlenen kişilerden oluşur. Kurul, tarafların argümanlarını dinler, kanıtları değerlendirir ve nihai bir karar verir. Bu karar, tarafların uymak zorunda olduğu bağlayıcı bir belge olabilir. Ancak, her zaman işlerin sorunsuz gitmediği durumlar olabilir. Taraflar arasında anlaşmazlık çözümü konusunda anlaşmazlık yaşanır veya kurulun kararına itiraz edilirse, daha sonra mahkemeye gitme olasılığı da vardır. UÇK sistemi, anlaşmazlık çözümü konusunda etkili bir araç olmakla birlikte, tüm projeler ve tüm durumlar için uygun olmayabilir. Proje türüne,

paydaşların ilişkisine ve yerel yasal düzenlemelere bağlı olarak farklılıklar gösterebilir. Bu nedenle, UÇK kullanılabilirliği ve etkinliği her projenin özel koşullarına göre değerlendirilmelidir.

Dezavantajları:

- **Maliyet:** UÇK'nın kurulması ve işletilmesi maliyetli olabilir. Tarafsız ve deneyimli üyelerin seçilmesi, toplantıların düzenlenmesi ve sürecin yönetilmesi ek maliyetler doğurabilir. Bu maliyetler, küçük ölçekli projeler için gereksiz olabilir.
- **Zaman:** UÇK süreci, anlaşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesini sağlayabilir, ancak toplantıların düzenlenmesi ve kararların alınması zaman alabilir. Acil durumlarda, hızlı çözüm gerektiğinde bu süreç yeterli olmayabilir.
- **Taraflar Arası İlişkiler:** UÇK'nın önerdiği çözüm, taraflar arasında tam bir mutabakat sağlamayabilir. Bu durum, anlaşmazlıkların daha da derinleşmesine veya ilerleyen süreçlerde yeniden çıkmasına neden olabilir.
- **Etkinlik Değişkenliği:** UÇK'nın etkinliği, üyelerin deneyimine, tarafsızlığına ve taraflar arasındaki ilişkilere bağlı olabilir. Bazı durumlarda, kurulun önerdiği çözüm tarafların beklentilerini karşılamayabilir veya adaletsiz olarak algılanabilir.
- **Uygulama Zorlukları:** UÇK'nın önerdiği çözümün uygulanması, konusunda taraflar arasındaki uygulama anlaşmazlıkları çözümün etkinliğini azaltabilir.
- **Yasal İşlem Riski:** UÇK'nın önerdiği çözüm, tarafların anlaşmazlığın çözümü konusunda yasal işlemleri bırakması anlamına gelmez. Tarafların herhangi bir nedenden ötürü UÇK çözümünü kabul etmemesi durumunda, yasal süreçlere başvurma riski devam edebilir.
- **Küçük Projeler İçin Aşırı:** UÇK mekanizması, daha küçük ölçekli projelerde aşırı bir yaklaşım olabilir. Bu projelerde daha basit ve hızlı çözüm yöntemleri tercih edilebilir.
- **Bağlayıcılık Sorunu:** UÇK'nın çözüm önerisi, taraflar arasında bağlayıcı olmayabilir. Ancak sözleşmeye dayalı olarak bir bağlayıcılık oluşmakla birlikte tarafların çözümü kabul etmemesi veya uygulamaması durumunda, UÇK çözümünün yetersizliği ortaya çıkabilir. Bununla birlikte UÇK'nın

FIDIC standart sözleşmesi 2017 versiyonu ile bağlayıcılığı bir miktar daha artırılmıştır. (Balkanlı, E.N., 2021)

UÇK mekanizmasının avantajları olduğu gibi, dezavantajlarını da dikkate alarak projenin özelliklerine, tarafların ihtiyaçlarına ve yerel yasal düzenlemelere göre doğru bir şekilde değerlendirmek önemlidir.

Türkiye’deki inşaat projelerinde UÇK nın kullanımı ve potansiyel olarak analizlere katkısı üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Projelere olumlu açıdan katkısı, sağladığı avantajlar ve dezavantajlar değerlendirilmiş, UÇK sürecinin etkileri incelenerek, literatürdeki çalışmalarda elde edilen bulguların metodolojik açıdan inşaat projelerinde UÇK ların kullanımına yönelik karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilmiştir. UÇK ların proje sürecinde verimliliği arttıracak düzeyde bir gerginlik faktörünü etkileyen pozitif sürece yönlendirici olduğu, ulusal ve uluslararası olumsuzlukların ortaya çıkmadan evvel önlenmesine yönelik tavsiyeler verebildiği ve ekonomik anlamda minimize edilebilecek masraf kalemi olarak güvene dayalı bir katkı sağlayabildiği görülmüştür. Üyelerin seçiminin zaman zaman taraflar arasında sıkıntılara sebep olarak güveni zedelediği, UÇK üyelerinin bilgisinin yetersizliği ya da UÇK üyelerinin genel masraflarının yüksek maliyetli olduğu zamanlarda bu sistemin kullanışsız olabileceği de öngörülmektedir. Kamuoyunda farkındalığı arttırarak, yetkin ve tarafsız üyeler ile kurulan UÇK nın katkısı özellikle büyük ölçekli projeler için ciddi önem arz etmektedir. UÇK üyelerinin güven kazanmasını sağlayan en önemli faktörlerden biri de sağduyulu, disiplinli, adaletli, alan ve sektör konusunda güncel bilgiye sahip, bilinçli ve farkındalığa sahip bireyler olmalarıdır. Standartları yüksek olan kurum ve kuruluşların yetkin üyeler listesi, başarıyı da beraberinde getirerek, proje esnasındaki prosedürleri sistemleştirme anlamında da katkı sağlayacaktır.

3.5 Uzman / Bilirkişi Değerlendirmesi

3.5.1 Uzman / Bilirkişi Değerlendirmesi Süreç İşleyişi

Taraflar arasında meydana gelen bir uyuşmazlık halinde değerlendirme yaparak tavsiye metni hazırlayacak kişinin teknik anlamda yeterli uzmanlığa sahip olması beklenmektedir. Verilen raporun resmi uyuşmazlık yöntemlerinden biri tercih edildiğinde kullanılabileceği göz önünde bulundurularak tarafların uzlaşması

beklenmektedir. Elbette nihai kararda bir olumlu bir sonuç elde edebilmek için danışmanlığı üstlenen kişinin tecrübesi, teknik bilgisi ve güvenilirliği son derece önemlidir (İlter, 2010).

Hukuki veya teknik bir konuda mahkemeye veya yetkili mercilere sağlanan uzman bir görüştür. Mahkemeler, inşaat davalarında teknik bilirkişileri görevlendirebilir. Bu uzmanlar, anlaşmazlık konusuyla ilgili teknik detayları inceleyerek mahkemeye görüş bildirebilirler. Bu görüş, genellikle bir konudaki uzmanlığa sahip kişi veya kişiler tarafından sunulur ve o konudaki uzmanlık ve deneyim temel alınarak hazırlanır. Bilirkişi görüşleri, mahkemelerin veya ilgili kurumların daha iyi bir şekilde karar vermelerine yardımcı olmak amacıyla kullanılır. Adımlar:

- Talep: Mahkeme veya ilgili merci, sorunla ilgili bilirkişi raporu talep eder.
- Atama: Mahkeme veya ilgili merci, dava veya konuyla ilgili bilirkişi atar.
- Araştırma ve Analiz: Bilirkişi, konuyla ilgili araştırma yapar, delilleri inceler ve gerekli analizleri gerçekleştirir.
- Görüş Bildirmek İçin Hazırlanan Rapor: Bilirkişi, bulgularını ve uzman görüşünü içeren resmi bir rapor sunar. Raporda, sorunun tespiti, olası nedenler, sonuçlar ve öneriler yer alabilir. Bu rapor, mahkemeye veya yetkili mercilere iletilir.
- Mahkeme Sunumu: Bilirkişi, gerektiğinde mahkemede ifade verir ve raporunu savunur.
- Tartışmalar/Sorular ve Cevaplar: Taraflar ve avukatlar, bilirkişiye raporu ve görüşleri hakkında sorular sorabilirler.
- Karar Süreci: Bilirkişi görüşü raporu, mahkeme veya yetkili merci tarafından dikkate alınır ve karar verme sürecine etki eder

3.5.2 Uzman / Bilirkişi Değerlendirmesi Sürecin Özellikleri

Uzman-Bilirkişi değerlendirme yöntemi aynı zamanda Uzman Görüşü olarak da bilinmektedir. Uzman-Bilirkişi Kararı (Hakem-Bilirkişi Kararı) ile karıştırılabilmektedir. Uzman görüşünde ilgili uyuşmazlığa dair bilirkişinin sadece görüşü alınarak taraflar bu görüşü değerlendirme üzerinden bir çözüme ulaşmaya çalışırken, Uzman Kararında (Hakem-Bilirkişi kararında) taraflar uyuşmazlık konusunun çözümü ile ilgili kararı Bilirkişiye de bırakabilir. Bu durumda alınan

kararlar tarafların karşılıklı olarak anlaşması halinde bağlayıcı olabilir. Hakem-bilirkişiler için yetki alanları görevlendirilmiş olacakları teknik alan ile ve alacağı kararlarda, uyuşmazlığın taraflarının belirlediği konu ve ilgili ayrıntılarla sınırlıdır.

Bilirkişi raporları, uzmanlık alanına göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, bir tıp uzmanı bir sağlık durumuyla ilgili rapor verirken, bir mühendis teknik bir sorunla ilgili rapor sunar.

- Uzmanlık Alanı: Bilirkişi, uzman olduğu alanla ilgili rapor sunmalıdır.
- Objektiflik: Bilirkişi, tarafsız ve objektif bir şekilde sorunu değerlendirmelidir.
- Detaylı Analiz: Konu hakkında kapsamlı bir araştırma yaparak, mevcut verileri ve kanıtları değerlendirmelidir.
- Deneyim: Bilirkişinin uzmanlık alanında deneyimi, raporunun kalitesini etkileyebilir.
- İletişim Becerisi: Bilirkişi, karmaşık konuları anlaşılır bir şekilde ifade edebilmeli ve mahkeme ortamında etkili iletişim kurabilmelidir.
- Güvenilirlik: Bilirkişinin bilgi ve görüşleri, genel olarak güvenilir ve sağlam temellere dayanmalıdır.
- Belgelendirme: Raporlar, genellikle belgelendirilmiş ve resmi bir statüye sahiptir, bu nedenle yargı süreçlerinde ve diğer resmi durumlarda kabul edilirler.
- Şeffaflık: Bilirkişi raporları, olayları ve uzman görüşlerini şeffaf bir şekilde açıklar, böylece taraflar ve mahkemeler değerlendirmeyi anlayabilirler.
- Kanıt Sunumu: Bilirkişiler, mahkemelerde veya diğer durumlarda kanıtların nasıl değerlendirileceği konusunda rehberlik edebilirler.
- Uygulanabilirlik: Bilirkişi raporları, hukuki süreçlerin yanı sıra sigorta iddiaları, incelemeler, uzman danışmanlık hizmetleri ve diğer alanlarda da kullanılabilir. Sağlamlığı ve raporun delil olarak kabul edilebilirliği önemli unsurlardır.

3.5.3 Uzman / Bilirkişi Değerlendirmesi Avantaj/Dezavantajları

Avantajları:

- Uzman Görüşü: Bilirkişiler, karmaşık konularda uzmanlık sağlayarak adli süreci daha iyi anlamamıza ve doğru kararlar vermemize yardımcı olabilir.
- Tarafsızlık: Tarafsız ve objektif bir perspektif sunarak adil bir değerlendirme yapabilirler.
- Teknik Detaylar: Teknik konularda, özellikle hukuki süreçte uzmanlık gerektiren durumlarda, adli merciler için gerekli bilgiyi sağlayabilirler.
- Karar Verme Sürecine Katkı: Bilirkişi raporları, yargı süreçlerinde, özellikle karmaşık teknik konularda, doğru ve adil bir karar verme sürecine katkıda bulunabilir.
- Eğitim ve Farkındalık: Bilirkişiler, uzmanlık alanlarıyla ilgili olarak diğer tarafları ve kamuyu bilgilendirerek farkındalık yaratırlar ve eğitici bir rol oynarlar.
- Delilleri İnceleme: Bilirkişiler, delilleri tarafsız bir şekilde inceleyerek mahkemeye yardımcı olabilir.

Dezavantajları:

- Maliyet: Bilirkişi hizmetleri, genellikle ücretli olarak sunulur ve bu da masrafların artmasına neden olabilir.
- Taraflılık Sorunu: Bazı bilirkişiler tarafı olabilir ve tarafsızlığına zarar verebilir.
- Zaman: Bilirkişilerin rapor hazırlama süreci zaman alabilir ve adli süreci geciktirebilir.
- Farklı Görüşler: İki farklı bilirkişi, aynı konuda farklı görüşlere sahip olabilir, bu da karar verme sürecini karmaşık hale getirebilir.
- Yetersizlik veya Önyargı: Bilirkişilerin yeterli uzmanlık veya objektiflik eksikliği olabilir. Bu durum, raporun değeri ve güvenilirliği açısından sorunlara yol açabilir.
- Delil Değeri: Bilirkişi raporlarının kabul edilebilirliği, mahkeme veya ilgili merci tarafından belirlenir. Raporların delil olarak kabul edilmesi, tarafların ve hukukçuların tartışmalarına açık olabilir.

- Temyiz Süreçleri: Temyiz süreçlerinde itiraz edilebilir ve tartışmalara yol açabilir.

3.6 Tarafsız Ön Değerlendirme-TÖD (Early Neutral Evaluation-ENE)

3.6.1 Tarafsız Ön Değerlendirme Süreç İşleyişi

Tarafsız Ön Değerlendirme (Early Neutral Evaluation), hukuki anlaşmazlıkların veya ihtilafların çözümünde kullanılan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Bu yöntem, taraflar arasındaki anlaşmazlığın başlamasından hemen sonra veya bir dava açılmadan önce, tarafsız bir üçüncü tarafın (genellikle deneyimli bir avukat, hukukçu veya uzman) yardımıyla taraflar arasında bir değerlendirme yapılmasını içermektedir.

Her iki tarafında kendi haklılığını ön plana koyduğu ve uzlaşmadığı hususlarda, tarafsız bir kişiye durumu değerlendirmesi için yetki vermesiyle başlatılmaktadır. Tarafsız kişi mahkeme kararına benzemekle birlikte daha çok tavsiye niteliğinde bir analiz sonucu paylaşarak; analizini iki tarafı da dinleyerek ve inceleyerek geçmişe dönük değerlendirmeler yaparak gerçekleştirmektedir. Her iki tarafta elde edebilecekleri kararı mahkemeye başvurdıklarında öğrenebilmektedir. Bu yöntem genellikle karmaşık uyuşmazlık konularında kullanılır. Tarafsız kişi tarafları uzlaşmaya teşvik edebilir. Diğer ADR yöntemlerine benzer şekilde, bu yöntem de taraflar için bağlayıcı değildir (Taş ve Fırtına, 2015).

Tarafsız Ön Değerlendirme süreci şu adımları içerir:

- Tarafların İsteme ve Kabul Etme: Taraflar, anlaşmazlığı TÖD sürecine tabi tutmak istediklerini ifade ederler ve tarafsız bir değerlendirici seçilmesine razı olurlar.
- Değerlendirici Seçimi: Taraflar, tarafsız bir değerlendirici seçerler. Bu kişi, uzmanlık alanına uygun bilgi ve deneyime sahip bir kişi olmalıdır.
- Tarafların Sunumları: Taraflar, anlaşmazlık konusunu ve iddialarını yazılı olarak veya sözlü olarak değerlendiriciye sunarlar. Bu sunumlar, tarafların görüşlerini ve delillerini içermelidir.

- Değerlendirme: Değerlendirici, tarafların sunumlarını inceleyerek, anlaşmazlığın yasal ve faktörel yönlerini değerlendirir. Tarafların argümanlarını ve delillerini dikkate alarak bir değerlendirme yapar.
- Öneriler ve Tahminler: Değerlendirici, anlaşmazlıkla ilgili görüşlerini ve muhtemel sonucu taraflara ileterek, çözüm yolları veya uzlaşma noktaları hakkında önerilerde bulunur.
- Tarafların Kararı: Taraflar, değerlendiricinin önerilerini ve tahminlerini dikkate alarak, anlaşmazlığın çözümü için ne yapacaklarına karar verirler. Bu karar, bir uzlaşma anlaşması şeklinde olabileceği gibi, dava açma veya diğer yolları tercih etme şeklinde de olabilir.

Tarafsız Ön Değerlendirme, tarafların uzlaşma noktalarını belirlemelerine, hukuki argümanlarını daha erken aşamada gözden geçirmelerine ve potansiyel bir mahkeme davasını önlemelerine yardımcı olabilmektedir.

3.6.2 Tarafsız Ön Değerlendirme Sürecin Özellikleri

Tarafların kendi davalarının esasına ilişkin bir değerlendirme yapmak üzere tarafsız bir uzmanı atadıkları bağımsız ve tarafsız bir süreçtir. Tarafsız üçüncü kişi genelde avukatlık mesleğini icra edenlerden seçilir.

Değerlendirici, tarafların dava konusu uyuşmazlıklarını ve bu konu ile ilgili ellerindeki argümanlarını mevcut yasalar ve geçmiş tecrübeleri üzerinden inceler ve tarafsız değerlendirici uyuşmazlık konusunda gerçekte bir mahkeme yargılamasına başvurulması durumunda öngörülen muhtemel sonucu, ilgili konular veya muhtemel mahkeme kararı hakkında bağlayıcı olmayan bir görüş bildirir.

Bu sayede taraflar açısından etkileşimlerinin dava öncesi aşamada nispeten erken gerçekleşmesi amaçlanır, böylece davacılar bunu dava işlem maliyetleri ile dava değeri arasındaki varsa orantısızlığı dikkate almak ve/veya mümkün olan en verimli şekilde dava geliştirme planını yeniden çalışmak için kullanabilirler. Kısaca, muhtemel sonuç üzerinden taraflar, mahkeme yargılamasına başvurmadan anlaşmak üzere tekrar masaya oturabilir veya uyuşmazlık konularını tekrar gözden geçirmeyi tekrar değerlendirmeyi düşünebilirler.

3.6.3 Tarafsız Ön Değerlendirme Avantaj/Dezavantajları

Avantajları:

- Zaman ve Maliyet Tasarrufu: Taraflar, anlaşmazlığı mahkemeye taşımadan önce, erken aşamada bir uzmanın görüşünü alarak muhtemel sonuçları anlayabilirler. Bu, gereksiz mahkeme masraflarını ve uzun süreli hukuki süreçleri önlemeye yardımcı olabilir.
- Uzlaşma ve İşbirliği: Tarafsız bir değerlendirici, taraflar arasında daha erken aşamada uzlaşma sağlanmasına yardımcı olabilir. Taraflar, değerlendiricinin önerilerini dikkate alarak anlaşmazlığı daha hızlı ve daha az düşmanca bir şekilde çözmeye teşvik edilebilirler.
- Gizlilik ve Mahkeme Stresi: Tarafsız Ön Değerlendirme, mahkeme sürecine göre daha özel bir şekilde gerçekleşebilir ve tarafların kişisel veya ticari konularda mahkemeye gitmek zorunda kalmadan açıkça ifade etmelerine olanak tanır.
- Uzman Görüşü: Tarafsız bir değerlendirici, anlaşmazlığın yasal ve faktörel yönlerini değerlendirebilir ve taraflara objektif bir bakış açısı sunabilir. Bu, tarafların daha iyi bilgilendirilmiş kararlar almalarına yardımcı olabilir.

Dezavantajları:

- Tarafların İşbirliği Gereksinimi: Bu yöntem, tarafların işbirliği yapmalarını ve bir uzmanın görüşünü kabul etmelerini gerektirir. Taraflar arasında anlaşmazlık devam ederse, bu yöntem etkisiz olabilir.
- Uzman Seçimi: Tarafların uzman bir değerlendirici seçimi konusunda anlaşmazlık yaşaması veya güvenilir bir uzmanın bulunmasının zorluğu sorunlara neden olabilir.
- Sonuç Garantisi Yok: Değerlendiricinin önerileri bağlayıcı değildir ve tarafların bunları kabul etme zorunluluğu yoktur. Taraflar, önerilere uymayabilir ve anlaşmazlık devam edebilir.

Tarafsız Ön Değerlendirme, çeşitli türdeki hukuki ihtilafların çözümünde kullanılan etkili bir yöntem olabilir.

3.7 Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı-YFK (Presidium of the Supreme Council of Science)

3.7.1 YFK Süreç İşleyişi

29.05.1934 yılında yayınlanan 2443 sayılı Nafia Vekaletinin Teşkilat ve Vazifelerine Dair Kanun ile Nafia Yüksek Fen Heyeti'ne dönüşmesi ile günümüz Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı'nın süreci başlatılmış kabul edebiliriz. 2443 sayılı kanunda Nafia Yüksek Fen Heyeti görev tanımı yapılırken madde 4 sonunda "... herhangi fenni bir işte son söz söylemek salâhiyetini haizdir." ibaresi yer alır. 1965 yılında 3611 sayılı Bakanlık kuruluş ve Görevleri kanununda bir değişiklik yapılmıştır. Bu kanunda, görev tanımında "*inşaat işlerinden doğacak ihtilafları kanun, sözleşme ve şartlaşmaların koyduğu hükümler dahilinde incelemek ve Bakanlık Makamınca havale edilen diğer işleri yapmak*" şeklinde tanımlama yapılmıştır.

1972 yılında 1609 sayılı Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu ile Yüksek Fen Heyeti "Yüksek Fen Kurulu" olarak yeniden adlandırılmıştır. Bu kanunun 6.maddesinde Yüksek Fen Kurulu görevleri ifade edilmekte olup "*İnşaat ve tesisat işleri ile ilgili, anlaşmazlıkları inceleyip karara bağlamak*" ibaresi yer almaktadır.

Yüksek Fen Kurulunun görev tanımı 1983 yılında çıkan 180 sayılı kanun hükmünde kararnamede bakanlığın havale ettiği proje, inşaat, kontrollük vb işlerinde meydana gelen anlaşmazlıkları karara bağladığı şeklinde belirtilmiştir. Yüksek Fen Kurulunda üçte iki çoğunlukla karara bağlanamayan durumlarda ise ilgili anlaşmazlığı inceleyip lay içerisinde karara bağlamayı Bayındırlık Kuruluna atfedilmiştir (7).

Günümüzde 2018 yılında yayınlanan 1nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde Madde112-1 bendinde, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının anlaşmazlıklar ile ilgili görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kamu yapım ve danışmanlık anlaşmazlıkların (yeni birim fiyat hariç) incelenip karara bağlanması,
- b) Yeni fiyat konusundaki anlaşmazlıkları ise nihai fiyatı tespit etmek
- c) Çevre ve imar mevzuatı ile ilgili anlaşmazlıklarda karar vermek

- d) Kamu kurumları arasındaki yapım işlerinden doğan anlaşmazlıkları karara bağlamak

Madde 112-diğer bendlerde, YFK yapısı şu şekilde tanımlanmıştır;

- YFK, 1başkan&17üyeden oluşur ve bunlar en az 4yıllık mühendislik/mimarlık fakülte mezunudur.
- Başkan ve üyeler, kendileri ve akrabalarını ilgilendiren toplantılara katılamaz.
- YFK en az üçte iki çoğunluk üzerinden karar alır. Çekimser oy kullanılamaz.
- YFK çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir (6).

Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı'na iletilen anlaşmazlıklar hakkında kararlar oy çokluğu yöntemiyle alınır. Üçte iki çoğunluğun sağlanamadığı hallerde, sorun Bayındırlık Kurulu'na iletilir. Bayındırlık Kurulu'nun bakanlığın havale ettiği bayındırlık hizmetleriyle ilgili konuları inceleyerek görüşlerini bildirme görevinin yanı sıra, Yüksek Fen Kurulu tarafından iletilen anlaşmazlıklar hakkında karar verme görevi de mevcuttur. Bu kurum, Yüksek Fen Kurulu tarafından iletilen anlaşmazlıklar hakkında karar verme görevi de mevcuttur. Bu kurum, Yüksek Fen Kurulu tarafından iletilen anlaşmazlıklar hakkında kararını, en geç bir ay içinde açıklamalıdır. Yüksek Fen Kurulu'nun kararları daha çok tavsiye niteliğindeyken, Bayındırlık Kurulu'nun kararları bağlayıcı niteliktedir.

Türkiye'de, kamu yapım projelerini düzenleyen ana mevzuat; Borçlar Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, Tıp Sözleşme Metinleri, Yapım İşleri Genel Şartnamesi, Yapı Denetimi Kanunu ve ilgili yönetmeliklerdir (Uğur, 2014).

Kamu ihale sözleşmelerinde taraflar yüklenici ve idareden (kamu kurumu) oluşur. Özel sektörde standart bir sözleşme bulunmamakla birlikte kamu projelerinde Yapı İşleri Genel Sözleşmesi kullanılmakta olup uyuşmazlıklar durumunda çözüm yolu mahkeme yargılaması olarak görülmektedir (Üstüner Arıcı, 2020).

3.7.2 Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı Sürecin Özellikleri

YFK 'nın pek çok görevi bulunmaktadır. Bu görevlerin birisi de, kanunda belirtilen konularda idare ve yüklenici arasındaki anlaşmazlıkları çözümlemekte görevli ve

yetkili olmasıdır Yüklenici YFK 'ya direkt olarak başvuramaz, uyuşmazlık çözümü için taraflardan birisi olan idareye başvurması gerekmektedir. YFK uyuşmazlıkları kendisine ibraz edilmesinin ardından 60 gün içinde kurulda görüşerek karara bağlar, ilgili idare de bu kararı uygular. Kurul kararı olarak nitelendirilen sonuç, bağlayıcıdır ve ilgili taraflarca uygulanmak zorundadır, resmi yöntemlere başvurmadan bozulamaz.

Uyuşmazlık çözümünde YFK 'ya başvuru şart değildir. Herhangi bir anlaşmazlık halinde taraflar konuyu direkt olarak resmi yargı yollarına da taşıyabilmektedirler. Karara razı olunmaması durumunda da yüklenici mahkeme yargılamasına başvurabilmektedir.

3.7.3 Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı Avantaj/Dezavantajları

Avantajları:

- YFK proje takımının bir parçası değil, dışarıdan tarafsız üçüncü bir kişi olarak uyuşmazlıkları çözümlemeyi hedeflemektedir.
- YFK üyeleri teknik konulara hakim, deneyimli mühendislik/mimarlık fakülte mezunlarından seçilir.
- YFK uyuşmazlıkların çözümünde resmi yollardan daha hızlı bir seçenektir. Yüklenicinin itirazını idareye iletmesinin ardından en geç 90 gün içerisinde itiraz karara bağlanır.
- YFK resmi çözüm yöntemlerine göre daha hızlı ve daha az maliyetli bir yöntemdir.

Dezavantajları:

- YFK sürece kendisine başvuruda bulunulduktan sonra dahil olmakta olup başvuruyu yüklenici yapamaz. Sadece idare tarafından başvuru yapılabilir.
- Yüksek Fen Kurulu'nun kararları teknik ağırlıktadır, ihale kanunları ve genel şartnameler ekseninde kararlar verilir, bu kararların sonuçları itibarı ile % 66 idarenin, % 34 yüklenicinin lehine çözüm önerildiği bir araştırma sonucunda elde edilmiştir (Uğur, 2014).
- Taraflar, uyuşmazlık durumunda süreci yönetecek ve süreci bir karara bağlayacak üyeleri seçemez.

ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİNİN ANALİZİ

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, geleneksel yargı süreçlerinin dışında kalarak uyuşmazlıkların çözümünde etkin bir rol oynayan çeşitli mekanizmaları içerir. Arabuluculuk, tahkim, uzlaşma ve medyasyon gibi bu yöntemler, taraflar arasında anlaşmazlıkların çözümünde daha hızlı, daha az maliyetli ve daha az düşmanca bir ortam sağlamayı amaçlar. Ancak, bu yöntemlerin potansiyelinden tam olarak yararlanılabilmesi için bilinirlikleri önemlidir. Bilinirlikleri, bu yöntemlere olan güveni artırabilir, kullanımını yaygınlaştırabilir ve toplumsal çatışmaların çözümünde alternatif seçeneklerin daha fazla tercih edilmesini teşvik edebilir. Bu bağlamda, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik düzeylerinin analizi, bu yöntemlerin etkinliğini artırmak için kritik bir adımdır. Bu bölümde Türk İnşaat sektöründe bu yöntemlerin bilinirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla ile gerçekleştirilen Ki-Kare analiz için gerçekleştirilen veri toplama ve veri analiz süreçleri detaylı olarak anlatılmaktadır.

4.1 Çalışmanın Yöntemi

Türk inşaat sektöründeki proje paydaşları arasında oluşabilecek uyuşmazlıkların çözümlenmesinde kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik ve tercih edilirlilik düzeyinin belirlenmesi amacıyla taşıyan bu tez kapsamında elde edilen bilinirlik ve tercih düzeyleri verileri ile anket katılımcıları inşaat sektörü profesyonelleri ve firmalarına dair verileri arasında anlamlı ilişki olup olmadığı testi Ki-Kare analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Ki-kare testi (Chi-Square Test), bir veya daha fazla kategoride beklenen ile görülen arasındaki farkları belirlemenin istatistiksel bir yoludur. Gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı temeline dayanır. Niteliksel olarak belirtilen verilerin analizinde kullanılır (Erbil, 2014).

Literatürde_Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Kruskal Wallis Testi, Friedman Testi ve Ki Kare Bağımsızlık Testi_normal dağılım göstermeyen

nitel verilerde kullanılabilecek non-parametrik testler olarak ifade edilmektedir. (Erbil, 2014; Cevahir, 2020)

- Mann Whitney U Testi; Bağımsız Gruplarda t Testinin Non-Parametrik testidir. Bağımsız Gruplarda t Testinin varsayımlarının sağlanamaması durumunda, iki bağımsız grubun puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı bu test ile sınıanabilir (Cevahir, 2020; (11)).
- Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi; Bağımlı Gruplarda t Testinin Non-Parametrik testidir. t Testinin varsayımlarının sağlanamaması durumunda bir grubun tekrarlayan iki ölçüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı bu test ile sınıanabilir (Cevahir, 2020; (11)).
- Kruskal Wallis Testi; Bağımsız Gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi'nin (One-Way ANOVA) Non-Parametrik testidir. Tek Yönlü Varyans Analizi'nin varsayımlarının sağlanamaması durumunda üç ya da daha fazla bağımsız grubun puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı bu test ile sınıanabilir (Cevahir, 2020; (11)).
- Friedman Testi; Tekrarlayan Ölçümler için (bağımlı) Tek Yönlü Varyans Analizi'nin Non-Parametrik testidir. Tekrarlayan Ölçümler için Tek Yönlü Varyans Analizi'nin varsayımlarının sağlanamaması durumunda bir grubun tekrarlayan ikiden fazla ölçüm puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı bu test ile sınıanabilir (Cevahir, 2020; (11)).
- Ki Kare Bağımsızlık Testi; Parametrik olmayan Ki-Kare testi, aynı örneklem popülasyonu içindeki kategorik değişkenleri karşılaştırmak için kullanılmaktadır. Ayrıca frekans sayımlarının doğrulanmasına veya arka planının oluşturulmasına yardımcı olur. Testin arkasındaki temel fikir, boş hipotezin doğru olması durumunda ne bekleneceğini belirlemek için gerçek veri değerlerini incelemektir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Ki Kare Bağımsızlık Testi İki yada daha çok grup arasında fark olup olmadığının testinde, İki değişken arasında bağ olup olmadığının testinde, Gruplar arası homojenlik testinde, Örneklemden elde edilen dağılımın istenen herhangi bir teorik dağılıma uyup uymadığının testinde (uyum iyiliği testi) kullanılır.

Sonuç olarak, yukarıda anlatıldığı üzere ölçümsel olmayan iki kategorik değişken arasında anlamlı ilişkinin arandığı, normal dağılım göstermeyen bağımsız nitel verilerimizin analizinde kullanılabilecek en doğru yöntem Ki-Kare analiz yöntemidir (Erbil, 2014).

Ki Kare analizinin sonucunda ilgili değişkenler ve çıktılarla ilgili bilgilerin arasında istatistiksel olarak ilişkinin olup olmadığı yorumlanacaktır. Ki kare testi ile ilgili daha detaylı bilgi Bölüm 4.3.1’de verilmiştir.

4.2 Verilerin Toplanması

Türk inşaat sektöründeki proje paydaşları arasında oluşabilecek uyuşmazlıkların çözümlenmesinde kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik ve tercih edilirlik düzeyinin belirlenmesi amacını taşıyan bu tez kapsamında Ki-Kare analizinin gerçekleştirilmesi için ilk aşama veri toplama aşamasıdır. Bu nedenle öncelikle EK-A’da sunulan bir anket formu hazırlanmıştır. Bu anket kapsamında katılımcılara kapalı uçlu ve açık uçlu olmak üzere toplam 24 adet soru yöneltilmektedir.

Anket, giriş ve devamındaki 4 ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında katılımcılara konu hakkında kısa bir özet bilgi verilmiştir. Bölüm 1’de, anketi dolduran kişi profilinin, mesleki bilgi ve deneyim düzeylerinin işlendiği; Bölüm 2’de katılımcının çalıştığı firma profiline dair firma ile ilgili bilgilerin girildiği kısımlar bulunmaktadır. Bölüm 3’de katılımcının refere ettiği proje künyesi ile ilgili bilgilerin girildiği kısımlar yer almaktadır. Bölüm 4 anket sorularının bulunduğu alandır. Bu bölümde bulunan ilk 18 soru kapalı uçlu sorulardan (seçmeli), son 6 soru ise açık uçlu (yorumların yazıldığı) sorulardan olmak üzere toplamda 24 adet soru sorulmuştur. Anket kapsamında 9’lu Likert ölçeği kullanılmıştır. Benzer yaklaşım Chileshe ve Kikwasi (2014) ve Ikediashi, vd., (2012) tarafından da benimsenmiştir. Likert ölçeği ile ilgili sözel ifadeler aşağıdaki Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1 9’lu Likert ölçeği sözel karşılıkları

	Bilgi Düzeyi	Başarı/Memnuniyet Düzeyi	Sıklık Düzeyi	Katılma Düzeyi
1	Kesinlikle bilgin yok	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Kesinlikle hiç	Kesinlikle katılmıyorum
2	Çok bilgin yok	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Çok sık değil (Nadiren)	Çoğunlukla katılmıyorum
3	Orta seviyede bilgin yok	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Seyrek	Katılmıyorum
4	Neredeyse bilgin yok	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Ara ara	Kısmen katılmıyorum
5	Ne bilgin var/Ne bilgin yok	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Ne var/Ne yok	Ne katılıyorum/ Ne katılmıyorum
6	Çok az bilgin var	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Bazen	Kısmen katılıyorum
7	Orta seviyede bilgin var	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Orta sıklıkta	Katılıyorum
8	Çok bilgin var	Çok başarılı/ Çok memnunum	Çok sık	Çoğunlukla katılıyorum
9	Kesinlikle bilgin var	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Kesinlikle sürekli	Kesinlikle katılıyorum

1-5 numaralar arasındaki sorular katılımcının ADR’ye dair profesyonel görüşleri ile ilgili bilgileri, 6-18 numaralar arasındaki sorular ise firma bazında ADR bilgilerini ölçmek için sorulmuş sorulardır. Kapalı uçlu 18 sorunun 4 tanesi çoktan seçmeli, 14 tanesi likert ölçekli cevaplama seçeneklerinden oluşmaktadır. Çoktan seçmeli cevaplı 4 soru ve açık uçlu 6 soru olmak üzere toplamda 10 sorudan gelecek cevaplar SPSS üzerinden veri analizine girilmeden araştırmaya dair genel yorumlamanın yapıldığı tez bölümünde kullanılmak üzere değerlendirmek için sorulmuştur. Diğer likert ölçekli 14 soru ise uyumsuzluk çözüm yöntemi ile ilgili bilgi düzeyi, bu yöntemler ile ilgili başarı/memnuniyet düzeyi, bu yöntemleri tercih etme/kullanma sıklıkları ve belirli hususlar hakkında konuya katılma düzeyini ölçmek için sorulmuştur. Bu Likert ölçekli 14 soru ve anketin ilk üç bölümünde yer alan katılımcı/firma/proje bilgilerine dair verilerin elde edildiği demografik sorular SPSS üzerinden veri analizine tabi tutulmuştur.

Anket formunun oluşturulmasının akabinde, soruların anlaşılabilirlik düzeyinin test edilmesi için 3 adet inşaat sektörü profesyoneli ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Anlaşılabilirliği zayıf görülen birkaç soru revize edilmiştir.

Pilot çalışması sonucunda anket sorularında yapılan iyileştirmelerle son haline getirilen anket formu, 300 adet inşaat firması ile aralarında meslek odaları, Arabuluculuk ve Tahkim merkezleri gibi kurumlar olmak üzere toplam 2469 adet sektör profesyoneline gönderilmiştir. Anket formlarının gönderim esnasında Türkiye'nin hemen hemen her şehrinde yer alan firmalar, mühendislik/mimarlık vb odaları, kurumlar, inşaat sektörü profesyonelleri ve bazı inşaat sektörü dergilerine de paylaşım yapılarak çeşitlilik oluşturulmaya çalışılmıştır. Yine ENR250-ENR500 sıralamalarına giren Türk inşaat firmaları yöneticileri, sözleşme departmanlarında görev alan sektör profesyonellerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak, bu sektör profesyonelleri arasında toplan 60'ından geri dönüş olmuştur.

Literatürde yapılan araştırmada, Ki-Kare analizi kullanılarak hazırlanan çalışmalarda örneklem büyüklükleri hakkında şu bilgilere erişilmiştir;

- Marale vd (2017) tarafından gerçekleştirilen inşaat sektöründe uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesine dair çalışmada Ki-Kare analizi yönteminin kullanılmış olup, örneklem büyüklüğü 67 olarak verilmiştir.
- Amerikadaki alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin seçim kriterleri üzerine gerçekleştirilen çalışmada Andrew (1999) Ki-Kare analizi kullanmış olup, örneklem büyüklüğünü 54 vakıa üzerinde 123 anket katılımcısı olarak vermiştir. Andrew (1999), ayrıca çalışmasında şu bilgiye yer vermiştir: “Ki-kare testi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel yöntemidir. Ancak, vaka sayısının düşük olduğu veya veri dağılımının dengesiz olduğu durumlarda testin güvenilirliği azalabilir. Bu tür durumlarda Fisher's Exact Testi, Ki-kare testinin yerini alarak daha güvenilir sonuçlar sağlayabilir. Fisher's Exact Testi, özellikle küçük örneklem veya nadir olaylarla ilgili çalışmalarda tercih edilen ve bu tür durumlarda daha doğru sonuçlar elde etmeye yardımcı olan bir istatistiksel test yöntemidir” (Andrew, 1999).
- Alam ve Chaity (2024), Endüstriye Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Değerlendirmesi üzerine yayınladıkları makalede, 5'li Likert ölçek

kullanarak elde ettikleri verilerin analizinde, Ki-Kare analizi yöntemini kullandıklarını belirtmiş olup örneklem büyüklüklerini 30 firma olarak vermişlerdir.

- Moore ve McCabe (2006) sosyal bilimlerde 30'un altındaki örneklem büyüklüklerinin güvenilir sonuçlar vermeyebileceğini vurgulamaktadır.

Bu bilgilerden hareketle, çalışma kapsamında elde edilen 60 katılımcı verisinin analiz için uygun olduğu görülmektedir. Veri toplanan katılımcılara ait demografi bilgileri ise aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 4.2 Anket katılımcılarının meslekleri ve mesleki deneyimleri (yıl)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İnşaat Mühendisi	39	65,0	65,0	65,0
	İnşaat Yüksek Mühendisi	3	5,0	5,0	70,0
	Mimar	5	8,3	8,3	78,3
	Makine Mühendisi	4	6,7	6,7	85,0
	Harita Mühendisi	1	1,7	1,7	86,7
	Jeoloji Mühendisi	1	1,7	1,7	88,3
	Şehir ve Bölge Plancısı	1	1,7	1,7	90,0
	İnşaat Teknikeri	3	5,0	5,0	95,0
	Yönetici	3	5,0	5,0	100,0
	Total	60	100,0	100,0	

MESLEKİ DENEYİM (YIL)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-5yıl	5	8,3	8,3	8,3
	6-10yıl	10	16,7	16,7	25,0
	11-15yıl	14	23,3	23,3	48,3
	16-20yıl	15	25,0	25,0	73,3
	20yıldan fazla	16	26,7	26,7	100,0

Katılımcıların % 70'i inşaat ve inşaat yüksek mühendisi, % 8,3'ü mimar, % 6,7'si makine mühendisidir. Kalan % 15'lik dilimdeki katılımcılar yine inşaat sektöründe yer alan diğer meslek gruplarındandır. Bu katılımcıların % 26,7'si meslekte 20yıldan fazla deneyimi olan profesyonellerdir. % 48,3'ünün mesleki deneyimi 10yıl ila 20yıl arasındadır. % 16,7'si 6 ila 10yıl arasında tecrübeye sahiptir. Geri kalanlar ise (% 8,3) 1 ila 5 yıl arasında tecrübesi olan sektör çalışanlarıdır.

Tablo 4.3 Anket katılımcılarının sözleşme deneyim seviyeleri (yıl)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hiç yok	10	16,7	16,7	16,7
	1-5yıl	17	28,3	28,3	45,0
	6-10yıl	13	21,7	21,7	66,7
	11-15yıl	6	10,0	10,0	76,7
	16-20yıl	6	10,0	10,0	86,7
	20yıldan fazla	8	13,3	13,3	100,0
	Total	60	100,0	100,0	

Anket katılımcılarının % 13,3'ü sözleşme deneyimi hususunda 20yıldan fazla tecrübeye sahiptir. % 20'si 11ila20yıl arasında, % 21,7'si 6ila10yıl arasında sözleşme deneyimine sahiptir. Kalan % 28,3'ün sözleşme deneyim yılı 1ila5yıl arasında değişmektedir.

Tablo 4.4 Anket katılımcılarının çalıştıkları firmanın ölçeği (yıllık ciro)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	100 Milyon TL ve altı	15	25,0	25,0	25,0
	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	10	16,7	16,7	41,7
	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	5	8,3	8,3	50,0
	1 Milyar TL ve üzeri	30	50,0	50,0	100,0
	Total	60	100,0	100,0	

Not: 100milyonTL altı küçük ölçekli, 100-500milyonTL arası orta ölçekli, 500milyonTL üzeri büyük ölçekli firma olarak sektörde kabul edilmektedir.

Ankete katılım gösteren profesyonellerin çalıştığı firmaların % 58,3'ünün yıllık cirosu 500milyonTL üzerinde olup büyük ölçekli firmalar bazındadır. % 16,7'si yıllık cirosu 100milyonTL ile 500milyonTL arasında olup orta ölçekli şirket grubundadır, % 25'inin ise yıllık cirosu 100milyonTL nin altında olup küçük ölçekli firmalardan oluşmaktadır.

Tablo 4.5 Katılımcıların çalıştığı firmalarının Türkiye müteahhitler birliği üyeliği

	N	%
Evet, üyesidir	24	40,0%
Hayır, üyesi değildir	36	60,0%

Firmaların % 40'ı Türkiye Mütcahhitler Birliği üyesidir, % 60'ı ise birlik üyesi değildir.

Tablo 4.6 Anket katılımcılarının çalıştıkları firma faaliyet alanı ve yurt içi & yurt dışı deneyim seviyeleri (yıl)

FAALİYET ALANI					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yurt içi	23	38.3	38.3	38.3
	Yurt dışı	7	11.7	11.7	50.0
	Yurt içi & Yurt dışı	30	50.0	50.0	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

FİRMA YURT İÇİ DENEYİMİ (YIL)					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-5yıl	6	10,0	10,0	10,0
	6-10yıl	9	15,0	15,0	25,0
	11-15yıl	6	10,0	10,0	35,0
	16-20yıl	8	13,3	13,3	48,3
	20yıldan fazla	31	51,7	51,7	100,0
	Total	60	100,0	100,0	

FİRMA YURT DIŞI DENEYİMİ (YIL)					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hiç yok	18	30,0	30,0	30,0
	1-5yıl	4	6,7	6,7	36,7
	6-10yıl	4	6,7	6,7	43,3
	11-15yıl	5	8,3	8,3	51,7
	16-20yıl	8	13,3	13,3	65,0
	20yıldan fazla	21	35,0	35,0	100,0
	Total	60	100,0	100,0	

Firmaların % 38,33'ü sadece yurt içinde faaliyet gösterirken, % 11,67'si sadece yurt dışında faaliyetlerine devam etmektedir. Firmaların % 50'si ise hem yurt içinde hem de yurt dışında faal durumdadır. Katılımcıların çalıştıkları firmaların % 65'inin 16 yıl ve üzeri yurt içi deneyimi mevcuttur. % 10'nun ise yurt içi tecrübesi bulunmuyor. Yine bu firmaların % 48,3'nün 16 yıl ve üzeri yurt dışı tecrübeleri varken, % 30'nun ise hiç yurt dışı tecrübesi bulunmamaktadır.

Tablo 4.7 Proje konumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yurt içi	38	63.3	63.3	63.3
	Yurt dışı	22	36.7	36.7	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

Ankete katılan sektör profesyonellerinin çalışmakta olduğu projelerin % 63,33'ü yurt içinde, % 36,67'si yurt dışında yer almaktadır.

Tablo 4.8 Proje keşif bedeli ve ödeme şekline göre sözleşme tipi**PROJE KEŞİF BEDELİ (TL)**

	N	%
1milyonTL-50MilyonTL	12	20,0%
51milyonTL-100milyonTL	8	13,3%
101milyonTL-500milyonTL	6	10,0%
501milyonTL-1milyarTL	8	13,3%
1,1milyarTL-5milyarTL	11	18,3%
5,1milyarTL-15milyarTL	6	10,0%
15,1milyarTL-50milyarTL	7	11,7%
50,1milyarTL-100milyarTL	1	1,7%
100milyarTL üzeri	1	1,7%

**ÖDEME ŞEKLİNE GÖRE
SÖZLEŞME TİPİ**

	N	%
Anahtar teslimi	20	33,3%
Birim fiyat	36	60,0%
Maliyet + Kar	4	6,7%

Projelerin keşif bedeli üzerinden sıralaması şu şekildedir; % 1,67'si 100 milyar TL ve üzerinde keşif bedeline sahip, % 1,67'si 50milyarTL ile 100milyarTL arasında keşif bedelli, % 11,67'si 15milyarTL ile 50milyarTL arasında, % 28,33'ü 1milyar TL ile 15milyarTL arasında keşif bedelli, % 56,66'sı ise 1milyarTL nin altında keşif bedeline sahip projelerdir. % 60 gibi büyük bir çoğunluğu birim fiyat üzerinden yapılan anlaşmaları içermektedir. % 33,3'lük kesimde anahtar teslimi, % 6,7'lik kesimde maliyet+kar üzerinden anlaşma yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.9 Sözleşme tipi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Standart dışı sözleşme	17	28.3	28.3	28.3
	Standart sözleşme (KİK-FIDIC vb)	43	71.7	71.7	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

Anket katılımcılarının dahil olduğu bu projelerin sözleşme tipleri incelendiğinde % 71,67'sinin standart sözleşme tipi kullandıkları, % 28,33'ünün standart dışı sözleşme kullandıkları görülmüştür.

Tablo 4.10 Firmanın projedeki konumu (işveren/yüklenici)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İşveren	13	21.7	21.7	21.7
	Yüklenici	47	78.3	78.3	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

Firmaların % 21,67'si bu projelerde işveren konumunda, % 78,33'ü yüklenici konumundadır.

Tablo 4.11 Projenin tipi ve tamamlanma süresi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Konut Yapısı	7	11.7	11.7	11.7
	Konut + Ticari Yapı	6	10.0	10.0	21.7
	Ticari Yapı	10	16.7	16.7	38.3
	Kurumsal Yapı	13	21.7	21.7	60.0
	Endüstriyel Yapı	9	15.0	15.0	75.0
	Ağır Mühendislik Yapılar	9	15.0	15.0	90.0
	Altyapı Mühendislik Yapıları	6	10.0	10.0	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 yıldan az veya 1 yıl	10	16.7	16.7	16.7
	1-2 yıl arası veya 2 yıl	20	33.3	33.3	50.0
	2-3 yıl arası veya 3 yıl	8	13.3	13.3	63.3
	3 yıldan fazla	22	36.7	36.7	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

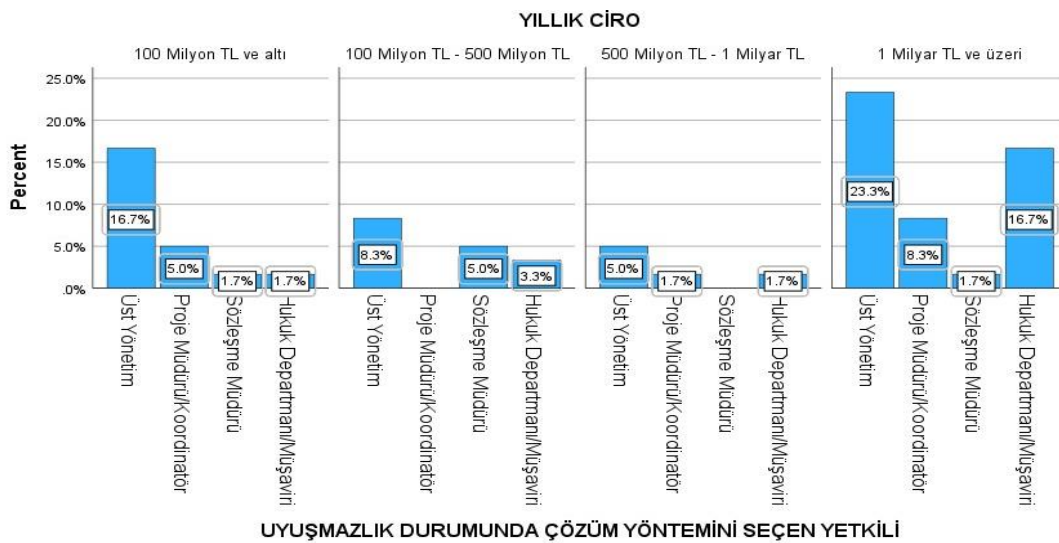
Projelerin % 15'i endüstriyel yapılardan, % 15'i ağır mühendislik yapılarından, %10'u altyapı mühendislik yapılarından oluşmakta olup geri kalan % 60'luk bölüm üst yapı işlerini içermektedir. Projelerin % 50'si 2yıldan fazla proje tamamlanma süresine sahiptir, % 33,33'ü 1-2yıl arası tamamlanma süresine sahipken, % 16,67'si 1 yıldan az sürmektedir.

Tablo 4.12 Uyuşmazlık durumunda çözüm yöntemini seçen yetkili

	N	%
Üst Yönetim	32	53,3%
Proje Müdürü/Koordinatör	9	15,0%
Sözleşme Müdürü	5	8,3%
Hukuk Departmanı/Müşaviri	14	23,3%

Profesyonellerin verdiği bilgilere göre uyuşmazlık durumunda çözüm yöntemini seçen yetkililerin % 53,33'ü firmanın üst yöneticileridir. (Firma sahibi, CEO, icra kurulu başkanı vb). % 23,33'ünü ise firmanın hukuk müşavirleri oluşturmaktadır. % 15'lik dilimde proje müdürleri/koordinatörleri, %8.33lük dilimde ise sözleşme müdürleri yöntem seçimine karar vermektedir.

Tablo 4.13 Uyuşmazlık durumunda çözüm yöntemini seçen yetkili verilerinin firma büyüklüğü (yıllık ciro) bazında dağılımı;

Tabloda görüldüğü üzere 100 milyon TL altı küçük ölçekli firmalar ile 1milyar TL üzeri firmalarda uyuşmazlık yöntemi seçimi büyük çoğunlukla firma üst

yöneticileri tarafından yapılmaktadır. 1milyarTL üzeri firmalarda hukuk departmanlarının etkisi 100 milyon TL altı firmalara göre çok daha yüksektir.

4.3 Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında anketten elde edilecek sonuçların nitel yani kategorik değişkenler olması nedeniyle likert ölçeklerin sonuçlarından elde edilen veriler yorumlandıktan sonra kategorik veri çözümlemesi analizleri, yani Ki Kare analizi yapılmıştır. Tez çalışması kapsamında Ki- Kare analizi elde edilmek istenen sonuçlar şu şekilde sıralabilir:

- Her bir ADR yöntemi bazında Türk inşaat sektöründe yer alan firmalarda görev alan profesyonellerin ADR hakkında bilgi seviyesinin belirlenmesi,
- Her bir ADR yöntemi bazında Türk inşaat sektöründe yer alan firmalarda görev alan profesyonellerin ADR hakkında kullanım/tercih ve memnuniyet seviyesinin belirlenmesi,
- Farklı firma ölçeğinde görev alan profesyonellerden gelen cevapların karşılaştırılarak firma ölçeği bazında her bir ADR yönteminin bilinirlik ve kullanım düzeylerinin belirlenmesi,
- Firma, sektör profesyonelleri ve proje bilgileri ile bilinirlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı,
- Yurtiçi/Yurtdışı bazında projede görev alan profesyonellerin ADR hakkında bilgi/farkındalık seviyesindeki değişim olup olmadığının tespit edilmesi,
- İşveren ve yüklenici bazında ADR tercih etme yoğunluğu,
- Firmada sözleşme/uyuşmazlık deneyimi olan kişilerin bu deneyim seviyesi ile o firmanın ADR kullanım seviyesi arasında ilişki varlığının belirlenmesi.

İstatistiksel analiz teknikleri kapsamında tanımlayıcı veri grafik analizleri, frekans analizleri, çapraz Tablo analizleri ile Ki-Kare bağımsızlık testleri uygulanacaktır.

4.3.1 Ki-Kare Testi (Chi-Square Test)

Analizler için kategorik değişkenler ve ölçek skorları çapraz tablonun özelliğine uygun olan ki-kare analiziyle incelenmiş ve yorumlanmıştır. Ki Kare testi iki kategorik değişken arasında ilişki olup olmadığının hesaplanmasında kullanılır. Ki-kare testi, bir veya daha fazla kategoride beklenen ile görülen arasındaki farkları belirlemenin istatistiksel bir yolu olup Ki-kare testi, likert ölçekli kategorik verileri

incelemek için kullanılan bir testtir (Cevahir, 2020). Ki Kare testi, Gözlenen ve Beklenen frekanslar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı temeline dayanır.

Ki-Kare testi,

1. İki değişken arasında bağ olup olmadığının testinde,
2. Gruplar arası homojenlik testinde,
3. Örneklemiden elde edilen dağılımın istenen herhangi bir teorik dağılıma uyup uymadığının testinde kullanılır.

Bu test, niteliksel (kesikli-kategorik) olarak tanımlanan değişkenlerde kullanılır.

Ki-kare test istatistik formülü;

$$\chi^2 = \sum \frac{(G-B)^2}{B} \quad (4.1)$$

G: Gözlenen değer, B: Beklenen değer

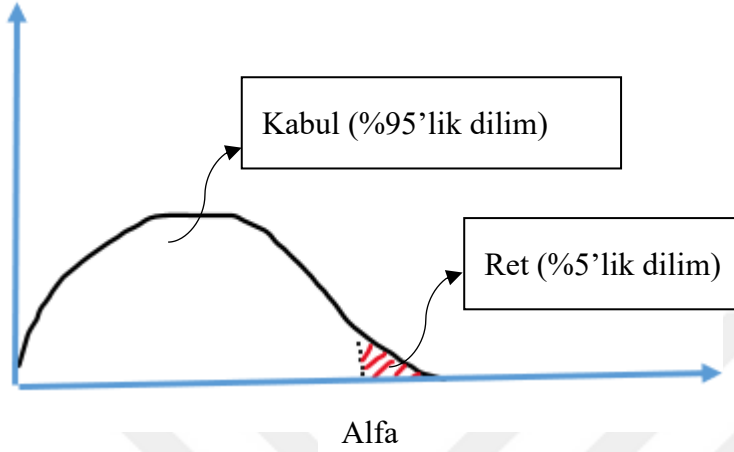
Ki-Kare hesaplaması yapıldıktan sonra P (probability) olasılık değeri üzerinden iki kategorik değişken arasında bir ilişki var mı yok mu yorumlaması yapılır. P olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani %5'tir (Ikediashi ve Oтали, 2018; Cevahir, 2020)

Serbestlik Derecesi = (sıra-1)x(sütun-1) formülü ile hesaplanır. Sıra ve sütun sayıları çapraz tablomuzdaki değişken sayılarıdır. Olasılık değeri ile serbestlik derecesi kesişimi olan alfa, Ki-Kare anlamlılık değeri Ki-Kare tablosundan elde edilir. Elde edilen Ki-Kare anlamlılık değeri hipotezin reddedilme sınırı belirler.

Tablo 4.14 Ki-Kare tablosu

df	0.995	0.990	0.975	0.95	0.9	0.75	0.5	0.25	0.1	0.05	0.025	0.01	0.005	0.001
1	0.000039	0.000157	0.000982	0.00393	0.0158	0.102	0.455	1.323	2.706	3.841	5.024	6.635	7.879	10.828
2	0.010	0.020	0.051	0.103	0.211	0.575	1.386	2.773	4.605	5.991	7.378	9.210	10.597	13.816
3	0.072	0.115	0.216	0.352	0.584	1.213	2.366	4.108	6.251	7.815	9.348	11.345	12.838	16.266
4	0.207	0.297	0.484	0.711	1.064	1.923	3.357	5.385	7.779	9.488	11.143	13.277	14.860	18.467
5	0.412	0.554	0.831	1.145	1.610	2.675	4.351	6.626	9.236	11.070	12.833	15.086	16.750	20.515
6	0.676	0.872	1.237	1.635	2.204	3.455	5.348	7.841	10.645	12.592	14.449	16.812	18.548	22.458
7	0.989	1.239	1.690	2.167	2.833	4.255	6.346	9.037	12.017	14.067	16.013	18.475	20.278	24.322
8	1.344	1.646	2.180	2.733	3.490	5.071	7.344	10.219	13.362	15.507	17.535	20.090	21.955	26.124
9	1.735	2.088	2.700	3.325	4.168	5.899	8.343	11.389	14.684	16.919	19.023	21.666	23.589	27.877
10	2.156	2.558	3.247	3.940	4.865	6.737	9.342	12.549	15.987	18.307	20.483	23.209	25.188	29.588
11	2.603	3.053	3.816	4.575	5.578	7.584	10.341	13.701	17.275	19.675	21.920	24.725	26.757	31.264
12	3.074	3.571	4.404	5.226	6.304	8.438	11.340	14.845	18.549	21.026	23.337	26.217	28.300	32.909
13	3.565	4.107	5.009	5.892	7.042	9.299	12.340	15.984	19.812	22.362	24.736	27.688	29.819	34.528
14	4.075	4.660	5.629	6.571	7.790	10.165	13.339	17.117	21.064	23.685	26.119	29.141	31.319	36.123
15	4.601	5.229	6.262	7.261	8.547	11.037	14.339	18.245	22.307	24.996	27.488	30.578	32.801	37.697
16	5.142	5.812	6.908	7.962	9.312	11.912	15.338	19.369	23.542	26.296	28.845	32.000	34.267	39.252
17	5.697	6.408	7.564	8.672	10.085	12.792	16.338	20.489	24.769	27.587	30.191	33.409	35.718	40.790
18	6.265	7.015	8.231	9.390	10.865	13.675	17.338	21.605	25.989	28.869	31.526	34.805	37.156	42.312
19	6.844	7.633	8.907	10.117	11.651	14.562	18.338	22.718	27.204	30.144	32.852	36.191	38.582	43.820
20	7.434	8.260	9.591	10.851	12.443	15.452	19.337	23.828	28.412	31.410	34.170	37.566	39.997	45.315
21	8.034	8.897	10.283	11.591	13.240	16.344	20.337	24.935	29.615	32.671	35.479	38.932	41.401	46.797
22	8.643	9.542	10.982	12.338	14.041	17.240	21.337	26.039	30.813	33.924	36.781	40.289	42.796	48.268
23	9.260	10.196	11.689	13.091	14.848	18.137	22.337	27.141	32.007	35.172	38.076	41.638	44.181	49.728
24	9.886	10.856	12.401	13.848	15.659	19.037	23.337	28.241	33.196	36.415	39.364	42.980	45.559	51.179
25	10.520	11.524	13.120	14.611	16.473	19.939	24.337	29.339	34.382	37.652	40.646	44.314	46.928	52.620
26	11.160	12.198	13.844	15.379	17.292	20.843	25.336	30.435	35.563	38.885	41.923	45.642	48.290	54.052
27	11.808	12.879	14.573	16.151	18.114	21.749	26.336	31.528	36.741	40.113	43.195	46.963	49.645	55.476
28	12.461	13.565	15.308	16.928	18.939	22.657	27.336	32.620	37.916	41.337	44.461	48.278	50.993	56.892
29	13.121	14.256	16.047	17.708	19.768	23.567	28.336	33.711	39.087	42.557	45.722	49.588	52.336	58.301
30	13.787	14.953	16.791	18.493	20.599	24.478	29.336	34.800	40.256	43.773	46.979	50.892	53.672	59.703
40	20.707	22.164	24.433	26.509	29.051	33.660	39.335	45.616	51.805	55.758	59.342	63.691	66.766	73.402
50	27.991	29.707	32.357	34.764	37.689	42.942	49.335	56.334	63.167	67.505	71.420	76.154	79.490	86.661
60	35.534	37.485	40.482	43.188	46.459	52.294	59.335	66.981	74.397	79.082	83.298	88.379	91.952	99.607
70	43.275	45.442	48.758	51.739	55.329	61.698	69.334	77.577	85.527	90.531	95.023	100.425	104.215	112.317
80	51.172	53.540	57.153	60.391	64.278	71.145	79.334	88.130	96.578	101.879	106.629	112.329	116.321	124.839
90	59.196	61.754	65.647	69.126	73.291	80.625	89.334	98.650	107.565	113.145	118.136	124.116	128.299	137.208
100	67.328	70.065	74.222	77.929	82.358	90.133	99.334	109.141	118.498	124.342	129.561	135.807	140.169	149.449

Burada solda df adı altında yer alan rakamlar serbestlik derecesini (degree of freedom) tanımlar. Tablo üst kısmındaki 0 ile 1 arasındaki değerler ise P olasılık değerini gösterir. İkisinin kesişiminde okunan sayılar Alfa değeri veya Ci-Square Value denilen Ki-Kare anlamlılık değeridir.

Şekil.4.1 Ki-Kare örnek dağılım

Şekil 4.1’de örnek bir Ki-Kare dağılımı gösterilmektedir. Bu alan hipotezin kabul edildiği ve kabul edilmediği Alfa anlamlılık değeri ile birbirinden ayrılır.

- **Ki Kare Hipotezleri**

H0: Değişkenler birbirinden bağımsızdır. (Değişkenler arasında ilişki yoktur.)

H1: Değişkenler birbirinden bağımsız değildir. (Değişkenler arasında ilişki vardır.)

(Ikediashi ve Oтали, 2018; Cevahir, 2020)

Yani H0 hipotezi yokluk hipotezidir. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtir.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Bu Ki-Kare dağılımının %95lik büyük diliminde hipotezin kabul edildiği anlamı yorumlanır ki bu da değerlendirilen iki kategorik değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur demektir. %5lik küçük dilimde hipotezin kabul reddedildiği anlamı yorumlanır ki bu da değerlendirilen iki kategorik değişken arasında anlamlı bir ilişki vardır demektir.

$p > 0,05$ ise H_0 hipotez kabul edilir (Değişkenler arasında ilişki yoktur.)

$p < 0,05$ ise H_0 hipotez ret edilir (Değişkenler arasında ilişki vardır denir.) (Cevahir, 2020).

Yani Hipotez $p > 0,05$ 'in tüm değerleri için kabul edilirken, $p < 0,05$ 'in tüm değerleri için reddedilir (Ikediashi ve Oтали, 2018).

- **Ki Kare testinde varsayımlar**

Gruplar birbirinden bağımsız olmalıdır, Karşılaştırılan her iki değişken de kategoriktir,

2x2, 2x3, 3x3, 3x4 vb. şekilde çapraz Tabloların üzerinden kategorik değişkenlerin beklenen ve gözlenen değerleri karşılaştırılır.

- **Eğer 2x2 Tablolar kullanılıyorsa**

1- Gözenek oranı dediğimiz 5'ten küçük beklenen değer sayısının toplam beklenen değer sayısına oranı, %20'nin altında ise;

- Beklenen en küçük değer ≥ 25 ise Pearson Ki-Kare,
- $5 < \text{Beklenen en küçük değer} < 25$ ise Yates ki-kare testi (Continuity Correction),
- Beklenen en küçük değer < 5 Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) uygulanır.

2- Gözenek oranı dediğimiz 5'ten küçük beklenen değer sayısının toplam beklenen değer sayısına oranı, %20'nin üstünde ise;

- Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) uygulanır (Geniş, 2021).

- **Eğer 2x2 olmayan Tablolar (2x3, 3x4 gibi vb) kullanılıyorsa;**

1- Gözenek oranı dediğimiz 5'ten küçük beklenen değer sayısının toplam beklenen değer sayısına oranı, % 20'nin altında ise; Pearson Ki-Kare uygulanır.

2- Gözenek oranı dediğimiz 5'ten küçük beklenen değer sayısının toplam beklenen değer sayısına oranı, % 20'nin üstünde ise; Gruplar birleştirilerek çapraz tablodaki satır/sütun sayısı azaltılır veya Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) uygulanır (Geniş, 2021).

- **Etki Büyüklüğü**

Ki Kare testi bize kategorik iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını verir, fakat eğer ilişki var ise bu bağın/ilişkinin büyüklüğüne dair bilgi veremez. Etki büyüklüğü bize etkinin önemi konusunda objektif bir ölçüm sağladığı için faydalıdır (Field, 2009). Etki büyüklüğü sonuç yorumlamaları sırasında dikkate alınması lazım olan bir değerdir. Sonuçların anlaşılabilirliğini artırmaktadır. (Büyüköztürk, 2010). Ki Kare Bağımsızlık Testi için etki büyüklüğü değerleri, Phi ve Cramer'in V Etki değerleridir. 2x2 Tablolar için Phi değeri etki büyüklüğü katsayısı ve 2x2 olmayan daha büyük Tablolarda ise Cramer's V etki büyüklüğü değeri dikkate alınır. Phi değeri -1 ile +1 arasında, Cramer'in V ise 0 ile 1 arasında değer alır. Her ikisinde de 0'a yakınlık çok zayıf bir ilişkiyi, 1'e yakınlık ise çok güçlü bir ilişkiyi/etkiyi ifade eder (Cevahir, 2020).

Tablo 4.15 Etki katsayısı etki değeri ve yorumu

Etki katsayısı	Etki değeri ve yorumu		
	Küçük	Orta	Büyük (Large)
Phi	0.10 – < 0.30	0.30 – < 0.50	≥ 0.50
Cramer's V, k = 2*	0.10 – < 0.30	0.30 – < 0.50	≥ 0.50
Cramer's V, k = 3*	0.07 – < 0.20	0.20 – < 0.35	≥ 0.35
Cramer's V, k = 4*	0.06 – < 0.17	0.17 – < 0.29	≥ 0.29

* k: satır veya sütunlardaki min. kategori sayısını ifade eder (Cevahir, 2020)

4.3.2 Analiz Aracı

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi Sosyal Bilimler İstatistik Paketi (SPSS) adını taşıyan ve verilerin analizine olanak sağlayan bir bilgisayar programı ile gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri, Sağlık ve Fen Bilimleri alanlarında istatistiksel analiz için kullanılmaktadır. 1968 tarihinde istatistiksel analiz için piyasada ilk sürümü kullanılmaya başlanmıştır. Çizelge, grafik ya da Tablo şeklinde oluşturabilen özellikle de nitel ve nicel verileri özetleyebilen bir sistemi vardır. Verilerin mantıksal bir formatta olması da harcanan sürecin kısılması, anlaşılabilir elde edilmesi açısından önemlidir.

SPSS te veriler 3 çeşit ölçek türünde atanır. Ölçme seviyesi (ölçek türü), birey ya da nesnelerin ölçülen özelliklerine ilişkin elde edilen ölçme sonuçlarının matematiksel nitelikleridir. Değişkenler ölçme seviyesine göre aralık (interval), sınıflama (nominal), sıralama (ordinal) ve oransal (ratio) ölçekleme olmak üzere

dört gruba ayrılır. SPSS te, oransal ve aralık ölçme seviyeleri Ölçek (scale) adı altında birleştirilerek kategorik değişkenlerde 3 şekilde ölçme seviyesi tanımlanır.

1. sıralama (nominal): Her bir gözleme bir sayı atanır ancak bu sayıların bu gözlemlerin birbirleri ile bir ilişkileri yoktur. Bir sıralamaya bağlı değildir. Kadın-Erkek örneği gibi.
2. sıralama (ordinal): Bazen kategorikte olsa verilerimizde sıralama olabilir. Bu da ordinal dir. Örneğin yaş grupları gibi.
3. sıralama ise ölçek (scale) dir. Sayısal değerleri ifade eder.

Veri analizi sürecinde, 9’lu Likert tipi ölçekle katılımcılardan elde edilen verilerin her biri için bir madde puanı atanır (örneğin 1=Katılıyorum) ve SPSS te veri girişinde “scale” ölçeği ile atanarak analizi yapılır (Cevahir, 2020; Yıldırım ve Şimşek, 1999).

4.4 Analiz Bulguları

SPSS analizlerinden 3 çeşit bulgu elde edilmiş olup bölüm kapsamında ele alınacak analiz bulguları aşağıda sunulmaktadır;

1. Normallik testi bulguları
2. Ki-Kare testi bulguları
3. Alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerinin Türk inşaat sektöründeki bilinirliği, tercih ve memnuniyet seviyeleri ile ilgili yüzdesel dağılım bulguları

4.4.1 Normallik Testi Bulguları

Verilerin dağılımı; normal dağılımsa parametrik testler, normal dağılım değilse parametrik olmayan (non-parametrik) testler uygulanır (Yıldırım ve Şimşek, 1999; (11)).

Parametrik testler örneklemin alındığı evren hakkında varsayımlar yapar. Örneklemin de bu varsayımları göstermesini bekler. Bu varsayımların sağlanması durumunda parametrik testler uygulanabilir. Parametrik testler, değişkenin aralık ya da oran düzeyinde ölçüldüğü ve bu ölçüm verilerinin normal dağılım sergilediği durumlarda kullanılır. Non-Parametrik testler, parametrik testler gibi katı gerekliliklere sahip değildir, evrenle ilgili varsayımlarda bulunmaz. Non-Parametrik testler sınıflama ve sıralama ölçeklerinden elde ettiğimiz veriler için idealdir.

Örnekleme sayısının az olduğu ya da verilerinizin parametrik testlerin varsayımlarını yerine getirmediği durumlarda parametrik olmayan testler kullanılır (Cevahir, 2020; (11)).

Yukarıda anlatıldığı üzere normal dağılım kontrolü için verilerimiz SPSS te normallik testine tabi tutulmuş olup sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.16 Normallik testi bulguları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
TARAFSIZ ÖN DEĞERLENDİRME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESESİ	,171	57	<,001	,869	57	<,001
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9) (TERS KODLAMA)	,151	57	,002	,894	57	<,001
"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	,157	57	,001	,924	57	,002
"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	,232	57	<,001	,835	57	<,001
Çalıştığım kurum tarafından uyuşmazlıklarla karşılaşılması durumunda Mahkeme ve Tahkim yöntemlerinden önce Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR), tercih edilmektedir	,176	57	<,001	,849	57	<,001

Tablo 4.16 Normallik testi bulguları (devamı)

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
ADR çalıştığım kurumda BİLİNİYOR ve bu nedenle sözleşmelerimizde sadece Mahkeme/Tahkim uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir (TERS KODLAMA)	,236	57	<,001	,837	57	<,001
ADR çalıştığım kurum tarafından BİLİNİYOR OLMASINA RAĞMEN sözleşmelerimizde uyuşmazlık durumunda Mahkeme/Tahkim gibi bağlayıcı kararların olduğu çözüm yolları belirtilmektedir	,200	57	<,001	,863	57	<,001
ADR çalıştığım kurumda BİLİNMEKTE ve bu nedenle sözleşmelerimizde HEM ADR HEMDE Mahkeme/Tahkim kullanımı uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir	,224	57	<,001	,841	57	<,001
Uyuşmazlık çözümünde İşveren daha resmi çözüm yöntemlerini tercih eder	,178	57	<,001	,864	57	<,001
Uyuşmazlık çözümünde Yüklenici daha çok, az maliyetli, hızlı çözüme kavuşmak ve ilişkileri zedelememek için ADR tercih eder	,205	57	<,001	,837	57	<,001
Uyuşmazlık çözümünde alternatif çözüm yöntemi seçimi, sözleşme tipine göre değişkenlik gösterir	,170	57	<,001	,884	57	<,001
MAHKEME HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,178	57	<,001	,878	57	<,001
TAHKİM HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,178	57	<,001	,913	57	<,001
UÇK HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,128	57	,020	,935	57	,005
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,162	57	<,001	,924	57	,001
ARABULUCULUK HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,169	57	<,001	,908	57	<,001
YÜKSEK FEN KURULU BAŞKANLIĞI HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,179	57	<,001	,894	57	<,001
MÜZAKERE HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,150	57	,003	,897	57	<,001
TARAFSIZ ÖN DEĞERLENDİRME HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,146	57	,004	,927	57	,002

Tablo 4.16 Normallik testi bulguları (devamı)

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
MAHKEME TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,168	57	<,001	,869	57	<,001
TAHKİM TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,169	57	<,001	,873	57	<,001
UÇK TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,186	57	<,001	,866	57	<,001
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,159	57	,001	,908	57	<,001
ARABULUCULUK TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,134	57	,012	,889	57	<,001
YÜKSEK FEN KURULU BAŞKANLIĞI TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,216	57	<,001	,797	57	<,001
MÜZAKERE TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,162	57	<,001	,891	57	<,001
UZLAŞTIRMA HAKKINDAKİ BİLGİ SEVİYENİZ	,142	57	,006	,909	57	<,001
UZLAŞTIRMA TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,173	57	<,001	,871	57	<,001
TARAFSIZ ÖN DEĞERLENDİRME TERCİH ETME/KULLANMA SIKLIĞI	,207	57	<,001	,862	57	<,001
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,199	57	<,001	,880	57	<,001
TAHKİM BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,204	57	<,001	,874	57	<,001
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,161	57	<,001	,868	57	<,001
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,143	57	,006	,903	57	<,001
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,137	57	,010	,889	57	<,001
YÜKSEK FEN KURULU BAŞKANLIĞI BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,198	57	<,001	,828	57	<,001
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,154	57	,002	,886	57	<,001
UZLAŞTIRMA BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	,146	57	,004	,881	57	<,001

4.4.2 Ki-Kare Testi Bulguları

4.4.2.1 ADR Bilinirliği ile ilgili Bulgular

- Firma Ölçeği Bazında ADR Bilinirliği

Tablo 4.17 Firma ölçeği bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

			YILLIK CİRO				
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	1	2	1	3	7
		Expected Count	1.8	1.2	.6	3.5	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	2	0	1	1	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Katılmıyorum	Count	2	0	1	3	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	0	1	0	1	2
		Expected Count	.5	.3	.2	1.0	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	2	2	0	5	9
		Expected Count	2.3	1.5	.8	4.5	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	1	1	0	3	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Katılıyorum	Count	1	1	0	5	7
		Expected Count	1.8	1.2	.6	3.5	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	1	2	0	4	7
		Expected Count	1.8	1.2	.6	3.5	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	5	1	2	5	13
		Expected Count	3.3	2.2	1.1	6.5	13.0
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	15.888 ^a	24	.892	.932		
Likelihood Ratio	19.088	24	.747	.933		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	15.915			.929		
Linear-by-Linear Association	.002 ^b	1	.961	.971	.487	.014
N of Valid Cases	60					

a. 35 cells (97.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. The standardized statistic is .048.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.515	.892	.932
	Cramer's V	.297	.892	.932
N of Valid Cases		60		

Firma ölçeği bazında alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerinin yeterince bilinmediği yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapılmıştır. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5' ten küçük

beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Yukarıda daha önce belirtildiği üzere, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı dediğimiz 5'ten küçük beklenen değer sayısının toplam beklenen değer sayısına oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.17'de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,929 olarak çıktığı görülmüştür. Bölüm 4.3.1'de anlatıldığı üzere;

Ki Kare Hipotezleri:

H0: Değişkenler birbirinden bağımsızdır. (Değişkenler arasında ilişki yoktur.)

H1: Değişkenler birbirinden bağımsız değildir. (Değişkenler arasında ilişki vardır.)
(Cevahir, 2020)

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'tür.

Bakınız: Tablo 4.14 Ki-Kare tablosu

Alpha Risk														
df	0.995	0.990	0.975	0.95	0.9	0.75	0.5	0.25	0.1	0.05	0.025	0.01	0.005	0.001
1	0.000039	0.000157	0.000982	0.00393	0.0158	0.102	0.455	1.323	2.706	3.841	5.024	6.635	7.879	10.828
2	0.010	0.020	0.051	0.103	0.211	0.575	1.386	2.773	4.605	5.991	7.378	9.210	10.597	13.816
3	0.072	0.115	0.216	0.352	0.584	1.213	2.366	4.108	6.251	7.815	9.348	11.345	12.838	16.266
4	0.207	0.297	0.484	0.711	1.064	1.923	3.357	5.385	7.779	9.488	11.143	13.277	14.860	18.467
5	0.412	0.554	0.831	1.145	1.610	2.675	4.351	6.626	9.236	11.070	12.833	15.086	16.750	20.515
6	0.676	0.872	1.237	1.635	2.204	3.455	5.348	7.841	10.645	12.592	14.449	16.812	18.548	22.458
7	0.989	1.239	1.690	2.167	2.833	4.255	6.346	9.037	12.017	14.067	16.013	18.475	20.278	24.322
8	1.344	1.646	2.180	2.733	3.490	5.071	7.344	10.219	13.362	15.507	17.535	20.090	21.955	26.124
9	1.735	2.088	2.700	3.325	4.168	5.899	8.343	11.389	14.684	16.919	19.023	21.666	23.589	27.877
10	2.156	2.558	3.247	3.940	4.865	6.737	9.342	12.549	15.987	18.307	20.483	23.209	25.188	29.588
11	2.603	3.053	3.816	4.575	5.578	7.584	10.341	13.701	17.275	19.675	21.920	24.725	26.757	31.264
12	3.074	3.571	4.404	5.226	6.304	8.438	11.340	14.845	18.549	21.026	23.337	26.217	28.300	32.909
13	3.565	4.107	5.009	5.892	7.042	9.299	12.340	15.984	19.812	22.362	24.736	27.688	29.819	34.528
14	4.075	4.660	5.629	6.571	7.790	10.165	13.339	17.117	21.064	23.685	26.119	29.141	31.319	36.123
15	4.601	5.229	6.262	7.261	8.547	11.037	14.339	18.245	22.307	24.996	27.488	30.578	32.801	37.697
16	5.142	5.812	6.908	7.962	9.312	11.912	15.338	19.369	23.542	26.296	28.845	32.000	34.267	39.252
17	5.697	6.408	7.564	8.672	10.085	12.792	16.338	20.489	24.769	27.587	30.191	33.409	35.718	40.790
18	6.265	7.015	8.231	9.390	10.865	13.675	17.338	21.605	25.989	28.869	31.526	34.805	37.156	42.312
19	6.844	7.633	8.907	10.117	11.651	14.562	18.338	22.718	27.204	30.144	32.852	36.191	38.582	43.820
20	7.434	8.260	9.591	10.851	12.443	15.452	19.337	23.828	28.412	31.410	34.170	37.566	39.997	45.315
21	8.034	8.897	10.283	11.591	13.240	16.344	20.337	24.935	29.615	32.671	35.479	38.932	41.401	46.797
22	8.643	9.542	10.982	12.338	14.041	17.240	21.337	26.039	30.813	33.924	36.781	40.289	42.796	48.268
23	9.260	10.196	11.689	13.091	14.848	18.137	22.337	27.141	32.007	35.173	38.076	41.638	44.181	49.728
24	9.886	10.856	12.401	13.848	15.659	19.037	23.337	28.241	33.196	36.415	39.364	42.980	45.559	51.179
25	10.520	11.524	13.120	14.611	16.473	19.939	24.337	29.339	34.382	37.652	40.646	44.314	46.928	52.620
26	11.160	12.198	13.844	15.379	17.292	20.843	25.336	30.435	35.563	38.885	41.923	45.642	48.290	54.052
27	11.808	12.879	14.573	16.151	18.114	21.749	26.336	31.528	36.741	40.113	43.195	46.963	49.645	55.476
28	12.461	13.565	15.308	16.928	18.939	22.657	27.336	32.620	37.916	41.337	44.461	48.278	50.993	56.892
29	13.121	14.256	16.047	17.708	19.768	23.567	28.336	33.711	39.087	42.557	45.722	49.588	52.336	58.301
30	13.787	14.953	16.791	18.493	20.599	24.478	29.336	34.800	40.256	43.773	46.979	50.892	53.672	59.703
40	20.707	22.164	24.433	26.509	29.051	33.660	39.335	45.616	51.805	55.758	59.342	63.691	66.766	73.402
50	27.991	29.707	32.357	34.764	37.689	42.942	49.335	56.334	63.167	67.505	71.420	76.154	79.490	86.661
60	35.534	37.485	40.482	43.188	46.459	52.294	59.335	66.981	74.397	79.082	83.298	88.379	91.952	99.607
70	43.275	45.442	48.758	51.739	55.329	61.698	69.334	77.577	85.527	90.531	95.023	100.425	104.215	112.317
80	51.172	53.540	57.153	60.391	64.278	71.145	79.334	88.130	96.578	101.879	106.629	112.329	116.321	124.839
90	59.196	61.754	65.647	69.126	73.291	80.625	89.334	98.650	107.565	113.145	118.136	124.116	128.299	137.208
100	67.328	70.065	74.222	77.929	82.358	90.133	99.334	109.141	118.498	124.342	129.561	135.807	140.169	149.449

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.2) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 15,915, p = 0,929$$

15,915 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile firma ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Aynı şekilde (diğer bir yolla);

$p > 0,05$ ise H0 hipotez kabul edilir (Değişkenler arasında ilişki yoktur.)

$p < 0,05$ ise H0 hipotez ret edilir (Değişkenler arasında ilişki vardır denir.)

H0 Hipotez $p = 0,929 > 0,05$ anlamlılık değeri üzerinden kabul edilir. Değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi/Yurt dışı) Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.18 Firma faaliyet alanı bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9) * FAALİYET ALANI
Crosstabulation

			FAALİYET ALANI			
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	Total
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	1	1	5	7
		Expected Count	2.7	.8	3.5	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	1	2	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Katılmıyorum	Count	3	1	2	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	0	1	1	2
		Expected Count	.8	.2	1.0	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	3	2	4	9
		Expected Count	3.4	1.1	4.5	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	3	0	2	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Katılıyorum	Count	0	1	6	7
		Expected Count	2.7	.8	3.5	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	3	0	4	7
		Expected Count	2.7	.8	3.5	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	9	0	4	13
		Expected Count	5.0	1.5	6.5	13.0
Total	Count	23	7	30	60	
	Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	19.917 ^a	16	.224	^b		
Likelihood Ratio	24.222	16	.085	.157		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	19.651			.114		
Linear-by-Linear Association	2.014 ^c	1	.156	.163	.082	.007
N of Valid Cases	60					

- a. 26 cells (96.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .23.
b. Cannot be computed because there is insufficient memory.
c. The standardized statistic is -1.419.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.576	.224	^c
	Cramer's V	.407	.224	^c
N of Valid Cases		60		

Firma yurt içi / yurt dışı faaliyet alanı ile ADR bilinirliği arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz

Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.18’de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,114 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16’dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 19,651, p = 0,114$$

19,651 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile firma faaliyet alanı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Proje Konumu Bazında ADR Bilinirliği

Tablo 4.19 Proje konumu bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9) *

PROJE KONUMU Crosstabulation

		PROJE KONUMU		Total	
		Yurt içi	Yurt dışı		
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	4	3	7
		Expected Count	4.4	2.6	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	2	2	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Katılmıyorum	Count	4	2	6
		Expected Count	3.8	2.2	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	1	1	2
		Expected Count	1.3	.7	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	4	5	9
		Expected Count	5.7	3.3	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	4	1	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Katılıyorum	Count	3	4	7
		Expected Count	4.4	2.6	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	7	0	7
		Expected Count	4.4	2.6	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	9	4	13
		Expected Count	8.2	4.8	13.0
Total	Count	38	22	60	
	Expected Count	38.0	22.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	8.096 ^a	8	.424	.452		
Likelihood Ratio	10.364	8	.240	.365		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	8.726			.355		
Linear-by-Linear Association	1.328 ^b	1	.249	.269	.136	.020
N of Valid Cases	60					

a. 16 cells (88.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .73.

b. The standardized statistic is -1.153.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.367	.424
	Cramer's V	.367	.424
N of Valid Cases	60		

Proje konumu ile ADR bilinirliği arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı.

Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.19'da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,355 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 8,726, p = 0,355$$

8,726 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile proje konumu arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Meslekler Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.20 Meslekler bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9) * MESLEK Crosstabulation

			MESLEK									
			İnşaat Mühendisi	İnşaat Yüksek Mühendisi	Mimar	Makine Mühendisi	Harita Mühendisi	Jeoloji Mühendisi	Şehir ve Bölge Plancısı	İnşaat Teknikeri	Yönetici	Total
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	4	0	1	1	1	0	0	0	0	7
		Expected Count	4.6	.4	.6	.5	.1	.1	.1	.4	.4	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	3	0	0	0	0	0	0	0	1	4
		Expected Count	2.6	.2	.3	.3	.1	.1	.1	.2	.2	4.0
	Katılmıyorum	Count	4	1	0	0	0	1	0	0	0	6
		Expected Count	3.9	.3	.5	.4	.1	.1	.1	.3	.3	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2
		Expected Count	1.3	.1	.2	.1	.0	.0	.0	.1	.1	2.0
	Ne Katılmıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	3	1	1	3	0	0	1	0	0	9
		Expected Count	5.9	.4	.8	.6	.2	.2	.2	.4	.4	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	4	0	0	0	0	0	0	1	0	5
		Expected Count	3.3	.3	.4	.3	.1	.1	.1	.3	.3	5.0
	Katılıyorum	Count	5	1	0	0	0	0	0	1	0	7
		Expected Count	4.6	.4	.6	.5	.1	.1	.1	.4	.4	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	7	0	0	0	0	0	0	0	0	7
		Expected Count	4.6	.4	.6	.5	.1	.1	.1	.4	.4	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	8	0	2	0	0	0	0	1	2	13
		Expected Count	8.5	.7	1.1	.9	.2	.2	.2	.7	.7	13.0
Total	Count	39	3	5	4	1	1	1	3	3	60	
	Expected Count	39.0	3.0	5.0	4.0	1.0	1.0	1.0	3.0	3.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	65.232 ^a	64	.434	^b	
Likelihood Ratio	54.378	64	.799	.307	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	67.040			.397	
Linear-by-Linear Association	.004	1	.952	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 79 cells (97.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .03.

Meslekler ile ADR bilinirliği arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.20'de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,397 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (9-1) * (9-1): 64'tür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 79,08 olduğu görülmektedir.

$$X^2(64) = 67,040, p = 0,397$$

67,04 < 79,08 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile meslekler arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Mesleki Deneyim (Yıl) Bazında ADR Bilinirliği

Tablo 4.21 Mesleki deneyim bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

		MESLEKİ DENEYİM (YIL)					Total	
		1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla		
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	1	4	1	1	0	
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	0	1	0	2	4
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1	4.0
	Katılmıyorum	Count	1	0	1	1	3	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	0	1	0	0	1	2
		Expected Count	.2	.3	.5	.5	.5	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	0	0	2	3	4	9
		Expected Count	.8	1.5	2.1	2.3	2.4	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	0	0	4	1	0	5
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.3	5.0
	Katılıyorum	Count	1	0	1	3	2	7
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	1	1	2	2	1	7
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	0	4	2	4	3	13
		Expected Count	1.1	2.2	3.0	3.3	3.5	13.0
Total	Count	5	10	14	15	16	60	
	Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0	16.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	39.077 ^a	32	.182	^b	
Likelihood Ratio	44.346	32	.072	.191	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	32.809			.181	
Linear-by-Linear Association	.767	1	.381	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.807	.182	^c
	Cramer's V	.404	.182	^c
N of Valid Cases		60		

c. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki Deneyim ile ADR bilinirliği arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının

% 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.21'de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,181 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,77 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 32,809, p = 0,181$$

32,809 < 43,77 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile mesleki deneyim arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Sözleşme Deneyim (Yıl) Bazında ADR Bilinirliği

Tablo 4.22 Sözleşme deneyim bazında ADR bilinirliği Ki-Kare bulguları

ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9) * SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL) Crosstabulation

			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)						Total
			Hiç yok	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	20 yıldan fazla	
ADR nin Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum (Likert 1-9)	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	5	1	0	1	0	0	7
		Expected Count	1.2	2.0	1.5	.7	.7	.9	7.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	0	1	0	2	0	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Katılmıyorum	Count	0	2	3	0	0	1	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	1	1	0	0	0	0	2
		Expected Count	.3	.6	.4	.2	.2	.3	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	0	3	2	0	1	3	9
		Expected Count	1.5	2.6	2.0	.9	.9	1.2	9.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	0	2	1	2	0	0	5
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0
	Katılıyorum	Count	1	1	2	1	1	1	7
		Expected Count	1.2	2.0	1.5	.7	.7	.9	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	2	1	2	2	0	0	7
		Expected Count	1.2	2.0	1.5	.7	.7	.9	7.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	0	6	2	0	2	3	13
		Expected Count	2.2	3.7	2.8	1.3	1.3	1.7	13.0
Total	Count		10	17	13	6	6	8	60
	Expected Count		10.0	17.0	13.0	6.0	6.0	8.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	56.919 ^a	40	.040	^b	
Likelihood Ratio	61.014	40	.018	.042	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	43.562			.039	
Linear-by-Linear Association	2.647	1	.104	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .20.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal Phi	.974	.040	^c
Cramer's V	.436	.040	^c
N of Valid Cases	60		

c. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Sözleşme Deneyim ile ADR bilinirliği arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını

yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.22’de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,39 olarak çıktığı grlmştır.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40’tır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 43,562, p = 0,39$$

43,562 < 55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR bilinirliği ile sözleşme deneyim arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

4.4.2.2 ADR Tercihi ile Bulgular

- Firma Ölçeği Bazında Resmi Çözüm Yolu Tercihi

Tablo 4.23 Firma ölçeği bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz * YILLIK CİRO

			YILLIK CİRO				Total
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	
"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	1	5	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	0	2	2	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Katılmıyorum	Count	0	3	1	8	12
		Expected Count	3.0	2.0	1.0	6.0	12.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	3	0	0	2	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	3	1	1	2	7
		Expected Count	1.8	1.2	.6	3.5	7.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	2	0	0	3	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Katılıyorum	Count	0	2	0	4	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	0	2	0	2	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	4	2	0	2	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
Total	Count		15	10	5	30	60
	Expected Count		15.0	10.0	5.0	30.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	31.707 ^a	24	.134	^b		
Likelihood Ratio	37.976	24	.035	.076		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	26.989			.096		
Linear-by-Linear Association	2.489 ^c	1	.115	.120	.060	.004
N of Valid Cases	60					

a. 35 cells (97.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .33.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

c. The standardized statistic is -1.577.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.727	.134	^c
	Cramer's V	.420	.134	^c
N of Valid Cases		60		

Firma ölçeği bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararların bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının

kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.23'de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,96 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'tür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 26,989, p = 0,96$$

26,989 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre resmi çözüm yöntemi tercihi ile firma ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Tercihi**

Tablo 4.24 Firma ölçeği bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendirdiniz * YILLIK CİRO Crosstabulation

			YILLIK CİRO				
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total
"Uyuzmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendirdiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	0	0	0	3	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	0	0	1	2
		Expected Count	.5	.3	.2	1.0	2.0
	Katılmıyorum	Count	0	0	0	2	2
		Expected Count	.5	.3	.2	1.0	2.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	1	0	0	2	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	1	1	1	1	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	1	1	0	2	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Katılıyorum	Count	2	3	2	6	13
		Expected Count	3.3	2.2	1.1	6.5	13.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	1	1	0	9	11
		Expected Count	2.8	1.8	.9	5.5	11.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	8	4	2	4	18
		Expected Count	4.5	3.0	1.5	9.0	18.0
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	21.752 ^a	24	.594	.623		
Likelihood Ratio	25.779	24	.364	.536		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	21.369			.493		
Linear-by-Linear Association	3.594 ^b	1	.058	.058	.028	.003
N of Valid Cases	60					

a. 33 cells (91.7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. The standardized statistic is -1.896.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.602	.594
	Cramer's V	.348	.594
N of Valid Cases	60		

Firma ölçeği bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, bağlayıcı kararlar olmasada taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2

olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.24'de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,493 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'tür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 21,369, p = 0,493$$

21,369 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR yöntemi tercihi ile firma ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi/Yurt dışı) Bazında Resmi Çözüm Yolu Tercihi**

Tablo 4.25 Firma faaliyet alanı bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz * FAALİYET ALANI Crosstabulation

			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	3	3	2	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	2	1	2	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Katılmıyorum	Count	3	1	8	12
		Expected Count	4.6	1.4	6.0	12.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	3	0	2	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	4	0	3	7
		Expected Count	2.7	.8	3.5	7.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	2	0	3	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Katılıyorum	Count	0	1	5	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	1	0	3	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	5	1	2	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
Total	Count	23	7	30	60	
	Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	17.971 ^a	16	.326	^b		
Likelihood Ratio	20.804	16	.186	.337		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	16.105			.336		
Linear-by-Linear Association	.008 ^c	1	.927	.938	.475	.021
N of Valid Cases	60					

a. 26 cells (96.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .47.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

c. The standardized statistic is .091.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.547	.326
	Cramer's V	.387	.326
N of Valid Cases	60		

Firma yurt içi / yurt dışı faaliyet alanı bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsa da kararların bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup

olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.25’de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,336 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16’dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 16,105, p = 0,336$$

16,105 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre resmi çözüm yöntemi tercihi ile firma faaliyet alanı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi/Yurt dışı) Bazında ADR Tercihi**

Tablo 4.26 Firma faaliyet alanı bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendiriniz *
FAALİYET ALANI Crosstabulation

			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	1	2	0	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	1	0	1	2
		Expected Count	.8	.2	1.0	2.0
	Katılmıyorum	Count	0	0	2	2
		Expected Count	.8	.2	1.0	2.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	0	0	3	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	2	0	2	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	1	1	2	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Katılıyorum	Count	4	1	8	13
		Expected Count	5.0	1.5	6.5	13.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	3	1	7	11
		Expected Count	4.2	1.3	5.5	11.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	11	2	5	18
		Expected Count	6.9	2.1	9.0	18.0
Total	Count	23	7	30	60	
	Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	21.764 ^a	16	.151	.138		
Likelihood Ratio	21.640	16	.155	.260		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	17.572			.213		
Linear-by-Linear Association	1.260 ^b	1	.262	.274	.139	.013
N of Valid Cases	60					

a. 23 cells (85.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .23.

b. The standardized statistic is -1.122.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.602	.151
	Cramer's V	.426	.151
N of Valid Cases	60		

Firma yurt içi / yurt dışı faaliyet alanı bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, bağlayıcı kararlar olmasada taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1'de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin

altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.26'da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,213 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 17,572, p = 0,213$$

17,572 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR yöntemi tercihi ile firma faaliyet alanı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında Resmi Çözüm Yolu Tercihi**

Tablo 4.27 Proje konumu bazında resmi çözüm yolları tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz * PROJE KONUMU Crosstabulation

			PROJE KONUMU		Total
			Yurt içi	Yurt dışı	
"Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısı hakkındaki düşüncenizi (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	4	4	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	3	2	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Katılmıyorum	Count	6	6	12
		Expected Count	7.6	4.4	12.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	4	1	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	6	1	7
		Expected Count	4.4	2.6	7.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	3	2	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Katılıyorum	Count	4	2	6
		Expected Count	3.8	2.2	6.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	3	1	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	5	3	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
Total	Count		38	22	60
	Expected Count		38.0	22.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	3.952 ^a	8	.861	.885		
Likelihood Ratio	4.205	8	.838	.874		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	4.138			.885		
Linear-by-Linear Association	.737 ^b	1	.391	.422	.211	.028
N of Valid Cases	60					

a. 15 cells (83.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.47.

b. The standardized statistic is -.858.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.257	.861	.885
	Cramer's V	.257	.861	.885
N of Valid Cases		60		

Proje konumu bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararların bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.27’de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,885 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8’dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 4,138, p = 0,885$$

4,138 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre resmi çözüm yöntemi tercihi ile proje konumu arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında ADR Tercihi**

Tablo 4.28 Proje konumu bazında ADR tercihi Ki-Kare bulguları

"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendiriniz * PROJE KONUMU Crosstabulation

			PROJE KONUMU		Total
			Yurt içi	Yurt dışı	
"Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli" yargısını (Likert 1-9) ile değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	1	2	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	2	0	2
		Expected Count	1.3	.7	2.0
	Katılmıyorum	Count	1	1	2
		Expected Count	1.3	.7	2.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	3	0	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	4	0	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	1	3	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Katılıyorum	Count	7	6	13
		Expected Count	8.2	4.8	13.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	7	4	11
		Expected Count	7.0	4.0	11.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	12	6	18
		Expected Count	11.4	6.6	18.0
Total	Count	38	22	60	
	Expected Count	38.0	22.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	9.648 ^a	8	.291	.300		
Likelihood Ratio	12.489	8	.131	.250		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	8.732			.331		
Linear-by-Linear Association	.006 ^b	1	.939	.955	.498	.045
N of Valid Cases	60					

a. 14 cells (77.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .73.

b. The standardized statistic is .077.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.401	.291	.300
	Cramer's V	.401	.291	.300
N of Valid Cases		60		

Proje konumu bazında, uyuşmazlık çözümlerinde, bağlayıcı kararlar olmasada taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo 4.28’de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,331 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8’dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 8,732, p = 0,331$$

8,732 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR yöntemi tercihi ile proje konumu arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Meslekler bazında ADR tercihi

Tablo 4.29 Meslek bazında ADR tercih edilmemesine dair Ki-Kare bulguları

Çalıştığım kurum tarafından uyuşmazlıklarla karşılaşılması durumunda Mahkeme ve Tahkim yöntemlerinden önce Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR), tercih edilmektedir *

MESLEK Crosstabulation

			İnşaat Mühendisi	İnşaat Yüksek Mühendisi	Mimar	Makine Mühendisi	MESLEK Harita Mühendisi	Jeoloji Mühendisi	Şehir ve Bölge Plancısı	İnşaat Teknikeri	Yönetici	Total
Çalıştığım kurum tarafından uyuşmazlıklarla karşılaşılması durumunda Mahkeme ve Tahkim yöntemlerinden önce Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR), tercih edilmektedir	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	7	0	1	2	1	0	0	1	1	13
		Expected Count	8.5	.7	1.1	.9	.2	.2	.2	.7	.7	13.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	5	0	3	0	0	0	0	0	0	8
		Expected Count	5.2	.4	.7	.5	.1	.1	.1	.4	.4	8.0
	Katılmıyorum	Count	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
		Expected Count	2.6	.2	.3	.3	.1	.1	.1	.2	.2	4.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		Expected Count	.7	.1	.1	.1	.0	.0	.0	.1	.1	1.0
	Ne Katılmıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
		Expected Count	3.3	.3	.4	.3	.1	.1	.1	.3	.3	5.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
		Expected Count	1.3	.1	.2	.1	.0	.0	.0	.1	.1	2.0
	Katılıyorum	Count	5	1	1	1	0	0	0	0	1	9
		Expected Count	5.9	.4	.8	.6	.2	.2	.2	.4	.4	9.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	2	1	0	0	0	0	0	1	0	4
		Expected Count	2.6	.2	.3	.3	.1	.1	.1	.2	.2	4.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	9	0	0	1	0	1	1	1	1	14
		Expected Count	9.1	.7	1.2	.9	.2	.2	.2	.7	.7	14.0
Total	Count	39	3	5	4	1	1	1	1	3	3	60
	Expected Count	39.0	3.0	5.0	4.0	1.0	1.0	1.0	1.0	3.0	3.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)
Pearson Chi-Square	48.149 ^a	64	.930	^b
Likelihood Ratio	42.456	64	.983	.862
Linear-by-Linear Association	.420	1	.517	
N of Valid Cases	60			

a. 77 cells (95.1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .02.

Meslekler ile ADR'nin personelin çalıştığı kurumda uyuşmazlık durumunda tercih edilmesi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1'de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.29da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,930 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (9-1) * (9-1): 64'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 79,08 olduğu görülmektedir.

$$X^2(64) = 48,149, p = 0,930$$

48,149 < 79,08 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR'nin personelin çalıştığı kurumda uyumsuzluk durumunda tercih edilmesi ile personelin mesleki grubu arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Mesleki deneyim bazında ADR'nin bilinmemesi nedeniyle resmi çözüm yöntemlerinin sözleşmelerde kullanılması

Tablo 4.30 Mesleki deneyim bazında ADR'nin sözleşmelerde tercih edilmemesine dair Ki-Kare bulguları

ADR, çalıştığım kurumda BİLİNİYOR ve bu nedenle sözleşmelerimizde sadece Mahkeme/Tahkim uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir * MESLEKİ DENEYİM (YIL) Crosstabulation

			MESLEKİ DENEYİM (YIL)					Total
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	
ADR, çalıştığım kurumda BİLİNİYOR ve bu nedenle sözleşmelerimizde sadece Mahkeme/Tahkim uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	3	1	6	2	7	19
		Expected Count	1.6	3.2	4.4	4.8	5.1	19.0
	Çoğunlukla Katılmıyorum	Count	0	3	2	3	1	9
		Expected Count	.8	1.5	2.1	2.3	2.4	9.0
	Katılmıyorum	Count	0	0	1	1	0	2
		Expected Count	.2	.3	.5	.5	.5	2.0
	Kısmen Katılmıyorum	Count	0	0	0	2	0	2
		Expected Count	.2	.3	.5	.5	.5	2.0
	Ne Katılıyorum / Ne Katılmıyorum	Count	0	3	0	1	2	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Kısmen Katılıyorum	Count	0	0	1	1	1	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Katılıyorum	Count	1	1	2	1	2	7
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9	7.0
	Çoğunlukla Katılıyorum	Count	1	2	1	0	1	5
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.3	5.0
	Kesinlikle Katılıyorum	Count	0	0	1	4	2	7
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9	7.0
Total	Count	5	10	14	15	16	60	
	Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0	16.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	33.716 ^a	32	.384	^b	
Likelihood Ratio	38.042	32	.213	.417	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	29.871			.365	
Linear-by-Linear Association	.092	1	.762	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 44 cells (97.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.750	.384 ^c
	Cramer's V	.375	.384 ^c
N of Valid Cases	60		

Mesleki Deneyim ile ADR'nin personelin çalıştığı kurumda bilinmemesi nedeniyle sözleşmelerde resmi çözüm yollarının tercih edilmesi yargısı arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1'de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.30da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,365 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,77 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 29,871, p = 0,365$$

29,871 < 43,77 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre ADR'nin personelin çalıştığı kurumda bilinmemesi nedeniyle resmi çözüm yöntemlerinin sözleşmede tercih edilmesi ile mesleki deneyim arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

4.4.2.3. ADR Memnuniyeti ile Bulgular

- Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi

Tablo 4.31 Firma ölçeğine göre Arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları

ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * YILLIK CİRO

			YILLIK CİRO				Total
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	1	1	7	11
		Expected Count	2.8	1.7	.9	5.6	11.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	0	1	3	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	0	2	6
		Expected Count	1.5	.9	.5	3.1	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	0	1	4
		Expected Count	1.0	.6	.3	2.0	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	1	0	4	6
		Expected Count	1.5	.9	.5	3.1	6.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	1	3	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	0	0	1	5	6
		Expected Count	1.5	.9	.5	3.1	6.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	1	0	1	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	3	5	1	4	13
		Expected Count	3.3	2.0	1.1	6.6	13.0
Total	Count	15	9	5	30	59	
	Expected Count	15.0	9.0	5.0	30.0	59.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	23.842 ^a	24	.471	. ^b		
Likelihood Ratio	26.491	24	.329	.576		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	20.854			.511		
Linear-by-Linear Association	.398 ^c	1	.528	.532	.271	.011
N of Valid Cases	59					

a. 34 cells (94.4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.

Firma ölçeği ile ADR yöntemlerinden Arabuluculuk yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.31de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,511 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'dür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 20,854, p = 0,511$$

20,854 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma ölçeği ile arabuluculuk yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Tablo 4.32 Firma ölçeğine göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * YILLIK CİRO

Crosstab							
			YILLIK CİRO				
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	4	1	1	3	9
		Expected Count	2.3	1.5	.8	4.5	9.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	0	1	0	4	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	2	0	1	3	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	0	2	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	3	0	3	7
		Expected Count	1.8	1.2	.6	3.5	7.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	0	1	2
		Expected Count	.5	.3	.2	1.0	2.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	1	3	3	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	1	0	3	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	3	3	0	8	14
		Expected Count	3.5	2.3	1.2	7.0	14.0
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	27.606 ^a	24	.277	. ^b		
Likelihood Ratio	29.265	24	.210	.388		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	21.758			.440		
Linear-by-Linear Association	.740 ^c	1	.390	.402	.201	.009
N of Valid Cases	60					

a. 35 cells (97.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

c. The standardized statistic is .860.

Firma ölçeği ile ADR yöntemlerinden Müzakere yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.32de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,440 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'dür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 21,758, p = 0,440$$

21,758 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma ölçeği ile müzakere yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Tablo 4.33 Firma ölçeğine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ * YILLIK CİRO

			Crosstab				
			YILLIK CİRO				
			100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	3	1	3	9	16
		Expected Count	4.0	2.7	1.3	8.0	16.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	2	0	1	3	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	0	2	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	1	0	1	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	3	0	4	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	0	3	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	1	0	3	5
		Expected Count	1.3	.8	.4	2.5	5.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	1	1	2	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	4	2	0	3	9	
	Expected Count	2.3	1.5	.8	4.5	9.0	
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	20.628 ^a	24	.661	.703		
Likelihood Ratio	24.502	24	.433	.694		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	18.861			.705		
Linear-by-Linear Association	.510 ^b	1	.475	.489	.244	.010
N of Valid Cases	60					

a. 35 cells (97.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.

b. The standardized statistic is -.714.

Firma ölçeği ile ADR yöntemlerinden UÇK yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.33de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,705 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'dür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 18,861, p = 0,705$$

18,861 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma ölçeği ile UÇK yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Tablo 4.34 Firma ölçeğine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * YILLIK CİRO

Crosstab							
		YILLIK CİRO					
		100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total	
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	4	0	2	6	12
		Expected Count	3.0	2.0	1.0	6.0	12.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	0	1	4	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	0	2	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	1	0	2	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	1	0	6	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	1	1	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	2	1	7	11
		Expected Count	2.8	1.8	.9	5.5	11.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	2	0	0	2
		Expected Count	.5	.3	.2	1.0	2.0
Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	3	3	0	2	8	
	Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0	
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	29.212 ^a	24	.212	.206		
Likelihood Ratio	30.308	24	.175	.321		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	24.078			.262		
Linear-by-Linear Association	.478 ^b	1	.489	.496	.252	.011
N of Valid Cases	60					

a. 34 cells (94.4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. The standardized statistic is -.691.

Firma ölçeği ile ADR yöntemlerinden Uzman-Bilirkişi yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.34de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,262 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24'dür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 24,078, p = 0,262$$

24,078 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma ölçeği ile Uzman-Bilirkişi yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Ölçeği Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Tablo 4.35 Firma ölçeğine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * YILLIK CİRO

Crosstab							
		YILLIK CİRO					
		100 Milyon TL ve altı	100 Milyon TL - 500 Milyon TL	500 Milyon TL - 1 Milyar TL	1 Milyar TL ve üzeri	Total	
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	6	1	3	4	14
		Expected Count	3.5	2.3	1.2	7.0	14.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	2	0	0	6	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	1	5	10
		Expected Count	2.5	1.7	.8	5.0	10.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	2	1	0	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	2	0	4	8
		Expected Count	2.0	1.3	.7	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	0	3	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	0	1	0	2	3
		Expected Count	.8	.5	.3	1.5	3.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	2	0	2	4
		Expected Count	1.0	.7	.3	2.0	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	1	1	0	4	6
		Expected Count	1.5	1.0	.5	3.0	6.0
Total	Count	15	10	5	30	60	
	Expected Count	15.0	10.0	5.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	28.281 ^a	24	.248	.245		
Likelihood Ratio	32.060	24	.126	.241		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	23.162			.315		
Linear-by-Linear Association	1.556 ^b	1	.212	.221	.110	.007
N of Valid Cases	60					

a. 34 cells (94.4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.
b. The standardized statistic is 1.247.

Firma ölçeği ile resmi çözüm yöntemlerinden Mahkeme yargılaması başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.35de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,315 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (4-1) * (9-1): 24’dür.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 36,42 olduğu görülmektedir.

$$X^2(24) = 23,162, p = 0,315$$

23,162 < 36,42 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma ölçeği ile Mahkeme yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi**

Tablo 4.36 Firma faaliyet alanına göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları

ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * FAALİYET ALANI

Crosstab						
			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	4	3	4	11
		Expected Count	4.3	1.3	5.4	11.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	0	4	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	2	6
		Expected Count	2.3	.7	2.9	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	1	4
		Expected Count	1.6	.5	2.0	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	0	1	5	6
		Expected Count	2.3	.7	2.9	6.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	2	1	2	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	4	0	2	6
		Expected Count	2.3	.7	2.9	6.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	2	0	1	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	4	1	8	13
		Expected Count	5.1	1.5	6.4	13.0
Total	Count	23	7	29	59	
	Expected Count	23.0	7.0	29.0	59.0	

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	15.863 ^a	16	.463	.486		
Likelihood Ratio	19.009	16	.268	.449		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	14.799			.454		
Linear-by-Linear Association	.030 ^b	1	.862	.871	.441	.018
N of Valid Cases	59					

a. 24 cells (88.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .36.

b. The standardized statistic is .173.

Firma faaliyet alanı ile ADR çözüm yöntemlerinden arabuluculuk yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2

olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20'nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.36da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,454 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 14,799, p = 0,454$$

14,799 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma faaliyet alanı ile arabuluculuk yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Tablo 4.37 Firma faaliyet alanına göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ * FAALİYET ALANI

Crosstab						
			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	5	1	3	9
		Expected Count	3.4	1.1	4.5	9.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	0	2	3	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	0	3	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	2	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	0	1	6	7
		Expected Count	2.7	.8	3.5	7.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	1	2
		Expected Count	.8	.2	1.0	2.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	5	1	2	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	1	2	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	5	1	8	14	
	Expected Count	5.4	1.6	7.0	14.0	
Total	Count	23	7	30	60	
	Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	17.111 ^a	16	.378	. ^b		
Likelihood Ratio	21.368	16	.165	.292		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	17.218			.245		
Linear-by-Linear Association	.106 ^c	1	.744	.760	.382	.018
N of Valid Cases	60					

a. 25 cells (92.6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .23.

Firma faaliyet alanı ile ADR çözüm yöntemlerinden müzakere yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz

Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.37de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,245 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 17,218, p = 0,245$$

17,218 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma faaliyet alanı ile müzakere yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Tablo 4.38 Firma faaliyet alanına göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * FAALİYET ALANI

Crosstab

			FAALİYET ALANI			
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	Total
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	7	4	5	16
		Expected Count	6.1	1.9	8.0	16.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	0	5	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	1	2	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	2	0	1	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	0	6	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	3	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	4	0	1	5
		Expected Count	1.9	.6	2.5	5.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	1	2	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	3	1	5	9
		Expected Count	3.4	1.1	4.5	9.0
Total	Count	23	7	30	60	
	Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	18.237 ^a	16	.310	. ^b		
Likelihood Ratio	20.933	16	.181	.320		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	15.581			.375		
Linear-by-Linear Association	.274 ^c	1	.601	.610	.310	.016
N of Valid Cases	60					

a. 25 cells (92.6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .35.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

c. The standardized statistic is .523.

Firma faaliyet alanı ile ADR çözüm yöntemlerinden UÇK yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz

Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.38de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,375 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 15,581, p = 0,375$$

15,581 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma faaliyet alanı ile UÇK yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Tablo 4.39 Firma faaliyet alanına göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * FAALİYET ALANI

			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	6	2	4	12
		Expected Count	4.6	1.4	6.0	12.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	1	4	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	4	1	1	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	1	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	2	5	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	1	1	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	4	0	7	11
		Expected Count	4.2	1.3	5.5	11.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	0	1	2
		Expected Count	.8	.2	1.0	2.0
Total		Count	23	7	30	60
		Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	16.202 ^a	16	.439	.457		
Likelihood Ratio	18.994	16	.269	.441		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	16.325			.321		
Linear-by-Linear Association	2.390 ^b	1	.122	.125	.064	.006
N of Valid Cases	60					

a. 25 cells (92.6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .23.

b. The standardized statistic is 1.546.

Firma faaliyet alanı ile ADR çözüm yöntemlerinden Uzman-Bilirkişi yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-

Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.39da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,321 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 16,325, p = 0,321$$

16,325 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma faaliyet alanı ile Uzman-Bilirkişi yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Tablo 4.40 Firma faaliyet alanına göre mahkeme yargılaması memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * FAALİYET ALANI

Crosstab						
			FAALİYET ALANI			Total
			Yurt içi	Yurt dışı	Yurt içi & Yurt dışı	
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	10	2	2	14
		Expected Count	5.4	1.6	7.0	14.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	1	6	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	5	0	5	10
		Expected Count	3.8	1.2	5.0	10.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	1	1	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	0	2	6	8
		Expected Count	3.1	.9	4.0	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	4	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	2	0	1	3
		Expected Count	1.2	.4	1.5	3.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	2	1	1	4
		Expected Count	1.5	.5	2.0	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	2	0	4	6
		Expected Count	2.3	.7	3.0	6.0
	Total	Count	23	7	30	60
		Expected Count	23.0	7.0	30.0	60.0

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	25.721 ^a	16	.058	. ^b		
Likelihood Ratio	32.480	16	.009	.016		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	25.796			.008		
Linear-by-Linear Association	2.454 ^c	1	.117	.120	.062	.006
N of Valid Cases	60					

a. 24 cells (88.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .35.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

c. The standardized statistic is 1.566.

Firma faaliyet alanı ile resmi çözüm yöntemlerinden mahkeme yargılaması başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.40da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,008 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (3-1) * (9-1): 16'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 26,30 olduğu görülmektedir.

$$X^2(16) = 25,796, p = 0,008$$

25,796 < 26,30 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre firma faaliyet alanı ile mahkeme yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi**

Tablo 4.41 Mesleki deneyim seviyesine göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları

ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * MESLEKİ DENEYİM (YIL)

Crosstab			MESLEKİ DENEYİM (YIL)					Total
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	1	0	4	4	2	11
		Expected Count	.9	1.7	2.6	2.8	3.0	11.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	2	0	1	1	5
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.4	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	0	1	0	2	3	6
		Expected Count	.5	.9	1.4	1.5	1.6	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	1	1	1	1	4
		Expected Count	.3	.6	.9	1.0	1.1	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunuz-Ne memnun değilim	Count	0	2	2	0	2	6
		Expected Count	.5	.9	1.4	1.5	1.6	6.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunuz	Count	1	0	1	2	1	5
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.4	5.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunuz	Count	1	0	3	0	2	6
		Expected Count	.5	.9	1.4	1.5	1.6	6.0
	Çok başarılı/ Çok memnunuz	Count	0	1	1	1	0	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
Total	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunuz	Count	1	2	2	4	4	13
		Expected Count	1.1	2.0	3.1	3.3	3.5	13.0
		Count	5	9	14	15	16	59
			Expected Count	5.0	9.0	14.0	15.0	59.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	24.211 ^a	32	.837	. ^b	
Likelihood Ratio	33.101	32	.413	.753	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	25.166			.752	
Linear-by-Linear Association	.000	1	.988	. ^b	. ^b
N of Valid Cases	59				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden arabuluculuk yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.41 da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,752 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,773 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 25,166, p = 0,752$$

25,166 < 43,773 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre mesleki deneyim alanı ile arabuluculuk yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi

Tablo 4.42 Mesleki deneyim seviyesine göre müzakere memnuniyet Ki-Kare bulguları

MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ * MESLEKİ DENEYİM (YIL)

			Crosstab				
			MESLEKİ DENEYİM (YIL)				
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	1	1	2	4	1
		Expected Count	.8	1.5	2.1	2.3	2.4
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	0	2	1	1	1
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.3
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	1	1	0	1	3
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	0	1	2	2
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.3
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	0	3	1	1	2
		Expected Count	.6	1.2	1.6	1.8	1.9
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	1	1	0
		Expected Count	.2	.3	.5	.5	.5
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	1	3	0	3
		Expected Count	.7	1.3	1.9	2.0	2.1
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	0	1	1	2
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	2	2	4	4	2
		Expected Count	1.2	2.3	3.3	3.5	3.7
Total			Count	5	10	14	15
			Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	22.967 ^a	32	.879	.	^b
Likelihood Ratio	28.398	32	.650	.915	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	22.809			.911	
Linear-by-Linear Association	.061	1	.806	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden müzakere yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.42 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,911 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,773 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 22,809, p = 0,911$$

22,809 < 43,773 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre mesleki deneyim alanı ile müzakere yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi

Tablo 4.43 Mesleki deneyim seviyesine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * MESLEKİ DENEYİM (YIL)

			Crosstab					
			MESLEKİ DENEYİM (YIL)					
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	0	5	4	5	16
		Expected Count	1.3	2.7	3.7	4.0	4.3	16.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	0	2	1	2	1	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	0	2	0	1	3	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	0	1	1	1	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	0	3	2	1	2	8
		Expected Count	.7	1.3	1.9	2.0	2.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	1	1	1	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	0	3	1	0	5
		Expected Count	.4	.8	1.2	1.3	1.3	5.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	0	1	1	1	4
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	1	3	0	3	2	9
		Expected Count	.8	1.5	2.1	2.3	2.4	9.0
Total		Count	5	10	14	15	16	60
		Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0	16.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	27.068 ^a	32	.715	. ^b	
Likelihood Ratio	36.049	32	.285	.594	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	27.286			.575	
Linear-by-Linear Association	1.115	1	.291	. ^b	. ^b
N of Valid Cases	60				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden UÇK yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.43 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,575 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,773 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 27,286, p = 0,575$$

27,286 < 43,773 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre mesleki deneyim alanı ile UÇK yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Tablo 4.44 Mesleki deneyim seviyesine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * MESLEKİ DENEYİM (YIL)

Crosstab			MESLEKİ DENEYİM (YIL)					Total
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	1	1	4	4	2	12
		Expected Count	1.0	2.0	2.8	3.0	3.2	12.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	2	1	1	1	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	0	1	1	1	3	6
		Expected Count	.5	1.0	1.4	1.5	1.6	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	0	0	2	2	4
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1	4.0
	Ne başarılı/Ne başarısız/ Ne memnunum/Ne memnun değilim	Count	1	1	2	2	2	8
		Expected Count	.7	1.3	1.9	2.0	2.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	1	0	1	0	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	2	4	0	4	11
		Expected Count	.9	1.8	2.6	2.8	2.9	11.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	0	1	1	0	2
		Expected Count	.2	.3	.5	.5	.5	2.0
Total		Count	5	10	14	15	16	60
		Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0	16.0	60.0

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	22.175 ^a	32	.903	^b	
Likelihood Ratio	28.198	32	.660	.910	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	23.234			.893	
Linear-by-Linear Association	.009	1	.926	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden Uzman-Bilirkişi yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.44 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,893 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,773 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 23,234, p = 0,893$$

23,234 < 43,773 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre mesleki deneyim alanı ile Uzman-Bilirkişi yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Tablo 4.45 Mesleki deneyim seviyesine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * MESLEKİ DENEYİM (YIL)

			Crosstab					
			MESLEKİ DENEYİM (YIL)					
			1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	2	3	3	4	14
		Expected Count	1.2	2.3	3.3	3.5	3.7	14.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	0	1	2	3	2	8
		Expected Count	.7	1.3	1.9	2.0	2.1	8.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	0	3	2	2	3	10
		Expected Count	.8	1.7	2.3	2.5	2.7	10.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	0	0	2	0	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	3	1	1	2	8
		Expected Count	.7	1.3	1.9	2.0	2.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	0	1	3	4
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1	4.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	0	2	0	0	3
		Expected Count	.3	.5	.7	.8	.8	3.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	0	1	2	1	4
		Expected Count	.3	.7	.9	1.0	1.1	4.0
Total		Count	5	10	14	15	16	60
		Expected Count	5.0	10.0	14.0	15.0	16.0	60.0

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	30.487 ^a	32	.543	. ^b	
Likelihood Ratio	33.514	32	.394	.721	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	24.425			.812	
Linear-by-Linear Association	.001	1	.981	. ^b	. ^b
N of Valid Cases	60				

a. 45 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .25.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Mesleki deneyim ile resmi çözüm yöntemlerinden mahkeme yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.45 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,812 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (5-1) * (9-1): 32'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 43,773 olduğu görülmektedir.

$$X^2(32) = 24,425, p = 0,812$$

24,425 < 43,773 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre mesleki deneyim alanı ile mahkeme yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi

Tablo 4.46 Sözleşme deneyim seviyesine göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları

ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL) Crosstabulation									
			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)						Total
			Hiç yok	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	3	3	2	1	0	11
		Expected Count	1.9	3.0	2.4	1.1	1.1	1.5	11.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	3	1	1	0	0	0	5
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	1	0	0	1	2	2	6
		Expected Count	1.0	1.6	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	3	1	0	0	0	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	1	2	0	0	1	6
		Expected Count	1.0	1.6	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	0	2	1	0	1	5
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	0	4	1	0	0	1	6
		Expected Count	1.0	1.6	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	1	1	1	0	0	3
		Expected Count	.5	.8	.7	.3	.3	.4	3.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	1	3	2	1	3	3	13
		Expected Count	2.2	3.5	2.9	1.3	1.3	1.8	13.0
Total	Count	10	16	13	6	6	8	59	
	Expected Count	10.0	16.0	13.0	6.0	6.0	8.0	59.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	42.103 ^a	40	.380	. ^b	
Likelihood Ratio	49.009	40	.155	.416	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	34.702			.461	
Linear-by-Linear Association	2.735	1	.098	. ^b	. ^b
N of Valid Cases	59				

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .31.

Sözleşme deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden arabuluculuk yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.46 da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,461 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(40) = 34,702, p=0,461$$

34,702<55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre sözleşme deneyim alanı ile arabuluculuk yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi

Tablo 4.47 Sözleşme deneyim seviyesine göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)

			Crosstab							
			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)							
			Hiç yok	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total	
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	3	0	2	2	0	9	
		Expected Count	1.5	2.6	2.0	.9	.9	1.2	9.0	
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	2	1	1	1	0	0	5	
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0	
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	2	1	0	0	1	2	6	
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0	
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	2	1	1	0	1	5	
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0	
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	3	1	0	0	1	7	
		Expected Count	1.2	2.0	1.5	.7	.7	.9	7.0	
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	2	0	0	0	2	
		Expected Count	.3	.6	.4	.2	.2	.3	2.0	
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	3	2	0	0	2	8	
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0	
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	1	1	1	0	1	4	
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0	
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	1	3	5	1	3	1	14	
		Expected Count	2.3	4.0	3.0	1.4	1.4	1.9	14.0	
Total	Count	10	17	13	6	6	8	60		
	Expected Count	10.0	17.0	13.0	6.0	6.0	8.0	60.0		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	36.751 ^a	40	.617	b	
Likelihood Ratio	44.019	40	.305	.642	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	32.669			.678	
Linear-by-Linear Association	1.033	1	.310	b	b
N of Valid Cases	60				

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .20.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Sözleşme deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden müzakere yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.47 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,678 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(40) = 32,669, p=0,678$$

32,669<55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre sözleşme deneyim alanı ile müzakere yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi

Tablo 4.48 Sözleşme deneyim seviyesine göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL) Crosstabulation									
			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)						
			Hiç yok	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	3	3	5	2	1	2	16
		Expected Count	2.7	4.5	3.5	1.6	1.6	2.1	16.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	2	2	2	0	0	0	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	1	1	0	1	1	2	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	1	1	1	0	0	3
		Expected Count	.5	.9	.7	.3	.3	.4	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	2	1	1	0	2	8
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	1	1	0	1	0	3
		Expected Count	.5	.9	.7	.3	.3	.4	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	0	3	1	0	1	0	5
		Expected Count	.8	1.4	1.1	.5	.5	.7	5.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	2	1	0	0	0	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	1	2	1	1	2	2	9
		Expected Count	1.5	2.6	2.0	.9	.9	1.2	9.0
Total		Count	10	17	13	6	6	8	60
		Expected Count	10.0	17.0	13.0	6.0	6.0	8.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	26.458 ^a	40	.951	. ^b	
Likelihood Ratio	32.977	40	.777	.981	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	25.629			.988	
Linear-by-Linear Association	.287	1	.592	. ^b	. ^b
N of Valid Cases	60				

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .30.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.664	.951
	Cramer's V	.297	.951
N of Valid Cases	60		

c. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Sözleşme deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden UÇK yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı.

Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.48 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,988 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40’dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(40) = 25,629, p = 0,988$$

25,629 < 55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre sözleşme deneyim alanı ile UÇK yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Tablo 4.49 Sözleşme deneyim seviyesine göre uzman-bilirkişi memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * SÖZLEŐME DENEYİMİ (YIL) Crosstabulation									
			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)						
			Hiç yok	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŐİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	2	4	3	1	1	1	12
		Expected Count	2.0	3.4	2.6	1.2	1.2	1.6	12.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	3	1	2	0	0	0	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	1	0	1	1	1	2	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	0	1	0	2	0	1	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	1	3	1	0	1	8
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	1	1	0	0	0	3
		Expected Count	.5	.9	.7	.3	.3	.4	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	1	6	1	0	2	1	11
		Expected Count	1.8	3.1	2.4	1.1	1.1	1.5	11.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	1	1	0	0	0	2
		Expected Count	.3	.6	.4	.2	.2	.3	2.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	0	2	1	1	2	2	8
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0
Total	Count	10	17	13	6	6	8	60	
	Expected Count	10.0	17.0	13.0	6.0	6.0	8.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	36.768 ^a	40	.617
Likelihood Ratio	40.908	40	.430
Linear-by-Linear Association	1.329	1	.249
N of Valid Cases	60		

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .20.

Sözleşme deneyim ile ADR çözüm yöntemlerinden Uzman-Bilirkişi yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.49 da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,617 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40'dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(40) = 36,768, p = 0,617$$

36,768 < 55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre sözleşme deneyim alanı ile Uzman-Bilirkişi yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti- Mahkeme Yargılaması**

Tablo 4.50 Sözleşme deneyim seviyesine göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ * SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL) Crosstabulation									
			SÖZLEŞME DENEYİMİ (YIL)						
			Hiç yok	1-5yıl	6-10yıl	11-15yıl	16-20yıl	20yıldan fazla	Total
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEŚİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	4	3	2	1	2	2	14
		Expected Count	2.3	4.0	3.0	1.4	1.4	1.9	14.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	1	3	2	1	0	1	8
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	1	2	2	2	0	3	10
		Expected Count	1.7	2.8	2.2	1.0	1.0	1.3	10.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	0	0	1	1	0	3
		Expected Count	.5	.9	.7	.3	.3	.4	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	3	1	2	0	1	1	8
		Expected Count	1.3	2.3	1.7	.8	.8	1.1	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	0	0	2	0	2	0	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	0	2	1	0	0	0	3
		Expected Count	.5	.9	.7	.3	.3	.4	3.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	0	2	1	1	0	0	4
		Expected Count	.7	1.1	.9	.4	.4	.5	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	0	4	1	0	0	1	6
		Expected Count	1.0	1.7	1.3	.6	.6	.8	6.0
Total	Count	10	17	13	6	6	8	60	
	Expected Count	10.0	17.0	13.0	6.0	6.0	8.0	60.0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	39.810 ^a	40	.479	^b	
Likelihood Ratio	44.444	40	.290	.623	
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	32.306			.688	
Linear-by-Linear Association	.175	1	.676	^b	^b
N of Valid Cases	60				

a. 54 cells (100.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .30.

b. Cannot be computed because there is insufficient memory.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance	Exact Significance
Nominal by Nominal	Phi	.815	.479	^c
	Cramer's V	.364	.479	^c
N of Valid Cases		60		

Sözleşme deneyim ile resmi çözüm yöntemlerinden mahkeme yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher’s kesin ki-kare (Fisher’s exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.50 da verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher’s kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,688 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5’tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (6-1) * (9-1): 40’dır.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 55,759 olduğu görülmektedir.

$$X^2(40) = 32,306, p = 0,688$$

32,306 < 55,759 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre sözleşme deneyim alanı ile mahkeme yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Araboluculuk Yöntemi**

Tablo 4.51 Proje konumuna göre arabuluculuk memnuniyeti Ki-Kare bulguları

ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * PROJE KONUMU

			Crosstab		
			PROJE KONUMU		Total
ARABULUCULUK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ		Count	Yurt içi	Yurt dışı	
		Expected Count			
	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	7	4	11
		Expected Count	7.1	3.9	11.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	5	0	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	3	3	6
		Expected Count	3.9	2.1	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	4	0	4
		Expected Count	2.6	1.4	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	2	4	6
		Expected Count	3.9	2.1	6.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	3	2	5
		Expected Count	3.2	1.8	5.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	4	2	6
		Expected Count	3.9	2.1	6.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	3	0	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	7	6	13
		Expected Count	8.4	4.6	13.0
Total		Count	38	21	59
		Expected Count	38.0	21.0	59.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	10.393 ^a	8	.239	.246		
Likelihood Ratio	14.133	8	.078	.149		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	9.565			.278		
Linear-by-Linear Association	.402 ^b	1	.526	.555	.280	.030
N of Valid Cases	59					

a. 16 cells (88.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.07.

b. The standardized statistic is .634.

Proje konumu ile ADR çözüm yöntemlerinden arabuluculuk yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.51 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,278 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 9,565, p = 0,278$$

9,565 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre proje konumu ile arabuluculuk yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Tablo 4.52 Proje konumuna göre müzakere memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * PROJE KONUMU

			Crosstab			
			PROJE KONUMU			
			Yurt içi	Yurt dışı	Total	
MÜZAKERE BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	6	3	9	
		Expected Count	5.7	3.3	9.0	
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	3	2	5	
		Expected Count	3.2	1.8	5.0	
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	5	1	6	
		Expected Count	3.8	2.2	6.0	
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	5	0	5	
		Expected Count	3.2	1.8	5.0	
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	3	4	7	
		Expected Count	4.4	2.6	7.0	
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	1	2	
		Expected Count	1.3	.7	2.0	
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	6	2	8	
		Expected Count	5.1	2.9	8.0	
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	3	4	
		Expected Count	2.5	1.5	4.0	
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	8	6	14	
		Expected Count	8.9	5.1	14.0	
Total	Count	38	22	60		
	Expected Count	38.0	22.0	60.0		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	8.643 ^a	8	.373	.397		
Likelihood Ratio	10.314	8	.244	.371		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	8.499			.378		
Linear-by-Linear Association	1.086 ^b	1	.297	.317	.161	.021
N of Valid Cases	60					

a. 14 cells (77.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .73.

b. The standardized statistic is 1.042.

Proje konumu ile ADR çözüm yöntemlerinden müzakere yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.52 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,378 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 8,499, p = 0,378$$

8,499 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre proje konumu ile müzakere yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi

Tablo 4.53 Proje konumuna göre UÇK memnuniyeti Ki-Kare bulguları

UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ * PROJE KONUMU

		Crosstab		PROJE KONUMU		Total
				Yurt içi	Yurt dışı	
UÇK BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECESİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	11	5	16	
		Expected Count	10.1	5.9	16.0	
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	6	0	6	
		Expected Count	3.8	2.2	6.0	
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	4	2	6	
		Expected Count	3.8	2.2	6.0	
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	0	3	
		Expected Count	1.9	1.1	3.0	
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	4	4	8	
		Expected Count	5.1	2.9	8.0	
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	2	3	
		Expected Count	1.9	1.1	3.0	
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	4	1	5	
		Expected Count	3.2	1.8	5.0	
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	1	3	4	
		Expected Count	2.5	1.5	4.0	
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	4	5	9	
		Expected Count	5.7	3.3	9.0	
Total	Count	38	22	60		
	Expected Count	38.0	22.0	60.0		

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	11.728 ^a	8	.164	.161		
Likelihood Ratio	14.569	8	.068	.134		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	11.085			.161		
Linear-by-Linear Association	4.026 ^b	1	.045	.046	.025	.005
N of Valid Cases	60					

a. 14 cells (77.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.10.

b. The standardized statistic is 2.006.

Proje konumu ile ADR çözüm yöntemlerinden UÇK yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20’nin

üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.53 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,161 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 11,085, p = 0,161$$

11,085 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre proje konumu ile UÇK yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Tablo 4.54 Proje konumuna göre uzman-bilirkişi memnuniyet Ki-Kare bulguları

UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * PROJE KONUMU

Crosstab

			PROJE KONUMU		
			Yurt içi	Yurt dışı	Total
UZMAN / BİLİRKİŞİ DEĞERLENDİRMESİ BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	8	4	12
		Expected Count	7.6	4.4	12.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	5	1	6
		Expected Count	3.8	2.2	6.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	5	1	6
		Expected Count	3.8	2.2	6.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	3	1	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	4	4	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	2	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	6	5	11
		Expected Count	7.0	4.0	11.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	2	0	2
		Expected Count	1.3	.7	2.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	4	4	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
Total		Count	38	22	60
		Expected Count	38.0	22.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	6.270 ^a	8	.617	.666		
Likelihood Ratio	7.112	8	.525	.663		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	5.835			.706		
Linear-by-Linear Association	1.544 ^b	1	.214	.233	.117	.018
N of Valid Cases	60					

a. 14 cells (77.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .73.

b. The standardized statistic is 1.243.

Proje konumu ile ADR çözüm yöntemlerinden Uzman-Bilirkişi yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz

Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.54 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,706 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 5,835, p = 0,706$$

5,835 < 15,51 bulunur ve H0 hipotezi kabul edilir.

Buna göre proje konumu ile Uzman-Bilirkişi yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

- **Proje Konumu Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti- Mahkeme Yargılaması**

Tablo 4.55 Proje konumuna göre mahkeme memnuniyeti Ki-Kare bulguları

MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ * PROJE KONUMU

Crosstab

			PROJE KONUMU		
			Yurt içi	Yurt dışı	Total
MAHKEME BAŞARILI BULMA / MEMNUNİYET DERECEİ	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Count	11	3	14
		Expected Count	8.9	5.1	14.0
	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Count	6	2	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Count	8	2	10
		Expected Count	6.3	3.7	10.0
	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Count	1	2	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Count	1	7	8
		Expected Count	5.1	2.9	8.0
	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Count	1	3	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Count	3	0	3
		Expected Count	1.9	1.1	3.0
	Çok başarılı/ Çok memnunum	Count	3	1	4
		Expected Count	2.5	1.5	4.0
	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Count	4	2	6
		Expected Count	3.8	2.2	6.0
Total		Count	38	22	60
		Expected Count	38.0	22.0	60.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	17.661 ^a	8	.024	.016		
Likelihood Ratio	18.822	8	.016	.036		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	16.198			.019		
Linear-by-Linear Association	1.162 ^b	1	.281	.302	.153	.022
N of Valid Cases	60					

a. 13 cells (72.2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.10.

b. The standardized statistic is 1.078.

Proje konumu ile resmi çözüm yöntemlerinden mahkeme yöntemi başarılı bulma/memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ilişki olup olmadığının kontrolü SPSS analiz aracı ile Ki-Kare bağımsızlık testi ile çapraz Tablo üzerinden yapıldı. Gözlenen değerler ile beklenen değerleri analiz aracı hesaplamalarını yaparak 5ten küçük beklenen değerlerin yüzdesel dağılımını vermektedir. Bölüm 4.3.1’de, 2x2 olmayan Tablolarda gözenek oranı, % 20’nin altında ise SPSS te Ki-Kare analiz

Tablosunda Pearson Ki-Kare verisi dikkate alınırken, Gözenek oranının % 20'nin üstünde olması durumunda yine SPSS Ki-Kare analiz Tablosunda Fisher's kesin ki-kare (Fisher's exact test) verisi dikkate alınır (Geniş, 2021).

Tablo4.55 de verilen SPSS hesaplaması incelendiğinde Fisher's kesin ki-kare testi anlamlılık değeri Tabloda 0,019 olarak çıktığı görülmüştür.

P (probability) olasılık değeri için yaygın kabul 0,05 yani % 5'tir (Cevahir, 2020).

Serbestlik derecemiz bu Tabloda = (2-1) * (9-1): 8'dir.

Ki-Kare Tablosu incelendiğinde (Tablo 4.14) alfa anlamlılık değeri: 15,51 olduğu görülmektedir.

$$X^2(8) = 16,198, p = 0,019$$

16,198 < 15,51 bulunur ve H1 hipotezi kabul edilir.

Buna göre proje konumu ile mahkeme yöntemini başarılı bulma arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu bağlamda etki büyüklüğü kontrol edilir.

4.4.3 SPSS'ten Elde Edilen Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Seviyeleri Yüzdesel Dağılım bulguları

SPSS'te yüzdesel dağılım grafikleri oluşturularak bilinirlik, tercih ve memnuniyet seviyeleri tespit edilmiş ve pasta grafik tabloları ile sunulmuştur.

- **ADR Bilinirliği Seviyesi**

Araştırma kapsamında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik seviyesini tespit ederken, hem bütüncül yaklaşımla genel ADR bilinirliği üzerinden soru oluşturulmuş, hem de ayrı ayrı çalışma konusu yöntemlerin bilinirliği için tek tek yöntem bazında sorular oluşturulmuştur. Sonuçlar Tablo 4.56 ve Tablo 4.57'de verilmiştir.

Tablo 4.56'da elden edilen bilinirlik seviyesinin yüzdesel değeri ile Tablo 4.57'de her bir yöntem bilinirliğinin toplanıp ortalaması alındığında çıkacak yüzdesel değerin eşit gözükmemesi normaldir. Çünkü genel soruya cevap verilirken her katılımcı en çok bildiği yöntemi düşünerek cevaplama eğiliminde olduğu, yöntem bazındaki soruları cevaplarken ise vakıf olmadığı yöntemlere daha düşük puan vererek daha çok bildiği yönteme yoğunlaştığı düşünülmektedir. Her iki tablodaki elde edilen veriler değerlidir. Hem genel olarak ADR bilinirliği seviyesi hem de yöntem bazında ayrı ayrı bilinirlik seviyeleri elde edilmiştir.

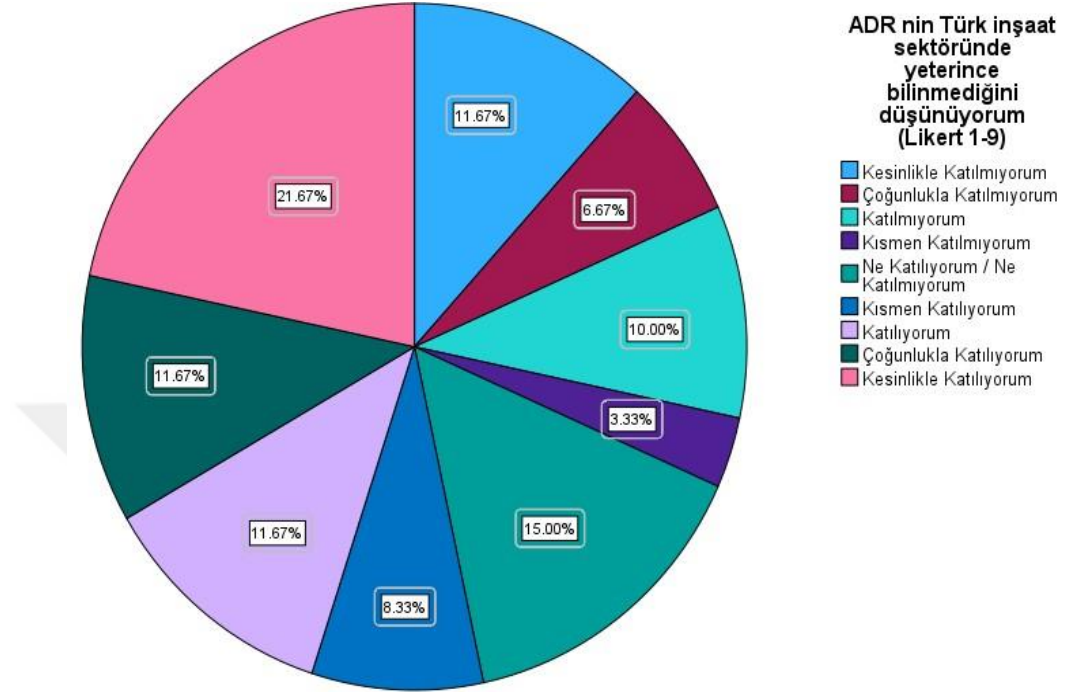
Anket soruları sonucu ankete katılan inşaat sektörü profesyonellerinin verdiği yanıtlara göre SPSS analiz aracı üzerinden bilinirlik/tercih/memnuniyet seviyeleri tabloları oluşturulmuştur.

“Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin Türk inşaat sektöründe bilinmediğini düşünüyorum” yargısına % 21,67'lik kesim “kesinlikle katılıyorum”, % 11,67'lik kesim çoğunlukla katılıyorum, %11,67'lik kesim “katılıyorum” yanıtı vermiştir. (Tablo 4.56) Buna göre sektör profesyonellerinin orta ve güçlü düzeyde % 45,01'i alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinmediği kanısında görüş belirtmektedirler.

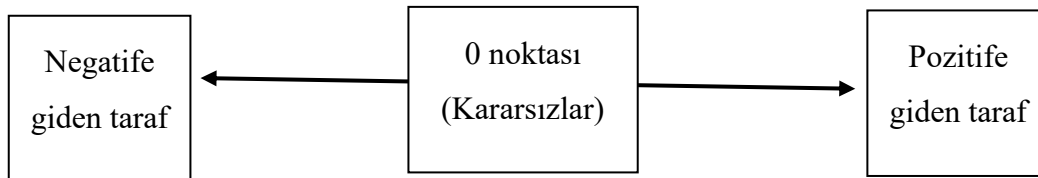
Aynı şekilde % 11,67'lik kesim ADR yöntemlerinin Türk İnşaat Sektöründe kesinlikle bilindiği yönünde kanaat göstermişlerdir. % 6,67'lik kesim ise ADR yöntemlerinin bilinirliği yönünde genel bir kanı içerisinde olduklarını belirtmektedir. % 10'luk kesim ise orta düzeyde buna katıldıklarını belirtmişlerdir.

Buna göre sektör profesyonellerinin orta ve üzeri düzeyde sadece % 28,34'ü uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilindiği kanısında görüş belirtmektedirler.

Tablo 4.56 ADR yöntemlerinin Türk inşaat sektöründe bilinirlik derecesi

Yukarıdaki tabloya göre kararsız kalan kısmı 0 başlangıç noktası olarak kabul ettiğimizde Kesinlikle katılmıyorum yani “ADR sektörde bilinmemektedir” düşüncesine doğru giden tarafı (-) negatif taraf, Kesinlikle katılıyorum yani “ADR sektörde bilinmemektedir” düşüncesine doğru giden tarafı da (+) pozitif taraf olarak adlandırılır.

Şekil 4.2 Eğilim yönü

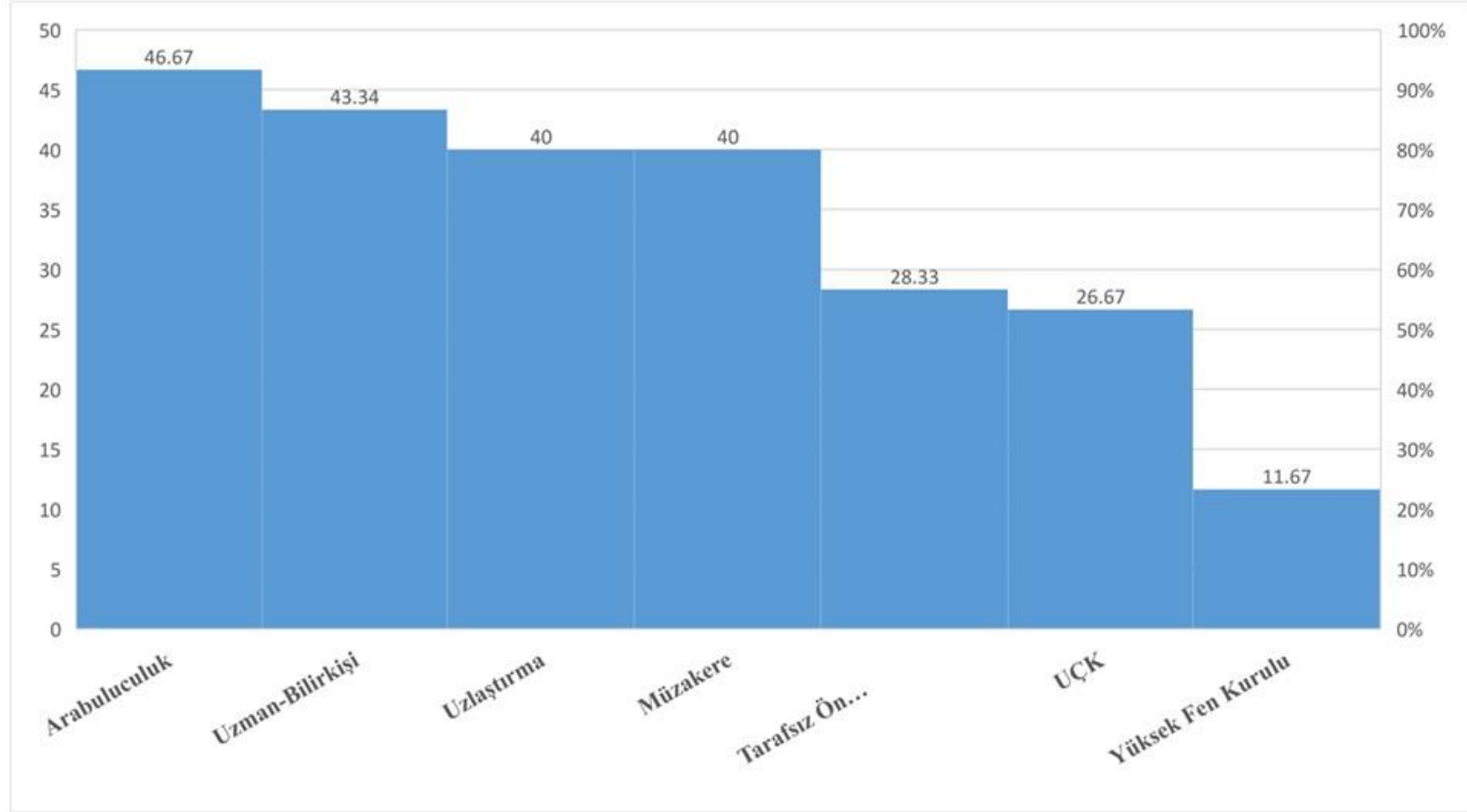
0 noktasının sol tarafında kalan yani ADR yöntemlerinin sektörde bilindiği yargısına kuvvetli ve/veya orta-zayıf katılım gösteren profesyoneller bütünü (3,33+10+6,67+11,67) %31,67sini oluşturmaktadır. Yani 60 anket katılımcısı profesyonelden yalnızca 19 kişi ADR nin bilindiği yönünde görüşe sahiptir.

0 noktasının sağ tarafında kalan yani ADR yöntemlerinin sektörde bilinmediği yargısına kuvvetli ve/veya orta-zayıf katılım gösteren profesyoneller bütünü (8,33+11,67+11,67+21,67) %53,34'ünü oluşturmaktadır. Yani 60 anket katılımcısı profesyonelden 32 kişi ADR'nin bilinmediği yönünde görüşe sahiptir.

0 noktasında kalan kararsızlar ise %15'lik dilimi oluşturmaktadır. 60 anket katılımcısı profesyonelden 9 kişi ADR yöntemlerinin sektörde bilinip-bilinmediği konusunda görüş belirtemeyerek kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Bir konu hakkında görüş belirtemeyiş, aslında o konu hakkında kişinin bilgi sahibi olmadığını göstermektedir düşüncesinden hareket ederek %100'lük dilim içerisinde %68,33lük kısım ADR yöntemlerinin Türk İnşaat Sektöründe bilinmediğini düşünenleri temsil etmektedir diyebiliriz.

Yukarıdaki verilerin orta ve üzeri seviyede bilinirlik yüzdeleri sıralandığında;

Tablo 4.57 Orta ve üzeri seviyede bilinirlik sıralamaları

Tabloda görüldüğü üzere ayrı ayrı alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği sorulduğunda, ankete katılan Türk inşaat sektörü profesyonellerinin vermiş oldukları cevaplara göre orta ve üzeri seviyede en çok bilinen yöntemin arabuluculuk olduğu tespit edilmiştir. 2018 yılında yürürlüğe giren işçi-işveren uyuşmazlıklarında mahkemeden önce arabuluculuğa başvurulma zorunluluğunun getirilmiş olması nedeniyle arabuluculuk bilinirliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

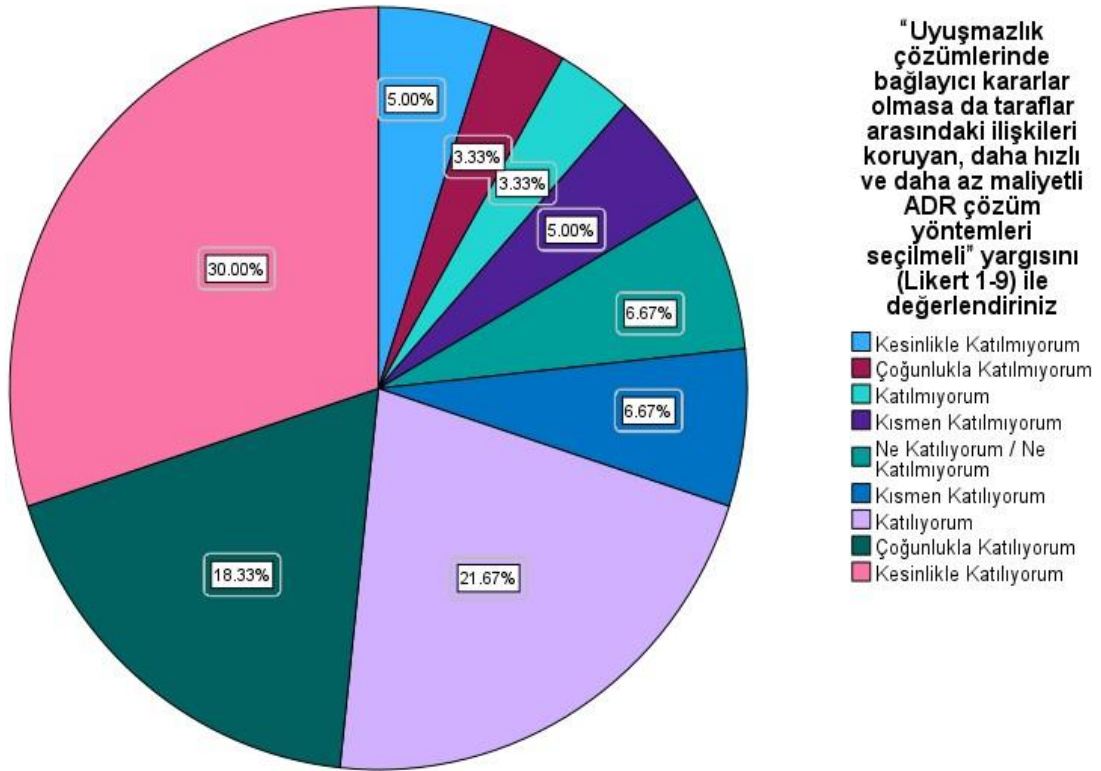
İkinci sırada Uzman-Bilirkişi değerlendirmesinin bulunmasının nedeni, anket katılımcılarının bilinçaltında Uzman-Bilirkişi değerlendirmesi yöntemini mahkeme yargılamasında başvuru bilirkişi ile bağdaştırmalarından kaynaklanmış olabileceğini düşünebiliriz.

Uyuşmazlık esnasında çözüm yöntemi seçimine karar veren figürün firmalarda sektör profesyonellerin verdiği bilgilere göre % 53,33'ünün firma sahibi, CEO, icra kurulu başkanı gibi firmanın üst düzey yöneticileri ve % 23,33'ünün ise firmanın hukuk müşavirleri olduğu görülmüştür. Firma üst düzey yöneticilerinin uyuşmazlık durumlarında ilk olarak aldıkları karar firmanın avukatlarına danışmak olduğu tecrübelerle de sabittir. O halde aslında toplamda % 76,66'lık bir yüzde ile çözüm yöntemi seçiminde hukuk müşavirleri etkindir ki bu sebeple ADR yöntemlerinin bilinirliğinin beklenildiği gibi düşük çıkması sektördeki ADR bilinirlik düzeyi hakkındaki tespitlerin doğruluğunu desteklemektedir. Ankete katılım gösteren profesyonellerin çalıştıkları firmaların % 58,3'ünün 500 milyon TL ve üzeri yıllık ciro bildirimini bazında büyük ölçekli firmalar olması nedeniyle hukuk departmanlarının ve/veya hukuk müşavirlerinin bünyelerinde bulunması nedeniyle kuvvetle muhtemel uyuşmazlık durumlarında çözüm seçiminde mahkeme yargılamasına daha fazla eğilim oluşmasına sebebiyet vermekte ve bundan kaynaklı olarak ADR bilinirliği daha az seviyelerde çıktığı düşünülmektedir.

- **ADR Tercih Seviyesi**

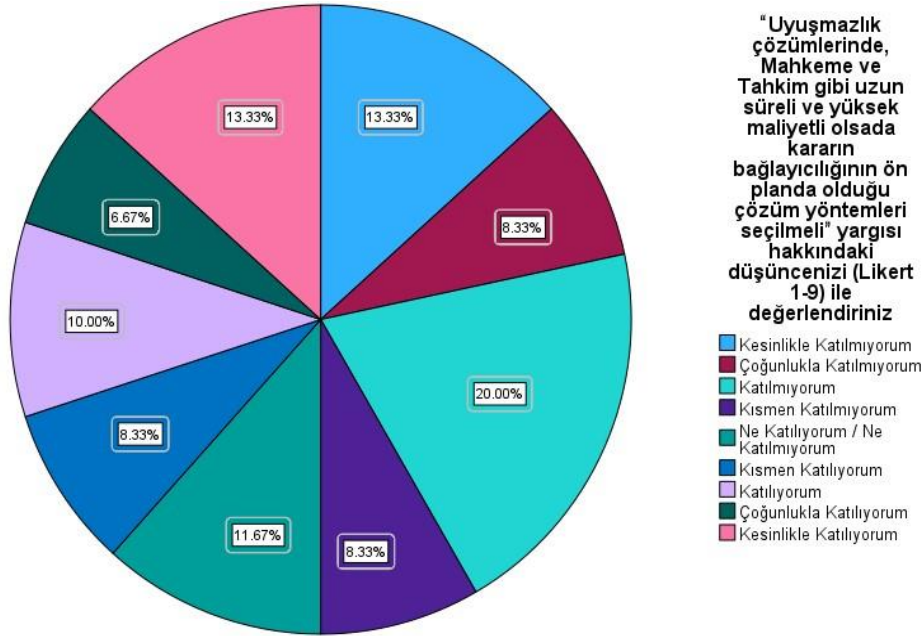
Yapılan araştırma sonucu ankete katılan inşaat sektörü profesyonellerinin verdiği yanıtlara göre verilerin yüzdesel dağılımları çıkartılarak tercih seviyesi belirlenmiştir.

Tablo 4.58 Uyuşmazlık çözümlerinde ilişkileri koruyan, daha az maliyetli ve daha hızlı ADR yöntemleri tercih edilmeli seviyesi

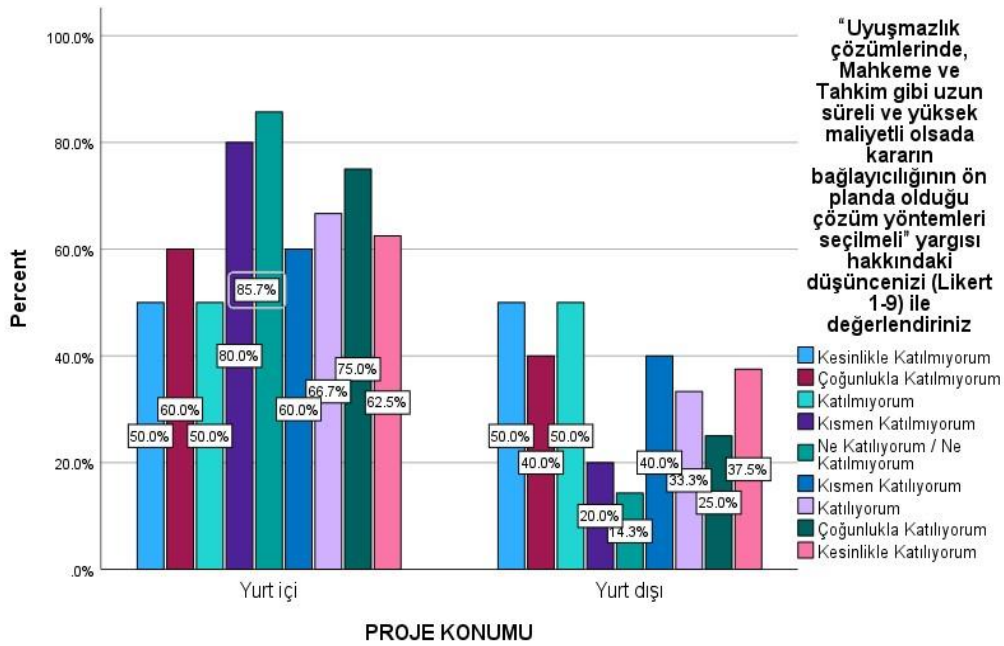
Tabloda görüldüğü üzere ADR yöntemlerinin orta ve üst düzeyde tercih edilmesi gerektiği kanısında hemfikir olan anket profesyonellerinin sayısı katılımcıların % 70'lik kesimini oluşturmaktadır. ADR nin tercih edilmesi gerektiğini düşünenler büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 4.59 Uyuşmazlık çözümlerinde bağlayıcı kararların ön planda olduğu mahkeme & tahkim tercih edilmeli seviyesi

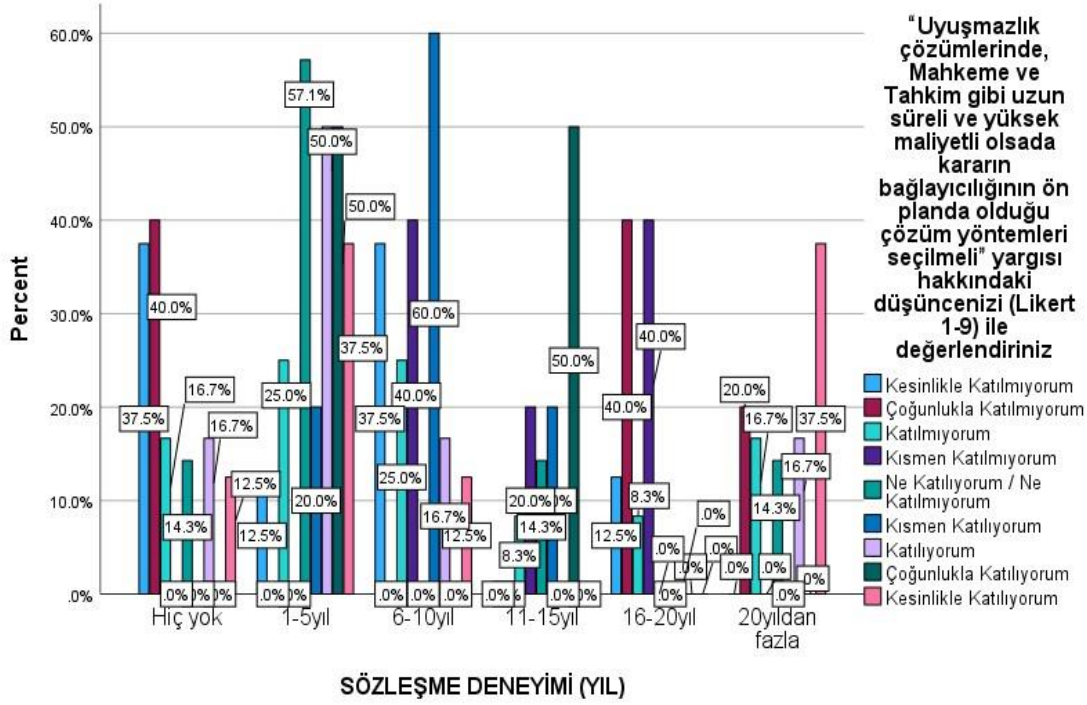
Tabloda görüldüğü üzere mahkeme yargılamasının orta ve üst düzeyde tercih edilmesi gerektiği kanısında hemfikir olan anket profesyonellerinin sayısı katılımcıların %30 unu oluşturmaktadır. Genel kanı ADR yöntemlerinin tercih edilmesi yönündedir.

Tablo 4.60 Proje konumlarına göre mahkeme yargılaması tercih seviyesi

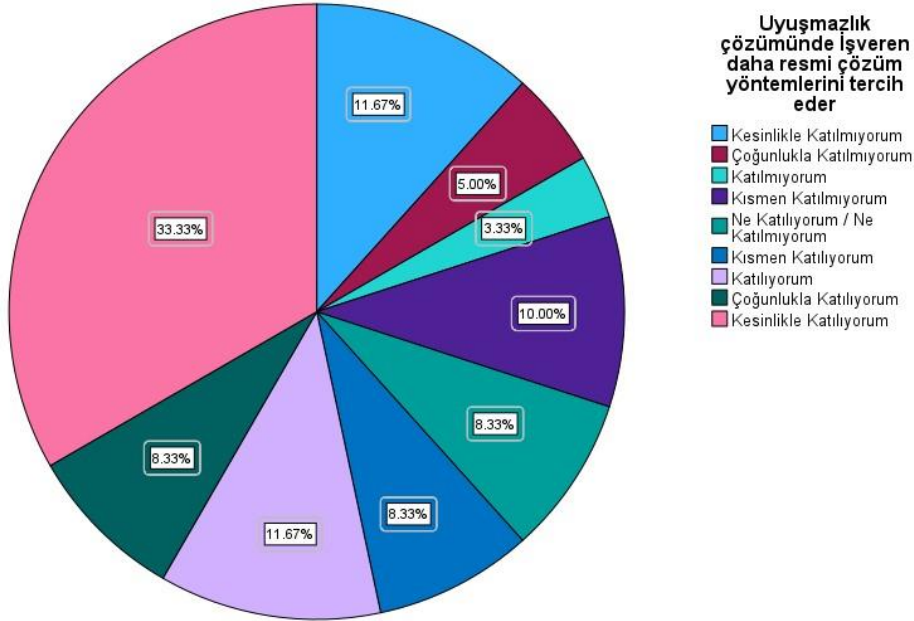
Tabloda görüldüğü üzere mahkeme yargılamasının tercih edilmesi gerektiğini düşünenlerin büyük çoğunluğunun çalıştığı projeler yurt içinde konumlanmış vaziyettedir.

Tablo 4.61 Sözleşme deneyim yılı bazında mahkeme yargılaması tercih seviyesi

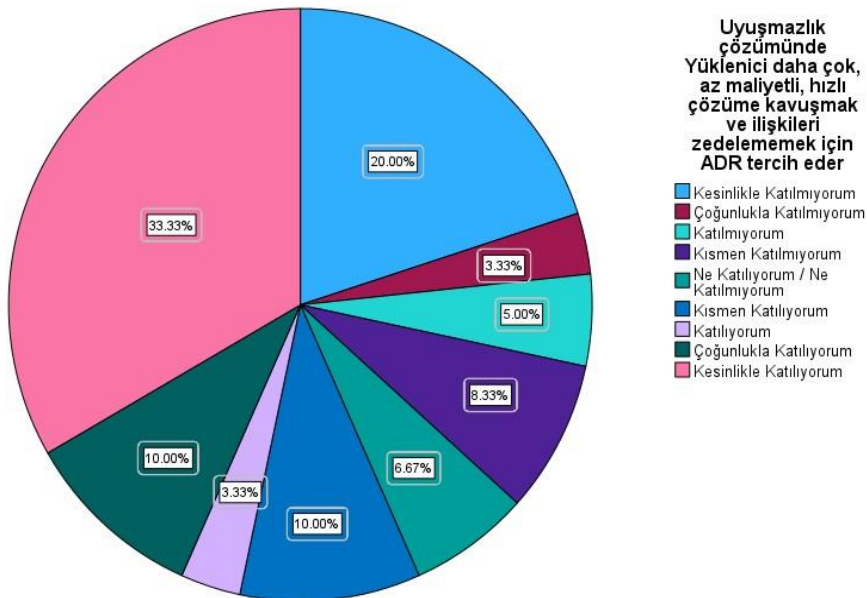
Tabloda görüldüğü üzere ADR çözüm yöntemlerinin tercih edilmesini destekleyenlerin % 75'i henüz hiç sözleşme deneyimi olmayanlar ile 6-10 yıl arası sözleşme deneyimi olanlardan oluşmaktadır. Mahkeme yargılamasının tercih edilmesi gerektiğini düşünenlerin dağılımına bakıldığında ise bu grubun büyük çoğunluğunun 20 yıl ve üzeri sözleşme deneyimi olan profesyonellerden oluştuğu görülmektedir. Bu da göstermektedir ki aslında sektördeki deneyim yıl düzeyi daha az olan kesim alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini daha çok desteklerken deneyim yıl düzeyi daha yüksek olan kesim aslında mahkeme yargılaması yönünde eğilim göstermektedir.

Tablo 4.62 Uyuşmazlık çözümünde işverenin resmi çözüm yöntemlerini tercih edeceği yönündeki kanıya katılım

Tabloda görüldüğü üzere ankete katılan profesyonellerin %53,33'ü işverenin uyuşmazlık durumunda mahkeme yargılamasını tercih edeceğini orta ve üzeri seviyede düşünmektedir.

Tablo 4.63 Uyuşmazlık çözümünde yüklenicinin ADR çözüm yöntemlerini tercih edeceği yönündeki kanıya katılım

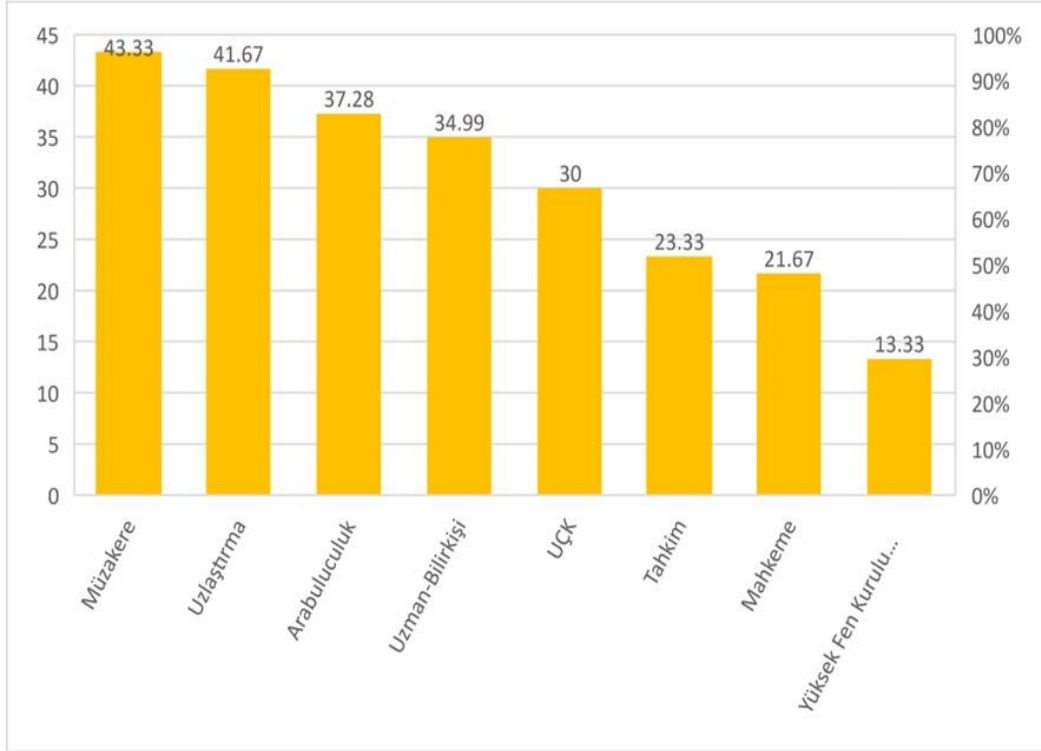

Görüldüğü üzere ankete katılan profesyonellerin % 46,66'sı yüklenicinin uyuşmazlık durumunda ADR yöntemlerini tercih edeceğini orta ve üzeri seviyede düşünmektedir.

- **ADR Memnuniyet Seviyesi**

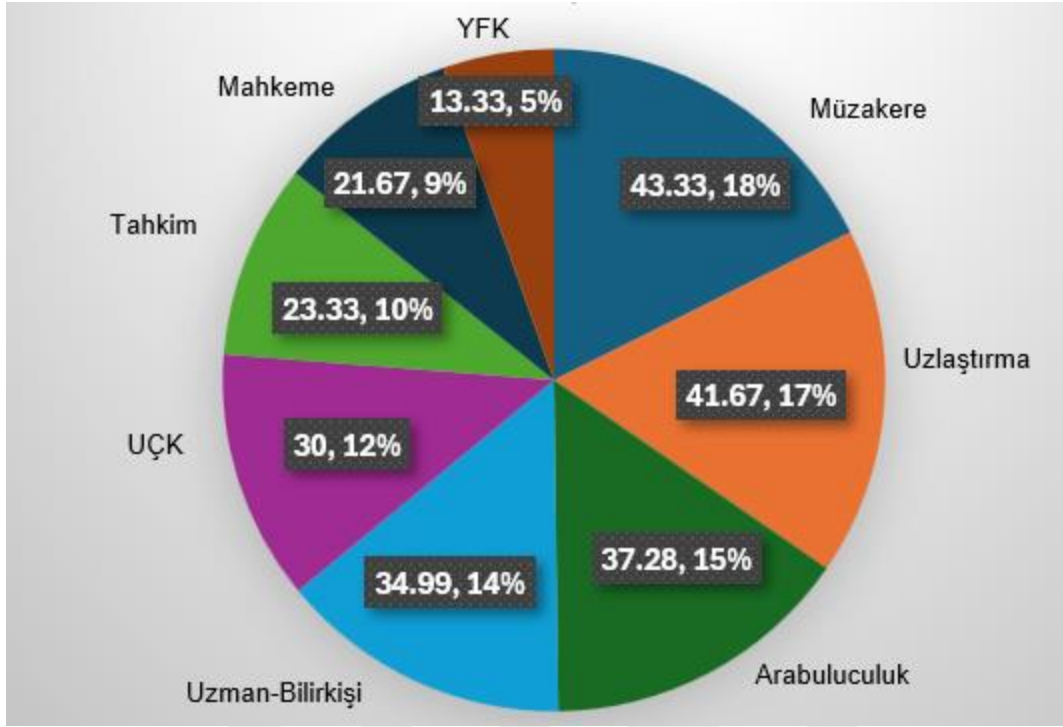
Yapılan araştırma sonucu ankete katılan inşaat sektörü profesyonellerinin verdiği yanıtlara göre verilerin yüzdesel dağılımları çıkartılarak memnuniyet seviyesi belirlenmiştir.

Tablo 4.64 Orta ve üzeri seviyede memnuniyet sıralamaları

Görüldüğü üzere ankete katılan Türk inşaat sektörü profesyonelleri arasında orta ve üzeri seviyede başarılı bulma / memnuniyet sıralamasına göre Türk inşaat sektöründe en başasılı bulunan çözüm yöntemi müzakere olmuş, ardından onu uzlaştırma ve arabuluculuk izlemiştir. Mahkeme yargılaması % 21,67’lik başarılı bulma yüzdesi ile alt sıralarda kalmıştır. En düşük başarılı bulma yüzdesini Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı almış olup memnuniyet yüzde değeri % 13,33’tür. Buna göre ADR yöntemleri büyük çoğunlukla resmi çözüm yöntemlerinden çok daha memnun edici sonuçlar verdiği, daha başarılı olduğu kabul edildiği görülmektedir. Mahkeme yargılamasının uzun ve yüksek maliyetli süreci dikkate alındığında bu sonuçlara ulaşılması olağandır.

Tablo 4.65 Orta ve üzeri seviyede memnuniyet sıralamalarının % 100'lük bütün içerisindeki payı

Tablo 4.64'te verilen ayrı ayrı yöntem bazında orta ve üzeri seviyede başarılı bulma yüzdelerinin % 100'lük bir bütün içerisinde dağılımını göstermek için pasta grafiği oluşturulmuştur. Buna göre ADR yöntemleri için toplamda % 81'lik seviyede başarılı bulma derecesine ulaşılırken mahkeme&tahkim için toplamda sadece % 19'luk kesim başarı addetmiştir.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TARTIŞILMASI

5.1 Normallik Testi Bulgularının Yorumlanması

Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği durumlara göre farklı analiz yöntemleri mevcuttur. Bu bağlamda analiz yöntemi seçiminin sağlıklı olabilmesi için normallik testi uygulanmıştır.

Normal dağılım kontrolü yapmak üzere 60 katılımcıdan toplanan veriler SPSS analiz aracına girilmiştir. Veri sayısının 50 ila 70 arasında olması durumunda kolmogorov smirnov değerlerine bakılır. Bu değer, 0,05'in üzerinde olması durumunda normal dağılım vardır denilir. (Yıldırım ve Şimşek, 1999; (10))

SPSS programı ile gerçekleştirilen normallik testi analiz sonuçları incelendiğinde değerlerin 0.01 çıktığı görülmüştür ($< 0,05$). Bu nedenle normal dağılımın olmadığı anlaşılmıştır. Bu sonuç, normal dağılım olmayan verilerin analizinde parametrik olmayan test kullanılması gerektiğini göstermektedir. Aynı şekilde Shapiro-Wilk değerleri de 0,05'ten küçük çıkmıştır; bu durum da verilerde normal dağılımın olmadığını desteklemektedir.

5.2 Ki-Kare Analiz Bulgularının Yorumlanması

5.2.1 ADR Bilinirliği Bulgularının Yorumlanması

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.17'de yer alan verilere göre, firma ölçeği ile alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu bulgu, farklı firma ölçeklerine sahip işletmelerin alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerini benzer düzeyde bilme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Büyük firmalar genellikle daha fazla kaynak ve eğitim fırsatına sahipken, küçük firmalar da pratik uygulamalara odaklanarak ADR yöntemlerini öğrenmiş olabilirler. Bu sonuç, inşaat sektöründeki bilgi paylaşımının etkili olduğuna da işaret edebilir.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi/Yurt dışı) Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.18'e göre, firma faaliyet alanı (yurt içi/yurt dışı) ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuç, yurt içinde veya yurt dışında faaliyet gösteren firmalar arasında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine dair benzer bir bilinirlik düzeyi olduğunu göstermektedir.

ADR farkındalığı, firmanın yurtiçinde veya yurtdışında faaliyet gösterip göstermemesine göre değişiklik göstermemektedir şeklinde yorumlanmamalı aksine anket katılımcısı profesyonellerin benzer seviyede biliş göstermelerinden kaynaklanan bir durum mevcuttur.

Bu durum, ADR yöntemlerinin küresel standartlarda kabul gördüğünü ve uygulandığını işaret edebilir. Bu bulgu, Talip vd., (2024) yaptığı çalışmada ADR nin yaygın kullanımını destekleyebilir. Uluslararası projelerde yer alan firmalar, farklı ülkelerde ADR yöntemlerine maruz kalabilirken, yurtiçinde faaliyet gösteren firmalar da benzer yöntemleri kullanabilmektedir.

- **Proje Konumu Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.19'da, proje konumu ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu bulgu, farklı proje türlerinde (endüstriyel yapılarda, ağır mühendislik yapılarında, altyapı mühendislik yapılarında ve üst yapı işlerinde) çalışan profesyonellerin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine dair benzer bir bilinirlik seviyesine sahip olduklarını gösterebilir.

İnşaat projeleri genellikle karmaşık ve anlaşmazlıklara açık yapılar olduğundan, her lokasyonda ADR yöntemlerinin bilinmesi ve kullanılması önemlidir. Bu durum, ADR'nin esneklik ve uyarlanabilirlik özelliklerine vurgu yapan literatürle uyumlu olabilir (İlter, 2010).

- **Meslekler Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.20'de yer alan verilere göre, meslekler ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuç, farklı meslek gruplarına mensup profesyonellerin

alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine dair benzer bir bilinirlik düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Bu, ADR bilgilerinin inşaat sektöründeki profesyoneller, mühendisler, mimarlar ve proje yöneticileri gibi farklı meslek gruplarına eşit şekilde yayıldığını göstermektedir.

- **Mesleki Deneyim (Yıl) Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.21'e göre, mesleki deneyim (yıl) ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu bulgu, farklı mesleki deneyimlere sahip profesyonellerin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini benzer bir şekilde bilme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

- **Sözleşme Deneyim (Yıl) Bazında ADR Bilinirliği**

Tablo 4.22'de yer alan verilere göre, sözleşme deneyimi (yıl) ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuç, farklı sözleşme deneyimlerine sahip profesyonellerin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine dair benzer bir bilinirlik düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Bu yorumlar, farklı demografik ve mesleki özelliklere sahip katılımcı gruplarının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine yönelik bilinirlik düzeylerinin genel olarak homojen olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki analizler, ADR bilinirliğinin firma ölçeği, faaliyet alanı, proje konumu, meslek, mesleki deneyim ve sözleşme deneyimi gibi değişkenlerden bağımsız olduğunu göstermektedir. Bu durum, ADR yöntemlerinin belirli bir grup veya değişken tarafından sınırlanmadığını ortaya koymaktadır.

5.2.2 ADR Tercihi İle İlgili Bulguların Yorumlanması

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Tercihi**

ADR tercihi firma ölçeğine göre değişiklik göstermemektedir. Bu, ADR yöntemlerinin hem küçük hem de büyük firmalar tarafından benimsendiğini ve kullanıldığını gösterdiği şeklinde yorumlanabileceği gibi tam tersi şekilde hem küçük hem büyük ölçekli firmalar tarafından ADR tercihinin aynı düşük

seviyelerde olduğu yorumlaması da yapılabilir. Chong ve Mohamad (2012), çalışmasında Malezyada ADR nin tercih edildiği ancak ADR yöntemlerinin başarılı bulunmadığını belirtmişlerdir.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi/Yurt dışı) Bazında ADR Tercihi**

Firma faaliyet alanına göre ADR tercihi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, ADR yöntemlerinin küresel standartlarda kabul gördüğünü ve yurtiçi-yurtdışı fark etmeksizin kullanıldığını gösterebilir. Aynı zamanda anket katılımcılarının benzer seviyede tercih cevaplarının olduğu anlamında değerlendirilebilir.

- **Proje Konumu Bazında Resmi Çözüm Yolu Tercihi**

Proje konumuna göre resmi çözüm yolu tercihi arasında benzer seviyede verilen cevaplarla anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, resmi çözüm yollarının yurtiçinde veya yurtdışında olmasına bakılmaksızın kabul gördüğü anlamında yorumlanabilir.

- **Proje Konumu Bazında ADR Tercihi**

Proje konumuna göre ADR tercihi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, projelerin konumuna bakılmaksızın ADR'nin esnek ve uyarlanabilir bir çözüm yolu olarak kabul edildiği şekilde yorumlanabilir.

- **Meslekler bazında ADR Tercihi**

Meslekler bazında ADR tercihi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, farklı meslek gruplarının ADR yöntemlerini benzer şekilde tercih ettiğini gösterebilir.

- **Mesleki deneyim bazında ADR'nin bilinmemesi nedeniyle resmi çözüm yöntemlerinin sözleşmelerde kullanılması**

Mesleki deneyim süresi ile ADR'nin bilinmemesi nedeniyle resmi çözüm yöntemlerinin tercih edilmesi arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, mesleki deneyim fark etmeksizin ADR yöntemlerinin bilindiğini ve kullanıldığını gösterebilir.

Bu yorumlar, farklı demografik ve mesleki özelliklere sahip katılımcı gruplarının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine yönelik tercih düzeylerinin genel olarak homojen olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki analizler, ADR tercihinin firma ölçeği, faaliyet alanı, proje konumu, meslek, mesleki deneyim ve sözleşme deneyimi gibi değişkenlerden bağımsız olduğunu göstermektedir. Bu durum, ADR yöntemlerinin belirli bir grup veya değişken tarafından sınırlanmadığını ortaya koymaktadır.

5.2.3 ADR Memnuniyeti İle İlgili Bulguların Yorumlanması

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-Arbuluculuk Yöntemi**

Firma ölçeğine göre arabuluculuk yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, hem küçük hem de büyük firmaların arabuluculuk yönteminden benzer derecede memnun olduğunu göstermektedir. Bu durum, arabuluculuk yöntemlerinin etkinliğini vurgulayan literatürle uyumludur (Shabani, 2021).

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Firma ölçeğine göre müzakere yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, müzakere yönteminin firma ölçeğine bakılmaksızın etkili bir çözüm yolu olarak kabul edildiğini gösteriyor şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, müzakere yöntemlerinin etkinliğini vurgulayan literatürle uyumludur (Fisher ve Ury, 1981).

- **Firma Ölçeği Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Firma ölçeğine göre UÇK yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, UÇK yönteminin sadece büyük ölçekli projelerde kullanılmasından kaynaklı olabilir.

- **Firma Ölçeği Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Firma ölçeğine göre mahkeme yargılamasından memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, küçük ve büyük firmaların mahkeme süreçlerinden benzer şekilde memnun olduğunu göstermektedir.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi**

Firma faaliyet alanına göre arabuluculuk yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, arabuluculuk yönteminin hem yurtiçi hem de yurtdışı firmalar tarafından benzer şekilde kabul gördüğünü göstermektedir. Bu durum, arabuluculuk yönteminin yaygın kabulünü vurgulayan çalışmaları desteklemektedir (Menkel-Meadow, 2001).

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Firma faaliyet alanına göre müzakere yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, müzakere yönteminin uluslararası ve yerel projelerde benzer derecede etkin olduğunu göstermektedir şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, müzakere yöntemlerinin küresel etkinliğini destekleyen literatürle uyumludur (Lewicki vd. 2016).

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Firma faaliyet alanına göre UÇK yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, UÇK yönteminin küresel ölçekte etkin bir çözüm yolu olarak kabul edildiğini göstermesi ve sadece büyük projelerde tercih ediliyor olmasından gelmektedir.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Firma faaliyet alanına göre uzman-bilirkişi yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, uzman-bilirkişi yönteminin hem yurtiçi hem de yurtdışı firmalar tarafından benzer şekilde kabul gördüğünü göstermektedir.

- **Firma Faaliyet Alanı (Yurt içi / Yurt dışı) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Firma faaliyet alanına göre mahkeme yargılamasından memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, mahkeme süreçlerinin uluslararası ve yerel projelerde benzer derecede memnuniyet seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu memnuniyetin yüksek olduğu anlamına gelmez. Bu durum, mahkeme

yargılamasının evrensel kabulünü vurgulayan çalışmaları desteklemektedir (Galanter, 2004).

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Arabuluculuk Yöntemi**

Mesleki deneyim süresi ile arabuluculuk yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, arabuluculuk yönteminin deneyim süresine bakılmaksızın bir çözüm yolu olarak benzer seviyede kabul edildiğini göstermektedir. Bu bulgu, arabuluculuk yönteminin evrensel etkinliğini destekleyen literatürle uyumludur (Moore, 2014).

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Mesleki deneyim süresi ile müzakere yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, müzakere yönteminin deneyim süresine bakılmaksızın bir çözüm yolu olarak benzer seviyede kabul edildiğini göstermektedir. Müzakere yöntemi, uzun süredir uygulanan bir alternatif uyuşmazlık çözümü (ADR) şeklidir. Literatürde yapılan araştırmalar, deneyimli profesyonellerin müzakere yöntemini daha yüksek memnuniyetle değerlendirdiğini göstermektedir. Özellikle, 10 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip bireylerin, müzakere sürecinde daha fazla beceri ve stratejik yaklaşım geliştirdikleri ve bu nedenle sonuçlardan daha memnun kaldıkları belirtilmektedir.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Mesleki deneyim süresi ile UÇK yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, UÇK yönteminin küresel ölçekte etkin bir çözüm yolu olarak sadece büyük projelerde tercih ediliyor olmasından gelmektedir.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Mesleki deneyim süresi ile Uzman-bilirkişi yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Uzman-bilirkişi yöntemi, teknik ve karmaşık uyuşmazlıkların çözümünde etkili olabilir. Literatürde yapılan çalışmalar, 5-10 yıl arası mesleki deneyime sahip bireylerin, bu yöntemi diğerlerine göre daha az tercih ettiğini ancak kullanılması durumunda memnuniyet oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Mesleki Deneyim (yıl) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Mesleki deneyim süresi ile Mahkeme yargılaması yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Mahkeme yargılaması, geleneksel uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biridir ve uzun süreli deneyime sahip avukatlar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Araştırmalar, 20 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip avukatların, mahkeme yargılaması sonucu elde edilen kararların istikrarlı ve öngörülebilir olduğunu düşündüklerini ve bu nedenle memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Arbuluculuk Yöntemi**

Sözleşme deneyim süresi ile arbuluculuk yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Arbuluculuk, sözleşme hukuku alanında etkili bir ADR yöntemidir. Literatür, 5-10 yıl arası sözleşme deneyimine sahip profesyonellerin, arbuluculuğun taraflar arasındaki iletişimi güçlendirdiğini ve anlaşmazlıkların daha hızlı çözülmesine katkı sağladığını belirtmektedir.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Sözleşme deneyim süresi ile müzakere yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Müzakere, sözleşme deneyimi olan profesyoneller arasında yaygın olarak kabul görmüş bir ADR yöntemidir. Literatürdeki veriler, 10 yıl ve üzeri sözleşme deneyimine sahip bireylerin, müzakere sürecinin esnekliği ve sonuç odaklılığı nedeniyle bu yöntemi diğerlerine göre daha fazla tercih ettiğini ve memnuniyet oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Sözleşme deneyim süresi ile UÇK yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu, UÇK yönteminin küresel ölçekte etkin bir çözüm yolu olarak sadece büyük projelerde tercih ediliyor olmasından gelmektedir.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Sözleşme deneyim süresi ile Uzman-bilirkişi yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Uzman-bilirkişi yöntemi, sözleşme deneyimi olan profesyoneller arasında karmaşık uyuşmazlıkların çözümünde tercih edilen bir ADR yöntemidir. Araştırmalar, 10 yıl ve üzeri sözleşme deneyimine sahip bireylerin, uzman-bilirkişi yöntemiyle elde edilen kararların teknik açıdan güvenilir olduğunu düşündüklerini ve bu nedenle memnuniyet oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Sözleşme deneyim süresi ile Mahkeme yargılaması yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Mahkeme yargılaması, sözleşme deneyimi olan profesyoneller tarafından geleneksel bir çözüm yöntemi olarak görülmektedir. Literatürdeki bulgular, 15 yıl ve üzeri sözleşme deneyimine sahip avukatların, mahkeme kararlarının hukuki kesinlik ve uzun vadeli etkileri nedeniyle bu yöntemi tercih ettiğini ve memnuniyet düzeylerinin genellikle yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Arbuluculuk Yöntemi**

Proje konumu ile arbuluculuk yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Arbuluculuk, projelerin karmaşıklığı ve taraflar arası ilişkilerdeki hassasiyet nedeniyle etkili bir ADR yöntemidir. Literatür, büyük ölçekli projelerde, yerel ve uluslararası düzeyde çalışan profesyonellerin, arbuluculuk sürecinin proje başarısına olumlu katkı sağladığını ve bu nedenle yüksek memnuniyet düzeyleri yaşadıklarını belirtmektedir.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Müzakere Yöntemi**

Proje konumu ile müzakere yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Müzakere, proje yöneticileri arasında yaygın olarak kullanılan esnek bir ADR yöntemidir. Literatür, büyük ölçekli projelerde deneyimli yöneticilerin, müzakere sürecinin proje süreçlerini yönetmede etkili olduğunu ve bu nedenle memnuniyet oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-UÇK Yöntemi**

Proje konumu ile UÇK yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Anlamlı ilişki çıkmamasının nedeni, anket katılımcılarının benzer seviyede cevaplar vermelerinden kaynaklanmaktadır.

- **Proje Konumu Bazında ADR Memnuniyeti-Uzman-Bilirkişi Yöntemi**

Proje konumu ile Uzman-bilirkişi yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Uzman-bilirkişi yöntemi, sözleşme deneyimi olan profesyoneller arasında karmaşık uyuşmazlıkların çözümünde tercih edilen bir ADR yöntemidir. Araştırmalar, 10 yıl ve üzeri sözleşme deneyimine sahip bireylerin, uzman-bilirkişi yöntemiyle elde edilen kararların teknik açıdan güvenilir olduğunu düşündüklerini ve bu nedenle memnuniyet oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

- **Proje Konumu Bazında Resmi Çözüm Yöntemi Memnuniyeti-Mahkeme Yargılaması**

Proje konumu ile Mahkeme yargılaması yönteminden memnuniyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Mahkeme yargılaması, sözleşme deneyimi olan profesyoneller tarafından geleneksel bir çözüm yöntemi olarak görülmektedir. Literatürdeki bulgular, 15 yıl ve üzeri sözleşme deneyimine sahip avukatların, mahkeme kararlarının hukuki kesinlik ve uzun vadeli etkileri nedeniyle bu yöntemi tercih ettiğini ve memnuniyet düzeylerinin genellikle yüksek olduğunu göstermektedir.

Bu yorumlar, farklı demografik ve mesleki özelliklere sahip katılımcı gruplarının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine yönelik memnuniyet düzeylerinin genel olarak homojen olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki analizler, ADR memnuniyetinin firma ölçeği, faaliyet alanı, proje konumu, meslek, mesleki deneyim ve sözleşme deneyimi gibi değişkenlerden bağımsız olduğunu göstermektedir. Bu durum, ADR yöntemlerinin belirli bir grup veya değişken tarafından sınırlanmadığını ortaya koymaktadır.

5.3 ADR Bilinirlik-Tercih-Memnuniyet Düzeyleri ile ilgili Bulguların Birlikte Genel Değerlendirilmesi

- **Firma ölçeği bazında bulgularının yorumlanması**

Ankete katılan sektör profesyonellerinin çalışmakta olduğu firmaların yıllık cirosu 500milyon TL ve üzeri olan firma sayısı 35 olup katılımcıların %58,3'nü oluşturmaktadır.

Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Ki-Kare analizi sonuçlarında kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak büyük ölçekli olan firmaların çoğunlukta olduğu bir veri havuzunda aslında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği, tercih edilişi ve başarılı bulunuşu üzerinde firma ölçeğinin bir etkisinin olacağı beklenilmiştir.

Uyuşmazlık süreçlerinin takip ve işleyişini, büyük ölçekli firmaların, hukuk departmanları üzerinden ve/veya hukuk müşavirleri etkisi altında yürüttüklerini düşünürsek ve anket katılımcılarının avukat değil de mühendis, mimar gibi teknik kadrodan oluştuğunu göz önüne aldığımızda bilinirlik/tercih/memnuniyet ile firma büyüklüğü arasında teknik kadrodan alınan veriler üzerinden anlamlı bir ilişki çıkmaması anlaşılabilir bir durum gibi görünmektedir.

Teknik kadrodan gelen cevaplar, genellikle teknik operasyonel detaylar üzerine odaklanmakta ve stratejik karar alma süreçlerine doğrudan katkı sağlamamaktadır. Uyuşmazlık ile karşılaşılması durumunda firmaların çözüm yöntemi seçimine karar veren kesimin ankete katılan teknik profesyoneller değil de, uyuşmazlık anında seçim yetkisi bulunan totalde %76,33 lük üst yönetim ve hukuk departmanlarından oluşan kesim (Tablo 4.12) olması nedeniyle ankete katılım gösteren teknik kadronun verdiği cevaplar üzerinden bilinirlik/tercih/memnuniyet ile firma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki çıkmadığı düşünülmektedir.

- **Firma faaliyet alanı (yurt içi / yurt dışı) bazında bulgularının yorumlanması**

Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Ki-Kare analizi sonuçlarında, kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan sektör profesyonellerinin çalışmakta olduğu firmaların yurt içi ve yurt dışı faaliyet alanları bazında dağılımı dikkate alındığında firmaların %61,7'sinin yurt dışı tecrübesi olduğu görülmektedir. Bu durumun, alternatif

uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik/tercih/memnuniyet düzeyleri ile firma faaliyet alanı kategorik değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar oluşmasına sebep olması beklenirdi. Ancak tam tersi şekilde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu yorumlar, farklı demografik özelliklere sahip katılımcıların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile ilgili benzer düzeyde bilinirlik/tercih ediş/başarılı bulma cevapları verdikleri yönünde yani genel olarak homojen cevaplar verdiklerini göstermektedir diyebiliriz.

Bununla birlikte Tablo 4.40’da firma faaliyet alanı ile mahkeme yargılaması memnuniyeti üzerinden yapılan analizde çok küçük bir farkla H0 hipotezi kabul edildiği görölmüş olup verilen cevaplar doğrultusunda aslında mahkeme yargılamasının memnuniyeti ile firma faaliyet alanı arasında bir ilişki olduğunu varsaydığımızda bunun sebebinin yargılama yöntemlerinde yer alan kararın bağlayıcılığı konusunda firmaların kendini güvende hissetme eğilimi olduğu düşünölebilir. Uyuşmazlık durumunda yabancı firmalar, yatırımcılar kendilerini bulundukları ölkelerin kanunları ve/veya uluslararası sözleşmelerle birçok devlet tarafından kabul edilen tahkim sözleşmeleri gibi süreçlerle güvence altına almak isteyeceklerdir. Buradan hareketle genel yaklaşımın mahkeme yargılaması eğilimi yönünde olması nedeniyle ADR bilinirlik/tercih/memnuniyet için verilen cevapların benzer seviyede olmasından ötürü bahsi geçen kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki görölememiş diye düşünölebilmektedir.

- **Proje konumu bazında bulgularının yorumlanması**

Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Ki-Kare analizi sonuçlarında, proje konumu bazında kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan sektör profesyonellerinin çalışmakta olduğu projelerin konumları bazında dağılımı dikkate alındığında projelerin %63,33’ünün yurt içerisinde yer alan projeler olduğu görölmektedir. Projeleri tipi açısından %60’lık bölümün konut, konut + ticaret gibi üst yapı işleri olduğu ve proje tamamlanma süresi bakımından %50’sinin 2 yıldan daha kısa süren projeler olması nedeniyle hem kısa süren projelerde hem de ağırlıklı olarak Türk inşaat sektörü paydaşlarının daha tecrübeli olduğu üst yapı projelerinin ağırlıklı olduğu işlerden ötürü tahmin edildiği şekilde katılımcılar arasında benzer seviyede verilen cevaplardan ötürü analiz sonuçlarının

bu şekilde çıktığı düşünülmektedir. Bu nedenle anlamlı bir farklılık çıkmamış olabilmektedir.

- **Meslekler ve Mesleki Deneyim (yıl) bazında bulgularının yorumlanması**

Ankete katılan sektör profesyonellerinin meslekler bazında dağılımı dikkate alındığında katılımcıların %70'i inşaat ve inşaat yüksek mühendisi, %8,3'ü mimar, %6,7'si makine mühendisi olup totalde %85'i doğrudan mühendis ve mimarlardan oluşan teknik kadroda yer almaktadır. Ayrıca katılımcıların %75'inin 10 yıldan fazla mesleki tecrübelerinin olduğu görülmektedir.

Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Ki-Kare analizi sonuçlarında, kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Meslek ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ilişkilendirilmesi düşünüldüğünde katılımcıların büyük çoğunluğunun mühendis ve mimar gibi teknik kadrodan oluşması, mühendislik ve mimarlık fakülteleri eğitim müfredatları içeriğinde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri üzerine zorunlu dersler olmadığı göz önünde bulundurulduğunda uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile meslekler arasında anlamlı ilişki beklenilmemiştir. Bununla birlikte çalışma hayatı sırasında tecrübe edinimi sayesinde mesleki deneyim bazında anlamlı bir ilişki çıkma durumu olabileceği düşünüldüğünde herhangi anlamlı bir ilişkinin çıkmamış olması muhtemelen katılımcıların teknik kimliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu sonucun, daha çok projesel teknik işlerde deneyimli olmalarından olduğu tahmin edilmektedir. Teknik kadrodan gelen katılımcılar, genellikle teknik detaylar üzerinde odaklanan ve stratejik karar alma süreçlerinde etkili olmayan kişilerden oluştuğu için, uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin mesleki dağılım ile ilişkilendirilmesi beklenen etkileri göstermemiştir. Bu sonuçlar, teknik kadrodan gelen katılımcı cevaplarının, uyuşmazlık çözüm süreçlerindeki rol ve etkilerinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

- **Sözleşme Deneyim (yıl) bazında bulgularının yorumlanması**

Anketimize katılan sektör profesyonellerinin 33,3'ünün 10 yıldan fazla sözleşme tecrübelerinin olduğu görülmektedir.

Bilinirlik, Tercih ve Memnuniyet Ki-Kare analizi sonuçlarında, kategorik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Sözleşme

deneyimi ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ilişkilendirilmesi düşünüldüğünde aslında sözleşme deneyimi ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri bilinirliği/tercih/memnuniyeti arasında anlamlı ilişki beklenilmiş olmakla birlikte anlamlı ilişki çıkmamasının şu nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir;

Katılımcıların yaklaşık %70'nin sözleşme deneyimlerinin 10 yıldan daha az olması bu hususta etkilidir. İkincisi büyük ölçekli firmalarda sözleşme hazırlanması hukuk departmanları/hukuk müşavirleri tarafından yapılmakta, bu departmanlarda çalışan avukatların ise güvenli tarafta kalmak adına mahkeme yargılaması üzerine yoğunlaştığı düşünülmektedir. Üçüncüsü, katılımcıların çoğunun teknik kadrodan olması nedeniyle daha çok teknik-operasyonel konularla ilgilenmeleri ve bu süreçlerde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine daha az maruz kalmalarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Son olarak, genelde sektörde orta ve küçük ölçekli firmalarda hazır formattaki standart dışı sözleşmelerin kullanımda olması bu şekilde bir sonuç doğurabilir.

İnşaat projelerinde operasyonel prosedürler, yöntemler veya diğer nedenlerden kaynaklanan anlaşmazlıklar, artan maliyetlere ve teknik problemlere yol açabilir. Bu tür anlaşmazlıklar, taraflar arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanan sorunlar nedeniyle iş akışındaki sorunlar, ciddi zararlar ve karmaşıklıklara neden olabilir ve bu durum inşaat sektöründe davalara sebep olabilir. Bu tür anlaşmazlıkların çözümü için farklı yöntemler bulunmaktadır. Bağlayıcı kararlar içeren yargı ve tahkim gibi yöntemlerin yanı sıra bağlayıcı kararlar içermeyen ancak daha hızlı çözüm, düşük maliyet ve taraflar arasındaki ilişkilerin korunmasına odaklanan müzakere, arabuluculuk, uzlaştırma, uyuşmazlık çözüm kurulları gibi alternatif çözüm yöntemleri mevcuttur.

Yargı süreçlerindeki uzun bekleme süreleri, yüksek maliyetler ve karar vericilerin inşaat sektöründe teknik bilgi eksikliği nedeniyle alınan yanlış kararlar, süreci geciktirebilir. Bu durum şirketler için sorunları hızlı ve maliyet etkili bir şekilde çözme konusundaki beklentilerin önünde engel teşkil edebilir. Bu nedenle, taraflar arasındaki olumsuz etkilenmeyi önlemek ve süreçleri hızlı bir şekilde çözmek için Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri olarak bilinen yöntemlerin inşaat sektöründe önemli bir rolü vardır.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri ülkemiz inşaat sektöründe bilinirliği ele alınması gereken konulardan biridir. Bu konudaki bilinirliğin desteklenmesi ülke ekonomisine, proje süreçlerine, ticari birlikteliklere olumsuz yansıyan uyuşmazlık konularının daha hızlı bertaraf edilerek kaynakların daha verimli kullanılmasına, yeni projelerin hayata daha hızlı geçmesine dolayısı ile ülke ekonomisine katkı sağlamasına sebep olacaktır.

Bu çalışmanın amacı Türk inşaat sektöründeki uyuşmazlıkların çözümü için alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirlik düzeyini ve bu yöntemlerin kullanımının artırılması için gerekli adımları belirlemektir. Çalışmanın sonuçları, Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliğini açığa çıkararak, kullanım sıklığını ve bilinirliği etkileyen faktörleri tartışması ve

dolayısıyla mahkeme yargılamalarının üzerindeki yükü azaltma potansiyeline sahip olması açısından önemlidir.

ADR (Alternatif Uyuşmazlık Çözüm) yöntemlerinin bilinirliği, tercih edilme durumu ve memnuniyeti çeşitli boyutlarıyla incelenmiştir. Öncelikle, firma ölçeği, faaliyet alanı (yurt içi/yurt dışı), proje konumu, meslekler, mesleki deneyim (yıl) ve sözleşme deneyimi (yıl) gibi farklı demografik ve sektörel değişkenler üzerinden ADR yöntemlerinin bilinirliği değerlendirilmiştir. Bulgular, bu değişkenlerin ADR'nin tanınırlığı üzerinde etkili olmadığını göstermektedir.

İkinci olarak, ADR tercihi üzerindeki etkileri değerlendiren çalışma, firma ölçeği ve faaliyet alanı bazında resmi çözüm yolları ile ADR tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Özellikle, inşaat sektöründeki firmaların ADR yöntemlerini tercih etme eğilimlerinin, şirketin büyüklüğü, faaliyet alanı ve proje konumu gibi faktörlere göre nasıl değiştiğini ortaya koymuştur.

Son olarak, ADR yöntemlerinin memnuniyet düzeyleri incelenmiş ve bu memnuniyetin firmaların farklı ölçekleri, faaliyet alanları, proje konumları, mesleki deneyimleri ve sözleşme deneyimleri ile nasıl ilişkilendiği araştırılmıştır. Arabuluculuk, müzakere, uzman-bilirkişi ve UÇK gibi farklı ADR yöntemleri kullanılarak elde edilen memnuniyet düzeyleri ile mahkeme yargılaması gibi resmi çözüm yöntemleri arasındaki karşılaştırmalar da bu kısımda ele alınmıştır.

Türk inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin bilinirliği ile ilgili analiz sonuçlarına göre:

- ADR bilinirliği ile firma, profesyonel ve proje arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Ancak herhangi bir ilişki çıkmamış olması bu bağlamda tamamiyle ADR bilinirliğine etkilerinin olmadığı anlamındadır denilemez. Bununla birlikte resmi yargı yollarına kıyasla daha az biliniyor olsa da ADR yöntemleri tamamen bilinmiyor değildir.
- Çalışma bulguları, sektörde ADR yöntemlerinin genel olarak düşük bir bilinirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir, ancak bu yöntemlerin uyuşmazlıkların çözümünde tercih edilme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, sektördeki profesyonellerin çoğunluğunun ADR'nin mahkeme veya tahkim yargılamalarına kıyasla daha etkili olduğunu düşündükleri bulunmuştur.

- Türk inşaat sektöründe yer alan uyuşmazlıkların çözümünde kullanılan çözüm yöntemlerinin araştırılmasına dair elde edilen veriler incelendiğinde orta ve üzeri seviyede **%28,34'lük** kesim ADR yöntemlerinin Türk inşaat sektöründe bilindiğini belirtmektedir.
- Sektörde yer alan profesyonellerin **%70'i** uyuşmazlık durumlarında ADR çözüm yöntemlerinin seçilmesi gerektiğini düşünmektedirler.
- Anket katılımcılarının **%81'lik** kesimi ADR yöntemlerini mahkeme ve tahkim yargılamalarına kıyasla daha başarılı bulmaktadırlar.

Çalışma, Türk inşaat sektöründe ADR (Alternatif Uyuşmazlık Çözüm) yöntemlerinin bilinirlik düzeyini ve sektördeki algısını analiz etmiştir. Çalışma bulguları, ADR yöntemlerinin bilinirliği ve sektördeki algısı üzerine bir katkı sağlamakta ve bağlamda benzer çalışmalar için referans oluşturmaktadır. Çalışma aynı zamanda sektördeki profesyonellerin çoğunluğunun neden ADR yöntemlerini tercih ettiğini ve bu yöntemlerin avantajlarını neden gördüklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, ADR'nin neden ve nasıl uygulandığını anlamak için önemli bir kaynak sağlar.

Çalışma bulgularından hareketle, ADR yöntemlerinin sektörel bilinirliği ile tercih edilme düzeyini arttırmak için izlenebilecek öneriler şu şekilde özetlenebilir:

- **Eğitim Programları Geliştirme:** Çalışma, ADR yöntemlerinin sektördeki bilinirlik düzeyini ortaya koyarak, sektörel kurumlar ve meslek birlikleri için bilinirlik artırma kampanyaları ve eğitim programları geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu, uyuşmazlık çözümünde daha sık tercih edilen ve etkili yöntemlerin benimsenmesine yardımcı olabilir. Aynı zamanda bu eğitimler, sektördeki profesyonellerin ADR'nin faydalarını daha iyi anlamasını ve doğru bir şekilde uygulamasını sağlayabilir.
- **Hukuki Düzenlemeler ve Teşvikler:** ADR'nin kullanımını artırmak için sektörel düzenlemeler veya iş pratiklerinde değişiklikler gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda, yasal düzenlemeler ve teşviklerle ADR yöntemlerinin kullanımı teşvik edilebilir. Örneğin, yargı süreçlerinde ADR'nin önemli bir rol oynaması için yasal düzenlemeler getirilebilir.
- **Uygulama Rehberleri ve Kaynakların hazırlanması:** ADR yöntemlerini uygulamak isteyen profesyoneller için rehberler, kaynaklar ve pratik bilgiler

içeren materyaller hazırlanmalıdır. Bu kaynaklar, ADR'nin adım adım nasıl uygulanacağını göstermelidir.

- **Sektörel İşbirlikleri ve Çalıştaylar:** İnşaat sektöründeki meslek birlikleri, odalar, dernekler ve hukuk firmaları gibi kuruluşlar arasında iş birliği sağlanarak bu paydaşlar arasında düzenli olarak yapılan çalıştaylar ve sektörel iş birlikleri, ADR yöntemlerinin kullanımını teşvik edebilecektir. İş pratiklerinde karar vericilerin ADR yöntemlerine olan eğilimlerini arttırmak için ADR yöntemlerinin başarıyla çözümlendiği örnek olay ve başarı hikayelerinin sektördeki diğer profesyonellere aktarılmasını sağlayacak platformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Gerçekleştirilecek sektörel işbirlikleri ve çalıştaylar, başarılı uygulama deneyimlerinin paylaşımı için de önemli fırsatlar sağlayabilecektir.

Bu çalışmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Örneklem büyüklüğü bu kısıtlardan biridir. Örneklem büyüklüğü, çalışmanın genellemeler yapma yeteneğini etkileyebilir ve elde edilen bulguların evrensel geçerliliğini sınırlandırabilir. Özellikle Türk inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin bilinirliği ve tercih edilme durumu gibi konularda daha geniş bir katılımcı grubuna dayanan daha kapsamlı bir çalışma yapılması gerekebilir. Diğer bir kısıtlama ise veri toplama zorluklarıdır. İnşaat sektörü profesyonellerinden veri dönüşleri kısıtlı olmuştur. Bu kısıtlamalar, çalışmanın bulgularını değerlendirirken dikkate alınmalı ve gelecekte yapılacak araştırmalar için geliştirilecek stratejilerin belirlenmesinde gözetilmelidir.

Çalışmanın mevcut kısıtları ve elde edilen bulguları gözetilerek ileriki çalışmalar, farklı ülkelerdeki inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin kullanımını karşılaştıran analizlere odaklanabilir. Bu, ADR'nin evrensel etkinliğini ve uygulanabilirliğini daha geniş bir perspektiften değerlendirmeye olanak tanıyacaktır. Ayrıca zamanla, inşaat sektöründeki ADR yöntemlerinin kullanım oranlarında ve tercihlerinde değişiklikler olabilir. İleriki çalışmalar, bu değişimleri izlemek ve anlamak için sektörel eğilimleri ve ihtiyaçları arasındaki neden-sonuç ilişkilerini kök-neden analizleri gibi yöntemlerle analiz edebilirler. Benzer bir şekilde ileriki araştırmalar, Türk inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin kabulünü artırmak ve sektörel uygulamalarda daha yaygın olarak benimsenmesini teşvik etmek amacıyla bu çalışmanın bulgularını genişleterek ve derinleştirerek, ADR yöntemlerinin daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak için stratejiler geliştirebilir.

- Agarwal, A., Ramamoorti, S., and Jayaraman, V., (2011). “Decision support systems for strategic dispute resolution”. International Journal Of Management & Information Systems – The Clute Institute, USA. Fourth quarter 2011 vol. 15, number 4, pp.13-30.
- Ahankoob, A., Charehzehi, A., (2013). “The use of analytical approach for the selection of dispute resolution”. Civil and Environmental Research - vol. 3, no.3, 2013. ISSN 2222-1719 (Paper) ISSN 2222-2863 (Online), https://www.academia.edu/download/31072839/The_Use_of_Analytical_Approach_for_the_Selection_of_Dispute.pdf. 23.04.23
- Andrew, S. J., (1999). “The role of alternative dispute resolution in resolving waste management conflicts: a study of cases in Ontario and Massachusetts”. Thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy, Geography University of Toronto, Toronto, Canada.
- Arıcı, Y., (2012). “İnşaat sektöründe adr (alternatif uyuşmazlık çözüm yolları) kullanımı ve seçim kriterlerinin kamu ve özel sektör açısından incelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Arıcı, Y. ve Taş, E., (2012). “İnşaat sektöründe adr kullanımı ve seçim kriterlerinin kamu ve özel sektör açısından incelenmesi”. 2.Proje ve Yapım Yönetimi Kongresi, 13 – 16 Eylül 2012 İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Urla-İzmir.
- Arar, A.J.H., (2020). “The causes of disputes that would lead to binding dispute resolution methods. A perspective of the Quebec construction industry”. Thesis presented to École De Technologie Supérieure in Partial Fulfillment of A Master’s Degree with thesis M.A.Sc. By Ahmad Jamal Harb Arar, École De Technologie Supérieure Université Du Québec, Montreal.
- Abbasy, M., Md., (2022). “An analysis of english law in referring disputants to consensual adr methods”. Thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy, University of Leicester, United Kingdom.
- Ayorinde, Oloye Joel, Olaoluwa Ajose John, and Ohunene Isiaka Victoria, (2020). “Alternative dispute resolution (ADR); beyond litigation, Lawrit Student Journal of Law, vol. 1, issue 1: pp. 48-74.
- Ayhan, M., (2019). “Development of dispute prediction and resolution method selection models for construction disputes, A Thesis in Ph.D. submitted to the graduate school of natural and applied sciences of Middle East Technical University, Ankara, Türkiye.
- Aritonang, Daniel Dianto and Simanjuntak, Manlian Ronald A., (2020). “Analysis of important factors in choosing or using process alternative dispute resolution of construction project from contractor’s perspective (Case study in XYZ company, Ltd’s)”. IOP conf. series: Materials Science and Engineering 1007 012084, Doi:10.1088/1757-899X/1007/1/012084

- Alam, S. M. S., and Chaity, N. S. (2024). "Evaluating industrial dispute resolution methods: an empirical study". ESI Preprints. <https://doi.org/10.19044/esipreprint.6.2024.p415>
- Alrasheed, K., Khalafallah, A., Alshaheen, A., and Albader, H., (2022). "Litigation vs. judicial arbitration as binding dispute settlement techniques in public construction projects". *Journal of Legal Affairs and Dispute Resolution in Engineering and Construction*. doi:10.1061/(ASCE)LA.1943-4170.0000580
- Alpkokin, P., Capar, M.S., (2019). "Dispute boards in Turkey for infrastructure projects". *Utilities Policy*, Vol. 60, 100958, ISSN 0957-1787, <https://doi.org/10.1016/j.jup.2019.100958>.
- Arat, N., (2009). "Türk idare hukuku'nda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları". Doktora Tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Ansary, N., Balogun, O., (2017). "Dispute resolution approaches for public projects in the construction industry within Gauteng province," in *Proc. of the Sixth International Conference on Advances in Civil, Structural and Environmental Engineering, ACSEE 2017*, ISBN: 978-1-63248-139-9, doi: 10.15224/ 978-1-63248-139-9-56, 1-6.
- Balkanlı E N., Sevimli, B. Y, Gürcanlı, G. E., ve Bilir, S. (2021), "FIDIC sözleşmelerindeki yeniliklerin değerlendirilmesi ve eski versiyonlarla karşılaştırılması". *El-Cezerî Fen ve Mühendislik Dergisi* 2021, 8 (1); pp. 504-518.
- Bakioğlu, G., (2015). "Alt yüklenici sözleşmelerinde riskler ve meydana gelen uyuşmazlıklar arasındaki ilişkinin modellenmesi". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, Yapı İşletmesi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Bushe, B., (2019). "The efficacy of alternative dispute resolution (ADR) in labour dispute resolution: a critical comparative analysis of Botswana, South Africa and Zimbabwe". Dissertation in fulfillment of the requirements of the degree of Master of Laws (LLM), University of South Africa, Gauteng Region, South Africa.
- Bekele, A., (2005). "Alternative dispute resolution methods in construction industry: an assesment of Ethiopian situation". Thesis for Master of Science Degree, Addis Ababa University, Faculty of Technology, Civil Engineering (Construction Technology And Management) Addis Ababa, Ethiopia.
- Candaş, A. B., ve Tokdemir, O. B., (2019). "Türkiye inşaat sektörü alt yüklenici sözleşmelerinde ihtilafa sebep olan konuların delphi tekniği ile belirlenmesi". *Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, vol.8, pp. 1005-1017.

- Cevahir, E., (2020). "SPSS ile Nicel Veri Analizi Rehberi". Egemen Cevahir, Birinci Baskı: Temmuz 2020 ISBN: 978-605-9467-36-0, Kibele Yayınları Sertifika No:13847 https://www.researchgate.net/publication/343062647_SPSS_ile_Nicel_Veri_Analizi_Rehberi_Egemen_Cevahir
- Chileshe, N. and John Kikwasi, G. (2014), "Critical success factors for implementation of risk assessment and management practices within the Tanzanian construction industry". Engineering, Construction and Architectural Management, Vol. 21, No. 3, pp. 291-319. <https://doi.org/10.1108/ECAM-01-2013-0001>
- Creswell, W., J., (2021). "Karma yöntem araştırmalarına giriş". Yayınevi: Sage 3. Baskı PEGEM AKADEMİ© 2021, ISBN 978-605-318-472-0 doi: 10.14527/9786053184720
- Cheung, S.O., Suen, H.C.H., (2002). "A multi-attribute utility model for dispute resolution strategy selection". Article in Construction Management and Economics February 2002, 20:557-568. doi: 10.1080/01446190210157568.
- Cheung And Yiu (2006). "Are construction disputes inevitable?" Sai On Cheung And Tak Wing Yiu, Ieee Transactions on Engineering Management, Vol. 53, No. 3.
- Çakmak, E., ve Irlayıcı Çakmak, P., (2013), "An analysis of causes of disputes in the construction industry using analytical network process". 2ndWorld Conference on Business, Economics and Management -WCBEM 2013, doi: 10.1016/j.sbspro.2013.12.441, Vol. 109, pp. 183-187, ISSN 1877-0428.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). "Nitel veri analizi ve temel ilkeleri". Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education, 8(1), pp. 379-406. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/52171/684903>
- Çevikbaş, M., (2018). "An investigation of judicial dispute resolution in Turkish construction industry". Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Çevikbaş, M. ve Köksal, A., (2018). "An investigation of litigation process in construction industry in Turkey". Teknik Dergi, 2018 8715-8729, pp. 520
- Çevikbaş, M. ve Köksal, A., (2019). "Evaluation of litigation process in Turkish construction industry from the perspective of judicial actors". Tamap Journal of Engineering Vol. 2019, Article ID 76 Research Article, doi:10.29371/2019.3.76
- Chong, H., and Rosli, M.Z. (2009). "The behaviour of dispute resolution methods in Malaysian construction industry". 2009 IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management, pp. 643-647. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-behaviour-of-dispute->

- Chong, H. and Mohamad Zin, R. (2012), "Selection of dispute resolution methods: factor analysis approach", *Engineering, Construction and Architectural Management*, Vol. 19 No. 4, pp. 428-443. <https://doi.org/10.1108/09699981211237120>
- Çoban, G., (2020). "Claim management and dispute resolution under FIDIC contracts 2017 edition". Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, Yapı İşletmesi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Demir, T., (2006). "İnşaat projelerinde kritik başarı faktörleri ve proje başarısının ölçülmesi". Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Demircan, K. ve Çakıcı Alp, N. (2020), "Araştırma makalesi atıf / cited: Yapı bilgi modellemesine geçiş sürecinde yaşanan anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar". *Artium*, 8(2), pp.135-144.
- Dangrochiya, N., Rathod, H., and Sharma, D., N. (2015), "A review on causes of disputes in construction industry". *international journal of Advanced Research in Engineering, Science and Management*, ISSN: 2394-1766, Vol. 1, issue 4/12 <https://web.archive.org/web/20190614120348/http://ijaresm.net/volume-1Issue-4.aspx>
- Doğan, V., Özkara, B. Y., Yılmaz, C., ve Torlak, Ömer. (2021). "Katılım düzeyi seçenek sayısının incelenmesi: optimal katılım düzeyi seçenek sayısına ilişkin bir çıkarım". *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(1), pp. 464-484. <https://www.isarder.org/index.php/isarder/article/view/393>
- Erbil, Y. (2014). "İstatistik testlerin seçimi dersleri". İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi Ana Bilim Dalı, Prof.Dr. Yeşim Erbil E-Akademi ITF Dersleri. <https://www.youtube.com/watch?v=zfOs2JTeXtU> 02.11.2023
- Eriş, A., U. (2018) "Ceza muhakemesi hukukunda uzlaştırma ve uzlaştırma eğitimi". *TBB Dergisi* 2018 (137), pp. 241-271
- Erol, M., (2018). "Türk hukukunda arabuluculuk ve teşkilatlanması". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Ferhatoğlu, E., ve Poyraz Ferhatoğlu, G., (2010). "Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak vergi ve ceza hukukunda uzlaş(tır)ma: karşılaştırmalı bir analiz". *Vergi Dünyası*, Sayı 342, Şubat 2010: pp. 150-163.
- Fırtına, Ö., (2011). "İnşaat projelerinde uyuşmazlık inceleme kurulları uygulaması". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Fisher, R., and Ury, W. (1981). "Getting to yes: negotiating agreement without giving in". Penguin Books, pp. 35-50.

- Gamage, N.K.K.A. and Kumar, S., (2024). Saudi J Eng Technol, Feb, 2024; 9(2): 75-87 DOI: 10.36348/sjet.2024.v09i02.007
- Galanter, M. (2004). "Lowering the bar: lawyer jokes and legal culture". University of Wisconsin Press, pp. 155-170.
- Geniş, B. (2021). "2x2 Tablolar da Ki-Kare testi – Ki-Kare Tablosu nasıl okunur-SPSS Dersleri". Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Ana Bilim Dalı, Doç. Dr. Öğretim Üyesi Bahadır Geniş SPSS Dersleri. <https://www.youtube.com/watch?v=SHMzAvNPBjg> 02.11.2023
- Gunaseana, D.B.K., (2010). "Performance of critical attributes in alternative dispute resolution (ADR): a study in Sri Lankan construction industry". SLQS JOURNAL, February 2010: pp. 42-48.
- Gül, D., G., (2010). "Yüklenici inşaat firmalarında kullanılan uyuşmazlık çözüm yolları ve çatışma yönetim stratejileri". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Hapuarachchi.H. N.M., and Udayangani. K., (2022). "Suitability of alternative dispute resolution methods based on risk factors to the Sri Lankan Construction Industry". Faru Proceedings 93-101, 15th international Research Conference, University of Moratuwa, Sri Lanka, <http://dl.lib.uom.lk/handle/123/19897>
- Holschemacher, K., Quapp, U., Singh, A., and Yazdani, S., (2022). "Decision supporting flow chart for dispute resolution, Proceedings of International Structural Engineering and Construction". 9(1), ISSN: 2644-108X, [www.doi.org/10.14455/ISEC.2022.9\(1\).LIC-01](http://www.doi.org/10.14455/ISEC.2022.9(1).LIC-01)
- İlter, D and Dikbas, A (2008). "The use of key attributes in alternative dispute resolution (ADR) process design". in: Dainty, A (Ed) Procs 24th Annual ARCOM Conference, 1-3 September 2008, Cardiff, UK, Association of Researchers in Construction Management, pp. 455-464. https://www.arcom.ac.uk/-docs/proceedings/ar2008-455-464_Ilter_and_Dikbas.pdf 13.04.2023
- Ikediashi, D. and Otali, M., (2018). "Appraisal of dispute resolution strategies for construction projects in Nigeria". Journal Of Contemporary Research in the Built Environment Issn: 2636-4468 Vol. 2, Numbers 1&2, pp. 56-68, 2018, Department of Building, University of Uyo, https://uniuyo.edu.ng/wp-content/uploads/2022/01/JOCREBE_Vol2_Nos1and2_2018.pdf 31.12.23
- Ikediashi, D.I., Ogunlana, S.O., Boateng, P. and Okwuashi, O. (2012), "Analysis of risks associated with facilities management outsourcing: A multivariate approach", Journal of Facilities Management, Vol. 10 No. 4, pp. 301-316. <https://doi.org/10.1108/14725961211265756>
- İlter, D., (2010). "İnşaat projelerinde uyuşmazlık çözüm yöntemi seçimi için çok kriterli karar verme modeli". Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- İlter, D., ve Dikbaş, A. (2011). "Uyuşmazlık çözüm yöntemi seçimi için bir karar verme yaklaşımı". İTÜ Dergisi/a Mimarlık, cilt: 10, sayı: 1, sayfa:165-176.

- Konuralp, S. C., (2011). "Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları: Tahkim". Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Korkmaz, C. (2022). "Davaların yığılmasında dava şartı arabuluculuk incelemesi". YBHD Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 2022/2, Sayfa:1365-1406. Prof. Dr. M. Fatih Uşan'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı. doi: 10.33432/Ybuhukuk.1111899
- Krans, O., (2022). "Towards a better understanding of mediation in the construction sector: a grounded theory approach explorative and qualitative research on contributing factors to mediation processes in Dutch construction projects". Master Thesis - P5 Final report, MSc Management in the Built Environment, Delft University of Technology, Dutch
- Kuang, C., L., (2017). "Decision making in alternative dispute resolution (ADR) use in construction projects: a planned behaviour approach". A thesis submitted in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Civil Engineering, The University of Auckland, New Zealand
- Kirimi, H. and Wanjohi, J. (2019). "Factors influencing use of alternative dispute resolution in construction projects: Case of Imenti North Sub County, Meru County". International Academic Journal of Information Sciences and Project Management, 3(4), pp. 572-602
- Keršulienė V., Zavadskas K., E., and Turskis Z., (2010). "Selection of rational dispute resolution method by applying new step-wise weight assessment ratio analysis (Swara)". Journal of Business Economics and Management, 11:2, 243-258, DOI: <https://doi.org/10.3846/jbem.2010.12> 09.02.23
- Khekale C., and Futane N., (2015). "Management of claims and disputes in construction industry." International Journal of Science and Research (IJSR) ISSN (Online): 2319-7064, Vol. 4 Issue 5, May 2015, pp. 846-856, www.ijsr.net, 17.04.23
- Kalyan, S., H., B., & Prakash, A., A., (2019). "Case studies on dispute resolutions in construction projects for framing an expert solution". International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE) ISSN: 2277-3878, Volume-8, Issue-1 May 2019, pp. 476-483
- Lefler, A., V., (2014). "Strategic forum selection and compliance in interstate dispute resolution". Conflict Management and Peace Science 1–23, 2014, sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav, DOI: 10.1177/0738894214544618
- Levine, S., (2001). "The many costs of conflict", <https://mediate.com/the-many-costs-of-conflict/>, 26.03.23
- Lewicki, R. J., Saunders, D. M., and Barry, B. (2016). "Negotiation (7th ed.)". McGraw-Hill Education, pp. 98-115.
- Li, Ya-Wei (2006) "Dispute resolution clauses in international contracts: an empirical study". Cornell International Law Journal: Vol. 39: Iss. 3, Article 15. <https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1696&context=cilj>. 23.04.23

- Li, Keyao, Cehung On Sai, (2019). "Unveiling cognitive biases in construction project dispute resolution through the lenses of third-party neutrals". *Journal of Construction Engineering and Management*: doi: 10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0001707. American Society of Civil Engineers. 17.04.23
- Marale, G., R., Kanase, K., A., and Khandare, M., (2017). "Practical investigation of factors affecting selection of dispute resolution methods in construction projects". *International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET)*, Vol. 04 Issue: 07, pp. 462-465, July -2017, e-ISSN: 2395-0056
- Milner, J., A., (2019). "Subcontracts in the UK construction industry: an investigation into the root causes of disputes". Doctor of The Built Environment (Dbenv), University of Salford School of the Built Environment, United Kingdom
- Memon, A., F., Memon, Q., A., and Shaikh, A., F., (2022). "Common criteria adopted for selecting the dispute resolution method in construction projects of Pakistan". *Tropical Scientific Journal (Issn: 2710-5997)* Vol. 1, Issue 2.
- Menkel-Meadow, C. (2001). "Mediation: theory, policy and practice". Ashgate Publishing, pp. 75-90. <https://doi.org/10.4324/9781315204826>
- Mulolo, F., Alinaitwe, H., Mwakali, A.J. (2015). "Choice of alternative dispute resolution process in Uganda's construction industry". *IJTD*, Vol. 2, Issue 1, 2015, ISSN 2001-2837 : pp. 28-39.
- Moore, D. S., ve McCabe, G. P. (2006). "Introduction to the practice of statistics (5th ed.)". W. H. Freeman and Company.
- Moore, C. W. (2014). "The mediation process: practical strategies for resolving conflict (4th ed.)". Jossey-Bass, pp. 210-225.
- Nabatova, V., (2017). "Alternative dispute resolution in the construction industry". Thesis for Bachlor Degree, Civil Engineering Faculty, Czech Technical University, Prague, Czech Republic
- Naji, K., K., Mansour, M.,M., and Gunduz, M., (2020). "Methods for modeling and evaluating construction disputes: a critical review". Published 2020 Business, IEEE access, vol. 8, pp. 45641-45652 doi:10.1109/ACCESS.2020.2976109Corpus
- Okeyo, P., M., Rambo, M., C., and Nyonje, O., R., (2020). "Judicial evaluation model and resolution of contractual disputes in construction projects: the case of road construction projects in Kenya". *The Strategic Journal of Business & Change Management*, Vol. 7, Iss. 4, pp. 527 – 540. ISSN 2312-9492.
- Oluleye, B., I., Oyetunji, K., A., and Ogunleye, B., M., (2020). "Dispute resolution in real estate transactions: examining factors determining the selection of strategies used". *International Journal of Real Estate Studies, INTREST*, 14:1 (2020) 1-8 | www.utm.my/intrest | e-ISSN: 2231-7643.
- Oladapo, A. and Onabanjo, B., (2009). "A study of the causes and resolution of disputes in the Nigerian construction industry". RICS COBRA research conference, University of Cape Town , 10-11th September 2009, pp. 7-22, <https://www.researchgate.net/profile/Adebayo->

Oladapo/publication/285955292_A_study_of_the_causes_and_resolution_of_disputes_in_the_Nigerian_construction_industry/links/5ac37985aca27222c75dbb5d/A-study-of-the-causes-and-resolution-of-disputes-in-the-Nigerian-construction-industry?origin=publication_detail&_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uRG93bmxvYWQlLCJwcmV2aW91c1BhZ2UiOiJwdWJsaWNhdGlvb2I9fQ
31.12.23

- Özyürek, R., (2022). “FIDIC çerçevesinde milletlerarası inşaat sözleşmeleri ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Pamuklu, T., (2015). “İnşaat projeleri ile ilgili tahkim yargılamalarında çapraz sorgu”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Proje ve Yapım Yönetimi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Rauzana, A., (2016). “Causes of conflicts and disputes in construction projects”. Engineering IOSR Journal of Mechanical and Civil Engineering, doi:10.9790/1684-1305064448Corpus ID: 168497918
- Sash, A.,A., Habash, I.,S., (2021). “Disputes in construction industry: owners and contractors’ views on causes and remedies”. Journal of Engineering, Project, and Production Management 2021, 11(1), pp. 37-51. http://www.ppml.url.tw/EPPM_Journal/volumns/11_01_January_2021/ID_283_11_1_37_51.pdf 09.02.23
- Sayegh, S., Ahmad, I., Aljanabi, M., Herzallah, R., Metry, S., and Aswal, O., (2020). “Construction disputes in the UAE: causes and resolution methods”. Buildings Journal 2020, 10, 171; doi:10.3390/buildings10100171, https://www.researchgate.net/publication/345452516_Construction_Disputes_in_the_UAE_Causes_and_Resolution_Methods 09.02.23
- Shabani, Faton. (2021). “Mediation – current state of use in the republic of North Macedonia”. Journal of Management. 37. pp. 43-52. 10.38104/vadyba.2021.1.04.
- She, Ling-Ye, (2011). “Factors which impact upon the selection of dispute resolution methods for commercial construction in the Melbourne industry: comparison of the dispute review board with other alternative dispute resolution methods”. Melbourne School of Design The University of Melbourne, Australia School of Property, Construction and Project Management RMIT University, Australia., COBRA 2011 Proceedings of RICS Construction and Property Conference, pp. 73-90, 12-13 September 2011 School of the Built Environment University of Salford, Editors: Prof Les Ruddock; Dr Paul Chynoweth ISBN: 978-1-907842-19-1. https://vbn.aau.dk/ws/files/65750085/COBRA_proceedings.pdf#page=74 23.04.2023
- Singh, A., and Song X., (2018). “Case studies: dispute resolutions selection in construction”. Proceedings of International Structural Engineering and Construction/December 2018, doi: 10.14455/ISEC.res. 2018.78,

Department of Civil Engineering, University of Hawaii at Manoa, Honolulu, Hawaii, USA, <https://www.researchgate.net/publication/339281492>

- Soran, Ö., (2001). “İnşaat sözleşmelerinde uyuşmazlık çözüm yolları / Tahkim”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Stoilkovska, A., Palevski M. V., Ilieva, J., (2015). (IJCRSEE) International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education. Vol. 3, No.1.
- Şimşek, N.S- Partner Atty., and Bölten, K.- Atty, (2015). “General overview as to the distinction between litigation and alternative dispute resolution methods”. <https://www.gsg hukuk.com/en/publications-bulletins/articles/distinction-between-litigation-and-alternative-dispute-resolution-methods-gsg.pdf> 05.07.23
- Türk, D., (2005). “İnşaat sözleşmelerinde uyuşmazlıklar ve uyuşmazlıkların çözüm yolları”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Talib, Muhammad, Watto, Omer, Islam, Muhammad and Hussain, Syed. (2024). “Harmonizing conflict: exploring global applications of alternative dispute resolution methods”. Pakistan Journal of Criminal Justice. 4. pp. 77-90. 10.62585/pjcr.v4i1.52.
- Taş, E. and Fırtına, Ö., (2015). “The use of dispute review boards in construction projects: A comparison of Turkey, UK and US”. A|Z ITU Journal of the Faculty of Architecture, Vol. 12, No 2, pp. 187-204, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- Topçu, E., Uçar, M., Uruk Şahin, T., (2021). “Türk inşaat sektöründe alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bilinirliği üzerine bir araştırma”. Yüksek Lisans Dönem Projesi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, Yapı İşletmesi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Temiz, E., (2020). “Türkiye’deki yapım projelerinde anlaşmazlıklara neden olan faktörlerin analizi”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Proje ve Yapım Yönetimi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Uğur, L. O. (2014). “Yapı işleri mevzuatı ve yapım işleri genel şartnamesi üzerine yüklenici inşaat firmaları orijinal eleştirel bir bakış”. Düzce Üniversitesi Bilim Ve Teknoloji Dergisi, 2(2), pp. 374-393.
- Uğurlu Cihangir, T., (2018). “Zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının anayasa’ya uygunluğu”. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Üstüner Arıcı, Y., (2020). “Türk inşaat sektöründe arabuluculuk üzerine hizmet verecek bir kurum önerisi”. Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Yarar, G., (2019). “Milletlerarası özel hukukta arabuluculuk”. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye.

- Yates, F. (1934). "Contingency tables involving small numbers and the χ^2 test". Supplement to the Journal of the Royal Statistical Society, 1(2), pp. 217-235.
- Yeni, K., (2020). "İnşaat sözleşmelerinde hak taleplerinden doğan uyuşmazlık çözüm yöntemleri". Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye.
- Yıldırım, F., (2016). "Türk hukuk sisteminde alternatif bir çözüm yolu olarak arabuluculuk". International Journal of Social Sciences and Education Research. 2 (3), pp. 926-944.
- Yıldız, B., (2010). "Impact of culture on claims management in international construction joint ventures". Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Proje ve Şantiye Yönetimi Programı, İstanbul, Türkiye.
- Yıldırım, A., ve Simsek, H. (1999). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri". (11 baskı: 1999-2018). Ankara: Seçkin Yayıncılık. <https://www.turcademy.com/tr/kitap/sosyal-bilimlerde-nitel-arastirma-yontemleri-9789750269820> 02.01.24
- Yücekaya, B., (2021). "Hukukun piyasalaşma uğrağı olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve arabuluculuk kurumu". Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Zorlu, H., (2022). "Çevrim içi uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin temel yargısal ilkeler kapsamında incelenmesi". Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Zyl, V., C.H., Verster, B., and Ramabodu, S. (2010). "Dispute resolution alternatives: problems, preference and process". pp. 513. Corpus ID: 140118069 <https://www.semanticscholar.org/paper/Dispute-Resolution-alternatives-%3A-Problems-%2C-and-Zyl-Verster/6e7020036299abd586bb29476b44001de0e2b008> 13.02.2023
- Wilcocks, T., & Laubscher, J., (2017). "Investigating alternative dispute resolution methods and the implementation thereof by architectural professionals in South Africa", doi: <http://dx.doi.org/10.18820/24150487/as24i2.6> ISSN: 1023-0564 e-ISSN: 2415-0487 Acta Structilia 2017 24(2): 146-167
- (1) Adalet bakanlığı, Adli sicil ve istatistik genel müdürlüğü, <https://tinyurl.com/4hvfruuy> , syf 27, 09.08.23
 - (2) Adalet bakanlığı, Adli sicil ve istatistik genel müdürlüğü, <https://tinyurl.com/4hvfruuy> , syf 25, 09.08.23
 - (3) İSTAC, ISTAC-Arabuluculuk-Tahkim-Kuralları-vson.pdf , 24.11.23
 - (4) Adalet bakanlığı, Adli sicil ve istatistik genel müdürlüğü, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/> , 09.08.23
 - (5) İSTAC, <https://istac.org.tr/> , 24.11.23
 - (6) Çeve, şehircilik ve iklim değişikliği bakanlığı, <https://teftis.csb.gov.tr/1-nolu-cumhurbaskanligi-kararnamesi-i-481>, 20.01.2024

- (7) Yüksek Fen Kurulu (YFK) Başkanlığının "2005-2020 Karar ve Görüşler" kitabı, 2020, yfk.csb.gov.tr/karar-ve-gorusler-i-91515, 27.04.2023
- (8) Thesis Assistance Platform of Türkiye, "which test should I choose for my significant difference questions? test selection guide in SPSS – 1", <https://tinyurl.com/4pjzd9wd>, 02.11.2023
- (9) Thesis Assistance Platform of Türkiye, "which test should I choose for my meaningful relationship questions? test selection guide in SPSS-2", <https://tinyurl.com/2evrhe72>, 02.11.2023
- (10) Mustafa Aytac, Ki-Kare ve Kolmogorov-Smirnov uygunluk testleri ve bunların karşılaştırılması, <https://tinyurl.com/ytnfuydf>, 29.01.24
- (11) Parametrik olmayan (Non-Parametrik testler), <https://tinyurl.com/5h4krzb3> 10.02.24
- (12) Academia, <https://tinyurl.com/yem78xfd> , 29.01.24
- (13) ITOTAM, <https://tinyurl.com/y4uxkftw> , 24.12.23

A

ANKET FORMU

Sayın Yetkili

Bu anket, Yıldız Teknik Üniversitesi (Y.T.Ü.) Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı Yapı programında yüksek lisans öğrenimi gören İnşaat Mühendisi Onur Kayabaşı tarafından yapılmakta olan “**Türk İnşaat Sektöründe Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin (ADR) Bilinirliği**” konulu tezinin alan çalışması için hazırlanmıştır. Gerçekleştirilen anket çalışması ile Türk inşaat sektöründe yer alan firmalarda görev alan profesyonellerin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri (ADR) hakkında ne seviyede bilgi sahibi olduğu, inşaat projelerinde karşılaştıkları uyuşmazlıkların nedenleri ve bu uyuşmazlıkların çözümünde ADR yöntemlerinden sıklıkla hangi çözüm yolunu kullandıkları, bu yöntem(ler)i seçerken göz önüne aldıkları kriterlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilecek bilgiler, Türk inşaat sektöründeki uyuşmazlıkların çözümünde tercih edilen ADR yöntemlerinin ve sebeplerinin belirlenmesi kadar, sektörün ADR hakkındaki bilgi seviyesini de ortaya çıkarması açısından önemlidir. Bu sebeple çalışmamıza sağlayacağınız katkı büyük değer taşımaktadır. Çalışma kapsamında bizimle paylaşacağınız her türlü kişisel bilgi bilimsel araştırma etiği gereğince titizlikle gizli tutulacak ve üçüncü kişi ya da kuruluşlarla paylaşılmayacaktır. Araştırma takviminin aksamaması için anket çalışmasını en geç **10Aralık2023** tarihine kadar cevaplandırarak aşağıda verilen mail adreslerinden birine e-posta yoluyla göndermenizi rica ederiz.

Her türlü sorunuz ve görüşleriniz için bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz. Yaptığınız katkılar ve verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Onur KAYABAŞI

İnşaat Mühendisi,

YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı

Yapı Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hande ALADAĞ

YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

<https://avesis.yildiz.edu.tr/haladag>

ANKET SORULARI

Anket soruları temel olarak dört bölümden oluşmaktadır. Bölüm 1’de kişi profili ile ilgili, Bölüm 2’de görev aldığınız firma profili ile ilgili, Bölüm 3’te firma tarafından yürütülen proje(ler) künyesi ile ilgili, Bölüm 4’te ADR yöntemlerinin inşaat profesyonellerince bilinirliğini ölçme amaçlı anket soruları mevcuttur. Cevaplanması yaklaşık olarak 15 dakikanızı alacak sorulara verdiğiniz yanıtlarınızın eksiksiz ve samimi olması çalışmanın verimi için çok önemlidir. Kıymetli destekleriniz için çok teşekkür ederiz.

BÖLÜM-1: KİŞİ PROFİLİ İLE İLGİLİ SORULAR

İsim-Soyisim*	
Mesleği	
Projedeki görevi	☐ Yüklenici adına Sözleşme / Proje Müdürü ☐ İşveren adına Sözleşme / Proje Müdürü ☐ Yüklenici adına Şantiye Şefi / Teknik Ofis Şefi ☐ İşveren adına Şantiye Şefi / Teknik Ofis Şefi ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....
Meslekteki Deneyim Düzeyi (Yıl)	☐ 1-5yıl ☐ 6-10yıl ☐ 11-15yıl ☐ 16-20yıl ☐ 20yıldan fazla
Sözleşme/Uyuşmazlık Yönetimi ile ilgili Deneyim Düzeyi (Yıl)	☐ Hiç yok ☐ 1-5yıl ☐ 6-10yıl ☐ 11-15yıl ☐ 16-20yıl ☐ 20yıldan fazla
Telefon* (Belirtmek istemiyorsanız boş bırakabilirsiniz)	
E-posta adresi* (Belirtmek istemiyorsanız boş bırakabilirsiniz)	

*Bilgileriniz bilimsel etik gereğince gizli tutulacak olup 3.taraflar ile paylaşılmayacaktır.

BÖLÜM-2: ŞİRKET PROFİLİ İLE İLGİLİ SORULAR

Firma İsmi	
Firma Faaliyet Alanı	☐ Yurt İçi ☐ Yurt Dışı ☐ Yurt İçi & Yurt Dışı
Firmanızın Sektörü	☐ Kamu Kurumu ☐ Özel Sektör
Çalıştığınız kurum kaç senedir yurt içi inşaat sektöründe yer almaktadır?	☐ 1-5yıl ☐ 6-10yıl ☐ 11-15yıl ☐ 16-20yıl ☐ 20yıldan fazla
Çalıştığınız kurum kaç senedir yurt dışı inşaat sektöründe yer almaktadır?	☐ Hiç yok ☐ 1-5yıl ☐ 6-10yıl ☐ 11-15yıl ☐ 16-20yıl ☐ 20yıldan fazla
Çalıştığınız kurumun çalışan sayısı yaklaşık olarak hangi aralıktadır?	☐ 50 kişiden az ☐ 50-250 arası ☐ 250 ve üzeri
Çalıştığınız kurumun yıllık cirosu yaklaşık olarak hangi aralıktadır?	☐ 100 Milyon TL ve altı ☐ 100 Milyon TL – 500 Milyon TL ☐ 500 Milyon TL – 1 Milyar TL ☐ 1 Milyar TL ve üzeri
Çalıştığınız kurum Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi midir?	☐ Evet, üyesidir. ☐ Hayır, üyesi değildir.
Çalıştığınız kurum yurt dışı inşaat sektöründe faaliyet gösteriyorsa, son 5 yılda uluslararası pazarda firmanız hangi ülkelerde faaliyet gösterdi?	
Firmanızın son 5 yılda varsa yurt dışında gerçekleştirdiği proje tutarları nedir?	
Firmanızın son 5 yılda yurt içinde gerçekleştirdiği proje tutarları nedir?	

BÖLÜM-3: PROJE KÜNYESİ İLE İLGİLİ SORULAR

Proje İsmi	
Proje Konumu	☐ Yurt İçi ☐ Yurt Dışı
Gerçekleştirmekte olduğunuz ve/veya en son tamamlamış olduğunuz proje yaklaşık keşif bedelini belirtiniz.	
Lütfen gerçekleştirmekte olduğunuz projenin ödeme şekline göre sözleşme tipini belirtiniz.	☐ Birim Fiyat ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz) ... ☐ Anahtar Teslimi ☐ Maliyet+Kar
Lütfen gerçekleştirmekte olduğunuz projede kullanılan sözleşme tipini belirtiniz.	☐ Standart sözleşme (KiK, FIDIC, Lütfen Belirtiniz) ... ☐ Standart dışı sözleşme
Firmanızın projedeki konumunu belirtiniz.	☐ Yüklenici ☐ İşveren ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz) ...
Lütfen gerçekleştirmekte olduğunuz projenin teslim sistemini belirtiniz.	☐ Geleneksel sistem ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz) ... ☐ Tasarım yapım ☐ Yapım yönetimi
Proje tipini belirtiniz.	☐ Konut Yapısı (Rezidans, Toplu konutlar, Konutlar vb) ☐ Kurumsal Yapı (Okul, Hastane, Spor yapıları, Yönetim binaları vb) ☐ Ticari Yapı (AVM, Otel, Ofis binaları, Datacenter vb) ☐ Konut + Ticari (AVM+Rezidans yapılar, Konut+Ofis yapılar vb) ☐ Endüstriyel Yapı (Sanayi yapıları, Petrol-doğalgaz tesis ve hatları, Enerji üretim tesisleri vb) ☐ Ağır Mühendislik Yapılar (Havalimanı, Baraj, Köprüler vb) ☐ Altyapı Mühendislik Yapıları (Yollar, Otoyollar, Demiryolları, Su arıtma vb) ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz) ...
Proje planlanan tamamlanma (tamamlandıysa gerçekleştirme) süresini belirtiniz.	☐ 1 yıldan az veya 1yıl ☐ 1-2 yıl arası veya 2yıl ☐ 2-3 yıl arası veya 3yıl ☐ 3 yıldan fazla

BÖLÜM-4: ADR YÖNTEMLERİNİN İNŞAAT PROFESYONELLERİNCE BİLİNİRLİĞİ İLE İLGİLİ SORULAR

Soruları cevaplarken karşılaştığınız uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile ilgili tanımlar aşağıda paylaşılmaktadır.

Resmi Çözüm Yöntemleri

- **Mahkeme** (Litigation): Yasalar üzerinden bağlayıcı kararlar alan ve devlet adına yargı faaliyetini yürüten resmi kurumlardır.
- **Tahkim** (Arbitration): Tahkim, taraflar arasındaki uyuşmazlıkların devlet mahkemeleri yerine hakem adı verilen kimseler aracılığı ile nihai olarak çözülmesidir. Tahkim kararı bağlayıcıdır ve tarafların mahkemeye başvurma hakkı sınırlıdır.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri – Alternative Dispute Resolutions (ADR)

- **Uyuşmazlık Çözüm Kurulları-UÇK** (Dispute Resolution Boards - DRB/DAB): Genellikle büyük inşaat projelerinde kullanılan ve projenin ilerlemesini periyodik olarak gözden geçiren ve inşaat sürecinde ortaya çıkan anlaşmazlıkları ele alan tarafsız uzmanlardan (1-3 kişi) oluşan kurullardır. Önerileri bağlayıcı değildir, ancak anlaşmazlıkların tırmanmasını önlemeye yardımcı olabilir.
- **Uzman/Bilirkişi** (Expert Appraisal): Bazı durumlarda, uyuşmazlık konusu belirli bir alanda uzmanlık gerektirebilir. Taraflar, belirli bir hukuki veya teknik konuyu bir karar için bağımsız bir uzmana sunarlar ve uzmanın kararına uygun hareket ederler. Bu yöntemde uzmanın verdiği karar, taraflarca aksi kararlaştırılmazsa bağlayıcı değildir.
- **Arabuluculuk** (Mediation): Tarafsız bir üçüncü kişi olan, arabulucu, çatışma taraflarının ihtiyaçlarını anlamak ve iletişim kurmalarına yardımcı olmak için aktif bir rol oynar ve anlaşmazlığı çözmek için destek sağlar. Tarafları bir araya getirerek anlaşmazlık konusunu açık bir şekilde ele almalarını ve uzlaşmaya varmalarını teşvik eder. Arabulucu, çözüm önerisi sunmadan tarafların çözümü bulmaya çalışmasını sağlar.
- **Müzakere** (Negotiation): Müzakere, tarafların doğrudan iletişim kurduğu ve üçüncü bir tarafı dahil etmeden bir anlaşmaya varmaya çalıştığı bir süreçtir.
- **Uzlaştırma** (Conciliation): Taraflar arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için, bağımsız ve tarafsız bir üçüncü kişi, tarafları bir araya getirerek ve/veya ayrı ayrı tarafları ziyaret ederek sorunlarını açıkça anlamaya ve karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çözüm bulmaya çalışır. Arabulucudan farklı olarak çözüm önerileri sunabilir.
- **Tarafsız Ön Değerlendirme** (Early Neutral Evaluation-ENE): Tarafsız bir üçüncü tarafın (genellikle deneyimli bir avukat, hukukçu veya uzman) davanın esasını dava öncesinde değerlendirdiği bir ADR sürecidir. Değerlendirici inceleme sürecinin ardından taraflara bir rapor sunar. Bu rapor tarafların davalarının güçlü ve zayıf yanlarını görmelerine olanak sağlar. Bu, taraflara davaya gitme durumunda pozisyonlarının gerçekçi bir değerlendirmesini sağlayabilir ve anlaşmazlıklar tırmanmadan önce çözüm tartışmalarını teşvik edebilir.
- **Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı** (Presidium of the Supreme Council of Science): Taraflar arasındaki uyuşmazlık konusunun çözülmesi için idareyi görevlendirir. İdarenin 28 günde çözüm önerisi sunamaması veya tarafların

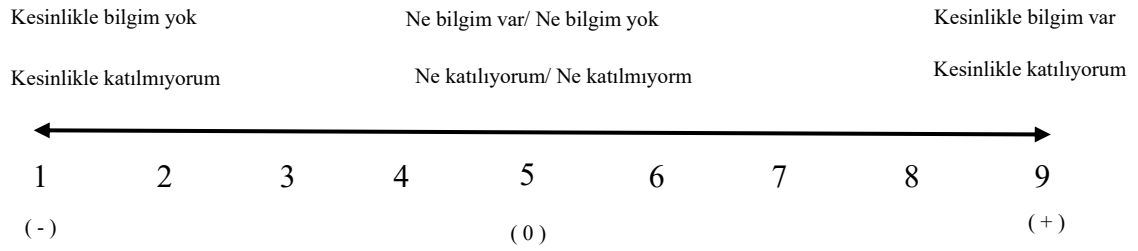
uzlaşamaması durumunda Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı devreye girer. Kamunun taraf olduğu uyuşmazlıklarla ilgilenir.

Anket genelinde bazı sorular uyuşmazlık çözüm yöntemi ile ilgili bilgi düzeyinizi, bu yöntemlerin başarı/memnuniyet düzeyini, bu yöntemleri kullanma sıklığınızı ve bazı sorular belirli hususlar hakkında konuya katılma düzeyinizi ölçmektedir.

Bu soruların cevaplandırılması için lütfen aşağıdaki 1-9 Likert skalasını kullanınız. 1-9 skalasının sözel karşılığı aşağıda verilmektedir.

	Bilgi Düzeyi	Başarı/Memnuniyet Düzeyi	Sıklık Düzeyi	Katılma Düzeyi
1	Kesinlikle bilgin yok	Kesinlikle başarısız/ Kesinlikle memnun değilim	Kesinlikle hiç	Kesinlikle katılmıyorum
2	Çok bilgin yok	Çok başarısız/ Çok memnun değilim	Çok sık değil (Nadiren)	Çoğunlukla katılmıyorum
3	Orta seviyede bilgin yok	Orta seviyede başarısız/ Kısmen memnun değilim	Seyrek	Katılmıyorum
4	Neredeyse bilgin yok,	Neredeyse başarısız/ Nispeten memnun değilim	Ara ara	Kısmen katılmıyorum
5	Ne bilgin var/Ne bilgin yok	Ne başarılı-Ne başarısız/ Ne memnunum-Ne memnun değilim	Ne var/Ne yok	Ne katılıyorum/ Ne katılmıyorum
6	Çok az bilgin var	Çok az başarılı/ Nispeten memnunum	Bazen	Kısmen katılıyorum
7	Orta seviyede bilgin var	Orta seviyede başarılı/ Kısmen memnunum	Orta sıklıkta	Katılıyorum
8	Çok bilgin var	Çok başarılı/ Çok memnunum	Çok sık	Çoğunlukla katılıyorum
9	Kesinlikle bilgin var	Kesinlikle başarılı/ Kesinlikle memnunum	Kesinlikle sürekli	Kesinlikle katılıyorum

Skalayı daha rahat algılayabilmeniz için aşağıda örnek verilmiştir;

Anket kapsamında bundan sonra cevaplandıracağınız **1-5.** sorular uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile ilgili **şahsi görüş ve bilgi düzeyinizi ölçmek** amaçlıdır.

1) Aşağıdaki Çözüm Yöntemleri hakkındaki **bilgi seviyenizi** 1-9 skolası üzerinden değerdendiriniz.

Mahkeme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
Tahkim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
UÇK	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
Uzman/Bilirkişi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
Arabuluculuk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
YFKB	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
Müzakere	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
Uzlaştırma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									
TÖD	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9									

2) Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR)' nin, Türk inşaat sektöründe yeterince bilinmediğini düşünüyorum. 1-9 skolası üzerinden değerdendiriniz.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Nedenini kısa bir cümle ile belirtir misiniz?

.....

3) “Uyuşmazlık çözümlerinde, Mahkeme ve Tahkim gibi uzun süreli ve yüksek maliyetli olsada kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu çözüm yöntemleri seçilmeli” yargısı hakkındaki düşüncenizi aşağıdaki skola ile değerdendiriniz.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- 4) “Uyuşmazlık çözümlerinde Müzakere, Arabuluculuk, Uzlaştırma, Uyuşmazlık Çözüm Kurulları vb. gibi bağlayıcı kararlar olmasa da taraflar arasındaki ilişkileri koruyan, daha hızlı ve daha az maliyetli ADR çözüm yöntemleri seçilmeli” yargısı hakkındaki düşüncenizi aşağıdaki skala ile değerlendiriniz.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

- 5) Lütfen geçmişteki projelerinizde göz önünde bulundurarak, resmi çözüm yolları ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arasında aşağıda yer alan seçim kriterleri üzerinden **bu yöntemi neden tercih edeceğinizi** işaretleyiniz. (Her bir seçim kriteri sadece bir yöntemde işaretlenmeli)

Süreç için Seçim Kriteri	Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi	
	RESMİ ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ (Mahkeme/Tahkim)	ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ-ADR (Müzakere, Arabuluculuk, Uzlaştırma, Uyuşmazlık çözüm kurulu (UÇK) vd)
Gizlilik / Mahremiyet	☐	☐
Çözüm için harcanan toplam süre / Sürecin hızlı olması	☐	☐
Çözümün maliyeti / Maliyetin düşük olması	☐	☐
Taraflar arası ilişkilerin korunması	☐	☐
Sürecin esnekliği	☐	☐
Tarafların süreç üstündeki kontrol gücü	☐	☐
Sürecin Güvenilirliği ve Adilliği (taraflar arası eşitliğin sağlanması)	☐	☐
Kararların uygulanabilirliği	☐	☐
Kararın bağlayıcılığı	☐	☐
Özgün/Yenilikçi çözüm seçeneklerinin çeşitliliği/olanağı	☐	☐
Sürecin formalite seviyesinin az olması	☐	☐
Üçüncü kişi/kişilerin tarafsız olması / Tarafsızlık ilkesi	☐	☐
Üçüncü kişilerin teknik ve inşaat konularındaki bilgi ve tecrübesi	☐	☐

Anket kapsamında bundan sonra cevaplandıracağınız **6-18.** sorular uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile ilgili **firmanızın tercihlerini ölçmek** amaçlıdır. Bu soruların cevaplandırılması için lütfen yukarıda verilen 1-9 Likert skalasını kullanınız.

6) Çalıştığınız kurumda proje esnasında meydana gelen uyuşmazlığın çözümünde kullanılacak yöntemi kim seçmektedir?

- ☐ Üst Yönetim (Firma sahibi, Yönetim Kurulu, CEO, Direktörler)
- ☐ Proje Müdürü/Koordinatörü
- ☐ Sözleşme Müdürü
- ☐ Hukuk Departmanı/Müşaviri
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

7) Çalıştığım kurum tarafından uyuşmazlıklarla karşılaşılması durumunda Mahkeme ve Tahkim yöntemlerinden önce Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR), tercih edilmektedir.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

8) Çalıştığım kurumda ADR **bilinmiyor** ve bu nedenle sözleşmelerimizde sadece Mahkeme/Tahkim uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

9) ADR, çalıştığım kurum tarafından **biliniyor olmasına rağmen** sözleşmelerimizde uyuşmazlık durumunda Mahkeme/Tahkim gibi bağlayıcı kararların olduğu çözüm yolları belirtilmektedir.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Nedeni hakkında bilgi verebilir misiniz?
.....

10) ADR, çalıştığım kurumda **bilinmekte** ve bu nedenle sözleşmelerimizde **hem ADR hem de** Mahkeme/Tahkim kullanımı uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirtilmektedir.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Sözleşmenizde hangi ADR yöntemleri belirtiliyor?
.....

11) Aşağıdaki uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden, firmanız tarafından sözleşmelerinizdeki uyuşmazlık çözüm maddesinde belirtilen, çözüm yöntemlerinin **tercih edilme / kullanma sıklığını** 1-9 skalası üzerinden değerlendiriniz.

Mahkeme ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Tahkim ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

UÇK 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Uzman/Bilirkişi 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Arabuluculuk 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
YFKB 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Müzakere 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Uzlaştırma 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
TÖD 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐

12) Uyuşmazlığı çözümlemedeki başarısını düşünerek aşağıdaki çözüm yöntemlerinden firmanızın kullanmış olduğu çözüm yöntemleri için **memnuniyet derecenizi (başarılı bulma derecenizi)** 1-9 skalası üzerinden değerlendiriniz.

Mahkeme 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Tahkim 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
UÇK 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Uzman/Bilirkişi 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Arabuluculuk 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
YFKB 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Müzakere 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
Uzlaştırma 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐
TÖD 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐

Memnuniyetsiz kalma/başarısız bulma nedenleri
 nedir?.....

Memnun kalma/başarılı bulma nedenleri
nedir?.....
.....
.....

- 13) “Uyuşmazlık çözümünde Mahkeme/Tahkim çözüm yöntemi seçimi, işveren veya yüklenici olarak görev alan proje paydaşı açısından değişkenlik gösterir. İşveren daha çok kararın bağlayıcılığının ön planda olduğu resmi çözüm yöntemlerini tercih eder.” Yargısına katılıyor musunuz?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Nedenleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
.....

- 14) “Uyuşmazlık çözümünde alternatif çözüm yöntemi seçimi, işveren veya yüklenici olarak görev alan proje paydaşı açısından değişkenlik gösterir. Yüklenici daha çok, az maliyetli, hızlı çözüme kavuşmak ve ilişkileri zedelememek için alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini tercih eder.” Yargısına katılıyor musunuz?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Nedenleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
.....

- 15) Uyuşmazlık çözümünde alternatif çözüm yöntemi seçimi, sözleşme tipine göre değişkenlik gösterir.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Nedenleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
.....

- 16) Lütfen aşağıda yer alan uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin her biri için bu yöntemin firmanızda neden tercih edildiğini işaretleyiniz. Firmanız tarafından kullanılmayan yöntemleri boş bırakınız. Kullanılan yöntemde birden fazla kriter işaretleyebilirsiniz.

Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi	Seçim Kriteri												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Mahkeme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tahkim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

UÇK	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uzman/Bilirkişi Değerlendirmesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arabuluculuk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Müzakere	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uzlaştırma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarafsız Ön Değerlendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>Uyuşmazlık Çözüm Yönetimi Seçim Kriterleri</u> 1-Gizlilik / Mahremiyet 2-Çözüm için harcanan toplam süre / Hızlı olması 3-Çözümün maliyeti / Maliyetin düşük olması 4-Taraflar arası ilişkilerin korunması 5-Sürecin esnekliği 6-Tarafların süreç üstündeki kontrol gücü 7-Sürecin güvenilirliği ve adilliği (taraflar arası eşitliğin sağlanması) 8-Kararların uygulanabilirliği 9-Kararın bağlayıcılığı 10-Özgün/Yenilikçi çözüm seçeneklerinin çeşitliliği 11-Sürecin formalite seviyesinin az olması 12-Üçüncü kişi/kişilerin tarafsız olması / Tarafsızlık ilkesi 13-Üçüncü kişilerin teknik ve inşaat konularındaki bilgi ve tecrübesi														

17) Projelerinizde karşı tarafla aranızda ortaya çıkan aşağıdaki uyuşmazlık konularından meydana gelme **sıklıklarını** 1-9 skalası üzerinden değerlendiriniz. (Lütfen her başlıktan bir şık işaretleyiniz)

İş programı kaynaklı ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
Ödemeler kaynaklı ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
İşin kalitesi kaynaklı ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
Değişiklikler ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
Şartname/Proje/Tasarım eksikleri ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
Sözleşme eksikleri ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
İletişim eksikleri ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
İdare, Yönetim eksikleri ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8
Metraj, Keşif eksikleri ☐ 9	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8

Saha koşulları ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8
☐ 9

Süre uzatım talebi ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8
☐ 9

Diğer (belirtiniz)... ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8
☐ 9

18) Çalıştığınız kurum yurt dışında faaliyet gösteriyorsa cevaplayınız;
Yurt dışında gerçekleştirmekte olduğumuz proje esnasında meydana gelen uyuşmazlık çözümlerinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri (ADR) kullanıldı.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9

Hangi ADR yöntemleri kullanıldı?
Sebepleri?.....

Aşağıdaki 19-24 numaralı soruları cevaplamanız zorunlu olmamakla birlikte görüşlerinizi bizimle paylaşmanız araştırmamıza katkı sağlayacaktır;

19) Türk inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin bilinirliğinin artırılmasının sektöre ve firmanıza nasıl katkıları olacağını düşünüyorsunuz?

20) Türk inşaat sektöründe ADR yöntemlerinin bilinirliğinin artırılması için hem sektörde hem de firmanızca neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

21) Yurtdışında faaliyet gösteren firmalarda görev alıyorsanız, yurtdışındaki projelerde gerçekleşen uyuşmazlıkların çözümü için firmanızın yaklaşımları ve uygulanacak uyuşmazlık çözüm süreci ile ilgili bakış açısı konusunda tespitleriniz varsa lütfen paylaşınız.

22) Firmanızca sıklıkla kullanılan 3 alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemini sıralayarak, her biri ile ilgili süreci olumlu veya olumsuz nasıl değerlendirirsiniz? (Yöntem(ler)i kullanarak sağladığınız faydalar, üçüncü taraf seçimi, bu süreçteki zorluklar, sürecin yürütülmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar, seçilen yöntem ile yaşamış olduğunuz uyuşmazlığı ne kadar süre içerisinde çözüme kavuşturduğunuz, sürecin sonlandırılması gibi hususlar özelinde değerlendirmelerinizi yapabilirsiniz)

23) Sıraladığınız bu 3 uyuşmazlık çözüm yöntemi ile ilgili yaşamış olduğunuz örnek olayları ve yaşadığınız zorlukları kısaca anlatabilir misiniz?

24) Eklemek istediğiniz hususlar:

-----DEĞERLİ KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ-----

B

ANKET VERİLERİ SPSS GİRİŞ KODLAMALARI

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav									
Meslek2	Görev2	MeslekteD eneyimYılı2	SözleşmeD eneyimYılı2	FaaliyetAla nı2	FirmaYurtiç iDeneyimYılı2	FirmaYurtD ışDeneyimYılı2	YıllıkCiro2		
1	3	9	2	1	3	5	6	2	
2	1	4	5	2	1	5	5	1	
3	4	12	5	6	3	5	6	4	
4	1	15	5	6	3	5	6	4	
5	1	15	5	5	3	5	6	4	
6	1	4	3	3	3	5	6	4	
7	3	7	2	3	1	2	1	2	
8	1	4	3	2	1	2	1	4	
9	8	5	3	2	1	2	1	4	
10	1	17	2	1	2	1	2	2	
11	1	17	1	1	2	2	4	3	
12	2	6	1	2	1	5	1	4	
13	3	4	4	2	3	5	6	4	
14	1	6	2	1	3	5	6	4	
15	3	13	5	2	3	5	5	4	
16	6	4	3	3	1	2	1	1	
17	8	17	5	6	1	5	1	3	
18	1	4	2	2	1	2	1	1	
19	1	8	4	4	1	3	1	4	
20	9	15	2	2	1	1	1	1	
21	1	17	3	3	1	5	3	4	
22	1	15	3	3	3	5	5	4	
23	1	5	2	1	3	5	6	4	
24	8	15	4	4	3	5	5	4	
25	1	17	2	2	1	4	1	1	
26	4	4	2	2	3	5	6	2	
27	1	15	3	3	3	5	6	2	
28	1	16	1	1	2	4	5	4	
29	9	4	5	5	1	5	6	1	
30	1	19	3	4	1	5	1	1	
31	1	17	2	1	3	3	4	3	
32	1	15	4	3	3	2	3	1	
33	1	17	3	1	2	1	4	4	
34	1	4	5	6	1	4	1	3	
35	1	12	5	3	2	1	2	1	
36	1	10	3	2	3	5	6	4	
37	5	17	4	4	3	4	3	1	
38	1	4	4	4	1	1	1	2	
39	3	15	5	3	2	5	6	4	
40	1	11	3	2	3	4	5	2	
41	2	2	4	2	1	5	1	2	

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav									
Meslek2	Görev2	MeslekteD eneyimYılı2	SözleşmeD eneyimYılı2	FaaliyetAla nı2	FirmaYurtiç iDeneyimYılı2	FirmaYurtD ışDeneyimYılı2	YıllıkCiro2		
42	1	4	4	2	1	3	1	3	
43	1	15	4	5	3	4	2	2	
44	1	15	5	5	3	3	3	1	
45	1	15	3	2	3	2	6	4	
46	1	1	4	5	1	5	1	1	
47	7	19	5	6	1	4	1	1	
48	9	19	4	5	3	3	4	1	
49	4	15	5	6	1	4	4	1	
50	1	3	5	3	3	2	2	4	
51	1	4	5	6	3	5	6	4	
52	2	14	4	3	3	5	6	4	
53	1	15	3	3	3	5	6	4	
54	1	15	5	6	3	5	6	4	
55	1	15	4	2	3	5	6	4	
56	1	18	1	1	3	5	6	4	
57	1	4	4	2	3	5	6	4	
58	1	5	4	4	1	3	1	2	
59	1	6	1	1	1	5	5	4	
60	4	5	3	3	2	1	5	4	

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav									
TMBüyetliğ i2	ProjeKonu mu2	ProjeKeşif Bedeli2	ÖdemeŞek lineGöreSö zleşmeT...	SözleşmeT ipi2	FirmaProje Konumu2	ProjeTipi2	ProjeSüres i2		
1	2	2	1	2	1	2	4	1	
2	2	1	2	2	2	2	3	1	
3	1	2	6	1	1	2	6	2	
4	1	2	5	3	2	2	5	2	
5	1	2	5	1	2	2	1	2	
6	1	1	4	1	2	2	4	2	
7	2	1	2	2	1	2	3	2	
8	2	1	7	2	2	1	7	4	
9	1	1	9	2	2	2	7	4	
10	2	2	3	2	2	2	6	4	
11	2	2	3	2	2	2	5	4	
12	2	1	5	2	2	1	2	4	
13	2	1	7	2	2	1	2	4	
14	1	1	6	2	2	2	4	4	
15	1	1	5	1	2	2	3	4	
16	1	1	4	3	2	1	2	1	
17	2	1	2	1	2	2	4	1	
18	1	1	1	2	1	1	1	2	
19	2	1	3	1	2	1	1	2	
20	2	1	3	2	2	2	1	2	
21	1	1	6	2	2	2	6	4	
22	1	1	7	1	1	2	5	4	
23	1	1	8	2	2	1	2	4	
24	2	1	2	2	2	2	3	4	
25	2	1	1	1	1	2	5	1	
26	2	2	1	2	1	2	4	1	
27	2	1	5	2	2	2	7	3	
28	2	2	6	1	1	2	5	3	
29	2	1	1	1	2	2	1	1	
30	2	1	1	2	1	2	4	1	
31	2	1	4	1	2	2	4	1	
32	2	1	1	1	2	2	3	1	
33	2	2	4	2	2	2	6	2	
34	2	1	4	1	1	1	5	2	
35	2	2	1	2	2	2	5	2	
36	1	2	6	2	2	2	5	2	
37	2	1	1	2	2	2	2	2	
38	2	1	4	2	1	1	4	2	
39	2	2	5	1	1	2	4	2	
40	2	1	1	2	1	2	4	2	
41	2	1	2	2	2	2	4	2	

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav									
TMBüyetliğ i2	ProjeKonu mu2	ProjeKeşif Bedeli2	ÖdemeŞek lineGöreSö zleşmeT...	SözleşmeT ipi2	FirmaProje Konumu2	ProjeTipi2	ProjeSüres i2		
42	1	1	3	2	2	1	3	2	
43	2	2	2	2	2	2	3	2	
44	1	1	2	3	2	2	3	2	
45	2	1	2	2	1	2	7	3	
46	2	2	7	2	2	2	7	3	
47	1	1	1	3	1	2	2	3	
48	2	2	3	2	1	1	1	3	
49	2	1	1	2	2	2	4	3	
50	2	2	5	1	2	2	3	3	
51	1	2	4	2	2	2	7	4	
52	1	2	7	1	2	2	6	4	
53	1	2	7	1	2	2	6	4	
54	1	2	7	1	2	2	6	4	
55	1	2	5	2	2	2	6	4	
56	1	1	5	2	2	2	6	4	
57	2	1	6	2	1	1	5	4	
58	1	1	4	1	2	2	1	4	
59	1	1	5	1	2	1	4	4	
60	2	2	5	2	2	2	3	4	

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@13TERCİHMA HKEME	@14TERCİHAD R	@15BİLİNİRLİK	@1BİLİNİRLİK AHKEME	@1BİLİNİRLİK AHKİM
1	9	1	5	6	6
2	9	1	9	2	2
3	2	9	7	7	7
4	9	9	7	9	9
5	3	7	1	1	1
6	8	1	6	8	2
7	9	9	5	9	7
8	4	4	2	9	9
9	9	9	9	7	6
10	2	2	2	2	1
11	9	3	9	6	2
12	8	7	8	8	7
13	4	2	7	2	2
14	5	5	5	1	1
15	7	4	7	7	7
16	1	9	7	6	6
17	6	9	9	2	6
18	5	6	6	1	1
19	8	8	1	9	8
20	9	1	2	2	7
21	1	9	9	9	9
22	4	9	8	6	7
23	4	4	3	2	2
24	6	8	6	2	1
25	9	9	9	7	5
26	1	1	1	6	6
27	6	6	7	6	6
28	4	9	9	5	4
29	2	1	1	1	2
30	9	6	5	3	1
31	3	3	3	2	2
32	9	8	2	8	5
33	5	4	6	1	1
34	7	5	9	9	8
35	8	9	5	5	5
36	5	6	8	5	7
37	7	9	7	4	4
38	9	8	7	2	2
39	9	9	9	6	6
40	9	9	9	9	5
41	5	9	5	7	5

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@13TERCİHMA HKEME	@14TERCİHAD R	@15BİLİNİRLİK	@1BİLİNİRLİK AHKEME	@1BİLİNİRLİK AHKİM
42	9	9	9	9	5
43	1	5	8	9	9
44	7	4	6	7	6
45	9	5	8	8	7
46	1	1	1	9	9
47	9	9	7	2	2
48	6	9	9	8	8
49	9	9	5	8	4
50	8	8	4	3	3
51	7	9	8	7	7
52	6	6	7	6	7
53	7	6	9	8	9
54	7	8	9	3	4
55	9	1	8	8	8
56	4	1	4	7	6
57	9	1	1	2	2
58	1	1	1	7	6
59	1	3	2	4	4
60	9	1	5	2	2

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@1BİLİNİRLİK ÇK	@1BİLİNİRLİK ZMANBİLİRKİŞİ	@1BİLİNİRLİK RABULUCULUK	@1BİLİNİRLİK FKB	@1BİLİNİRLİK ÜZAKERE
1	5	7	7	2	5
2	2	2	2	2	2
3	7	8	7	3	8
4	9	9	3	3	9
5	1	1	1	1	1
6	2	7	8	2	9
7	5	7	8	1	9
8	9	9	9	1	1
9	7	8	9	6	8
10	2	2	3	2	2
11	3	5	2	2	2
12	6	7	8	5	6
13	3	3	5	4	3
14	1	1	1	1	1
15	6	7	7	7	7
16	8	6	7	3	9
17	6	6	4	5	3
18	1	2	2	1	2
19	5	9	9	5	8
20	7	7	7	1	3
21	9	9	9	9	9
22	8	7	8	4	9
23	2	2	2	2	2
24	2	2	3	1	1
25	5	7	8	3	3
26	6	7	7	5	6
27	5	6	7	5	6
28	5	4	5	2	6
29	3	3	3	3	3
30	1	2	2	1	1
31	2	3	3	2	3
32	5	6	6	4	6
33	1	1	1	1	1
34	8	9	8	8	9
35	5	5	5	5	5
36	7	7	7	5	7
37	4	4	4	4	4
38	1	4	4	1	7
39	3	8	8	3	9
40	5	5	9	7	5
41	6	7	7	3	7

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@1BİLİNİRLİK ÇK	@1BİLİNİRLİK ZMANBİLİRKİŞİ	@1BİLİNİRLİK RABULUCULUK	@1BİLİNİRLİK FKB	@1BİLİNİRLİK ÜZAKERE
42	5	9	9	5	9
43	9	7	9	6	9
44	6	6	6	5	6
45	6	6	6	5	5
46	9	9	9	9	9
47	3	3	3	1	2
48	8	8	8	7	8
49	4	5	8	5	5
50	3	3	3	2	4
51	7	6	6	4	7
52	6	7	6	7	7
53	7	7	7	2	9
54	4	4	4	1	4
55	5	5	5	1	8
56	6	6	3	3	5
57	2	2	2	1	3
58	7	7	8	6	8
59	2	3	6	2	2
60	2	3	3	1	2

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@1BİLİRLİKÜ ZLAŞTIRMA	@1BİLİRLİKT ÖD	@11TERCİHMA HKEME	@11TERCİHTA HKİM	@11TERCİHUÇ K
1	5	5	8	9	7
2	2	2	4	1	2
3	8	5	9	9	9
4	9	9	5	9	9
5	1	1	6	6	9
6	9	2	9	1	3
7	9	5	1	1	9
8	6	1	9	9	9
9	8	6	7	6	7
10	2	2	3	2	4
11	2	1	9	9	1
12	7	5	6	6	8
13	3	4	6	4	2
14	1	1	5	5	5
15	7	7	2	2	2
16	9	4	2	2	2
17	4	8	9	7	1
18	2	1	4	6	4
19	8	8	8	8	4
20	6	5	9	3	1
21	9	3	1	1	1
22	8	7	3	4	6
23	2	2	3	3	3
24	2	2	2	2	3
25	3	3	9	9	9
26	6	7	8	9	7
27	7	5	7	7	6
28	6	6	3	9	9
29	3	3	3	1	1
30	1	1	9	1	1
31	3	1	4	4	5
32	6	6	2	1	2
33	1	1	1	1	1
34	8	9	9	1	1
35	5	5	5	5	5
36	7	7	3	3	8
37	4	4	1	2	2
38	7	5	9	1	1
39	9	7	8	3	1
40	5	5	9	5	5
41	8	8	5	5	7

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@1BİLİRLİKÜ ZLAŞTIRMA	@1BİLİRLİKT ÖD	@11TERCİHMA HKEME	@11TERCİHTA HKİM	@11TERCİHUÇ K
42	9	5	9	1	1
43	6	9	1	4	9
44	6	6	7	7	3
45	7	6	4	6	5
46	9	9	9	1	1
47	3	3	3	3	3
48	8	8	9	9	9
49	5	8	8	4	6
50	3	2	8	8	8
51	7	7	8	8	5
52	6	6	7	8	6
53	9	9	2	6	7
54	4	4	1	2	2
55	1	1	9	9	5
56	5	5	2	2	2
57	2	2	3	1	1
58	8	8	2	2	4
59	2	2	1	1	1
60	2	2	1	1	2

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@11TERCİHUZ MANBİLİRLİKİ	@11TERCİHAR ABULUCULUK	@11TERCİHYF KB	@11TERCİHMÜ ZAKERE	@11TERCİHUZ LAŞTIRMA
1	3	7	8	2	2
2	4	2	1	1	1
3	7	9	3	9	9
4	1	1	1	9	1
5	9	9	8	9	9
6	5	7	2	9	9
7	9	9	1	9	9
8	2	9	1	1	8
9	7	9	7	7	7
10	4	4	1	3	3
11	7	3	3	3	3
12	6	8	3	9	9
13	6	3	2	5	5
14	5	5	5	5	5
15	2	2	2	2	2
16	3	8	1	9	9
17	1	8	1	6	6
18	5	3	1	1	1
19	8	8	3	3	3
20	1	1	1	7	1
21	9	1	9	8	1
22	6	6	4	9	9
23	2	3	2	2	2
24	3	3	2	3	3
25	9	9	9	9	9
26	3	7	8	2	2
27	7	7	6	6	7
28	3	9	1	8	8
29	1	1	3	1	3
30	3	4	1	3	4
31	6	4	4	4	4
32	2	2	1	5	2
33	1	1	1	1	1
34	1	3	1	1	1
35	5	5	5	5	5
36	6	5	3	8	8
37	3	4	3	3	3
38	4	1	1	1	1
39	1	4	1	6	3
40	9	9	5	5	5
41	8	9	5	8	8

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@11TERCİHUZ MANBİLİRLİKİ	@11TERCİHAR ABULUCULUK	@11TERCİHYF KB	@11TERCİHMÜ ZAKERE	@11TERCİHUZ LAŞTIRMA
42	9	1	1	9	5
43	3	9	4	9	9
44	5	4	3	4	2
45	5	5	7	6	4
46	1	5	1	8	1
47	3	3	3	3	3
48	9	9	9	9	9
49	4	6	4	4	4
50	8	8	3	8	8
51	3	4	1	6	6
52	6	7	7	6	6
53	7	7	1	7	7
54	2	3	1	4	2
55	.	.	1	8	2
56	2	2	2	2	2
57	1	1	1	3	1
58	.	8	2	8	8
59	1	1	1	3	1
60	1	1	1	2	1

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@11TERCİHTÖ D	@12MEMNUNİY ETMAHKEME	@12MEMNUNİY ETTAHKİM	@12MEMNUNİY ETUÇK	@12MEMNUNİY ETUZMANBİLİR kişi
1	2	5	5	5	7
2	1	1	1	4	4
3	4	9	9	9	9
4	9	5	9	9	9
5	8	6	6	6	7
6	2	9	1	1	1
7	1	3	3	9	9
8	1	7	7	7	7
9	7	9	7	7	7
10	1	1	1	3	3
11	3	4	5	8	6
12	5	7	6	7	7
13	4	2	2	2	5
14	5	5	5	5	5
15	2	2	2	2	2
16	4	1	1	2	1
17	1	1	4	1	7
18	1	3	3	3	1
19	3	3	4	5	4
20	2	1	7	9	6
21	1	1	1	1	3
22	5	3	4	4	5
23	2	2	2	2	2
24	2	2	2	3	3
25	9	9	9	9	9
26	2	5	5	5	7
27	7	7	6	7	8
28	8	5	9	9	5
29	1	1	1	3	3
30	4	3	1	1	1
31	4	3	2	2	2
32	2	2	1	2	2
33	1	1	1	1	1
34	1	1	1	1	1
35	5	5	5	1	5
36	7	2	2	8	7
37	3	1	9	9	9
38	1	8	1	1	5
39	1	8	1	1	1
40	5	9	5	5	9
41	6	8	8	8	8

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@11TERCİHTÖ D	@12MEMNUNİY ETMAHKEME	@12MEMNUNİY ETTAHKİM	@12MEMNUNİY ETUÇK	@12MEMNUNİY ETUZMANBİLİR kişi
42	1	1	1	1	1
43	9	4	1	9	9
44	2	6	6	1	7
45	5	8	6	6	7
46	1	1	7	7	1
47	3	2	2	3	3
48	9	5	9	9	9
49	4	3	5	5	3
50	8	6	8	8	7
51	2	3	3	5	5
52	6	6	7	6	6
53	7	5	5	5	5
54	2	3	4	3	4
55	1	9	9	1	1
56	2	1	1	1	1
57	1	3	1	1	1
58	8	4	4	4	4
59	3	1	2	1	2
60	1	2	2	1	2

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@12MEMNUNİY ETARABULUCU LUK	@12MEMNUNİY ETYFKB	@12MEMNUNİY ETMÜZAKERE	@12MEMNUNİY ETUZLAŞTIRMA	@12MEMNUNİY ETTÖD
1	5	5	5	5	5
2	4	1	4	4	4
3	9	9	9	9	9
4	9	6	8	8	8
5	9	3	9	9	5
6	8	1	9	9	1
7	9	1	9	9	1
8	7	7	7	7	7
9	7	7	7	7	7
10	3	1	2	3	1
11	6	7	7	8	8
12	7	3	9	8	5
13	4	4	5	5	2
14	5	5	5	5	5
15	2	2	2	2	2
16	4	1	6	8	3
17	7	1	7	7	1
18	4	2	1	1	1
19	6	4	4	6	7
20	8	1	7	7	7
21	1	1	9	1	1
22	6	3	9	9	6
23	2	3	2	2	2
24	3	2	2	3	2
25	9	9	9	9	9
26	5	5	5	5	5
27	9	8	7	8	8
28	9	1	9	9	9
29	3	3	3	3	3
30	1	1	1	1	1
31	2	3	3	3	3
32	2	2	4	4	2
33	1	1	1	1	1
34	9	1	7	2	3
35	5	1	5	5	5
36	7	3	8	8	5
37	9	9	9	9	1
38	1	1	1	1	1
39	1	1	8	5	1
40	9	5	5	5	5
41	9	8	9	9	8

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@12MEMNUNİY ETARABULUCU LUK	@12MEMNUNİY ETYFKB	@12MEMNUNİY ETMÜZAKERE	@12MEMNUNİY ETUZLAŞTIRMA	@12MEMNUNİY ETTÖD
42	1	1	1	1	1
43	9	5	9	9	9
44	1	1	1	1	1
45	5	5	4	5	5
46	3	1	1	1	1
47	3	2	3	3	3
48	9	2	9	9	9
49	8	4	4	4	4
50	7	4	7	7	7
51	5	5	5	5	5
52	6	6	6	6	6
53	5	1	9	9	9
54	3	1	3	3	3
55	1	1	1	7	1
56	1	1	1	1	1
57	1	1	3	1	1
58	8	2	8	8	8
59	2	3	3	3	1
60	1	2	2	1	2

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@Çözüm YöntemiSe penYetkil2	@2BİLİNİRLİKADRYeter inceBilinmiyor2	@2TERSOD LAMA	@3TERCİHMAHKEM ETAHKIM2	@4TERCİHAD2
1	3	1	9	3	7
2	4	9	2	9	9
3	4	5	5	7	7
4	4	9	1	9	9
5	4	7	3	2	7
6	4	8	2	3	8
7	4	9	1	9	9
8	4	9	1	3	9
9	4	6	4	6	8
10	4	4	6	9	9
11	4	2	8	2	7
12	4	3	7	5	7
13	4	9	1	3	2
14	4	8	2	3	7
15	4	4	6	7	4
16	2	3	7	4	9
17	2	9	1	2	9
18	2	9	1	5	7
19	2	8	2	4	8
20	2	9	1	5	9
21	2	9	1	1	9
22	2	6	4	4	8
23	2	1	9	2	4
24	2	7	3	8	5
25	3	9	1	9	9
26	3	1	9	8	9
27	3	8	2	7	7
28	3	7	3	7	8
29	1	2	8	2	2
30	1	6	4	6	6
31	1	1	9	5	5
32	1	7	3	6	9
33	1	1	9	1	1
34	1	3	7	3	7
35	1	3	7	1	9
36	1	6	4	3	8
37	1	1	9	5	4
38	1	8	2	8	5
39	1	5	5	3	6
40	1	7	3	7	7
41	1	5	5	5	8

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@Çözüm YöntemiSe penYetkil2	@2BİLİNİRLİKADRYeter inceBilinmiyor2	@2TERSOD LAMA	@3TERCİHMAHKEM ETAHKIM2	@4TERCİHAD2
42	1	9	1	1	9
43	1	5	5	3	8
44	1	2	8	4	8
45	1	5	5	8	3
46	1	9	1	4	7
47	1	5	5	9	9
48	1	9	1	1	9
49	1	5	5	9	5
50	1	3	7	3	8
51	1	9	1	3	7
52	1	7	3	6	6
53	1	2	8	6	9
54	1	7	3	5	8
55	1	5	5	9	3
56	1	8	2	1	8
57	1	3	7	7	7
58	1	6	4	3	9
59	1	1	9	1	1
60	1	5	5	1	1

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@7TERCİHAD2	@8BİLİNİRLİK DRbilinmiyorMA HKEMETERCİH	@8TERSODLAMA DRbilinmiyorMAH KEMETERCİH	@9BİLİNİRLİK DRbilinmiyorMAH KEMETERCİH	@10BİLİNİRLİK ADRbilinmiyorMAH KEMEVEAD...
1	1	9	2	1	1
2	9	1	9	1	9
3	9	1	9	7	7
4	9	1	9	9	9
5	7	1	9	3	9
6	3	8	2	2	1
7	7	7	3	7	5
8	5	1	9	5	5
9	9	1	9	9	9
10	8	1	9	1	1
11	1	1	9	1	1
12	8	1	9	3	8
13	2	4	6	8	1
14	5	5	5	5	5
15	2	5	5	5	7
16	9	2	8	2	9
17	1	9	1	1	1
18	2	2	8	1	1
19	3	9	1	5	1
20	7	5	5	7	1
21	9	1	9	1	1
22	9	3	7	4	7
23	2	2	8	5	4
24	9	4	6	5	5
25	5	5	5	9	5
26	1	8	2	1	1
27	7	7	3	8	7
28	9	1	9	1	9
29	1	1	9	1	1
30	5	6	4	8	1
31	2	2	8	2	5
32	2	7	3	7	1
33	9	1	9	5	5
34	9	1	9	7	1
35	5	5	5	4	1
36	7	2	8	2	7
37	1	5	5	5	6
38	4	2	8	9	2
39	2	7	3	5	2
40	1	9	1	5	5
41	7	2	8	2	8

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

	@7TERCİHAD2	@8BİLİNİRLİK DRbilinmiyorMA HKEMETERCİH	@8TERSODLAMA DRbilinmiyorMAH KEMETERCİH	@9BİLİNİRLİK ADRbilinmiyorMAH KEMEVEAD...	@10BİLİNİRLİK ADRbilinmiyorMAH KEMEVEAD...
42	1	9	1	1	1
43	9	1	9	1	5
44	3	6	4	7	3
45	8	7	3	5	5
46	2	9	1	2	1
47	9	9	1	9	9
48	9	1	9	1	1
49	7	7	3	7	6
50	6	2	8	3	4
51	1	8	2	1	4
52	6	6	4	6	6
53	7	1	9	1	9
54	9	1	9	1	9
55	1	3	7	9	1
56	1	7	3	1	1
57	3	9	1	2	2
58	7	2	8	2	7
59	1	8	2	1	1
60	1	1	9	1	1

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

@18TERCİHYU RTDIŞINDAADR KULLANIMI	YURTDIŞINDAÇALIŞILANÜLKELER
1	1 Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Ürdün, Katar
2	1 Macaristan, Cezayir, Irak
3	6 Kazakistan, Romanya
4	. Rusya, Almanya, Gürcistan, İngiltere, Sırbistan
5	9 Birleşik Krallık, Amerika, Rusya, Türkiye
6	3 Rusya, Özbekistan, Kazakistan
7	.
8	.
9	.
10	1 Romanya
11	5
12	.
13	.BAE, Macaristan, Katar
14	5 İrlanda, Hollanda, Kazakistan, Libya
15	. Kuveyt, Makedonya, İspanya, Suudi Arabistan
16	.
17	.
18	.
19	.
20	.
21	. Azerbaycan, İsrail
22	8 Rusya, S. Arabistan, Bulgaristan, Vietnam
23	.
24	3 İngiltere, Almanya, Kuveyt, Amerika
25	.
26	1 Kazakistan, Özbekistan, Katar, Türkmenistan, Ürdün
27	7 Kazakistan, Türkmenistan, Bahamalar, Avrupa Birliği
28	1 Senegal, Irak, Özbekistan, Libya
29	1 Türkiye
30	.
31	. Azerbaycan
32	2 Azerbaycan
33	6 S. Arabistan , BAE , Umman
34	1
35	1 Macaristan
36	7 Rusya, CIS, Mozambik, Irak, Hollanda
37	5 Irak, Rusya, Gürcistan, Cezayir, Azerbeycan, Malta
38	.
39	1 Irak
40	1 Cezayir, BAE, Azerbaycan, Türkmenistan, Ukrayna, Rusya, Kaz...
41	.

ADR anket analizi-1-21.01.24.sav

@18TERCİHYU RTDIŞINDAADR KULLANIMI	YURTDIŞINDAÇALIŞILANÜLKELER
42	.
43	6 Malta, Almanya, Hollanda
44	1 Etiyopya
45	3
46	.
47	.
48	9 Almanya
49	. Afrika Bölğ.
50	7 Senegal
51	2
52	6 Tanzanya, Macaristan, Slovenya, Bosna Hersek, S. Arabistan, ...
53	9 Tanzanya, Romanya, S. Arabistan, Cezayir, Katar
54	9 Ortadogu, Afrika, Avrupa
55	1 Romanya, Kazakistan
56	4 Azerbaycan
57	. Romanya
58	.
59	3 Azerbeycan
60	1 Libya

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

1. Kayabaşı, O., Aladağ, H., (2023). İnşaat Sektöründe Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Seçimine Etki Eden Kriterler. 9.Uluslararası Mühendislik ve Teknoloji Yönetimi Kongresi. 29-30-01 Nisan-Mayıs 2023, 409-420.

